ಸಂವಾದ (೨೯-೩೦)

ಈ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ :

೧. ಸಂಪಾದಕರ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು/೧

೨. ಸ್ತ್ರೀವಾದೀ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ: ಒಂದು ತಾತ್ವಿಕ ವಿವೇಚನೆ/ನೇಮಿಚಂದ್ರ/೯

೩. ಕಾದಂಬರಿ ಸಾಹಿತ್ಯ: ಮಹಿಳೆಯರ ಕೊಡುಗೆ/ ಡಾ॥ ವಿಜಯಶ್ರೀ ಸಬರದ/೧೮

೪. ಕಥಾ ಸಾಹಿತ್ಯ: ಮಹಿಳೆಯರ ಸಾಧನೆ / ಬಿ. ಎನ್. ಸುಮಿತ್ರಾಬಾಯಿ/೩೦

೫. ಮಹಿಳಾ ಕಾವ್ಯ: ಇತಿಹಾಸದ ಹೆಜ್ಜೆಗಳು/ಚೆನ್ನಕ್ಕ ಎಲಿಗಾರ/೪೧

೬. "ಆರ್ದ್ರ ಗರ್ವದ ಹುಡುಗಿ ನಮ್ಮ ಗೌರಿ" : ಸ್ತ್ರೀ ಕಾವ್ಯ ಕುರಿತಂತೆ ಕೆಲವು ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು/ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ ತೋಳ್ಪಾಡಿ/೫೪

೭. "ಭಕ್ತ ಕವಯಿತ್ರಿಯರು": ಒಂದು ಪುಸ್ತಕ ಪರಿಚಯ/ ಜಿ. ರಾಜಶೇಖರ್/೫೯

೮. ಮಹಿಳಾ ಕಾವ್ಯ: ಒಂದು ಕಿರು ಟಿಪ್ಪಣಿ/ಬಿದರಹಳ್ಳಿ ನರಸಿಂಹಮೂರ್ತಿ/೭೪

೯. ಬೀದಿ ನಾಟಕ : ನನ್ನ ಅನುಭವಗಳು/ವಿಜಯಾ/೭೭

೧೦. ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಧ್ಯಯನ: ನಾಲ್ಕು ಮಹತ್ವದ ಪುಸ್ತಕಗಳು/ ಬಿ. ಎಸ್. ವಿಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿ/೮೭

೧೧. ಮಹಿಳಾ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು : ಒಂದು ನೋಟ/ಚಂದ್ರಮತಿ ಸೋಂದಾ/೯೫

೧೨. ಆ ಕಾಲ ...ಈ ಕಾಲ .. /ಶಾಂತಾದೇವಿ ಕಣವಿ/೯೮

೧೩. ನಾನೇಕೆ ಹಾಸ್ಯ ಸಾಹಿತಿಯಾದೆ ? /ಟಿ. ಸುನಂದಮ್ಮ/೧೦೨

೧೪. ನನ್ನ ಕೆಲವು ಸ್ತ್ರೀ ಪಾತ್ರಗಳು / ಸಾರಾ ಅಬೂಬಕ್ಕರ್/೧೦೭

೧೫. ನಾನು ಕತೆಗಾರ್ತಿ ಆಗಿದ್ದು ಹೀಗೆ ... / ಭಾಗೀರಥಿ ಹೆಗಡೆ/೧೧೪

೧೬. ಕವಿತೆಯೆಂಬ ಮಾಯೆ /ಸ. ಉಷಾ/೧೧೮

೧೭ ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತ್ಯ: ಒಂದು ಹಿನ್ನೋಟ/ಕಮಲಾ ಹಂಪನಾ/೧೨೨

೧೮. ಹದಿನೈದು ಕವನಗಳು / ೧೨೭

೧೯. ಐದು ಗದ್ಯ ಭಾಗಗಳು / ೧೪೭

೨೦. ಹೊಸ ಓದು / ಸತ್ಯನಾರಾಯಣರಾವ್ ಅಣತಿ/ ಎಚ್. ಪಟ್ಟಾಭಿರಾಮ ಸೋಮಯಾಜಿ/ಸ. ಉಷಾ/ರಾಘವೇಂದ್ರ ಪಾಟೀಲ/೧೬೧

೨೧. ಮೊದಲ ನೋಟ/೧೭೩

೨೨. ಪುಸ್ತಕ ಸ್ವೀಕಾರ/೧೭೪

ಈ ಸಂಚಿಕೆಯ ಲೇಖಕರು:

● **ನೇಮಿಚಂದ್ರ**, ೪೦೧, ವಿಜಯ್ ಟವರ್ಸ್, ಎರಡನೆ ಮೈನ್, ಆರ್.ಪಿ.ಸಿ. ಲೇಔಟ್, ವಿಜಯನಗರ ಎರಡನೇ ಹಂತ,ಬೆಂಗಳೂರು-೪೦ ● **ಡಾ|| ವಿಜಯಶ್ರೀ ಸಬರದ**, ಕನ್ನಡ ಉಪನ್ಯಾಸಕಿ, ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ ● **ಡಾ|| ಬಿ. ಎನ್. ಸುಮಿತ್ರಾಬಾಯಿ**, ೫೨೯, ೧೬ನೇ ಮೇನ್, ಬನಶಂಕರಿ ಮೊದಲನೇ ಹಂತ, ಶ್ರೀನಗರ, ಬೆಂಗಳೂರು-೫೦ ● **ಡಾ|| ಚೆನ್ನಕ್ಕ ಪಾವಟೆ (ಎಲಿಗಾರ)**, ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಪೀಠ, ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ಧಾರವಾಡ ೫೮೦೦೦೩. ● **ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ ತೋಳ್ಪಾಡಿ**, ಶಾಂತಿಗೋಡು ಅಂಚೆ, ಪುತ್ತೂರು ತಾಲ್ಲೂಕು, ದ. ಕ. ೫೭೪೩೦೩ ● **ಜಿ. ರಾಜಶೇಖರ**, ಜೀವ ವಿಮಾ ನಿಗಮ, ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಕಛೇರಿ, ಉಡುಪಿ, ದ. ಕ. ೫೭೬೧೦೧ ● **ಬಿದರಹಳ್ಳಿ ನರಸಿಂಹ ಮೂರ್ತಿ**, "ಅನಿಮಿಷ", ದುರ್ಗಿ ಗುಡಿ ಬಡಾವಣೆ, ಹೊನ್ನಾಳಿ (ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆ) ● **ಡಾ|| ವಿಜಯಾ (ಇಳಾ)**, ೧೫೩, ೪ನೇ ಮೇನ್, ೮ನೇ ಕ್ರಾಸ್, ಚಾಮರಾಜಪೇಟೆ, ಬೆಂಗಳೂರು-೧೮ ● **ಬಿ. ಎಸ್. ವಿಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿ**, ಕನ್ನಡ ಉಪನ್ಯಾಸಕಿ, ಎ. ವಿ. ಕೆ. ಕಾಲೇಜು, ಹಾಸನ - ೫೭೩ ೨೦೧ ● **ಡಾ|| ಚಂದ್ರಮತಿ ಸೋಂದಾ**, ೫೫೧/ಎಸ್, "ಚಿಂತನ", ೨೪ನೇ ತಿರುವು, ಹೆಬ್ಬಾಳ ಎರಡನೇ ಹಂತ, ಮೈಸೂರು - ೫೭೦ ೦೧೬ ● **ಶಾಂತಾದೇವಿ ಕಣವಿ**, 'ಚೆಂಬೆಳಕು', ಕಲ್ಯಾಣ ನಗರ, ಧಾರವಾಡ-೫೮೦೦೮೬ ● **ಟಿ. ಸುನಂದಮ್ಮ**, 'ನಂದಿತ', ೭೪, ಗಾಯಿತ್ರಿದೇವಿ ಪಾರ್ಕ್ ಬಡಾವಣೆ, ಬೆಂಗಳೂರು-೩. ● **ಸಾರಾ ಅಬೂಬಕ್ಕರ್**, ಮಾರ್ಟಿನ್ ಪಾಯಸ್ ರಸ್ತೆ, ಲಾಲ್ ಬಾಗ್ ಮಂಗಳೂರು-೫೭೫೦೦೬(ದ.ಕ.) ● **ಭಾಗೀರಥಿ ಹೆಗಡೆ**, ಸ್ಟೇಟ್ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಕಾಲನಿ, ನಮಾಜಗುಡ್ಡ, ಶಿರಸಿ-೫೮೧೪೦೧ (ಉ.ಕ.) ● **ಡಾ|| ಕಮಲಾ ಹಂಪನಾ**, 'ಸ್ವನಿಮಾ', ೧೦೭೯, ೫ನೇ ವಿಭಾಗ, ರಾಜಾಜಿನಗರ, ಬೆಂಗಳೂರು-೧೦. ● **ಸ. ಉಷಾ**, ಕನ್ನಡ ಉಪನ್ಯಾಸಕಿ, ಹೊಯ್ಸಳೇಶ್ವರ ಕಾಲೇಜು, ಅರಸೀಕೆರೆ-೫೭೩೧೦೩. ● **ಸತ್ಯನಾರಾಯಣರಾವ್ ಅಣತಿ**, 'ರಚನಾ', ಮೈಕ್ರೋವೇವ್ ಸ್ಟೇಶನ್ ಬಳಿ, ಶರಾವತಿ ನಗರ, ಶಿವಮೊಗ್ಗ-೫೭೭೨೦೧. ● **ಪಟ್ಟಾಭಿರಾಮ ಸೋಮಯಾಜಿ**, ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ವಿಭಾಗ, ಮಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ಕೊಣಾಜೆ-೫೭೪೧೯೯ (ದ. ಕ.) ● **ರಾಘವೇಂದ್ರ ಪಾಟೀಲ**, 'ಬಲರಾಮ' ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಕಾಲನಿ, ಮಲ್ಲಾಡಿಹಳ್ಳಿ-೫೭೭೫೩೧ (ಚಿತ್ರದುರ್ಗಾ ಜಿಲ್ಲೆ)

ಸಂಪಾದಕರ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಓದಿದ ಸ್ವಾರಸ್ಯಕರವಾದ ಕಥೆಯೊಂದಿಗೆ ಈ ಸಂವಾದವನ್ನು ಶುರು ಮಾಡುವುದು ಸೂಕ್ತವೆನಿಸುತ್ತಿದೆ. ನಿಜವೊ ಸುಳ್ಳೊ ತಿಳಿಯದು. ರುಚಿಕಟ್ಟಾದ ಕಥೆಯಂತೂ ಹೌದು. ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರು ದೇವರನ್ನು ಅರ್ಥಾತ್ ಭಗವತಿಯನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡದ್ದು ನಾಲಗೆಯ ಮೂಲಕವೆಂದು ಈ ಕಥೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಅಂತೆಯೆ ಅವರ ಧ್ಯಾನವೆಲ್ಲಾ ಯಾವತ್ತೂ ಅಡಿಗೆ ಮನೆಯ ಕಡೆಗೆ! ಇದರಿಂದ ಇರುಸು ಮುರುಸುಗೊಂಡ ಶಾರದಾದೇವಿ 'ಹೀಗೆ ಅಡಿಗೆ ಮನೆಗೆ ಎಡತಾಕಿದರೆ ಶಿಷ್ಯರೇನು ಅಂದುಕೊಂಡಾರು ? ತಿಂಡಿಪೋತ ಎಂದು ಛೇಡಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆ ?' ಎಂದು ಆಕ್ಷೇಪಿಸಿದಾಗ 'ರುಚಿ' ಅನ್ನೋದು ಇದೆಯಲ್ಲಾ ಅದೇ ದೇವರು ಎಂದು ನಾಲಗೆ ಚಪ್ಪರಿಸಿದರಂತೆ ರಾಮಕೃಷ್ಣರು! ಹಾಗೆಯೆ ಪಿಸುದನಿಯಲ್ಲಿ 'ಇದನ್ನು ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಹೇಳಬೇಡ.... ಎಲ್ಲರೂ ಮುನ್ನುಗ್ಗಿ ಬಾಣಸಿಗರಾಗಿ ದಕ್ಷಿಣೇಶ್ವರ ಪಾಕಶಾಲೆಯಾಗಿ ರೂಪಾಂತರಗೊಂಡೀತು!' ಎಂದು ಎಚ್ಚರಿಸಿದರಂತೆ. ವಚನವೇದದ ಪುಟ ಪುಟಗಳಲ್ಲೂ ಸಂದೇಶ, ಜಿಲೇಬಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಸಿಹಿ ತಿಂಡಿಗಳ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಇದ್ದೇ ಇದೆ. ಕೊನೆಗೆ ರಾಮಕೃಷ್ಣರು ಗಂಟಲು ಹುಣ್ಣು ರೋಗಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾಗಿ ಏನೂ ತಿನ್ನಲಾಗದ ಸ್ಥಿತಿ ತಲುಪಿ ಶಿಷ್ಯರ ನಾಲಗೆಯ ಮೂಲಕ ರುಚಿ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಕಾಣ್ಕೆಯೂ ಇದೆ.

ಇದೆಲ್ಲಾ ಯಾಕೆ ಹೇಳಬೇಕಾಯಿತೆಂದರೆ ಅಡಿಗೆಗೆ, ಅಡಿಗೆ ಮಾಡುವವಳಿಗೆ ದೇವರನ್ನೇ ಕಾಣಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಇರುವುದಾದರೆ ಕಿಂಚಿತ್ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಉಣಬಡಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿಲ್ಲವೆ ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ.... ಈ ಸಂಚಿಕೆಯ ಮೂಲಕ ಉಣಬಡಿಸಿರುವುದು 'ಅಡಿಗೆ ಮನೆ ಸಾಹಿತ್ಯ'. ಪ್ರಥಮ ಬಾರಿಗೆ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಿ ಉಣಬಡಿಸಿದ ಹುಡುಗಿಯರ ಕಾತರ–ಕಳವಳ ಇಲ್ಲಿದೆ! ಅಷ್ಟಕ್ಕೂ ನಮ್ಮ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅಡಿಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಗುವಷ್ಟು Privacy ಇನ್ನೆಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕೀತು ? ಒಂದರ್ಥದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿನ ಬರಹಗಳು ಅಡಿಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಸಿದ್ಧವಾದವುಗಳು ಎಂದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಿ–

ತರಕಾರಿ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಲೋ ಖಾರ ಕಿವಿಚುತ್ತಲೋ ಒಗ್ಗರಣೆ ನೀಡುತ್ತಲೋ ರೂಪುಗೊಂಡ ಕತೆ, ಕಾವ್ಯ, ವಿಮರ್ಶೆಯ ತುಣುಕುಗಳು ಇಲ್ಲಿವೆ. ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರ ತಿಂಡಿಪೋತಿಕೆಯೇ ಈ ವಿಶೇಷಾಂಕದ ಹಿಂದಣ ಪ್ರೇರಣೆ! ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರ ರುಚಿಯ ಕತೆ ಒತ್ತಟ್ಟಿಗಿರಲಿ, ಅವರ ಇಹ-ಪರಗಳನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡವಳೂ ಅವಳೇ. ದೇವರನ್ನು ಕಾಣಿಸುವವಳು ,ಕಾಣದಂತೆ ಅಡ್ಡ ಬರುವವಳು, ತಾಯಿ, ಕಾಮಿನಿ, ಪ್ರೇಯಸಿ ಹೀಗೆ 'ಅವಳನ್ನು' ವೈಭವೀಕರಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಸಮಸ್ತ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಕುಲಕ್ಕೆ ಅಖಿಲಾಂಡ ಗೌರವ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. 'ಭಕ್ತೆಯೊ.... ಭವಿಯೊ.... ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಹತ್ತಿರ ಸುಳಿದಾಡಬೇಡ' ಎನ್ನುವವರೂ ಅವರೇ .... ರಾಧೆಯ ಭಾವ ಆರೋಪಿಸಿಕೊಂಡು ಶ್ಯಾಮಸುಂದರನಿಗಾಗಿ ಪರಿತಪಿಸುವವರೂ ಅವರೇ.... ಶಿಷ್ಯರು ಕೀಟಲೆ ಮಾಡಿದರೆಂದು ಭಗವತಿಯ ಹತ್ತಿರ ದೂರು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವವರೂ ಅವರೇ........, ಬ್ಯಾಂಕಿನಲ್ಲಿ ಹಣ ಜಮೆಗೊಂಡಾಗ ಎರಡು ಚಿನ್ನದ ಬಳೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಶಾರದಾದೇವಿಗೆ ಕೊಟ್ಟವರೂ ಅವರೇ ... ಇದ್ದಬದ್ದ ಸಿಹಿ ತಿಂಡಿಯನ್ನು ಶಾರದಾದೇವಿ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಹಂಚಿ ಖಾಲಿ ಮಾಡಿದಾಗ ನಖಶಿಖಾಂತ ಕೋಪಗೊಂಡು ಶಾರದಾದೇವಿಯ ಮೇಲೆ ಎಗರಾಡಿದವರೂ ಅವರೇ........, ಅನತಿ ಸಮಯದಲ್ಲೇ ಆಕೆ ಕಣ್ಣೀರುಗರೆದದ್ದಾದರೆ ಇಷ್ಟು ದಿನದ ಸಾಧನೆ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಹೋಮಮಾಡಿದ ಹಾಗೆ ಎಂದು ಪರಿತಪಿಸಿ ತಪ್ಪಿಗೆ ಕ್ಷಮೆಯಾಚಿಸಿದವರೂ ಅವರೇ.... ಇದು ಪ್ರಕೃತಿ-ಪುರುಷ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಅದರ ಸಮಸ್ತ ಗೂಢತೆ-ಗಾಢತೆಯೊಂದಿಗೆ ಬಿಂಬಿಸುವ ಕಥೆಯೇ ಆಗಿದೆ. ಅಂತೆಯೆ ಅಡಿಗೆ ಮನೆ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ಉಣಬಡಿಸುವಲ್ಲಿ ನೆರವಾಗಿದೆ ಈ ಗಾಥೆ.

ಸದ್ಯ ನನ್ನ ಕೊರಗೆಂದರೆ ನಿಜವಾದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ನಾವು ಅಡಿಗೆಮನೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿಲ್ಲ ಎಂಬುದೇ ಆಗಿದೆ. ಅಡಿಗೆ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಗಿರುವ, ಹೊರ ನೋಟಕ್ಕೆ ಆರಾಮ ಜೀವಿಯಾಗಿ ಕಾಣಿಸುವ ಗಂಡಿನ ಮೇಲೆಯೇ ಮೈ-ಮನಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿ ಉಪ್ಪು ಹಾಕುವುದನ್ನೇ ಮರೆತ ಅಥವಾ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಖಾರ ಸುರಿದು, ಸಪ್ಪೆಯೊ, ಸಿಹಿಯೊ, ಒಗರೊ, ಖಾರವೊ ದೇವರೇ ಯಾಕೆ ಹೀಗೆ? ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಲೇ ಉಪ್ಪು-ಉಳಿ-ಖಾರ-ಸಿಹಿಗಳನ್ನು ಸಮತೋಲನಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ಬರಹಗಳು ಇಲ್ಲಿವೆ. ಹೊರಗೆ ಕೂತವನ ಮೇಲೆ ಕುದಿಯುವುದಕ್ಕಿಂತ, ಖುದ್ದು ಖುದ್ದು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಹಾಗೆ ಅರಳುವ ಅನ್ನದ ಸಂಭ್ರಮವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವ ಇಲ್ಲಿನ ಬರಹಗಳು, ಅರಳಿಸುವುದರ/ಅರಳುವುದರಲ್ಲೇ ಸಾರ್ಥಕ್ಯ ಇರುವುದೆಂಬ ಎಚ್ಚರವನ್ನೂ ಹೊಳೆಸುತ್ತಿದೆ.

ಅಡಿಗೆ ಮನೆಯೆ ನಮ್ಮ ಸೋಲಿಗೆ ಕಾರಣ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದ ನಾವು ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರ ಬರುತ್ತಿರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೇ ಅದರ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಅರಿಯತೊಡಗಿದ್ದೇವೆ. ಅಡಿಗೆ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಬರುತ್ತಿರುವ ನಾವು ಹೋಗುತ್ತಿರುವುದಾದರೂ ಎಲ್ಲಿಗೆ ? ನಲ್ಲಿಯ ಮುಂದೆ, ಸೀಮೆಎಣ್ಣೆ ಡಬ್ಬ ಹಿಡಿದು ಅಂಗಡಿಯ ಮುಂದೆ, ಊಟ ಹಿಡಿದು ಮಕ್ಕಳ ಶಾಲೆಗಳ ಮುಂದೆ, ಬ್ಯೂಟಿ ಪಾರ್ಲರುಗಳ ಮುಂದೆ, ಗುಮಾಸ್ತಗಿರಿಯ ಧೂಳು ಮೆತ್ತಿಕೊಂಡ ಬ್ಯಾಂಕು ಆಫೀಸುಗಳ ಮುಂದೆ. ಇದರಿಂದ ಪಡೆದದ್ದಕ್ಕಿಂತ ಕಳೆಕೊಂಡಿದ್ದೆ ಹೆಚ್ಚು ಅನ್ನಿಸುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ: ಒಳಗೂ–ಹೊರಗೂ ದುಡಿತ; ಜೊತೆಗೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಆರಾಮದಲ್ಲೂ ಕಡಿತ.... (ನಮ್ಮ ಲಕ್ಷ್ಯವೆಲ್ಲಾ ಕಮಲದೆಡೆಗೇ ಆದ್ದರಿಂದ ಸದ್ಯದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಸರು ಸಹಜ ಮತ್ತು ಅನಿವಾರ್ಯವೂ ಇರಬಹುದು.) ಇದು ಬಿಡುಗಡೆ ಎಂಬ ಮರೀಚಿಕೆ ನಮ್ಮಿಂದ ಬೇಡುತ್ತಿರುವ ಕಿಂಚಿತ್ ಲಂಚವೇ ಇರಬಹುದು! ನನ್ನ ತಾಯಿಗೆ ಕಡಿಮೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೂ ಹೆಚ್ಚು ಕರ್ತವ್ಯವೂ ಇದ್ದುದನ್ನು ನಾನು ನೋಡಿದ್ದೇನೆ. ನಾನು ಹೆಚ್ಚು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನೂ ನಿಭಾಯಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಎಂದೇ ನನಗೆ ಭಾಸವಾಗಿದೆ, ಮುಂದೆ ನನ್ನ ಮಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನೂ ಕಡಿಮೆ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನೂ ಪಡೆದೇ ತೀರುವಳು ಎಂಬ ನಿರೀಕ್ಷೆ. ಒಳಗೆ ಕತ್ತಲೆ ಎಂದು ದುಃಖಿಸಿದ್ದು ಹೊರಗೆ ಬೆಳಕು ಎಂದು ಸಂಭ್ರಮಿಸಿದ್ದು, ಒಳಗೂ–ಹೊರಗೂ ಒಂದೇ ಎಂಬ ವಿವೇಕ ಎಚ್ಚೆತ್ತಿರುವುದು, ಮನೆಗೆಲಸವೊ–ಹೊರಗೆಲಸವೊ 'ಕೆಲಸ' ಎಂಬುವುದಕ್ಕೆ ಅದು ಒಳಗಿನದ್ದೆ ಆಗಲಿ, ಹೊರಗಿನದ್ದೆ ಆಗಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಸಿಗಬೇಕಾಗಿರುವ ಗೌರವ, ಮನ್ನಣೆಯು ಪ್ರಶ್ನೆಯಾಗಿ ರೂಪಾಂತರಗೊಂಡು, ನಾವು ಒಪ್ಪಿದಂತೆ ಬದುಕ ಬಯಸುವ, ನಮ್ಮ ಆಸೆ, ನಿರೀಕ್ಷೆಗಳಿಗೆ, ಮನ್ನಣೆ ಸಿಗಬೇಕೆಂಬುದೇ ಆಗಿದೆ. ವಿವಾಹ, ತಾಯ್ತನ, ಸತೀತ್ವ, ಪಾತಿವ್ರತ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಹೊರಗಿನಿಂದ ಹೇರಲ್ಪಡದೆ ತಮ್ಮ ಆಯ್ಕೆಗೇ ಬಿಡಬೇಕಾದವುಗಳು ಎಂಬ ಧೋರಣೆಯೂ ಇದರ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿದೆ.

'ನೀನಿದ್ದೀಯಾ ನಿನ್ನನ್ನು ತೊಡೆದು ಹಾಕಲಾರೆ' ಎಂಬ ಅರಿವೂ ಗಂಡಿಗೂ ಬರುತ್ತಾ ಇದೆ. ಒಳಗೂ–ಹೊರಗೂ ದುಡಿತದ ನಡುವೆಯೂ ಉಲ್ಲಾಸದಿಂದ ಚಿಗುರುತ್ತಿರುವ ಹೆಣ್ಣಿನ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಗೌರವವೂ ಕಿಂಚಿತ್ ಮಾತ್ಸರ್ಯವೂ ಉಂಟಾಗಿರಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಕು. Caretaker ಇಲ್ಲದೆ ಅನಾಥ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಉಂಟಾಗಿರಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಕು. ನನ್ನದೂ ತಪ್ಪಿದೆ ಎಂದು ಭಾಸವಾಗಿರಲಿಕ್ಕೂ ಸಾಕು. ಒಂದು ಹೂದಂಡೆಗೆ,

ಒಂದು ರೇಶಿಮೆಯ ಸೀರೆಗೆ ಈಗವನು ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರ. ನೀನೂ ನನ್ನಂತೆಯೆ...... ನಿಜ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ, ನನಗಿಂತ ಒಂದಿಂಚು ಮೇಲು ಎಂಬ ಪ್ರೀತಿಯ ಭಾವ ಸ್ಫುರಿಸಿದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ನೆಮ್ಮದಿ ಸಿಗುವಂತಹ ಸ್ಥಿತಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಕೊಡು-ಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಯ ಸುಖವನ್ನು 'ನಿನಗೆ ನೀನು' 'ನನಗೆ ನಾನು' ಎಂಬುದು ನುಂಗಿ ಹಾಕುತ್ತಿದೆ. ಮೊನ್ನೆ ಮೊನ್ನೆಯ ತನಕ ಮಗುವಿನಂತೆ ಲಾಲಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದ, ಪಾಲಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ಗಂಡಿಗೆ ಈ ಬದಲಾದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ಒಗ್ಗಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ 'ಅಹಂ' ಅಡ್ಡಿಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಸಹಜವೇ. ಈ ಬದಲಾವಣೆ ಅನಿವಾರ್ಯ ಮತ್ತು ಸಹಜ ಎಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲೆ... ಅದರ ಓರೆ - ಕೋರೆಗಳನ್ನು ತೊಡೆದು ಹಾಕಿ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಅದನ್ನು ಒಗ್ಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ನೆರವಾಗುವುದರಲ್ಲೇ ಸದ್ಯದ ಬಿಡುಗಡೆಯ ಆಶಯದ ಯಶಸ್ಸು ಅಡಗಿದೆ ಎಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಸಮಾನತೆ ಎನ್ನುವುದು ಎಂದಾದರೂ ಸಾಧಿಸಲ್ಪಡಬಹುದಾದ ಸ್ಥಿತಿಯೆ ?! ಅದು ಎಷ್ಟಾದರೂ ಏತ-ದೂತದ ಆಟವೇ ಸರಿ. ಏತ-ದೂತ, ದೂತ-ಏತ ಆಗಬಹುದಷ್ಟೇ. ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರೀತಿಯ ಭಾವ ಮಾತ್ರ ಈ 'ನಾನು ನೀನು' ಎಂಬ ಭಾವ ಕರಗಿಸಬಲ್ಲುದು. ಯಾಕೊ........ಇದು ಗುರಿಯಿಲ್ಲದ ನಡಿಗೆ, ಉತ್ತರವಿಲ್ಲದ ಪ್ರಶ್ನೆಯೆಂದೇ ಭಾಸವಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಹೀಗೆ ಅನ್ನಿಸಲೂ ಕಾರಣವಿದೆ. ಸದ್ಯ ನಮ್ಮ ಸ್ಥಿತಿ ಹೇಗಿದೆಯೆಂದರೆ ಹುಡುಗರ ಬೆನ್ನಿಗೆ ಬಾಸುಂಡೆ ಬರುವ ಹಾಗೆ ಚೆಂಡು ಬೀಸಿ ಲಗೋರಿ ಆಡುತ್ತಿದ್ದ ಹುಡುಗಿ 'Time please' ಎಂದು ಕಿರುಬೆರಳೆತ್ತಿ ಮನೆಗೆ ಧಾವಿಸಿ, ದೊಡ್ಡಕ್ಕನ ಮದುವೆಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ಅಜ್ಜಿ, ಅಮ್ಮ, ಇತರೆ ಹೆಂಗಳೆಯರ ಮಾತುಕತೆಗೆ ಮನಸೋತು 'ಲಗೋರಿ'ಯನ್ನೂ ಮರೆತು ಅಲ್ಲೆ, ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟ ಹಾಗೆ. ಒಂದೆಡೆ ಮದುವೆ, ಮನೆ, ಮಕ್ಕಳು, ಅಡಿಗೆ.... ಈ ಚಕ್ರವ್ಯೂಹದೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುವ ಹುಮ್ಮಸ್ಸು. ಆದರೆ ಅಭಿಮನ್ಯುವಿನ ಪಾಡು ಪಡಬಾರದೆಂಬ ಕಟ್ಟೆಚ್ಚರ. ಇಲ್ಲಿರಲಾರೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಲಾರೆ ಎಂಬ ಸ್ಥಿತಿ. ದಡದಲ್ಲೊಂದು ಕಾಲು, ದೋಣಿಯಲ್ಲೊಂದು. ಈ ಅವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಖಾಯಂ ಫಲಗಳಾದ ದುಃಖ-ದುಮ್ಮಾನ, ಜಿಗುಪ್ಸೆ, ಬೇಸರ, ಆತಂಕ, ನಿರೀಕ್ಷೆ ಸದ್ಯ ನಮ್ಮನ್ನು ಎಡಬಿಡಂಗಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದೆ. ಒಂದು ಸಮಸ್ಯೆಯ ಪರಿಹಾರದ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲೇ ಮತ್ತೊಂದು ಸಮಸ್ಯೆಯು ಮಿಸುಕಾಡಲು ಮೊದಲುಗೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಈ ಅವಸ್ಥೆ ಎಂದಾದರೂ ಮುಗಿಯುವುದು ಎಂಬ ನಿರೀಕ್ಷೆ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು ಎಷ್ಟು ಸಾಧು ?' ಸದ್ಯ ನಾನು ಪೆನ್ನು

ಹಿಡಿದು ನಾಲ್ಕು ಅಕ್ಷರ ಗೀಚುತ್ತಿರುವ ಸದ್ಯದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಯಾರ ಪರಿಶ್ರಮದ್ದು ? ಅದೆಷ್ಟೋ ಶತಮಾನಗಳ ಹಿಂದಣ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಎಚ್ಚರ, ವಿವೇಕ, ಆಕಾಂಕ್ಷೆ, ಪ್ರತಿಭಟನೆಯ ಅಲೆಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಸದ್ಯ ನಾವು ಉತ್ತು ಬಿತ್ತಿದ ಬೀಜ ಚಿಗುರಿ, ಮರವಾಗಿ ಯಾರಿಗೆ ನೆರಳು ನೀಡುತ್ತದೆಯೋ... .... ಯಾರು ಬಲ್ಲರು ? ಅಲೆಗಳು ಚಲಿಸುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಅವನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವೆ? ಪರಂಪರೆಯ ಪ್ರಜ್ಞೆ, ಅದರ ಅಗತ್ಯ, ಅದನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಆಕಾಂಕ್ಷೆ ಸದ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚಿಸುತ್ತಿರುವ ನಮ್ಮ ಮಹಿಳೆಯರಲ್ಲೂ ಇದೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿನ ಅನೇಕ ಬರಹಗಳು ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿವೆ.

ಒಂದು ಹೆಣ್ಣು ಮಗು ಈ ಭೂಮಿಗೆ ಬಂದು ಬಿದ್ದಾಗಿನಿಂದಲೇ....... ಪಿಳಿ ಪಿಳಿ ಕಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟು ಅಚ್ಚರಿಯಿಂದ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಕಂಡ ದಿನದಿಂದಲೇ 'ಸ್ತ್ರೀ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ' ಉದಿತವಾಯಿತು ಎಂದೇ ನಂಬುವವಳು ನಾನು. 'ಸ್ತ್ರೀತ್ವ'ವೆಂಬುದು ಅಂತರ್ಗಾಮಿ ನದಿಯಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತಲೇ ಇದೆ. ಮದುವೆ–ಮನೆ–ಮಕ್ಕಳು–ಸಂಸಾರ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ತೆಕ್ಕೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬರೆದ ವೈದೇಹಿ, ವೀಣಾ, ಸಾರಾ ಅವರುಗಳ ಕಥೆ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿನ ಪಾತ್ರಗಳು ಸ್ತ್ರೀ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಅನಾವರಣಗೊಳಿಸಿಲ್ಲವೆ ? ಮದುವೆ, ಮನೆ, ಮಕ್ಕಳು ಇವು ಸವಾಲುಗಳೆ ? ಅಥವಾ ಸಂಭ್ರಮಗಳೆ? ಬಹುಶಃ ಸತ್ಯ ಸವಾಲು–ಸಂಭ್ರಮಗಳ ನಡುದಾರಿಯಲ್ಲಿರಬೇಕು. 'ಅಯ್ಯೊ....... ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಕೂಡ ಮಗು ನನ್ನ ಬಿಟ್ಟು ಇರೋಲ್ಲ' ಎಂದು ಅಗಾಧ ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ತಾಯಂದಿರು ನುಡಿಯುವುದು ಸರ್ವೆ ಸಾಮಾನ್ಯ. 'ಅಪ್ಪ ಬೇಕೊ........ಅಮ್ಮ ಬೇಕೊ.......' ಎಂದು ಕೀಟಲೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಮಗುವಿಗೆಸೆದಾಗ ಅಪ್ಪನ ಮುಖ ಒಮ್ಮೆ ನೋಡಿ ಧೊಪ್ಪೆಂದು ಅಮ್ಮನ ಮಡಿಲಿಗೆ ಬೀಳುವಾಗ ರಪ್ಪೆಂದು ಮುಖಕ್ಕೆ ಹೊಡೆ ದಂತಾಗುವುದು ಗಂಡಿಗೆ. ಇದಕ್ಕಿಂತ ದೊಡ್ಡ ತಲ್ಲಣವಿದೆಯೆ ? ಆ ಮಮಕಾರದ 'ಅಹಂ' ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಲು ಹೆಣ್ಣು ಸಿದ್ಧವಿರುವಳೇನು ? ಇದೇ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿ ಯೊಬ್ಬ ಗಂಡಿನಲ್ಲೂ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಹೆಣ್ಣಿನಲ್ಲೂ ತಾಯಿಯಾಗಲಿ, ತಂದೆಯಾಗಲಿ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಗೆ ಹೇಳುವುದು ? ಗರ್ಭಧಾರಣೆಯಾಗಲಿ, ಲಾಲನೆಪಾಲನೆ ಯಾಗಲಿ, ಸಂಭ್ರಮ-ಸವಾಲು ಎರಡೂ ಆಗದೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಸ್ವೀಕೃತವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಮಹಿಳೆಯರ ಬರಹಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಇನ್ನು ಕುವೆಂಪುರವರ 'ಕಾನೂರು ಹೆಗ್ಗಡತಿ', ಕಾರಂತರ 'ಮೈಮನಗಳ ಸುಳಿಯಲ್ಲಿ', ಲಂಕೇಶರ 'ಅವ್ವ' ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವರ 'ಒಡಲಾಳ' ದಲ್ಲಿ, ತೇಜಸ್ವಿಯವರ 'ಕಿರಗೂರಿ'ನಲ್ಲಿ ಆಯಾ ಹೆಣ್ಣು

ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಕಡೆದವರು ಆಯಾ ಲೇಖಕರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಅಭಿನ್ನವಾಗಿರುವ ಹೆಣ್ಣು ಗಳೇ–ಅರ್ಥಾತ್ ತಾಯಿಯೊ, ಪ್ರೇಯಸಿಯೊ, ಚಂಚಲೆಯೊ, ಗಯ್ಯಾಳಿಯೊ......... ಎಂದೇ ನನ್ನ ಭಾವನೆ. ಸಾಕವ್ವನ ಪಾತ್ರಕ್ಕೆ ನ್ಯಾಯ ದೊರೆತಿದ್ದರೆ.... ಅದನ್ನು ಲೇಖಕರಲ್ಲಿದ್ದ 'ತಾಯಿ' ಚಿತ್ರಿಸಿರುವುದರಿಂದ. 'ನಾನು ಹೇಮಗಂಡ' ಎಂದು ಸ್ವರ್ಗದ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆಸುವ ಕುವೆಂಪು ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿನ ಗಂಡು–ಹೆಣ್ಣು ಪಾತ್ರಗಳು ಇನ್ನೇನು ? ನಡುವೆ ಸುಳಿವಾತ್ಮನು ಹೆಣ್ಣೂ ಅಲ್ಲ ಗಂಡೂ ಅಲ್ಲ ಅಂದಾಗ, ಆತ್ಮನೇ ಇಲ್ಲ ಎಂಬ ಬುದ್ಧನ ನಿಲುವಿಗೆ ಬದ್ಧವಾಗುವುದಾದರೆ ಪ್ರತಿಯೋರ್ವ ಜೀವಿಯೂ ಅರ್ಧನಾರೀಶ್ವರನೆಂಬ ನಿಲುವು ಹೆಚ್ಚು ಸಮ್ಮತವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಯೋಚಿಸಿದಾಗ ಮದುವೆ–ಮನೆ–ಮಕ್ಕಳು, ಹೊರಗೆಲಸ–ಮನೆಗೆಲಸ, ಸ್ತ್ರೀತ್ವ, ಪುರುಷತ್ವ, ತಾಯ್ತನ–ತಂದೆತನ ಯಾರೇ ಒಬ್ಬರ ಸ್ವತ್ತಾಗದೆ; ಅತ್ತ ಸವಾಲೂ ಆಗದೆ ಇತ್ತ ಸಂಭ್ರಮವೂ ಆಗದೆ ಕ್ವಚಿತ್ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಗೋಚರವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಹೆಣ್ಣಾಗಿ ಬರೆಯುವುದೊ....ಗಂಡಾಗಿ ಬರೆಯುವುದೊ ಇತ್ಯಾದಿ ಉಪದೇಶ ಗಳಿಗೆ ತಲೆಕೆಡಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ತಿಳಿದಂತೆ, ಇಡೀ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿ ಕೊಂಡು ಬರೆಯುವುದೇ ಸೂಕ್ತವೆನಿಸುತ್ತದೆ.

ಈ ನಮ್ಮ ವಿಶೇಷ ಸಂಚಿಕೆಯಾಗಲಿ, ಇಲ್ಲಿನ ಬರಹಗಳಾಗಲಿ ತಂತಾನೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ವೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಅಕ್ಷರದ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರೀತಿ ತೋರಿದ ಮಹಿಳೆಯರು, ಕಲಿಕೆಯ ಸದಾವ ಕಾಶ ಪಡೆದುಕೊಂಡ ಮಹಿಳೆಯರು, ತಾವು ಕಂಡ–ಉಂಡ ಪಾಡು. ಚಿತ್ರಿಸಿದ ಬರಹಗಳಾಗಿವೆ. ಬಹುತೇಕ ವಿದ್ಯಾವಂತರಾದ, ಮೇಲುವರ್ಗದ, ಜಾತಿಯ ಮಹಿ ಳೆಯರು ಚಿತ್ರಿಸಿದ ಚಿತ್ತಾರವಿದು. ಇನ್ನೂ ಬೀಜ ರೂಪದಲ್ಲೇ ಇರುವ ಸಮಸ್ತ ಮಹಿಳೆಯರ ಸಂತಸ, ದುಃಖ ಕಾತರ, ಕಳವಳಗಳು ಲೇಖನಿಗೆ ಕಲಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಬರಲು ಇನ್ನೂ ಹಲವು ಹತ್ತು ಸಂವತ್ಸರಗಳು ಕಳೆಯಬೇಕಾದೀತು. ಈ ಅರ್ಥ ದಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಚಿಕೆ ಹಳ್ಳದೊಳಗಿನ ಒಂದು ಹನಿ ಅಷ್ಟೆ. ಹೀಗೊಂದು 'ಹನಿ' ಇತ್ತು ಎಂಬ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಸತ್ಯವನ್ನು ದಾಖಲಿಸುವುದಷ್ಟೇ ಇದರ ಉದ್ದೇಶ. ಹಳ್ಳದ ಹನಿ ಕೊಳೆಯದಂತೆ ಅದನ್ನು ಚಲನಶೀಲವಾಗಿಸಿ ನದಿಯಾಗಿಸುವ ಸುಳಿವುಗಳು ಈ ಸಂಚಿಕೆ ಯಲ್ಲಿವೆ ಎನ್ನುವುದಷ್ಟೇ ಸಮಾಧಾನದ ಸಂಗತಿ.

ಈ ಹನಿಯದ್ದು ಕೊಂಚ ನಿಧಾನ ಗತಿಯ ನಡಿಗೆ. ಇದೀಗ ನಡಿಗೆಗೆ ಮೊದ ಲಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಅಯ್ಯೋ ....ನಮ್ಮನ್ನು ಅವರು ನಡೆಯಲು ಬಿಡುತ್ತಿಲ್ಲ ವೆಂದೊ ಅಥವಾ ನಮ್ಮ ನಡಿಗೆಯ ಅಂದವನ್ನು ಅವರು ಗಮನಿಸುತ್ತಿಲ್ಲವೆಂದೊ ಅಥವಾ ಭೋರ್ಗರೆದು ದೌಡಾಯಿಸಲು ಆಗಲಿಲ್ಲ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ನೂರು ನೆವಗಳನ್ನು

ಒಡ್ಡುತ್ತಲೋ ಘಾಸಿಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಬದಲು ನನ್ನ ನಡಿಗೆ ನನ್ನ ಹಾಗೆ ಎಂದು ಎಂದು ಸಹಜ ಸ್ಪೂರ್ತತೆಯಿಂದ ಸಂಯಮದಿಂದ ಗುರಿಯೆಡೆಗೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕುವುದೇ ಒಳಿತಲ್ಲವೆ ?

ಸದ್ಯದ ಬಹುತೇಕ ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಹಾರಾಡುತ್ತಿರುವ ಗಾಳಿ ಪಟದಂತೆಯು ಭಾಸವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅದರ ಸೂತ್ರ ಅಗೋಚರವಾಗಿ ಪುರುಷ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದೆ. ಅಯ್ಯೋ........ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋದರೆ ಎಲ್ಲಿ ತಲುಪುವೆನೊ ಎಂಬ ಕಳವಳ ಗಾಳೀಪಟಕ್ಕೆ. ಅಯ್ಯೊ... ನನ್ನ ಗಾಳೀಪಟ ಎಂಬ ಭಾವ ಸೂತ್ರಧಾರಿಯದ್ದು. ವಿಶಾಲವಾದ ನೀಲಾಕಾಶ, ಹೋಗಿಯೇ ಬಿಡೋಣ ಎಂದು ಗಾಳಿಪಟ ಧೈರ್ಯವಹಿಸಿ ಕಿತ್ತುಕೊಂಡಿದ್ದೇ ಆದರೆ ಗಾಳಿಪಟ ಯಾವುದೊ........ ಮರಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಯಾವುದೊ ಮುಳ್ಳುಕಂಟಿಗೆ ತಗುಲಿಕೊಂಡು ಹರಿದು ಹೋಗಲೂಬಹುದು. ನದಿಗೆ ಬಿದ್ದು ಒದ್ದೆಯಾಗಲೂಬಹುದು. ಅಥವಾ ಗಾಳಿಪಟದ ನಿರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿರುವ ಮುದ್ದು ಮಗುವಿನ ಕೈಗೆ ಸಿಗಲೂಬಹುದು. ಅಥವಾ ಹಾಗೆಯೇ ಮೇಲೇರಿ ಏರಿ, ಏರಿ ಎಲ್ಲಿಗೊ........ ಹೋಗಿ, ಹೋದ ಹಾಗೆಯೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದು ಕೊನೆಗೆ 'ನನ್ನ ಗಾಳಿಪಟ' ಎಂದು ಹಲುಬುತ್ತಿರುವ ಸೂತ್ರಧಾರಿಯ ಬಳಿಗೇ ಬಂದು ಈಗ ನೀನು ಗಾಳಿಪಟವಾಗು, ಗಾಳಿಯೊಂದಿಗೆ ತೇಲಿ ಹೋಗಿ....... ನೋಡು ಎಂದು ತಾನೆ ಸೂತ್ರ ಹಿಡಿಯಲೂಬಹುದು! ಗಾಳಿಪಟದ ಭಾವ,ಸೂತ್ರಧಾರಿಯ ಬೆರಳು–ಅದಲು ಬದಲಾಗಬಹುದು. ಗಂಡು–ಹೆಣ್ಣು, ಹೆಣ್ಣು–ಗಂಡು ಎಂದು ಎಷ್ಟೇ ಕೂದಲು ಸೀಳುವಂತೆ ತರ್ಕಿಸಿದರೂ ಈ ಬೆರಳು–ಭಾವದ ಸಂಬಂಧ ಎಂದಿಗೂ ಚಿರಂತನವಾದದ್ದೇ. ನಮ್ಮ ಗುರಿ ಅವರೆಡೆಗೆ, ಅವರದ್ದು ನಮ್ಮೆಡೆಗೆ. ಕನ್ನಡದ ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತ್ಯವೂ ಇದನ್ನೇ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಬಿಂಬಿಸಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ಕಾಣಬಹುದು. ಬದಲಾವಣೆ ಅನ್ನುವುದು ಹೂಮಾಲೆ ಇರಿಸಿಕೊಂಡು ಕಾದು ನಿಂತಾಕ್ಷಣ ಓಡೋಡಿ ಬರುವಂತಹದ್ದಲ್ಲ. ಕತ್ತಿವರಸೆ ಮಾಡಿದಾಕ್ಷಣ ಓಡಿಹೋಗುವಂತಹದ್ದೂ ಅಲ್ಲ. ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಮಣಿಯದೆ, ಒಲಿಯದೆ ಬಂದೇ ಬರುವಂತಹದ್ದು. ಬಂದೇ ತೀರುವುದು. ಯಾವಾಗ ಬರುವುದೊ....ಹೇಗೆ ಬರುವುದೊ.... ಯಾರು ಬಲ್ಲರು ? ಗೆಲ್ಲುವುದಕ್ಕಿಂತ ಆ ದಿಕ್ಕಿನ ನಡಿಗೆ – ಸಂಘರ್ಷವೇ ಆಪ್ಯಾಯಮಾನವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸದ್ಯ ಶೋಷಣೆಗೊಳಪಡುತ್ತಿರುವವಳು ಮುಂದೊಂದು ದಿನ ಶೋಷಕಿಯ ಸ್ಥಾನ ಅಲಂಕರಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬಂದರೆ ಅದೆಂಥ ಗೆಲುವು? ಹಾಗಾದ ಘಟನೆಗಳೇ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲೂ, ವರ್ತಮಾನದಲ್ಲೂ ಹೆಚ್ಚು. 'ಬದಲಾವಣೆ' ಆಗಬೇಕು ಎಂಬ ತುರ್ತಿನ ಜೊತೆ

ಜೊತೆಯಲ್ಲೇ ಈ ಎಚ್ಚರದ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನೂ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವುದು ಎಂದಿಗಿಂತ ಈಗ ತುಂಬ ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಈ ಸಂಚಿಕೆ ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದರಿಂದ ವೈಯುಕ್ತಿಕವಾಗಿ ನನಗೆ ದೊಡ್ಡ ಲಾಭವೇ ಆಗಿದೆ. ಒಟ್ಟಿಗೇ ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಓದುವುದಕ್ಕೆ, ಹಾಗೆ ಓದಿ ಬೆರಗಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಕಥೆಯೊ, ಕಾವ್ಯವೊ, ಕಾದಂಬರಿಯೊ; ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾತುಗಳು ಉರುಳಿದಾಗ ನಮ್ಮ ಮಹಿಳೆಯರೂ ಅಷ್ಟಿಷ್ಟು ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಕೆಲವು ಮಹಿಳೆಯರ ಹೆಸರುಗಳು ಉಲ್ಲೇಖಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ನಿಜಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅವರೇನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟ ಬರಹಗಳು ಕಡಿಮೆ. ಒಂದು ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಕತೆಯೊ, ಕಾದಂಬರಿಯೊ, ಕವನವೊ, ಬಂದಾಗ ಅಥವಾ ಹೊಸ ಪುಸ್ತಕ ಬಂದಾಗ ಅದು ಪುರುಷರು ಬರೆದದ್ದಾದರೆ ಅದು ಹುಟ್ಟುವ ಮೊದಲೇ ಛತ್ರಿ ಹಿಡಿಯಲು, ಚಾಮರ ಬೀಸಲು ರೆಡಿಯಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಅದು ಬಂದ ತಿಂಗಳಿಗೊಪ್ಪತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹಲವು ಹತ್ತು ಕಡೆ ವಿಮರ್ಶೆಯೂ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ವಿಮರ್ಶಕರು ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಬರಹಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಹೇಗೆ ಟ್ಯೂನ್ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆಂದರೆ ಹೇಗೆ ಬ್ಯಾಂಡ್ ತಿರುಗಿಸಿದರೂ ಗೊರ ಗೊರ ಶಬ್ದ ಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಕಾಲ ಬದಲಾಗಲೇಬೇಕು. ಅದರ ಮುನ್ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿನ ಕೆಲವು ಲೇಖನಗಳಲ್ಲೇ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಇಷ್ಟು ಬೆನ್ನುತಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ಕೊರೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಲೇಬೇಕು. ಈ ಸಂಚಿಕೆಗೆ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಗಲೇಬೇಕು ಅಂದುಕೊಂಡಿದ್ದ 'ಹೆಣ್ಣಾಗಿ ಪುಟ್ಟಿದ ಬಳಿಕ' 'ಹೇಳದೇ ಉಳಿದದ್ದು', 'ಸೃಷ್ಟಿಕಾಯದ ಋಷಿಯ ಬಗ್ಗೆ' ಈ ತರಹದ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ಬರಹಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಸಂವೇದನಾಶೀಲ ಲೇಖಕಿಯರಿಂದ ಪಡೆಯಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ನಿರಾಸಕ್ತಿಯೊ, ಹಿಂಜರಿಕೆಯೊ, ಅಥವಾ ಅದನ್ನೂ ಮೀರಿದ ಕಾರಣದಿಂದಲೋ.... ಲೇಖನಗಳು ದಕ್ಕಲಿಲ್ಲ ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಲೇಖನ ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಉಪಕರಿಸಿದ ಎಲ್ಲ ಲೇಖಕ ಗೆಳೆಯ-ಗೆಳತಿಯರಿಗೂ ಸಂಪಾದಕಿ ಋಣಿಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ.

'ಸ್ತ್ರೀ ವಿಶೇಷಾಂಕ' ಮಾಡುವಂತೆ ಸೂಚಿಸಿದ, ಆರಂಭದಿಂದಲೂ ಒತ್ತಾಸೆಯಾಗಿ ನಿಂತು, ಕರಡು ತಿದ್ದಿ, ಅರ್ಧ ಹೊರೆಯನ್ನು ಸಂತೋಷದಿಂದಲೇ ಹಂಚಿಕೊಂಡ ನಾಗಭೂಷಣನಿಗೆ, ಆಗಾಗ್ಗೆ ಪತ್ರಿಸಿ ಹುಮ್ಮಸ್ಸು ತುಂಬಿದ ರಾಘವೇಂದ್ರ ಪಾಟೀಲ, ಜಿ. ಎಲ್. ರಾಮಪ್ಪ, ಬಿ. ಎನ್. ಶಾಂತಾ ಅವರಿಗೆ, ಈ ಸಂಚಿಕೆ ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಫಲವಾಗಬಹುದು ಎಂಬ ಆತಂಕ-ಖಿನ್ನತೆಯನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಂಡ ಸ. ಉಷಾ ಅವರಿಗೆ ಸಂಪಾದಕಿ ಕೃತಜ್ಞಳಾಗಿದ್ದಾಳೆ. **-ಸಂ.**

ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ: ಒಂದು ತಾತ್ತ್ವಿಕ ವಿವೇಚನೆ

⊕ ನೇಮಿಚಂದ್ರ

ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ಚಿಂತನೆ ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ, ಸ್ತ್ರೀ–ಪುರುಷರ ನಡುವಿನ ಅಸಮಾನತೆ ಪ್ರಕೃತಿ ಸಹಜವಲ್ಲ, ಜೈವಿಕವಲ್ಲ; ಅದು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯದಾಗಿದ್ದು, ಪರಿಸರದ ಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವಿಸಿದ್ದು ಎಂದು ನಂಬುತ್ತದೆ. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಪುರುಷ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ 'ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ'ವಲ್ಲ; ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಪ್ರಧಾನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಅನುಕೂಲಕರವಾದ ಅರ್ಧಸತ್ಯವನ್ನಷ್ಟೇ ಹೇಳುತ್ತದೆ; ಈ ಪುರುಷ ಕೇಂದ್ರಿತ ಗ್ರಹಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮಿತಿ ಇದೆ, ಅಪಾಯವಿದೆ ಎಂದೂ ಸ್ತ್ರೀವಾದ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಹೆಣ್ಣುತನದ ಗುಣ-ಸ್ವಭಾವಗಳು ದೈಹಿಕವಾಗಿ ಹೆಣ್ಣಾದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತವೆ ಎಂಬ ಮೂಲ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನೇ ಸ್ತ್ರೀವಾದ ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತದೆ. 'ಹೆಣ್ಣುತನ' ಸಮಾಜ–ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ಪುರುಷ ಲಾಭಕ್ಕಾಗಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಮೇಲೆ ಹೇರಿದ ಗುಣಗಳಾಗಿವೆ. ತಾಯ್ತನದ ಹಂಬಲ, ಸತೀತ್ವ, ಶೀಲ, ಪಾತಿವ್ರತ್ಯ ಎಲ್ಲವೂ ಸಮಾಜದ ನಿರೀಕ್ಷೆಯೇ ಹೊರತು, ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ವರ್ಣತಂತುಗಳಿಂದಲೇ ಹರಿದುಬರುವುವಲ್ಲ. ಪ್ರತಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲೂ ಹೆಣ್ಣು–ಗಂಡು ಗುಣಗಳಿವೆ. ಆದರೆ ಸಮಾಜ ಧೈರ್ಯ, ಸಾಹಸ, ಆಕ್ರಮಣಶೀಲತೆಯನ್ನು ಗಂಡು ಗುಣಗಳೆಂದು, ಗಂಡಿನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಇವುಗಳನ್ನು ಪೋಷಿಸಿ, ಹೆಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಸಹನೆ, ಸಂಯಮ, ವಿಧೇಯತೆಗಳು ಹೆಣ್ಣು ಗುಣಗಳೆಂದು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿತು. ಸಾಲದ್ದಕ್ಕೆ ಈ ವಿಂಗಡಣೆ ಗಂಡು ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿನದೆಂದೂ, ಹೆಣ್ಣು ಗುಣಗಳನ್ನು ದೌರ್ಬಲ್ಯವೆಂದೂ ಸಾರಿತು. ಪ್ರತಿ ಲಿಂಗದೊಡನೆ ಜೋಡಿಸಿದ ಗುಣ–ವಿಶೇಷಗಳು, ಆ ಲಿಂಗದ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು

ಸೀಮಿತಗೊಳಿಸಿ, ಹೆಣ್ಣು–ಗಂಡಿನ ಸಾಮ್ಯವನ್ನು ಅದುಮಿಟ್ಟು, ಬದುಕಿನ ನೂರು ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಬದಿಗಿಟ್ಟಿತು. ಹೆಣ್ಣು–ಗಂಡಿನ ಕಾರ್ಯರಂಗಗಳನ್ನು ವಿಂಗಡಿಸಿ, ಅವರ ಆಸಕ್ತಿ - ಅಭಿರುಚಿಗಳಿಗೆ ಆದ್ಯತೆ ಇಲ್ಲದೆ, ನಿಗದಿತ ಏಕತಾನತೆಯ ಪಾತ್ರ ನಿರ್ವಹಣೆಯನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿತು.

ಹೆಣ್ಣು–ಗಂಡು ಪರಸ್ಪರ ವಿರುದ್ಧ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಗಳೆಂಬ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಮೊದಲು ತೊಡೆಯಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವನ್ನು ಸ್ತ್ರೀವಾದ ಗುರುತಿಸಿದೆ. ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣಿನ ನಡುವೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿವೆ, ಹೆಚ್ಚುಗಾರಿಕೆಗಳಲ್ಲ. ನಡುವೆ ನಿಂತಿರುವುದು ಪರಸ್ಪರ ಗಡಿದಾಟಬಲ್ಲ ಗೆರೆಗಳು ಮಾತ್ರ, ಲಕ್ಷಣರೇಖೆಗಳಲ್ಲ. ಪ್ರತಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯೂ ದ್ವಿಲಿಂಗಿಯೇ; ಹೆಣ್ಣು–ಗಂಡು ಗುಣಗಳ ಸಮ್ಮಿಶ್ರಣವನ್ನು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಲ್ಲೂ ಕಾಣಬಹುದು. ಅರ್ಧ ನಾರೀಶ್ವರ ಕಲ್ಪನೆ ನಿಜಕ್ಕೂ ವಿಪರೀತದ್ದಲ್ಲ. ಹೆಣ್ಣು–ಗಂಡಿನ ವಿಭಿನ್ನತೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸದೆ, ಅಸಮಾನ ನೆಲೆಯ ಮೇಲೆ ರೂಪುಗೊಂಡ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಮನೆಗಂಟಿಸಿತು. ಗಂಡಿಗೆ ಪೋಷಣೆಯ ಸಂಪೂರ್ಣ ಹೊರೆಯನ್ನು ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿಸಿತು. ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಶೀಲ–ಪಾತಿವ್ರತ್ಯದ ಕಟ್ಟು ಬಿಗಿಯಿತು, ಗಂಡಿನ ಲೈಂಗಿಕತೆಯನ್ನು ಗರ್ವವೆನಿಸಿತು. ಹೇರಿದ ಪಾತ್ರ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಒತ್ತಡದಲ್ಲಿ ಗಂಡು–ಹೆಣ್ಣುಗಳಿಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮ ನಿಜ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಮುದುಡಿಟ್ಟು ಪಾತ್ರಾಭಿನಯಕ್ಕೆ ಇಳಿಯಬೇಕಾಯಿತು. ಗಂಡು 'ಹೆಣ್ಣಿಗ'ನಾಗುವ ಭಯದಲ್ಲಿ, ಹೆಣ್ಣು 'ಗಂಡುಬೀರಿ' ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಭೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಹೆಣ್ಣು–ಗಂಡುಗಳು ಪರಿಸರದೊತ್ತಡಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು, ಕಲ್ಪಿತ ಸೀಮೆ, ಸರಹದ್ದುಗಳೊಳಗೇ ಪರಿಭ್ರಮಿಸಿ, ಅದರಾಚಿನ ಬದುಕಿನ ನೂರು ಅನುಭವಗಳಿಂದ, ಸಾಧ್ಯತೆಗಳಿಂದ ವಂಚಿತರಾದರು.

ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಮಾನವತಾವಾದಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಲ್ಲ. ಹುಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ಒಂದು ಗುಂಪು, ಇನ್ನೊಂದು ಗುಂಪಿಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಎಂಬ ಮೂಲ ಶ್ರೇಣೀಕೃತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನೇ ಸ್ತ್ರೀವಾದ ತಿರಸ್ಕರಿಸುತ್ತದೆ. ಅದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಶೂದ್ರನಿಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಎಂಬ ಭಾವನೆಯಾಗಬಹುದು, ಬಿಳಿಯ ಕರಿಯನಿಗೀತ ಉತ್ತಮ, ಗಂಡು–ಹೆಣ್ಣಿಗಿಂತ ಮೇಲು ಎಂಬ ಭಾವನೆಯೂ ಆಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಜಾತಿವಾದ, ಜನಾಂಗವಾದ, ವರ್ಗವಾದಗಳಂತೆ ಶೋಷಕರ–ಶೋಷಿತರ ಸ್ಪಷ್ಟ ವಿಭಾಗವನ್ನು ಸ್ತ್ರೀವಾದದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಈ ಶೋಷಣೆ ಅತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಹಂತದಲ್ಲಿ 'ತ್ಯಾಗ–ಶೀಲ–ಸತಿ–ಮಾತೆ–ದೇವಿ' ಎಂಬ ವೈಭವೀಕೃತ ಪದಗಳ ಅಡಿಯಲ್ಲೇ

ನಮ್ಮೊಡನೆ ಸ್ನೇಹ–ಪ್ರೀತಿ–ದಾಂಪತ್ಯ ಇಂಥಾ ಹತ್ತು ಹಲವು ಸಂಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಕೀರ್ಣವಾಗಿ ಬೆರೆತವರಿಂದಲೇ ನಡೆಯುವಂಥಹುದು. ಜೊತೆಗೆ ಸ್ತ್ರೀಯರೆಲ್ಲರೂ ಸ್ತ್ರೀವಾದಿಗಳಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಪುರುಷರೆಲ್ಲರೂ ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನತೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡವರೂ ಅಲ್ಲ. ಈ 'ಹೆಣ್ಣು' 'ಗಂಡು'ತನ ಜನಿಸಿದ ಲಿಂಗದ ಮೇಲೆ ಆಧಾರಿತವಾಗದೆ ಮಾನಸಿಕ ಹಾಗೂ ಬೌದ್ಧಿಕ ಮನಸ್ಥಿತಿಯ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿತವಾಗಿರುವ ಕಾರಣ, ಸ್ತ್ರೀವಾದಿಗಳನ್ನು, ಅದರ ವಿರೋಧಿಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು ಸುಲಭವಲ್ಲ.

ಇತಿಹಾಸದುದ್ದಕ್ಕೂ ಪುರುಷ ಪ್ರಪಂಚದ ಅನುಭವಗಳೇ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವೆಂಬಂತೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೊಂಡು, ಸ್ತ್ರೀಯರ ಅನಿಸಿಕೆ, ಅನುಭವ, ಸಾಧನೆ ದಾಖಲಾಗದೆ, ಏಕಮುಖ ಚರಿತ್ರೆ ನಮ್ಮದಾಗಿದೆ. ಪಿತೃ ಪ್ರಧಾನ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಪುರುಷರ ಅನುಭವ–ಅನಿಸಿಕೆಗಳೇ ಮೂಲಾಧಾರವಾಗಿದ್ದು, ಈ ಪಿತೃಪ್ರಧಾನ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಪುರುಷರಿಗೆ ಅನುಕೂಲಕರವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡವು. ಪುರಾಣ–ಪುಣ್ಯಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಸತೀಮಣಿಯರ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯವನ್ನು ಒತ್ತಿಹೇಳುವಾಗ, ಪ್ರತಿಭಟಿಸದ ಮೆದುತನವನ್ನೇ ಆದರ್ಶವಾಗಿಸುವಾಗ, ನಿಂತ ನೀರಲ್ಲಿ ಪರಪುರುಷನ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ ಕಂಡೇ ಅಪವಿತ್ರಳಾಗುವ ರೇಣುಕೆಯ ತಲೆ ಕಡಿವಾಗ, ಪ್ರಧಾನ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಪುರುಷ ಲಾಭಕ್ಕಾಗಿಯೇ ದುಡಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಹೆರುವ ಹೆಣ್ಣಿನ ತಾಯ್ತನದಷ್ಟೇ ಸರಳವಾಗಿ ತಂದೆತನ ಸಾಬೀತಾಗದ ಕಾರಣ ಹೆಣ್ಣಿನ ಶೀಲ-ಪಾತಿವ್ರತ್ಯಕ್ಕೆ ಒತ್ತು ಕೊಟ್ಟು ಗೃಹಬಂಧನದಲ್ಲಿಟ್ಟು ತನ್ನ ವಂಶ ಮುಂದುವರೆವ ಖಾತರಿಗೆ ಗಂಡು, ಹೆಣ್ಣಿನ ಮೇಲೆ ಹೇರಿದ ಆದರ್ಶಗಳು ಪ್ರಧಾನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಬೆನ್ನೆಲುಬಾದವು. ಹೀಗೆಂದೇ ಸಮಾಜ ಹೆಣ್ಣಿಗೆಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸಿದ ಮಡದಿ–ಮಾತೆ ಪಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ತೃಪ್ತಳಾಗದ ಮಹಿಳೆ 'ಫ್ರೀಕ್' ಆಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾಳೆ. ಧೈರ್ಯ, ಸಾಹಸ, ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆ, ಕ್ರಿಯಾಶೀಲತೆ, ಸ್ವತಂತ್ರ ಮನೋಭಾವಗಳನ್ನು ಗಂಡು ಗುಣಗಳೆಂದು ಅರ್ಥೈಸಿದ ಕಾರಣ, ಅವನ್ನು ಮಹಿಳೆಯರಲ್ಲಿ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಮಹಿಳೆಯರು ತಮ್ಮ ಅನಿಸಿಕೆಗಳನ್ನು ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಪಿತೃಪ್ರಧಾನ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಅಪಾಯವಿತ್ತು. ಹಾಗೆಂದೇ ಈ ಮಹಿಳೆಯರ ಅನುಭವಗಳು ಪೀಳಿಗೆಯಿಂದ ಪೀಳಿಗೆಗೆ ಸೋರದಂತೆ ಜರಡಿಯಾಡುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸ್ವಾರ್ಥವಿತ್ತು. ಮಹಿಳೆಗೆ ಮಕ್ಕಳ ಲಾಲನೆ ಪೋಷಣೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಅಂಟಿಸುವಲ್ಲಿ, ಅವು ಪ್ರಕೃತಿ ಸಹಜ ಎಂದು ಸಾರುವಲ್ಲಿ ಈ ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ತನ್ನ ತಂದೆತನದ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳಿಂದ ಜಾರಿಕೊಂಡಿತಲ್ಲದೆ,

ಮನೆಯ ಹೊರಗಿನ ಗಂಡಿನ ದಿಗ್ವಿಜಯಗಳಿಗೆ ಇದು ಅನುಕೂಲಕರವಾಯಿತು. ಪುರುಷರು ಮಹಿಳೆಗೆ ಅನಿಸಬೇಕಾದದ್ದನ್ನು ಬರೆದಿಟ್ಟರು. ತಮ್ಮ ಅನಿಸಿಕೆಗಳೇ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಎಂದು ಭ್ರಮಿಸಿದ ಪುರುಷ-ಕೇಂದ್ರಿತ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಸ್ತ್ರೀಯ ಅನುಭವ ಗಳು ಅಸತ್ಯವಾಗಿ, ಅದೃಶ್ಯವಾಗಿದ್ದರೇನು ಆಶ್ಚರ್ಯ ? ಪಿತೃಪ್ರಧಾನತೆ ಉಳಿ ಯಲು ಮಹಿಳೆ ಅದೃಶ್ಯವಾಗಿರುವ ಅಗತ್ಯವಿತ್ತು. ಹೀಗೆಂದೇ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಅನಿಸಿಕೆ ಗಳಿಗೂ ಹೊರಗಿನ ಸಮಾಜದ ನಂಬಿಕೆಗಳಿಗೂ ವಿಪರೀತದ ಅಂತರವಿದ್ದು, ಈ ಪುರುಷ ಕೇಂದ್ರಿತ, ಪುರುಷ ನಿರ್ಮಿತ ಅಂತರಗಳು ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ಸದಾಕಾಲ ಗೊಂದಲವೆಬ್ಬಿಸಿ, ತಮ್ಮ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು - ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಎಡೆಬಿಡದ ತೊಡಕಾಗಿವೆ.

ಸಾಹಿತ್ಯರಂಗವಾಗಲೀ, ವಿಜ್ಞಾನಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಲೀ, ಯಾವುದೇ ವಲಯದಲ್ಲೂ ಮಹಿಳೆಯರು ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗಿರುವುದು ಆಕಸ್ಮಿಕವಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಸ್ತ್ರೀವಾದಿಗಳ ವಾದ. ಇದು ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕ ಪ್ರಯತ್ನವಾಗಿದ್ದು, ನಮ್ಮನ್ನು ಆ ಮಹಿಳೆಯರ ಅನುಭವಗಳಿಂದ ದೂರವಿಡುವ ಸತತ ಪ್ರಯತ್ನವಿತ್ತು ಎಂದು ಸ್ತ್ರೀವಾದಿಗಳು ನಂಬುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಂದೇ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಕಳೆದುಹೋದ ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಅಗೆದು ತೆಗೆದ, ನಮ್ಮ ಸ್ತ್ರೀ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಸ್ತ್ರೀವಾದಿಗಳು ಕೈಗೊಂಡ ಮೊದಲ ಕೆಲಸ. ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲ ಕಾದಂಬರಿ ಎಂದು ಘೋಷಿತವಾದ ಡೇನಿಯಲ್ ಡೀಫೋನ 'ರಾಬಿನ್ಸನ್ ಕ್ರೂಸೋ'ಗೂ ಮೊದಲೇ, ಮೂವತ್ತು ವರ್ಷಗಳಷ್ಟು ಹಿಂದೆಯೇ, ಆಫ್ರಾ ಬೆನ್ ಎಂಬಾಕೆ ಹದಿಮೂರು ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಬರೆದದ್ದು ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲೆಲ್ಲೋ ಮುಚ್ಚಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ೧೯೧೧ ರಷ್ಟು ಹಿಂದೆಯೇ ಬ್ರಿಟನ್ನಿನಲ್ಲಿ ೨೧ ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ನಿಯತ ಕಾಲಿಕಗಳಿದ್ದವೆಂದು ಅರಿವಾದಾಗ, ಅಂಥ ಒಂದು ಭವ್ಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು, ಅಂಥ ಒಂದು ಮಹಿಳಾ ಸಂಘಟನೆಯನ್ನು ಅಜ್ಞಾತವಿರಿಸಿದ್ದುದರ ಹಿಂದಿನ ರಾಜಕೀಯ ವನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಸ್ತ್ರೀವಾದಿಗಳು, ಈ ಕಾರಣಕ್ಕೆಂದೇ ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ಮುದ್ರಣಾಲಯಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಅಂಚಿಗೆ ತಳ್ಳಿದ್ದ, ಮೂಲೆಗೆ ನೂಕಿದ್ದ, ಪುರುಷ ಕೇಂದ್ರಿತ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಿದ್ದ, ಪ್ರಧಾನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ ಅಪಾಯ ಕಂಡಲ್ಲೆಲ್ಲ ಮುಚ್ಚಿಹಾಕಿದ್ದ, ದಾಖಲಿಸದೆ ಕೈ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದ, ಮಹಿಳೆಯರ ಕೃತಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಹೊರತಂದರು. ತಮ್ಮ ಕಾಲದ ಆರೋಪಿತ 'ಸರಿ' ಗಳಿಗೆ ಬೆಸವಾದ ಮಹಿಳೆಯರ ಕೃತಿಗಳ ಕಣ್ಮರೆ ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿತ್ತು ಎಂದು

ಉದಾಹರಣೆಗಳ ಸಹಿತ ಸ್ತ್ರೀವಾದಿಗಳು ನಿರೂಪಿಸಿದರು. ಪ್ರಧಾನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಪ್ರಶಂಸಿಸಿ, ಅನುಮೋದಿಸಿ, ಅನುಕರಿಸಿದ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಬಗೆಯನ್ನು, ಲೈಂಗಿಕ ರಾಜಕಾರಣಗಳನ್ನು ತೆರೆದಿಟ್ಟರು. ಕನ್ನಡದಲ್ಲೂ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ನಮ್ಮ ಮಹಿಳಾ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ನಡೆದಿವೆ. ತಿರುಮಲಾಂಬಾ, ಕಲ್ಯಾಣಮ್ಮ, ಜಾನಕಮ್ಮ, ಶ್ಯಾಮಲಾದೇವಿಯವರ ಬದುಕು-ಬರಹಗಳ ಮತ್ತೆ ಪರಿಚಯಿಸುವ, ಅಧ್ಯಯಿಸುವ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಲೆಕ್ಕಕ್ಕೇ ಇಲ್ಲವೆಂಬಂತೆ ಬಿಟ್ಟುಹೋದ ಲೇಖಕಿಯರ ಕೃತಿಗಳ ಪುನರ್ವೌಲೀಕರಣದ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿವೆ. ಒಟ್ಟು ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸದೇ ಬಿಟ್ಟುಹೋದ ಸ್ತ್ರೀ ಸಂವೇದನೆಯ ಅರಿವ ಆಸಕ್ತಿ ಮೂಡುತ್ತಿದೆ. ನಮಗಿಂದು ಸ್ತ್ರೀಯರ ಅನುಭವದ ಬಗ್ಗೆ, ಸಾಧನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಯದಿದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಅನುಭವಗಳಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂದಾಗಲೀ, ಸಾಧನೆಯ ಮಹಿಳೆಯರು ಇರಲಿಲ್ಲ ಎಂದಾಗಲೀ ಅರ್ಥವಲ್ಲ. ಪ್ರಧಾನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹೆಣ್ಣಿನ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಗಣನೆಗೇ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಂದೇ ಇಂದೂ ಕೂಡಾ ನಮ್ಮ ಹೆಂಗಸರಲ್ಲಿ ಅದೇ ಪುರುಷ ಸಮಾಜ ಬಿತ್ತಿದ ಗೊಂದಲಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಆರ್ಥಿಕ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಗೋ, ಬೌದ್ಧಿಕ ತೃಪ್ತಿಗೋ ಹೊರಗೆ ದುಡಿಯ ಹೊರಟ ಹೆಣ್ಣುಗಳೂ ಕೂಡಾ, ಅಡಿಗೆ-ಮನೆಗೆಲಸ-ಮಕ್ಕಳ ಲಾಲನೆ ಎಲ್ಲವೂ ತಮ್ಮೊಬ್ಬರಿಗೇ ಸೇರಿದ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯೆಂಬ ನಂಬುಗೆಯಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬಗೆಯ ಹೊರೆ ಹೊತ್ತು ಒದ್ದಾಡುತ್ತಾರೆ. ಸಮಾಜದ ನಿಗದಿತ ಸ್ತ್ರೀಪಾತ್ರದೊಳಗೇ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೆಣಗುತ್ತಾರೆ. ಪುರುಷನೇಕೆ ಸಹಭಾಗಿಯಾಗಬಾರದು ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಲೂ ಭಯ. ಆಧುನಿಕ ಬದುಕಿನ ಅನಿವಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಪಾತ್ರಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತವಾಗಲಾರದ/ಸೀಮಿತವಾಗಬೇಕಿಲ್ಲದ ಇಂದಿನ ಸಂಕ್ರಮಣ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ, 'ಸ್ತ್ರೀವಾದ' ಮಹಿಳೆಗೆ, ಮಹಿಳೆಯ ನಿಜ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಹೊರಟಿದೆ. ಇಂದು ಮಹಿಳೆಯರ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯ ಎಂದಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿದೆ.

ಸ್ತ್ರೀ ಸಂವೇದನೆ ಪುರುಷ ಸಂವೇದನೆಗಿಂತ ಭಿನ್ನ, ಅದು ಸಹಜ ಕೂಡಾ. ಇದಕ್ಕೆ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕಾರಣಗಳಿವೆ. ಸಮಾನತೆಯ ಆಧಾರದ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು-ಗಂಡಿನ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ, ಅನುಭವಗಳ ನಡುವೆ ವಿಪರೀತದ ಅಂತರವಿರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಸ್ತ್ರೀವಾದದ ನಿಲುವು. ಹೆಣ್ಣುತನ-ಗಂಡುತನ ಕೇವಲ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳ ಸೂಚಿಸಲು ಮೀಸಲಾಗದೆ, ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣಿನ ನಡುವೆ ವಿಭಜನೆಯ

ರೇಖೆ ಹಾಕಿ ಅಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕಿ, ಮೇಲು-ಕೀಳು ಗುಂಪುಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ, ಒಂದು ವರ್ಗ ಮತ್ತೊಂದನ್ನು ಶೋಷಿಸಲು ದಾರಿಯಾಯಿತು. ಒಂದೇ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಹೆಣ್ಣು-ಗಂಡಿನ ಅನುಭವದ ನಡುವೆ ಅಗಾಧ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ವಿರುತ್ತದೆ. ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಅಬಲೆಯಾಗಿಸುವ, ಮನೆಗೆಲಸಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚುವ, ತಗ್ಗಿ-ಬಗ್ಗಿ ನಡೆವ ವಿಧೇಯತೆಯ ಕಲಿಸುವ, ವಿವಾಹಕ್ಕೆಂದೇ ತಯಾರಿಸುವ ಪರಿಯಲ್ಲಿ, ಬಾಲ್ಯ ದಿಂದಲೇ ಆರಂಭವಾಗುವ ಗೃಹಿಣೀ ಪಾತ್ರದ ತರಪೇತಿದ್ದರೆ; ಅವಳೊಡನೆ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆವ ಗಂಡು ಮಗುವಿನತ್ತಲದ ನಿರೀಕ್ಷೆ, ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ, ಅವನ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ರೂಪಿ ಸುವ ಪರಿಯೇ ಬೇರೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಈ ಮೂಲ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಅನುಭವ ಸಂವೇದನೆ ಬೇರೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಸ್ತ್ರೀವಾದಿಗಳಿಂದು ಪುರುಷ ಕೇಂದ್ರಿತ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಉರುಳಿಸುವ ಮೂಲಕ, ಸ್ತ್ರೀ-ದೃಷ್ಟಿಕೋನ, ಸ್ತ್ರೀ-ಅನುಭವ ಗಳನ್ನು ತೆರೆದಿಡುವ ಮೂಲಕ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಮೂಕವಾಗಿಸಿದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಬದಲಿಸ ಹೊರಟಿದ್ದಾರೆ.

ಒಂದು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಧಾನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ನಂಬಿಕೆಗಳು 'ಸಹಜ'ವೆಂಬಂತೆ 'ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ'ವೆಂಬಂತೆ ಪ್ರಸರಿಸಿ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಕಡೆದಿಟ್ಟ ರೂಪ ಎಂಬುದನ್ನು ಮರೆಸಿ, 'ಹೆಣ್ತನ'ಕ್ಕೆ ಪ್ರಕೃತಿ ಸಹಜತೆಯು ಅಂಟಿಸಿದವು. 'ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೆರುವ ಹೆಣ್ಣು, ಮಕ್ಕಳ ಪೋಷಣೆಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನೂ ಹೊರ ಬೇಕು' ಎಂಬ ಪುರುಷ ಸಮಾಜದ ನಿರೀಕ್ಷೆ 'ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೆರುತ್ತಾಳೆ, ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಹೆಣ್ಣು, ಮಕ್ಕಳ ಪೋಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಸುಖಿಯಾಗುತ್ತಾಳೆ' ಎಂದು ಸಾರಿದವು. ಈ ನಿರೀಕ್ಷೆಗೆ ವಿಪರೀತವಾದ ಹೆಂಗಸರ, ಬಂಜೆಯರ, ಅವಿವಾಹಿತರ, ಮಕ್ಕಳು ಬೇಡವೆಂದವರನ್ನು ಇಂದಿಗೂ ಸಮಾಜ ನೋಡುವ ದೃಷ್ಟಿ ಯಲ್ಲಿ ಈ ಶತಶತಮಾನಗಳ ಪ್ರಧಾನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ದಟ್ಟ ಛಾಯೆಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಎಲ್ಲ ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಹೆಣ್ಣಿನ ಪ್ರತಿಮೆ ಎರಡೇ ಬಗೆಯದ್ದು- ಮಾತೆ ಇಲ್ಲವೆ ಮಾಯೆ. ಮಾತೆಯಾಗಿ ಬಹು ಮಾನ್ಯಳು, ಪೂಜ್ಯಳು. ಮಾಯೆಯಾಗಿ, ಮೋಹಿನಿಯಾಗಿ, ಪುರುಷನ ಮರುಳು ಮಾಡುವ, ಹಾದಿ ತಪ್ಪಿಸುವ, ಜಗತ್ತಿನ ಪಾಪವನ್ನೆಲ್ಲ ಸಂಕೇತಿಸುವವಳು. ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ಲೇಖಕರು ಇವೇ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದರು. ರಾಮನ ವಚನ ಪಾಲನೆ, ರಾಜ

ಧರ್ಮಗಳ ಕತೆ ಹೇಳಿದ ರಾಮಾಯಣ, ಸೀತೆಯ ತುಮುಲಗಳ-ಅಪಮಾನಗಳ ಮರೆತೇಬಿಟ್ಟಿತು. ಅಣ್ಣ-ತಮ್ಮಂದಿರ ಪ್ರೀತಿ-ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಹಾಡಿ ಹೊಗಳು ವಾಗ, ಅಣ್ಣನ ಹಿಂದೆ ಹೋದ ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಭ್ರಾತೃಪ್ರೇಮವನ್ನು ಕೊಂಡಾಡುವಾಗ ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರ್ಷ ಒಂಟಿ ಕಾದ ಊರ್ಮಿಳೆಯ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಮೌನ ತಾಳಿತು. ಇಕ್ಷ್ವಾಕು ವಂಶದ ಹೆಣ್ಣುಗಳ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತೆರೆದಿಡಲು ಹೆಚ್. ವಿ. ಸಾವಿತ್ರಮ್ಮನಂಥಾ ಸ್ತ್ರೀ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದ ಲೇಖಕಿ ಬೇಕಾದರು. ಯಯಾತಿಯ ಮಾತು ತಪ್ಪದ ಹಿರಿತನ, ಕೈಲಾಗದಿದ್ದರೂ ಗುರುದಕ್ಷಿಣೆ ಕೊಟ್ಟು ತೀರುವ ಗಾಲವನ ಹಟದ ಕತೆಯನ್ನು ವೈಭವೀಕರಿಸಿ ಹೇಳಿದ ಪುರಾಣಗಳು, ಮಾಧವಿಯ ಹೆಣ್ಣುತನ ಹರಿದು ಹಂಚಿದ ಬಗೆಯನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಲೇ ಇಲ್ಲ. ಒಬ್ಬ ಪುರುಷನ ಮಾತು ಉಳಿಸಲು, ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಪುರುಷನ ಅಹಂಕಾರವನ್ನು ತೀರಿಸಲು, ರಾಜಕುಮಾರಿಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿಯೂ, ನಾಲ್ವರು ರಾಜರೊಡನೆ ಒಲ್ಲದೆಯೇ ಕೂಡಿ, ಎದೆ ಹಾಲು ಚಿಲ್ಲೆನ್ನುವ ಹೊತ್ತಲ್ಲಿ, ಹೆತ್ತ ಕೂಸುಗಳನ್ನು ತೊರೆದು ನಡೆದ ಮಾಧವಿಯ ಕತೆಯನ್ನು ಪುರಾಣ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಆ ಸ್ತ್ರೀ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ, ಮತ್ತೊಂದು ಕಣ್ಣ ನೋಟ, ಮತ್ತೊಂದು ಕೋನದ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ತೆರೆದಿಡುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಭೀಷ್ಮ ಸಾಹನಿ ಅವರ 'ಮಾಧವಿ' ಹಾಗೂ ಅನುಪಮಾ ನಿರಂಜನರ 'ಮಾಧವಿ'ಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಹೆಣ್ಣಾಗಿ ಕತೆಯ ಕಾಣಬಲ್ಲ ಲೇಖಕ ಮಾಧವಿಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಊಹಿಸಿಯೇ ನಡುಗುತ್ತಿದ್ದ. ಒಂದು ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕ್ರೌರ್ಯವನ್ನು, ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾಧವಿ ಸ್ವಯಂವರವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿ ತಪಸ್ಸಿಗೆ ಹೊರಡುವಲ್ಲಿಯ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯನ್ನು ಕಾಣು ತ್ತಿದ್ದ. ಕಡೆಗೊಮ್ಮೆ ಆಯ್ಕೆಯ ಅವಕಾಶ ದೊರೆತಾಗ 'ವರ'ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು 'ವನ'ವನ್ನು ಆಯ್ದು ಹೊರಟ ಮಾಧವಿಯ ಜಿಗುಪ್ಸೆಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಹೆಣ್ಣಾದವರಿಗೆ, ಹೆಣ್ಣಾಗಬಲ್ಲವರಿಗೆ ತಟ್ಟಬಲ್ಲ, ಮುಟ್ಟಬಲ್ಲ ಆ ಕೋನವೇ ಸ್ತ್ರೀ-ದೃಷ್ಟಿಕೋನ.

ಆದರೆ ಸಾಹಿತ್ಯದುದ್ದಕ್ಕೂ, ಅದು ಪುರುಷ ಬರೆದದ್ದಿರಲಿ, ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನತೆ ಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿದ ಸ್ತ್ರೀಯರು ರಚಿಸಿದ್ದಿರಲಿ, ಹೆಣ್ಣಿನ ಅಪ್ರಧಾನತೆಯ, ವಿಧೇ ಯತೆಯ, ಪರಾಧೀನತೆಯ ಪ್ರಶ್ನಿಸದೆ ತೆತ್ತುಕೊಳ್ಳುವ ಸೀತೆ-ಕನ್ನಗಿಯರಂಥ ಪಾತ್ರಗಳೇ ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂದಿವೆ. ಬೆಂಕಿಗಿಟ್ಟರೂ, ಕಾಡಿಗಟ್ಟಿದರೂ ಕರುಣಾಳು ರಾಮನಲ್ಲಿ ತಪ್ಪು ಕಾಣದ, ಬುಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಗಂಡನನ್ನ ಹೊತ್ತು ಸೂಳೆ ಮನೆ ತಲುಪಿಸಿದ ಮಹಿಳೆಯರ ಶೀಲ ಗುಣ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯವನ್ನು, ವಿಧೇಯತೆಯನ್ನು

ಹಾಡಿ ಕೊಂಡಾಡಿದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ; ಮಹಿಳೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಉಪೇಕ್ಷಿಸಿ, ಅವಳ ಇಡೀ ಬದುಕನ್ನು ನೇಪಥ್ಯಕ್ಕೆ ತಳ್ಳಿತು. ಮಹಿಳೆಯ ಗುಣ-ಸ್ವಭಾವ, ಸ್ಥಾನ–ಮಾನ ಸದಾಕಾಲ ಪುರುಷಕೇಂದ್ರಿತ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ಅರ್ಥೈಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಕಡ ತಂದ ಇಂಥಾ ಹಿರಿಮೆಗಳನ್ನು, ಕಲಿತ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುತ್ತದೆ. ಅವು ಯಾರ ರಾಜಕೀಯ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸುತ್ತಿದ್ದವು ಎಂದು ತನಿಖೆಗಿಳಿದಿದೆ. ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಂಪರೆಯ ಪುನರ್‌ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಪುನರ್‌ಮೌಲೀಕರಣಕ್ಕಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇದು ಕೇವಲ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಇತಿಹಾಸಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿ ತೃಪ್ತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಹೊಸ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕುತ್ತದೆ. ಹೆಚ್ಚು ಮಾನವೀಯವಾದ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಿಚ್ಛಿಸುತ್ತದೆ. ಸ್ಥಾಪಿತ ಮೌಲ್ಯಗಳ–ಮಾದರಿಗಳ ಪುನರ್‌ಪರಿಶೀಲನೆಗಿಳಿದು, ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಕುರಿತಾದ ತಪ್ಪು ಗ್ರಹಿಕೆಗಳನ್ನು, ಏಕರೂಪಕಗಳನ್ನು, ಬಿಟ್ಟುಹೋದ ಅನುಪಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಸ್ತ್ರೀ ಬರಹದ ವ್ಯತ್ಯಾಸ–ವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ಒತ್ತಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಪುರುಷ ಕೇಂದ್ರಿ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ, ಕೃತಿ ಹೇಳುವುದಷ್ಟನ್ನೇ ಪೂರ್ಣ ಸತ್ಯವೆಂದು ಒಪ್ಪಿ ಸುಮ್ಮನಾಗದೆ, ಹೇಳದ್ದನ್ನು, ಪದ ಪದಗಳ ನಡುವಿನ ಮೌನವನ್ನು ಆಲಿಸುತ್ತದೆ. ಸೀತೆ–ಮಾಧವಿಯರಂತಹ ಪಾತ್ರಗಳು ನುಡಿದಿರುವುದು ಅತ್ಯಲ್ಪ. ಆದರೆ ಪುನಃ ತನ್ನ ಶೀಲವನ್ನು ಸಾಬೀತುಪಡಿಸುವ ಅಗತ್ಯವನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸಿ ಸೀತೆ, ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ. ತನ್ನ ದೇಹವನ್ನು–ತಾಯ್ತನವನ್ನು ಧರ್ಮದ ಹೆಸರಲ್ಲಿ ಶೋಷಿಸಿದ ಪುರುಷ ಸಮಾಜವನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸಿ ಮಾಧವಿ ವನ ಸೇರುತ್ತಾಳೆ. ಪುರಾಣ-ಕತೆ-ಸಾಹಿತ್ಯದ ಈ ಮೌನದಲ್ಲಿ, ಹೇಳದ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಿನ ಮನಸ್ಸಿನ ಆಗು ಹೋಗುಗಳ ಸಂಕೇತವಿದೆ. ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಅರ್ಥೈಸಲು ಸೀತೆ - ಮಾಧವಿಯರ ಸರಳ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೂ, ಈ ಸ್ತ್ರೀವಾದ ಪುರಾಣದ–ಇತಿಹಾಸದ–ಸಾಹಿತ್ಯದ ಯಾವ ಪಾತ್ರಕ್ಕೂ ಅನ್ವಯವಾಗುವಂತಹದು. ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಈ ಮೌನಗಳನ್ನು ಓದಲು ಅನುಪಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಲು, ಸ್ತ್ರೀ ಸಂವೇದನೆಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಸ್ತ್ರೀ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಓದುವ ಹೊಸ ಬಗೆಯನ್ನು, ಬದುಕನ್ನು ಕಾಣುವ ಹೊಸ ರೀತಿಯನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತದೆ.

ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಕೇವಲ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಓದುವ, ವಿಮರ್ಶಿಸುವ ಹೊಸ ಪರಿಯಾಗಿ ಮುಗಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಸ್ತ್ರೀವಾದ ಸುತ್ತು ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು

ಬದಲಿಸುವ ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕ ಪ್ರಯತ್ನದ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆಯನ್ನೂ ಹೊಂದಿದೆ. ಬದುಕನ್ನು ಸ್ತ್ರೀ - ಪುರುಷರಿಬ್ಬರಿಗೂ ತಾರತಮ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ತೆರೆದಿಡಲು ಬಯಸುವ ಸ್ತ್ರೀ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ, ಪುರುಷ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ನಿಂತು, ಪ್ರಧಾನ ಮಾದರಿಗೊಂದು ಪ್ರತಿ ಮಾದರಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಸವಾಲೆಸೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಇತಿಹಾಸದ ಅಸ್ಪಷ್ಟತೆಗಳನ್ನು, ದುರಂತಗಳನ್ನು, ಅನುಪಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಲು ಹೊರಟಿದೆ. ಪ್ರಧಾನ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಬೋಧಿಸಿದ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳ ಹೊರತಾಗಿಯೂ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳಿವೆಯೆಂದು, ಮತ್ತೊಂದು ಕಣ್ಣ ನೋಟಕ್ಕೆ ಪ್ರಧಾನ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಕುರುಡಾಗಿದೆಯೆಂದು ಒತ್ತಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ದಾಖಲಿಸುವ ಮಾನವ ಅನುಭವಗಳು, ಅರ್ಧ ಸತ್ಯವಾಗಿ, ಏಕರೂಪವಾಗಿ, ಪುರುಷ ಪೋಷಿತವಾಗಿ, ಅಪೂರ್ಣವಾಗದೆ, ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು, ಆಕೆಯ ಅನುಭವಗಳನ್ನು, ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡು ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಲು ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ●

"ಪುರುಷ ಮದದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಇದರ ಇನ್ನೊಂದು ಮುಖವನ್ನೂ ನಾವು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ನಾನು 'ಸೆಕೆಂಡ್ ಸೆಕ್ಸ್' ಬರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರಣೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಕೊಟ್ಟವರಲ್ಲಿ ನೀನೇ ಮೊದಲಿಗ. ನಾನು ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಬರೆದು ಮುಗಿಸಿದಾಗ ನೀನು ಅದರಲ್ಲಿನ ಎಲ್ಲ ವಾದಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡೆ. ಆದರೆ ಕಾಮುವಿನಂತವರು ಆ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ನನ್ನ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಬಿಸಾಡುವುದಷ್ಟೇ ಉಳಿದಿತ್ತು. ನಾನು ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಎಷ್ಟೆಲ್ಲ ಜನರನ್ನು ಇವರೆಲ್ಲ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಲಿಂಗೆ ಅಸಮತೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಪ್ರಜಾತಂತ್ರವಾದಿಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ ಅಂದುಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಆದರೆ.... ... "ಪುರುಷಾಂಧವಾದ" ಅನ್ನುವುದನ್ನು ನಾನು ಆಗ ಕಂಡುಕೊಂಡೆ."

–ಸಿಮೋ ದ ಬುವಾ ಸಾರ್ತ್ರನೊಂದಿಗೆ ಸಂವಾದದಲ್ಲಿ

ಕಾದಂಬರಿ ಸಾಹಿತ್ಯ: ಮಹಿಳೆಯರ ಕೊಡುಗೆ

● ವಿಜಯಶ್ರೀ ಸಬರದ

ಇಪ್ಪತ್ತನೇ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆ ಓದು ಬರೆಯಲು ಕಲಿತಾಗ ಅವಳ ಗಮನ ಸೆಳೆದದ್ದು ಕಥೆ, ಕಾದಂಬರಿಗಳು. ಏಕೆಂದರೆ ಓದಿ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸುಲಭವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರವೆಂದರೆ ಕಥೆ ಮತ್ತು ಕಾದಂಬರಿ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿತ್ತು. "ಕಾದಂಬರಿ ಪ್ರಕಾರ ಹೆಚ್ಚು ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಲು ಹೆಂಗಸರೇ ಕಾರಣ. ಯಾವಾಗಲೂ ಯಾವ ಬಗೆಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರವನ್ನು ಪಡೆಯದೇ ತಾನು ತನ್ನ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮುಳುಗಿ, ಕಾಲಹರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಉಳಿದ ಹೆಂಗಸರೊಂದಿಗೆ ಹರಟೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ವ್ಯಾಸಂಗ ಬೇಡದ, ಚಿಂತನೆಯಿಲ್ಲದ, ಆಳವಾದ ಬದುಕಿನ ಅರಿವು ಕಾಣದ, ಮಾನಸಿಕ ಪರಿಶ್ರಮವಿಲ್ಲದೆ ತಿಳಿಯಬಹುದಾದ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಓದುವುದು ಬರೆಯುವುದು ಸುಲಭವಾಯಿತು. ಕೂತಲ್ಲೇ ಕನಸು ಕಾಣುವ, ಊರ ಸುದ್ದಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಆಸಕ್ತಿಯಿದ್ದ ಹೆಂಗಸರಿಗೆ ಕಾದಂಬರಿ ತೋಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಉತ್ತಮ ಮಾಧ್ಯಮವಾಯಿತು"* ಹೀಗಾಗಿ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಒಲವಿರುವುದರಿಂದ ಅಡಿಗೆ ಮನೆಯನ್ನು ದಾಟಿ ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯ ರೂಪಗೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇಂದಿನ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

೧೯೧೩ ರಿಂದ ೧೯೫೦ ರ ವರೆಗಿನ ಅವಧಿ ಹೊಸಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಲೇಖಕಿಯರ ಮೊದಲ ಹಂತವಾದರೆ, ಎರಡನೆಯ ಹಂತ ೧೯೫೦ ರಿಂದ ೧೯೭೫ ರ

* ಮಹಿಳೆ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ. ಪುಟ: ೭೮, ಚ. ಸರ್ವಮಂಗಳ, ಬೆಂ.ವಿ.ವಿ., ಬೆಂಗಳೂರು

ವರೆಗೆ. ಕೊನೆಯದಾಗಿ ೮೦ ರ ದಶಕ. ಮೊದಲನೆಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀ ಶಿಕ್ಷಣದ ಅಗತ್ಯವನ್ನು ಲೇಖಕಿಯರು ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರು. ವಿಧವಾ ವಿವಾಹದ ಬಗ್ಗೆ ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರು. ಅವಕಾಶ ಸಿಕ್ಕರೆ ಅಡಿಗೆ ಮನೆಯ ಆಚೆಗಿರುವ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಬಲ್ಲೆವು ಎಂಬುದನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ಸಾಧಿಸಿ ತೋರಿಸಿದವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖರಾದವರು ನಂಜನಗೂಡು ತಿರುಮಲಾಂಬಾ, ಆರ್. ಕಲ್ಯಾಣಮ್ಮ, ಎಚ್. ವಿ. ಸಾವಿತ್ರಮ್ಮ. ತಿರುಮಲಾಂಬಾ ಮತ್ತು ಕಲ್ಯಾಣಮ್ಮ ಸ್ತ್ರೀ ಶಿಕ್ಷಣದ ಅಗತ್ಯವನ್ನು ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳ ಮೂಲಕ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಪ್ರಥಮ ಕಾದಂಬರಿಗಾರ್ತಿ ನಂಜನ ಗೂಡು ತಿರುಮಲಾಂಬಾ ಅವರು ೧೯೧೩ ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ 'ಸತಿ ಹಿತೈಷಿಣಿ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ'ಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡ ಮೊದಲ ಕಾದಂಬರಿ 'ಸುಶೀಲೆ' ಹಾಗೂ ನಂತರದ 'ನಭಾ', 'ವಿರಾಗಿಣಿ', 'ವಿದ್ಯುಲ್ಲತಾ' 'ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿ' 'ಪೂರ್ಣಕಲಾ' ಈ ಎಲ್ಲಾ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಂದು ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಸಮಾಜ ಕಂಡ ಬಗೆಯನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮಹಿಳೆಯ ಹಕ್ಕಿನ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ, ಹಕ್ಕಿನ ಅರಿವನ್ನು ಮೂಡಿ ಸುವ ವಿಚಾರ ಅವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿವೆ. ಅಂದಿನ ಜ್ವಲಂತ ಸಮಸ್ಯೆ ಕುರಿತು ಚಿಂತನವಿದೆ. ತಲೆ ಬೋಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ವಿರುದ್ಧ ಪ್ರತಿಭಟಿಸುವ ವಿಚಾರ 'ನಭಾ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ: "ತಲೆ ಬೋಳಿಸಿಕೊಂಡ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಪವಿತ್ರರಾಗುವರೋ ?.... ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳೇನು ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿರುವರೇ ? ಗಂಡ ಸತ್ತ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಅವರೇನು ಮನುಷ್ಯ ಜಾತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಂತೆಯೇ ?"– ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಣಾ ಪರ ಕಾಳಜಿಯಿದೆ. ವಿಧವೆಯರು ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಪಡುವ ಯಾತನೆ ಮತ್ತು ಸಮಾಜದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ನಿಕೃಷ್ಟಳಾಗಿ ಕಾಣುವ ಸ್ಥಿತಿ ಸ್ವತಃ ತಿರುಮಲಾಂಬಾ ಅನುಭವಿಸಿದ್ದರಿಂದ ನಿರ್ಭಿಡೆಯಿಂದ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ ಮಹಿಳೆ ಎಂದಿಗೂ ಅಬಲೆ ಎಂಬ ನಿಲುವಿಗೆ ತಟಸ್ಥರಾಗುವರು. "ಹೆಂಗಸರಿಗೆ ಎಂದೂ ಹೆದರಿಕೆಯಿದ್ದೇ ಇರಬೇಕು. ಏಕೆಂಬೆಯೋ ಅವರೆಂದೂ ಅಬಲೆಯರು. ದುಷ್ಟರು, ಕುಡುಕರು, ಹುಚ್ಚರು, ಮೊದಲಾದ ಪೋಲಿಗಳೇನಾದರೂ ಅತ್ಯಾಚಾರವನ್ನು ನಡೆಯಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಪಟ್ಟರೆ ಅವರೇನು ಮಾಡಬಲ್ಲರು ? ಇದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಹೆಂಗಸು ಒಂಟಿಯಾಗಿ ಹೊರಗೆ ಹೋಗಬಾರದೆನ್ನುವರು."– ಎಂದು 'ಸುಶೀಲೆ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತ ವಾದ ಬಗೆಯನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಲೇಖಕಿಯ ದ್ವಂದ್ವ ವಿಚಾರ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬರು

ವುದು. ಹಳೇ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವ ಮನೋಭಾವನೆಯಿದ್ದರೂ ಅದರಿಂದ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮುಕ್ತರಾಗದ ಅಸಹಾಯಕತೆ ಮತ್ತು ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಸಿದ್ಧತೆ ಇಲ್ಲದೆ ದ್ವಂದ್ವಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿಕೊಳ್ಳುವ ಮನಃಸ್ಥಿತಿ, ಒದ್ದಾಟ ಅವರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವುವು. ಈ ತರಹದ ಮಿತಿಗಳನ್ನು ಇವರ ಸಮಕಾಲೀನ ಕಾದಂಬರಿಕಾರ್ತಿಯರಲ್ಲೂ ಕಾಣಬಹುದು. ತಿರುಮಲಾಂಬಾ ಅವರ ಬರಹದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಆಳವಾಗಿ, ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಚಿಂತಿಸುವ ಕ್ರಮವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ತಿರುಮಲಾಂಬಾ ಅವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ರಚನೆಯ ಪ್ರಯತ್ನ ಮುಂಬರುವ ಮಹಿಳೆಯರ ಬರಹಕ್ಕೆ ದಿಕ್ಸೂಚಿಯಾಯಿತು ಎಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು.

ತಿರುಮಲಾಂಬಾ ಅವರ ನಂತರದ ಪ್ರಮುಖ ಬರಹಗಾರ್ತಿ ಆರ್. ಕಲ್ಯಾಣಮ್ಮ. ೧೯೨೭ ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡ ಕಾದಂಬರಿ 'ಸುಖಲತಾ'. ಇನ್ನುಳಿದ ಕಾದಂಬರಿಗಳೆಂದರೆ 'ಭಕ್ತಮೀರಾ', 'ಸತಿ ಪದ್ಮಿನಿ', 'ಷಹಜಹಾನ್', 'ಸ್ನೇಹಲತಾ' 'ಮಾಧವಿ', 'ನಿರ್ಮಲೆ', 'ನೀರದಾ', 'ರಣ ಕೇಸರಿ', 'ಇಂದಿರೆ' ಹಾಗೂ 'ಪ್ರಿಯಂವದೆ'. ಇವರು ತಮ್ಮ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಮೂಲಕ ಸ್ತ್ರೀ ಶಿಕ್ಷಣದ ಅಗತ್ಯ, ಪುರುಷನಿಗೆ ಸರಿಸಮಾನಳಾಗಿ, ಸ್ವಾವಲಂಬಿಯಾಗಿ, ಬುದ್ಧಿವಂತಳಾಗಿ ಬದುಕಬೇಕೆಂಬ ಧೈರ್ಯ, ಆತ್ಮ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ತುಂಬುವ ವಿಚಾರವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮಹಿಳೆಯರು ಕೀಳರಿಮೆಯಿಂದ ಹೊರಬರಬೇಕೆಂದು ಎಚ್ಚರಿಸುವ ವಿಚಾರ ಅವರ 'ಸುಖಲತಾ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವುದು. ಮಹಿಳೆಯರಿಗೂ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವಿದೆ ಎಂಬ ಭಾವವನ್ನು ಒಡಮೂಡಿಸಿದ್ದು ಕೇವಲ ಸಂಸಾರದ ಒಳಗೆ ಮಾತ್ರ. "ಕಲ್ಯಾಣಮ್ಮನವರ ಸುಧಾರಣಾ ದೃಷ್ಟಿ ಹೆಣ್ಣಿನ ಬಾಳನ್ನು ಸುಗಮಗೊಳಿಸುವುದಾಗಿತ್ತೇ ವಿನಃ ಅವಳನ್ನು ಸಂಸಾರದಿಂದ ಹೊರಗಡೆ ಬೆಳೆಸುವುದಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಇವರ ಪಾತ್ರಗಳು ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಗಡಿಯನ್ನು ದಾಟಿದಂತೆ ತೋರಿದರೂ ಸ್ತ್ರೀಗೆ 'ಗೃಹರಾಜ್ಯ ಪರಿಪಾಲನೆ ಮುಖ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯ' ಎಂಬ ಬುದ್ಧಿವಾದವನ್ನು ಹೇಳಿದವು."* ಮಹಿಳೆ ತನ್ನ ಗೃಹಿಣೀ ಧರ್ಮದ ಪರಿಪಾಲನೆಯ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿಯೂ ಆಕೆ ತನ್ನ ಕರುಣೆ – ವಾತ್ಸಲ್ಯಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಬೇಕೆನ್ನುವ ಆದರ್ಶ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

---

* ಕನ್ನಡ ಲೇಖಕಿಯರ ನೆಲೆ - ಬೆಲೆ, ಪುಟ: ೫೯, ಬಿ. ಎಸ್. ವೆಂಕಟಲಕ್ಷ್ಮಿ

೧೯೮೦ರಲ್ಲಿ ಬಂದ ಹೆಚ್. ವಿ. ಸಾವಿತ್ರಮ್ಮ ಅವರ ಕಾದಂಬರಿ 'ಸೀತೆ–ರಾಮ–ರಾವಣ'– ದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಿನ ಮಾನಸಿಕ ವೇದನೆಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಿದೆ. ಪ್ರತಿಭಟನೆಯಿದೆ, ಪುರುಷ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯದ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಯ ಅಡಿ ಸಿಕ್ಕಿ ನರಳುವ ಸ್ತ್ರೀ ಪಾತ್ರಗಳು ತಮ್ಮ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನವಿದೆ. ಸ್ತ್ರೀ ವಿಮೋಚನೆಯ ಹಂಬಲ ಪ್ರತಿ ಸ್ತ್ರೀ ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಮಹಿಳಾ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ರಾಮಾಯಣವನ್ನು ನೋಡುವ ಸಾವಿತ್ರಮ್ಮ ಅವರ ಪ್ರಯತ್ನ ಶ್ಲಾಘನೀಯವಾದದ್ದು. ಆದರೆ "ಹೆಣ್ಣಿನ ಸಮಸ್ಯೆಗಿರುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬೇರುಗಳು ತೆಗೆದುಹಾಕಬಹುದಾದವು ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಈ ಕಾದಂಬರಿ ವಿಶ್ವಾಸ ತೋರಿಲ್ಲ. ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಈ ಎಲ್ಲ ಕಷ್ಟಗಳು ಅನಿವಾರ್ಯವೆಂಬುದು ಕೃತಿಯ ವಿಚಾರದ ಮಿತಿಯಾಗಿ ಸಾಮೂಹಿಕ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯ ಅಗತ್ಯದ ಅರಿವಿಗೆ ಅಡ್ಡಿಯಾಗಿದೆ."* ಇವರೆಲ್ಲರ ಬರಹಕ್ಕೆ ಸತ್ವದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮಹತ್ವವಿದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಇವರ ಕೊಡುಗೆ ಕಡಿಮೆ ಎಂದು ನಿಸ್ಸಂಕೋಚವಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರೂ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇವರ ಕೊಡುಗೆ ಅಪಾರ. ಎಚ್. ಎಸ್. ಕಾತ್ಯಾಯಿನಿಯವರು ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಾರಂಭ ಹಂತದ ಬರಹಗಾರ್ತಿಯರ ಸಮಕಾಲೀನರಾಗಿದ್ದು, ೧೯೮೬ ರಲ್ಲಿ 'ಗಂಗಾ ತರಂಗ' ಎಂಬ ಕಾದಂಬರಿ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಬರವಣಿಗೆ ಮತ್ತು ವಸ್ತುವಿನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕಾದಂಬರಿ ತಾಜಾತನವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಹಳೇ ಜಾಡಿನಲ್ಲೇ ಸಾರ್ಥಕತೆ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಕಾದಂಬರಿ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಇವರ ಕಾದಂಬರಿ ಹೊರೆಯಾಗಿ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ. ಸುಶೀಲಾ ಜೋಶಿಯವರ 'ಬೀಳದ ತೆರೆ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಸಮಾಜದ ಸಂಶಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿ, ಇದರಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಉಂಟಾಗಬಹುದಾದ ಹಾನಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಈ ಕಾದಂಬರಿ ಸಹಾ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲಲು ಅಸಮರ್ಥವಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆಯತೊಡಗಿದ ಪ್ರಾರಂಭ ಹಂತದ ಲೇಖಕಿಯರಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿಕಾರ್ತಿಯರ ಸಂಖ್ಯೆ ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ. ಆದರೂ ತಮ್ಮ ಸಂಕುಚಿತ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ತ್ರೀ ಪರ ಕಾಳಜಿಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸ್ತ್ರೀ ಶಿಕ್ಷಣ, ವಿಧವಾ ವಿವಾಹ, ಆಧುನಿಕ ಜೀವನ ಪದ್ಧತಿಯ ಅಗತ್ಯ ಕುರಿತು ಚಿಂತಿಸಿದ್ದಾರೆ. "ಹೆಣ್ಣು ಒಮ್ಮೆ ಅಡುಗೆ ಮನೆ, ಮಲಗುವ ಮನೆಗಳ ಸೀಮಿತ

---

* ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಭಟನೆ, ಲೇಖನ ಪುಟ ೧೩, 'ಮಹಿಳಾ-ಸಾಹಿತ್ಯ-ಸಮಾಜ', ಡಾ॥ ವಿಜಯಾ ದಬ್ಬೆ.

ಚೌಕಟ್ಟುಗಳಿಂದ ಆಚೆ ಬರಲು ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ, ಹೊರ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಪುರುಷರಷ್ಟೇ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಬಲ್ಲರೆಂಬುದನ್ನು ಈ ಕೃತಿಗಳು ತೊದಲ್ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುವಂತಿದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳಾಗಿ ಈ ಬಹಳಷ್ಟು ಕೃತಿಗಳು ಆಸಕ್ತಿ ಹುಟ್ಟಿಸದೇ ಹೋಗಬಹುದು. ವಾದ, ಪ್ರಚಾರ, ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಮಂಡನೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರಕಾರ ಕೇವಲ ವಾಹಕವಾಗಿದೆ ಎಂದೂ ಅನ್ನಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಬರವಣಿಗೆಯೇ ಒಂದು ಬಗೆಯ ವಿಮೋಚನೆ ಎನಿಸಿದ್ದಂತೆ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಸಂದರ್ಭವೊಂದರಲ್ಲಿ ಈ ಲೇಖಕಿಯರು ಕೃತಿ ರಚನೆ ಮಾಡಿದರು ಎಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ."*

೧೯೫೦ ರಿಂದ ೧೯೭೫ ರ ವರೆಗೆ ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಎರಡನೇ ಹಂತ. ಈ ಸಂದರ್ಭದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಿನ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಅವಲೋಕಿಸಿ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಗತಿಶೀಲತೆಯ ಪ್ರಾರಂಭದ ಹೆಜ್ಜೆಗಳು ಕಾಣಬಹುದು. ಈ ಹಂತದ ಪ್ರಮುಖ ಲೇಖಕಿಯರೆಂದರೆ ವಾಣಿ, ತ್ರಿವೇಣಿ, ಅನುಪಮಾ ನಿರಂಜನ, ಎಂ. ಕೆ. ಇಂದಿರಾ. ವಾಣಿಯವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಸಾಂಸಾರಿಕ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲೇ ಸಾರ್ಥಕತೆ ಕಾಣುತ್ತವೆ. ತಾವು ಬದುಕಿದ ಕಾಲದ ಪರಿಸರ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಸ್ವಭಾವ ಚಿತ್ರಣ, ಅವರ ಆಚಾರ-ವಿಚಾರ ಸುಂದರವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ವಾಣಿಯವರ ಅತ್ಯಂತ ಜನಪ್ರಿಯ ಕಾದಂಬರಿಗಳು 'ಶುಭ ಮಂಗಳ' 'ಎರಡು ಕನಸು', 'ಹೊಸ ಬೆಳಕು', 'ಚಿನ್ನದ ಪಂಜರ' 'ಪ್ರೇಮ ಸೇತು' ಮುಂತಾದವು ಪ್ರೇಮ ಕಥೆಯ ಪ್ರಮುಖ ವಸ್ತುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಇವರ ಕಾದಂಬರಿಯ ಹೆಣ್ಣು ಪಾತ್ರಗಳು ಸ್ವಾವಲಂಬಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಕೆಲವು ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಡತನದ ಚಿತ್ರಣವಿದೆ. ಬಡತನದ ಬಗ್ಗೆ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠವಾಗಿ ನಿಖರವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾಗಲೀ ಬಡತನವನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವತ್ತ ಆಲೋಚಿಸುವ ಪಾತ್ರಗಳು ಸೃಷ್ಟಿಗೊಂಡಿಲ್ಲ. ಕೆಲವು ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಪರ ಮತ್ತು ಪುರುಷ ವಿರೋಧಿ ದೃಷ್ಟಿಯಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಅಪವಾದ ಅವರ ಕಾದಂಬರಿ 'ಶಿಶಿರ ಗಾನ'. ವಾಣಿಯವರ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಓದುಗರಿಗೆ ಮನರಂಜನೆಯನ್ನೀಯುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ರಚಿತಗೊಂಡಂತೆ ತೋರುತ್ತವೆ. 'ಮನೆಮಗಳು' ಮತ್ತು 'ಅಂಜಲಿ' ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಸತನದ ಛಾಯೆಯಿದೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ಬದಲಾವಣೆಗಳತ್ತ, ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿಗತ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಕುರಿತಾಗಲೀ ವಾಣಿಯವರು ಗಮನಹರಿಸದೆ, ಕೇವಲ

---

* "ಸಂಯುಕ್ತ ಕರ್ನಾಟಕ" ಪತ್ರಿಕೆ, ದಿನಾಂಕ ೬-೧೨-೮೨, ಪುಟ-೫, ಟಿ. ಪಿ. ಅಶೋಕ.

ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ವಸ್ತುವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವಲ್ಲಿ ತೃಪ್ತಿ ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ವಾಣಿಯುವರ ಸಮಕಾಲೀನರಾಗಿ ತಮ್ಮ ಕೆಲವು ಮೌಲಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳಿಂದ ಗಮನ ಸೆಳೆದ ಲೇಖಕಿ ಎಂ. ಕೆ. ಇಂದಿರಾ ಅವರ 'ಫಣಿಯಮ್ಮ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ, ಅನಿಷ್ಟ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ ಮತ್ತು ಹಳೆ ಕಂದಾಚಾರಗಳಿಗೆ ಬಲಿಯಾಗುವ ಹೆಣ್ಣಿನ ನೋವಿನ ಚಿತ್ರಣವಿದೆ. ವಿಧವಾ ಜೀವನದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ವಿವೇಚಿಸಲಾಗಿದೆ. 'ಗೆಜ್ಜೆ ಪೂಜೆ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ವೇಶ್ಯಾ ಸಮಸ್ಯೆಯು ವಸ್ತು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿದೆ. 'ಸದಾನಂದ' ಕಾದಂಬರಿ ಪ್ರೇಮ ವಿವಾಹ, ವಿಧವಾ ವಿವಾಹದ ಪ್ರಮುಖ ವಸ್ತುವಿನಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಇಂದಿರಾ ಅವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಉನ್ನತಿ ಮತ್ತು ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಣೆಯ ವಿಚಾರಗಳಿವೆ. ವಾಣಿಯುವರ ಆಲೋಚನಾಕ್ರಮಕ್ಕಿಂತಲೂ ಇಂದಿರಾ ಅವರ ಆಲೋಚನಾ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಣಾ ಪರ ಕಾಳಜಿ ಇದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ವಾಣಿಯುವರ ಬರಹಕ್ಕಿಂತಲೂ ಇಂದಿರಾ ಅವರ ಬರಹ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಭರವಸೆ ಮೂಡಿಸುವಂತಹುದು.

ವಾಣಿ ಮತ್ತು ಎಂ.ಕೆ.ಇಂದಿರಾ ಅವರ ತರುವಾಯ ಕಾದಂಬರಿ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಗಮನ ಸೆಳೆದ ತ್ರಿವೇಣಿ ಮತ್ತು ಅನುಪಮಾ ನಿರಂಜನ ಅವರು ವಿಚಾರವಂತ ಲೇಖಕರಿಂದ, ಸಹೃದಯರಿಂದ ಹಾಗೂ ವಿಮರ್ಶಕರಿಂದ ಸೈ ಎನಿಸಿಕೊಂಡು ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚನೆ ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಅಪರೂಪದ ಕೊಡುಗೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ತ್ರಿವೇಣಿಯುವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಿಗೆ ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ಸ್ತ್ರೀ ಸಮಸ್ಯೆ ವಸ್ತುವಾಗಿದ್ದರೆ ಅನುಪಮಾ ಅವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ವಸ್ತು, ಮಧ್ಯಮ, ಕೆಳ ವರ್ಗದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು. ತ್ರಿವೇಣಿಯುವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವುದರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಮನೋ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ವಸ್ತುಗಳನ್ನುಳ್ಳ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯಿದೆ, ಆದರೆ ಆಳವಿಲ್ಲ. ಮಹಿಳೆ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪಡೆದು ಸ್ವಾವಲಂಬಿಯಾಗಿ ಬದುಕಬೇಕೆಂಬ ತುಡಿತ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗದಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಬಹುಶಃ ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದೇ ಇರಬಹುದು. ಅಥವಾ ಸ್ತ್ರೀ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮಕ್ಕಳು ಪಡೆದು ಸುಖವಾಗಿದ್ದರೇ ಸಾಕೆಂಬ ಅಲ್ಪತೃಪ್ತಿ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿತ್ತೇ ಹೊರತು ಅದರಾಚೆಗೆ ಸ್ತ್ರೀಯ ಉದ್ಯೋಗದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಅಷ್ಟಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಕಾಡಲಿಲ್ಲವೆಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ದೌರ್ಬಲ್ಯಗಳನ್ನು ಬೆರಳಿಟ್ಟು ತೋರಿಸಿದ್ದು ತ್ರಿವೇಣಿಯುವರ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳಲ್ಲೊಂದಾಗಿದೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ 'ಸೋತು ಗೆದ್ದ

ಪಳು' ಕಾದಂಬರಿ ನೋಡಬಹುದು. ಮನೆ ಒಡತಿಯಾಗುವುದಷ್ಟೇ ಹೆಣ್ಣಿನ ಜೀವನದ ಪರಮಾದರ್ಶ ಎಂಬುದನ್ನು ತಮ್ಮ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಮೂಲಕ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮನೋ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳಾದ 'ಶರಪಂಜರ' ಹಾಗೂ 'ಬೆಕ್ಕಿನ ಕಣ್ಣು' ಕಲಾತ್ಮಕತೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಉತ್ತಮ ಕೃತಿಗಳಾಗಿವೆ. ತ್ರಿವೇಣಿಯವರ ಕಾದಂಬರಿಯ ಭಾಷೆ, ನಿರೂಪಣೆ ಸುಂದರ ಮತ್ತು ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿದೆ. 'ಹೂ ಹಣ್ಣು' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಅಂದಿನ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಬಾಹಿರವಾದ ವೇಶ್ಯಾ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಬಹಿರಂಗವಾಗಿ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡುವ ಎದೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದರು. "ಪ್ರತಿಭಟನೆಯ ನೆಲೆಗಳಿಲ್ಲದೆಯೇ ತ್ರಿವೇಣಿಯವರ ಚಿತ್ರಣಗಳು ಓದುಗರಲ್ಲಿ ಪಾಪ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಹುಟ್ಟಿಸಬಲ್ಲಷ್ಟು Subtle ಆಗಿವೆ. ಆಧುನಿಕ ಹೆಣ್ಣಿನ ಹಲವು ಬಗೆಯ ತುಮುಲಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ 'ಕಂಕಣ' ಈ ಬಗೆಯ ವಸ್ತುವನ್ನು ಕೇಂದ್ರವಾಗುಳ್ಳ ಎಸ್.ಎಲ್.ಭೈರಪ್ಪ, ಶಿವರಾಮಕಾರಂತ, ವಿ.ಎಂ.ಇನಾಂದಾರ್ ಮುಂತಾದವರ ಅನೇಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳೊಂದಿಗೆ, ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹೋಲಿಸಬಹುದಾದಂಥ ಕೃತಿ."* 'ಶರಪಂಜರ' ಬೆಳ್ಳಿಮೋಡ' 'ಸೋತುಗೆದ್ದವಳು' ಮೊದಲಾದ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಪರ ಧೋರಣೆಗಳ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಿದೆ.

ಅನುಪಮ ಅವರ ಮೊದಲನೆಯ ಘಟ್ಟದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಎರಡನೇ ಘಟ್ಟದ ಕೃತಿಗಳು ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಗಮನಾರ್ಹ. ಅನುಪಮಾ ಅವರು ತಮ್ಮ ಪ್ರಾರಂಭದ ನೆಲೆಯನ್ನು ಮೀರಿ ತಮ್ಮ ಇತ್ತೀಚಿನ ಕೃತಿಗಳಾದ 'ಕೊಳಚೆಕೊಂಪೆ ದಾನಿಗಳು'. 'ಘೋಷ', 'ಮಾಧವಿ' 'ಆಳ' ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಮೂಲಕ ಬೆಳೆದದ್ದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸುತ್ತಾ, ಬಂಡಾಯದ ಆಶಯಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟು ಹಾಕುತ್ತಾ ಕಲಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಅರಳುವ ಬದುಕಿನ ಅನೇಕ ನೋವು-ನಲಿವಿನ ಸಂಗತಿಗಳು ಶೋಷಣೆಯ ವಿವಿಧ ಮುಖಗಳು, ಮೌಢ್ಯತೆಯ ವಿವರಗಳು ಅವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಫೋಟಗೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಅನುಪಮಾ ಪ್ರಮುಖ ಲೇಖಕಿಯಾಗಿ ಗಮನ ಸೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ವಾಣಿ-ತ್ರಿವೇಣಿಯರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಬದುಕನ್ನು ಕುರಿತು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವ, ಮಾನಸಿಕ ಯಾತನೆಯಿಂದ ನರಳುತ್ತಿರುವ ಮಹಿಳೆಯರ ಬಗೆಗೆ ಆಲೋಚಿಸ ಹಚ್ಚುವ ರೀತಿ ಕಂಡು ಬಂದರೆ; ಅನುಪಮಾ ಅವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆ ಸಮಾನತೆಗಾಗಿ ಹೋರಾಡುವ, ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ಬಾಳುವ ಹೊಸ

* ಸಂಯುಕ್ತ ಕರ್ನಾಟಕ ಪತ್ರಿಕೆ, ೩-೧-೯೩, ಟಿ.ಪಿ.ಅಶೋಕ.

ಆಶಯುಗಳಿವೆ. ಲೇಖಕಿಯು ಮೊದಲ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಬದುಕನ್ನು ಕಟ್ಟುವ ಕಾರ್ಯ ನಡೆದಿದ್ದರೆ, ನಂತರದ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಕೆದಕುವುದರಿಂದ, ಅನ್ಯಾಯವನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸುವುದರಿಂದ ಅನುಪಮಾ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ಅನುಪಮಾ ಅವರ 'ಮಾಧವಿ' ಪೌರಾಣಿಕ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನೊಂದು ಹೊರತು ಪಡಿಸಿದರೆ ಉಳಿದವುಗಳೆಲ್ಲಾ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳು. ಅನುಪಮಾ ಅವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಣೀಕೃತ ಸಮಾಜದ ಚೌಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಮುರಿದು ಮುಂದೆ ಸಾಗಬಲ್ಲ ಹೊಸ ಆಶಯುಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಯಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿ ಕ್ಷೇತ್ರ ಬರೀ ನಾಯಕ ಪ್ರಧಾನ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನೇ ಹೊಂದಿದ್ದಾಗ, ಅನುಪಮಾ ಅವರಂತಹ ಲೇಖಕಿಯರ ಪ್ರವೇಶದಿಂದ ನಾಯಕಿ ಪ್ರಧಾನ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಹೊರಬರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. "ಮಾಧವಿ" ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ 'ಮಾಧವಿ' ಎಲ್ಲಾ ಕಾಲದ ಶೋಷಿತ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಂತಿದ್ದಾಳೆ. ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ಕೇಂದ್ರ ವಸ್ತುವಾಗುತ್ತಲೇ ಇಡೀ ಮಹಿಳಾ ವಿಮೋಚನೆಯ ಪರಂಪರೆಯೊಂದನ್ನು ಮಾಧವಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಡುತ್ತಾಳೆ. 'ಕೊಳಚೆ ಕೊಂಪೆ ದಾನಿಗಳು' ದಲಿತರ ಚಿತ್ರಣ ಒಳಗೊಂಡಿದ್ದರೆ 'ಘೋಷ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕವಾದ ಹೋರಾಟವಿದೆ. ತಾಯ್ತನ ಮೌಲ್ಯದ ಪರಿವರ್ತನೆಯನ್ನು 'ಆಳ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಅನುಪಮಾ ಅವರ 'ಮೂಲ ಮುಖಿ', 'ಆಳ', 'ಮಾಧವಿ', ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳಾಪರ ದೃಷ್ಟಿಯಿದೆ. ಅನುಪಮಾ ಅವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಸ್ತ್ರೀ ಪಾತ್ರಗಳು ಕೇವಲ ಅಡುಗೆ ಮನೆಯ ಗೌರಮ್ಮಗಳಾಗದೆ ಶತಮಾನಗಳ ಮೌನವೊಡೆದು ಮಾತನಾಡುತ್ತಾರೆ. ಸಮಾನತೆಯ ಬದುಕಿಗಾಗಿ ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅನುಪಮಾ ಅವರ ಬರವಣಿಗೆ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯೊಂದಿಗೆ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠವಾಗಿದೆ. ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯೊಂದಿಗೆ ಸತ್ವಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ.

ನವ್ಯ ಮತ್ತು ನವ್ಯೋತ್ತರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರು ತಮ್ಮ ಬರಹದ ಮೂಲಕ ಹೊಸ ಭರವಸೆಗಳನ್ನು ಮೂಡಿಸುತ್ತಾ ಪ್ರಗತಿ ಪಥದಲ್ಲಿ ನಡೆದು ವೈಚಾರಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಜಾಗೃತಿಯನ್ನು ದಲಿತ-ಬಂಡಾಯ ಚಳವಳಿಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ದಟ್ಟವಾಗಿ ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಎರಡು ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಲೇಖಕಿಯರು ಮಾತ್ರ ಸ್ತ್ರೀ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಅರಿತು ಅದನ್ನು ಮೀರಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವ, ಎದುರಾಗುವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುವ ಮನೋಬಲವನ್ನು ಗಟ್ಟಿಗೊಳಿಸುವ, ತಮ್ಮ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಕಂಟಕವಾಗಿರುವ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು

ಪ್ರಶ್ನಿಸಿ ಪ್ರತಿಭಟಿಸುವ, ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಏಮ್ಮುಖಿ ನೀತಿಯನ್ನು ಖಂಡಿಸುವ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ–ಸಾಮಾಜಿಕ–ರಾಜಕೀಯ–ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಬಯಸುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ದಿಟ್ಟ ನಿಲುವುಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಸಾಮೂಹಿಕ ವಿಮೋಚನೆಯ ಮಾದರಿಗಳ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಇಂದಿನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಲೇಖಕಿಯರು ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಯಶಸ್ವಿ ಲಕ್ಷಣವಿದೆ. ಆದರೆ ಖೇದದ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಲೇಖಕಿಯರು ಬೌದ್ಧಿಕ ಮತ್ತು ಮಾನಸಿಕ ಲಕ್ಷ್ಮಣರೇಖೆಯನ್ನು ದಾಟದೆ ಬದುಕಿನ ಜಟಿಲ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ವೈಚಾರಿಕವಾಗಿ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡದೆ ಇವತ್ತಿಗೂ ಕೂಪ ಮಂಡೂಕಗಳಂತೆ ಉಳಿಯುವುದರಲ್ಲೇ ತೃಪ್ತಿಗೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಾರಂಭದ ಹಂತವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಮುಂದಿನ ಹಂತದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಹೆಣ್ಣಾಗಿ ಕಾಣುವ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳಾಸಾಹಿತ್ಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಹಂತಪನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಸಮಾನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಬಯಸುವ ವೀಣಾ ಅವರ ಕೃತಿ 'ಗಂಡಸರು' ಗಮನಾರ್ಹವಾದದ್ದು. ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ನಾಯಕಿ ಲೈಂಗಿಕ ಕಟ್ಟನ್ನು ಮೀರುವುದರ ಮೂಲಕ ಲೈಂಗಿಕ ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಮಹಿಳೆ ವೈವಾಹಿಕ ಚೌಕಟ್ಟು ಇಲ್ಲದೆಯೂ ಬದುಕಬಹುದೆಂಬ ಭರವಸೆಯನ್ನು 'ಗಂಡಸರು' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಸುವರು. ವಿವಾಹ ಬಂಧನವಿಲ್ಲದೆ ಮಹಿಳೆಗೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳಿಲ್ಲವೆನ್ನುವ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಮೌಲ್ಯದ ವಿರುದ್ಧ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸುವ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಎದೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಡಾ.ವಿಜಯಾದಬ್ಬೆ ಅವರು ಹೀಗೆ ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ–"ಗಂಡಸರು ಕಾದಂಬರಿ ನಾಯಕಿ ಪಾತ್ರದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಇತರ ಮುಖಗಳ ಎಚ್ಚರವೇನು? ಪ್ರತಿಭಟನೆಯೇನು ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಕಾದಂಬರಿ ಉಳಿಸಿರುವ ಕತ್ತಲು ವಿಸ್ಮಯಕಾರಿಯಾದದ್ದು." ವೀಣಾ ಅವರ ಮತ್ತೊಂದು ಕೃತಿ 'ಬಂಡಾಯ–ಶೋಷಣೆ ಇತ್ಯಾದಿ' ಶೋಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾದ ಮಹಿಳೆ ಪ್ರತಿಭಟಿಸುತ್ತಲೇ ಬಂಡಾಯ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆ ಲೇಖಕಿಯದಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಕಾದಂಬರಿಯ ಪಾತ್ರ ಶಶಿ, ಎಂಥಾ ಬಂಡಾಯವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ ಎಂಬ ಸ್ಪಷ್ಟತೆ ಇಲ್ಲ. ಆದರೂ ಜಾಗೃತ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮೂಡಿಸುವ, ವಿಮೋಚನೆ ಪಡೆಯಬೇಕೆಂಬ ಕಾಳಜಿಯನ್ನೇ ಬೆಳೆಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಅವರ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಈ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಮೌಲ್ಯವುಳ್ಳ ಕೃತಿಗಳು ಬರಲಿಲ್ಲ.

೮೦ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಲೇಖಕಿಯರು ಆಮೆ ಚಿಪ್ಪಿನಿಂದ ಕತ್ತು ಹೊರ ಚಾಚಿದಂತೆ ತಮ್ಮ ಮನೋ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಹೊರಬಂದು ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಆಲೋಚಿಸಿ ಬರೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಶೋಷಿತಳಾದ ಮಹಿಳೆ ಇಂದಿನ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಸಂದರ್ಭದ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ನಿಲುವುಗಳ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಪ್ರಯತ್ನ ಕಾಣಬಹುದು. ಇಡೀ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನೇ ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ ಮತ್ತು ವೈಚಾರಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಆಲೋಚಿಸುವ ಕ್ರಮ ಇಂದಿನ ಬರಹಗಾರ್ತಿಯರ ಬರಹದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಅವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖರು ಸಾರಾ ಅಬೂಬಕರ್, ಬಿ.ಟಿ.ಲಲಿತಾನಾಯಕ, ಗೀತಾನಾಗಭೂಷಣ. ಸಾರಾಅಬೂಬಕರ್ ಅವರ 'ಚಂದ್ರಗಿರಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿ' 'ಸಹನಾ' 'ವಜ್ರಗಳು'-ಈ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸಂವೇದನೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿವೆ. ಮುಸ್ಲಿಂ ಜನಾಂಗದ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಈ ತರಹದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಮುಸ್ಲಿಂ ಜನಾಂಗದಿಂದ ಬಂದ ಲೇಖಕರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣಬಹುದು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲೇ ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಮಹಿಳೆಯ ಸಂವೇದನೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಭಾವ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಈ ಹಿಂದೆ ಅನೇಕ ಲೇಖಕಿಯರು ಸ್ತ್ರೀ ಪರ ದೃಷ್ಟಿಯ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕೆಲವರು ಯಜಮಾನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳದೆ ಕೇವಲ ಗಂಡಸರನ್ನು ದೂಷಿಸುವುದೇ ಪ್ರಮುಖ ಉದ್ದೇಶ ಎನ್ನುವಂತೆ ಬರೆದರು. ದೇಶದ ಮೂಲಭೂತ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಕುರಿತು ಚಿಂತಿಸದೆ ಕುಟುಂಬದ ತೀರ ಸಾಮಾನ್ಯ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆದರು. ಮುಂದೆ ಈ ಮಾದರಿಯ ವಿಷಯವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಬರಹದಲ್ಲಿ ಪರಿವರ್ತನೆಯಾಯಿತು. ಶತಮಾನಗಳ ಸ್ತ್ರೀ ಶೋಷಣೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿರುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ ಜಾಗೃತ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮೂಡಿಸುವ ಕೃತಿಗಳು ರಚನೆಗೊಂಡವು. ಸಾರಾ ಅವರು ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಬದುಕುವ ಅಬಲೆಯರ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ಯಾವ ಮುಲಾಜಿಲ್ಲದೆ ನಿರ್ಭಿಡೆಯಿಂದ ದಿಟ್ಟತನದಿಂದ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮ ಜನಾಂಗದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮುಖವಾಡವನ್ನು ಕಳಚುತ್ತಾ ವಸ್ತು ಸ್ಥಿತಿಯ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ವಿಶಿಷ್ಟ ಕೊಡುಗೆಯಾಗಿದೆ. ಸಾರಾ ಅವರ 'ಚಂದ್ರಗಿರಿ ತೀರದಲ್ಲಿ' ಮತ್ತು 'ಸಹನಾ' ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಂ ಜನಾಂಗದ ದುಡಿವ ವರ್ಗದವರ ಬದುಕಿನ ಚಿತ್ರಣವಿದೆ. ಗೊಡ್ಡು ಸಾಂಪ್ರದಾಯ

ಗಳ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ಮೌಢ್ಯ ಆಚಾರ ವಿಚಾರಗಳಿಗೆ ಬಲಿಯಾದ ಅಮಾಯಕ ಮುಗ್ಧ ಜನರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ ನಾದಿರಾ ಮಸೀದಿಯ ಕೊಳಕ್ಕೆ ಹಾರಿ ಸಾಯುವು ದರ ಮೂಲಕ ಬದುಕಿನಿಂದ ಮುಕ್ತಳಾಗುವಳು. ಪುರುಷನು ತನ್ನ ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸುವ 'ತಲಾಕ್' ದಂತಹ ಪದ್ಧತಿಗಳಿಗೆ ನಾದಿರಾಳಂತಹ ಅನೇಕ ಮುಗ್ಧ ಸ್ತ್ರೀ ಯರು ಬಲಿಯಾಗುವ ಅಸಹಾಯಕತೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. 'ತಲಾಕ್' ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಬರೆದಿರುವ ಕಾದಂಬರಿ 'ಚಂದ್ರಗಿರಿ ತೀರದಲ್ಲಿ' ಇಂದಿನ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿದೆ. ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮೌಲ್ಯೀಕರಣ ಅದೇ ಜನಾಂಗದಿಂದ ಬಂದ ಮಹಿಳೆಯಿಂದ ನಡೆದದ್ದು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಔಚಿತ್ಯಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. 'ಚಂದ್ರಗಿರಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿ' ಕಾದಂಬರಿ 'ತಲಾಕ್' ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸುವಲ್ಲಿ ಅಸಫಲಗೊಂಡರೆ, 'ಸಹನಾ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಆ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ನಿಲ್ಲುವ ಬದುಕಿನ ಹೋರಾಟವಿದೆ. 'ಸಹನಾ' ಕನ್ನಡದ ಗಮನಾರ್ಹ ಕೃತಿ. ಸಾರಾ ಅವರ ಕೃತಿಗಳಿಂದ ಕನ್ನಡ ಮಹಿಳಾ ಕಾದಂಬರಿ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಭಿನ್ನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಆಯಾಮಗಳ ಪರಿಚಯ ದೊಂದಿಗೆ ಹೊಸತನದ ಕಳೆ ಬಂದಿದೆ. ಮುಸ್ಲಿಂ ಜನಾಂಗದ ನೋವು-ನಲಿವುಗಳು, ಬದುಕಿನ ಏರಿಳಿತಗಳು, ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವ ಮನುಷ್ಯನ ಸ್ವಭಾವಗಳು, ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳು ಹಾಗೂ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಸಾರಾ ಅವರು ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳ ಮೂಲಕ ಕಟ್ಟಿಕೊಡುತ್ತಲೇ, ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಹಾತೊರೆಯುವ ಅವರ ತಣ್ಣನೆಯ ಬಂಡಾಯ ಮನೋಭಾವ ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ವಿಶಿಷ್ಟ ಕೊಡುಗೆಯಾಗಿದೆ. ನವೋತ್ತರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಲೇಖಕಿ ಯರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಪುನರ್‌ಸೃಷ್ಟಿಯಿದೆ. ಬಿ. ಟಿ. ಲಲಿತಾ ನಾಯಕ್ ಅವರು, 'ನೆಲೆ-ಬೆಲೆ' ಕಾದಂಬರಿ ಮೂಲಕ ಲಂಬಾಣಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಗೀತಾ ನಾಗಭೂಷಣ ಅವರ 'ಹಸಿಮಾಂಸ ಮತ್ತು ಹದ್ದುಗಳು' ಹಾಗೂ 'ನೀಲಗಂಗಾ' ಕಾದಂಬರಿಗಳು ದಲಿತ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸಂವೇದನೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತವೆ.

ಎಸ್. ಮಂಗಳಾ ಸತ್ಯನ್, ಆರ್ಯಾಂಬಾ ಪಟ್ಟಾಭಿ, ಕೆ. ಸರೋಜಾ ರಾವ್, ಸಾಯಿಸುತೆ, ಅಶ್ವಿನಿ, ಎಚ್. ಜಿ. ರಾಧಾ ರವಿ ಮುಂತಾದವರು ಸಾಹಿತ್ಯಿಕವಾಗಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವಂತಹ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಕೊಡದೆ 'ಜನಪ್ರಿಯತೆ'ಗೆ ಮಾತ್ರ ಹೆಸರು ವಾಸಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಗಂಭೀರ ಮತ್ತು ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯಿಂದ ಕೃತಿಗಳ ರಚನೆ ಮಾಡದೆ ತೀರಾ ಹಗುರವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಿ ಸುಲಭೀಕರಣದ ತಂತ್ರವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ರಚಿಸಿರುವ

ಕೃತಿಗಳು ಸತ್ವದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅಸಫಲಗೊಂಡಿವೆ. ಹಿಂದಿನ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಇಂದಿನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸವಕಲುಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ವಿಚಾರವನ್ನು ಗಮನಕ್ಕೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳದೆ, ಎಚ್ಚೆತ್ತ ಧೋರಣೆಗಳಿಂದ ದೂರವಿದ್ದು, ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ನಿಲುವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ಕೆದಕದೆ ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಆದರ್ಶನಾರಿಯನ್ನಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಶೋಚನೀಯವಾಗಿದೆ. ಕೇವಲ ಜನಪ್ರಿಯತೆಗೆ, ಚಲನಚಿತ್ರಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಧಾರವಾಹಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತಗೊಂಡ ಬರಹ ಲೇಖಕಿಯರ ಮಿತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. "ಕನ್ನಡ ಮಹಿಳೆ ಇನ್ನೂ ಕನ್ನಡ ಜನತೆಗೆ 'Pride and Prejudice' ನಂಥ ಕೃತಿಯನ್ನಾಗಲಿ, 'Good Earth' ನಂಥ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನಾಗಲಿ 'Jan Eyre' ನಂಥ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನಾಗಲಿ, 'Silas Marner' ನಂಥ ಬರಹವನ್ನಾಗಲಿ, 'The light house' ನಂಥ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯನ್ನಾಗಲಿ ನೀಡಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಸತ್ಯ"* ಇಂದು ಲೇಖಕಿಯರು ತಮ್ಮ ಮಿತಿಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡು ಮತ್ತು ತಿದ್ದಿಕೊಂಡು ಬರಹದಲ್ಲಿ ವೈಚಾರಿಕವಾಗಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಮಾತ್ರ ನೆರೆ ಭಾಷೆಯ ಬರಹಗಾರ್ತಿಯರಂತೆ ಬೆಳೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಮತ್ತು ಮುಕ್ತಾಯಕ್ಕನ ಹಾಗೆ ಅನುಭವದ ಗಟ್ಟಿತನದಿಂದ ದಿಟ್ಟ ನಿಲುವುಗಳಿಂದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸುವ ಲೇಖಕಿಯರ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ಲತಾರಾಜಶೇಖರ. ಗುಡಿಬಂಡೆ ಪೂರ್ಣಿಮಾ, ಎಂ.ಪಿ.ಉಮಾದೇವಿ ಮೊದಲಾದ ಇಂದಿನ ಲೇಖಕಿಯರಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಮಿತಿಗಳು ಇದ್ದರೂ ಮಹಿಳೆಯ ಮೂಲಭೂತ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಆಲೋಚಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಆರೋಗ್ಯಕರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಾಗಿದೆ. ಭಾರತೀಯ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿ ಬರೆಯುವ ಅಂದಿನ ಬರಹದಲ್ಲಿ ಲೇಖಕಿಯರ ಇತಿಮಿತಿಗಳಿವೆ. ಆದರೆ ಆ ಮಿತಿಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ಇಂದಿನ ಲೇಖಕಿಯರು ಭಾರತೀಯ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಅಪರಿಚಿತವಾಗಿದ್ದ ದಲಿತ ಮತ್ತು ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸಂವೇದನೆಗಳನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ ಮಹಿಳಾ ಕಾದಂಬರಿ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಗತಿಯ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ●

---

* ಚಿ.ನ.ಮಂಗಳಾ, 'ಮಹಿಳೆ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ' ಪುಟ ೨೩.

ಕಥಾ ಸಾಹಿತ್ಯ: ಮಹಿಳೆಯರ ಸಾಧನೆ

🌐 ಬಿ. ಎನ್. ಸುಮಿತ್ರಾಬಾಯಿ

ಪರಂಪರಾಗತವಾಗಿ ಮಹಿಳೆಯರು, ಕತೆಗಾರ್ತಿಯರು ಜಗತ್ತಿನಾದ್ಯಂತ ಭಾಷೆ, ದೇಶ, ಜನಾಂಗ, ಧರ್ಮಗಳ ಭೇದವಿಲ್ಲದಂತೆ ಕಂಡು ಬರುವ ವಾಸ್ತವಾಂಶ ಇದು. ಆದರೆ ಅಡಗೂಲಜ್ಜಿಯ ಕಥೆ ಅಥವಾ ಪುರಾಣ ಕಥೆಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದ 'ಕಥಾಸಾಹಿತ್ಯ'(Fiction) ಎಂದು ಇಂದು ಗುರುತಿಸಲ್ಪಡುವ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಣ್ಣಕಥೆ, ಕಾದಂಬರಿ ಪ್ರಕಾರಗಳಿಗೆ ನೀಡಿರುವ ಪರಿಭಾಷೆಯಾಗಿದೆ. ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಫಲವಾಗಿ ಕುಡಿಯೊಡೆದ ಹಲವು ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಸ್ವಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ವಿಪುಲ ಯತ್ನ ನಡೆಸಿರುವುದು 'ಕಥಾ ಸಾಹಿತ್ಯ'ದಲ್ಲಿ.

ನವೋದಯದ ಮೊದಲಗಿತ್ತಿಯರಾದ ತಿರುಮಲಾಂಬಾ, ಕಲ್ಯಾಣಮ್ಮ ಕಾದಂಬರಿಯಂಥ ವಿಶಾಲ ಮಾಧ್ಯಮದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬರೆದರು. ಅಲ್ಲದೆ, ನವೋದಯದ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣವಾದ ಎಲ್ಲ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಸತನ್ನು ಹುಡುಕುವ, ಹೇಳುವ ಅತ್ಯುತ್ಸಾಹ ಇವರಲ್ಲೂ ಇತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಕಾವ್ಯ, ನಾಟಕ, ಪ್ರಬಂಧ, ಶಿಶುಸಾಹಿತ್ಯ, ವಿಚಾರಸಾಹಿತ್ಯ, ಪತ್ರಿಕಾ ಬರಹ ಮುಂತಾದ ಹಲವು ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಇವರು ಪರಿಶ್ರಮ ತೋರಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ನವೋದಯದ ಅಗ್ರಮಾನ್ಯರೆನಿಸಿರುವ ಮಾಸ್ತಿ, ಬೇಂದ್ರೆ, ಕುವೆಂಪು, ಪುತಿನ, ಕಾರಂತ ಮುಂತಾದ ವರಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದಾಗ ಇವರ ಚಿಂತನೆ ಮತ್ತು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಲೋಕ ತೀರ ಭಿನ್ನ ವಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ. ಲೇಖಕರಿಗಿದ್ದ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮೂಲಕ ಸಾಹಿತ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವ ಅವಕಾಶವಿರಲಿ, ಅಷ್ಟಿಷ್ಟು ಓದಿ ಬರೆಯಲು ಕಲಿಯು ಲಿಕ್ಕೂ ಬಿಡದಷ್ಟು ಕಠಿಣ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ ಬಿಗಿತದಿಂದ ನರಳುವ ಸಹಸ್ರ ಸ್ತ್ರೀಯರ

ನಡುವಿಂದ ಹೇಗೋ ತಪ್ಪಿ, ಬರಹದ ದಿಕ್ಕಿನತ್ತ ತಲುಪಿದ್ದವರು ಈ ಮಹಿಳೆಯರು. ಹೊಸದಾಗಿ ತಮಗೆ ದೊರೆತ ಅರಿವನ್ನು, ಅದಿಲ್ಲದವರಿಗೆ ಹಂಚುವ ಅತ್ಯುತ್ಸಾಹ ಇವರನ್ನು ಬಹುವಾಗಿ ಬರೆಯ ಹಚ್ಚಿತು. ಜೊತೆಗೆ ತಾವು ಬರೆದದ್ದನ್ನು ಓದಿಕೊಳ್ಳ ಬಲ್ಲ ಮಹಿಳೆಯರನ್ನೂ ರೂಪಿಸಬೇಕಾದ ಹೊಣೆ ಇವರೇ ಹೊರಬೇಕಾಯಿತು. ಒಂದೆಡೆ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೂಲಕ ಮಹಿಳೆಯ ಸಂವೇದನೆಗೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ನೀಡುವ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮ ಒಳಗಿನ ಸೃಜನಶೀಲತೆಯ ಬಿಡುಗಡೆಗೆ ಇವರು ಹವಣಿಸಿದರು. ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ ಇಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗಿನ ಸವಲತ್ತು ದೊರೆತಿಲ್ಲದ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನಾಗಿಸಿ, ಅವರ ಆಂತರಿಕ ವಿಕಾಸಕ್ಕೂ ನೆರವಾಗಲು ಶ್ರಮಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ಈ ಮಹಿಳೆಯರು ಗರ್ಭವನ್ನು, ಮಗುವಿನ ಪಾಲನೆಯ ಹೊಣೆಯನ್ನು ತಾನೇ ಹೊರಬೇಕಾದ ಹೆಂಗಸಿನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯ ಲೋಕಕ್ಕೂ ವಿಸ್ತರಿಸಿಕೊಂಡಂತೆ ಎರಡೆರಡು ಹೊಣೆ ಹೊತ್ತರು. ಕೇವಲ ತಂದೆಯಾದ ಹಿಗ್ಗಿನಿಂದ ತನ್ನ ಪೌರುಷದ ಮೀಸೆ ತಿರುವುವ ಗಂಡಸರ ಯತ್ನದಂತೆ ನವೋದಯದ ಹಲವಾರು ಲೇಖಕರು ಹೊಸ ಬಗೆಯ ಸೃಜನಶೀಲತೆಯ ಹುಡುಕಾಟಗಳಲ್ಲಿ 'ಸಿದ್ಧಹಸ್ತ'ರೆನಿಸಿದ ಬಗೆಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದದ್ದು ಮಹಿಳೆಯರ ಯತ್ನ ಎಂದೇ ನಾನು ನಂಬುವವಳು. ಆದ್ದರಿಂದ 'ಪ್ರತಿಭೆ ನಿಜವಾಗಿ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಗೌರವ ಪಡೆದೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದರು' ಎನ್ನುವಂಥ ನೆಲೆಯಿಂದ ನೋಡಲಾರೆ. ಬದಲಾಗಿ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ತಮಗೆ ತೆರೆದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಮೊದಲಗಿತ್ತಿಯರು ಹೇಗೆ ಕಳೆ ಕಿತ್ತರು, ಕಲ್ಲು ಆಯ್ದರು, ಗೊಬ್ಬರ ಹರವಿದರು, ನಾಟಿ ಮಾಡಿದರು, ಎಂದು ಹುಡುಕಾಡುವುದು ನನಗೆ ಮುಖ್ಯ. ಹೆಂಗಸಿನ ಶ್ರಮವೆಲ್ಲಾ ಈ ಭೂಮಿಗೆ ಸಂದಿದ್ದು ಹೀಗೆ ತಾನೆ? ಟ್ರಾಕ್ಟರಿನ ಯಜಮಾನರ ಕಥೆ ಬೇರೆ. ಆದರೆ ಇದು ಮಣ್ಣಿನ ಲೋಕ.

ಹಳೆಯ ಲೇಖಕಿಯರ ಈ ಶ್ರಮದ ಬಗೆಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ರಚಿಸುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಹಲವರಿಗೆ ಕಿರಿಕಿರಿ. ರಚನೆ ಎಂದರೆ ಹಳೆಯದೆಲ್ಲಾ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಎನ್ನುವ ಹಂಬಲವಲ್ಲ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿನ ನಿಜಗಳತ್ತ ಕಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟು ನೋಡುವುದು ಎಂದರ್ಥ.

ತಿರುಮಲಾಂಬಾ, ಕಲ್ಯಾಣಮ್ಮ ಇಬ್ಬರ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಭಾಷೆ, ಉದ್ದೇಶ, ನಿರೂಪಣೆಯ ವಿಧಾನಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿವೆ. ನಾಯಕಿ ಪ್ರಧಾನವಾದ ರಚನೆ, ವೈಧವ್ಯ, ಶಿಕ್ಷಣ, ವರದಕ್ಷಿಣೆ, ಕೇಶಮುಂಡನ, ಮರುಮದುವೆಗಳಂಥ ತಮ್ಮ ಸಮ ಕಾಲದ ಸ್ತ್ರೀ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ವಸ್ತುವಾಗಿಸಿಕೊಂಡದ್ದು ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಸಮಾನವೆನ್ನಬಹುದು. ಆದರೆ ತಿರುಮಲಾಂಬ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯ ವಿರುದ್ಧ

ವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿರುವ ನಂಬಿಕೆಗಳು, ರೂಢಿಗಳು, ಭೇದ ಭಾವಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವದರ ವಿರುದ್ಧ ಚಿಂತಿಸಿದರು. ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲೇ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಒಬ್ಬರಿಗೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸುವುದು, ವಿಧವೆಯರನ್ನು ಕೂದಲು ತೆಗೆಸಲು ಒತ್ತಾಯಿಸುವುದು, ಸ್ತ್ರೀ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವವರು, ವರದಕ್ಷಿಣೆಗಾಗಿ ಬಾಯಿ ಬಿಡುವವರು, ಅನಾಥೆ, ಅಸಹಾಯಕಳೆಂದು ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಕಾಡುವ ಗಂಡಸರು, ಡಂಭಾಚಾರದ ಮಠಾಧಿಪತ್ಯ. ಮುಂತಾದವುಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಅವರು ಬರೆದರು. ಅದೇ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿರುವ ಅಸೂಯೆ, ಮಾತ್ಸರ್ಯ, ಪರನಿಂದೆ, ಹಣ-ಒಡವೆ ವ್ಯಾಮೋಹ ಹಾಗೂ ಮಾನಸಿಕ ದೌರ್ಬಲ್ಯಗಳ ವಿರುದ್ಧವೂ ಬರೆದು ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ತಿದ್ದುವುದೂ ಅವರಿಗೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಸ್ತ್ರೀಯರಿಂದ ತಾವು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದ ಗುಣಗಳನ್ನು ಎಂದರೆ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯ ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ಪಾಲನೆ ಮತ್ತು ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದ ಗಳಿಸುವ ವಿದ್ವತ್ತುಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ನಾಯಕಿಯರಲ್ಲಿ ಎರಕ ಹೊಯ್ದು ಅವರನ್ನು ಆದರ್ಶಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದರು. ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದ ಸ್ತ್ರೀ ತನ್ನ ಬದುಕಿನ ಎಲ್ಲಾ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಬಲ್ಲಳು, ತನ್ನನ್ನು ಪೀಡಿಸಿದ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ತಿದ್ದಿ ಸುಧಾರಿಸಬಲ್ಲಳು. ಎಂಬುದನ್ನು ತುಂಬುಆಶಾವಾದ ಮತ್ತು ಧನಾತ್ಮಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬರೆದದ್ದು ತಿರುಮಲಾಂಬ ಅವರ ವೈಶಿಷ್ಟ. ಆದರೆ ನೆಲಕ್ಕೆ ಮೀರಿದೆತ್ತರಕ್ಕೆ ಆದರ್ಶಗೊಳಿಸಿದ ಪಾತ್ರಗಳು, ಬದುಕನ್ನು ಪವಿತ್ರ/ಕಳಂಕಿತ, ಒಳಿತು/ಕೆಡುಕು, ಆಚಾರ/ದುರಾಚಾರ, ಸಂಯಮ/ಚಾಂಚಲ್ಯಗಳಂಥ ಸರಳೀಕೃತ ದ್ವಂದ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಹಿಸಿ, ಅದರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಾಗಿ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದು, ತಮ್ಮ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಆಗಲೇ ಹಳತಾಗಿದ್ದ ಅತಿರಂಜಿತ ಭಾಷೆ, ಶೈಲಿ, ನಿರೂಪಣಾ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದುದರ ಫಲವಾಗಿ ತಿರುಮಲಾಂಬಾ ರಚನೆಗಳು ಅವರ ಸಮಕಾಲೀನರಾದ ನವೋದಯ ಲೇಖಕರ ರಚನೆಗಳೆದುರು "ಹಿಂದುಳಿದ"ವು. ತಿರಸ್ಕೃತವಾದವು.

ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕಲ್ಯಾಣಮ್ಮನವರದು ತುಸು ಭಿನ್ನ ಸ್ಥಿತಿ. ಗಾಂಧೀವಾದ, ವಿವಿಧ ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಕರ ಚಿಂತನೆಗಳು, ಜಾಗತಿಕ-ದೇಶೀಯ ನೆಲೆಯ ಸ್ತ್ರೀ ಸುಧಾರಣಾ ಪ್ರಯತ್ನಗಳ ಪರಿಚಯ ಪಡೆದಿದ್ದ ಕಲ್ಯಾಣಮ್ಮ ವಸ್ತುವಿನ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಭಾಷೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮತ್ತು ಪ್ರಗತಿಪರ ಜೀವನ ನೋಟದಿಂದಲೂ ತಿರುಮಲಾಂಬಾ ಅವರಿಗಿಂತ ಮುಂದಿದ್ದಾರೆ. ಕಾದಂಬರಿ, ನಾಟಕ, ಸಣ್ಣ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಕಾಲೀನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕೃತಿಗಳ ಚರ್ಚೆ, ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ಆದ್ಯತೆ ನೀಡಿದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಈ ಅಂಶ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ

ಬಗೆಯ ಕೃತಿಗಳಿಗಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಿನ್ನ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಅವರು ಚಾರಿತ್ರಿಕ, ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಕಲ್ಪನೆಯ ವಸ್ತುವುಳ್ಳ ಕಾದಂಬರಿ, ನಾಟಕಗಳನ್ನೂ ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತೀಯ ನಾರಿಯರ ಪತಿಭಕ್ತಿ, ಸ್ವಾರ್ಥತ್ಯಾಗ, ದೇಶಭಕ್ತಿ, ಸ್ವಾಭಿಮಾನ ಶೌರ್ಯ, ಔದಾರ್ಯ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕ್ರಿಯಾದಕ್ಷತೆಗಳಂಥ ಗುಣಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಸ್ತ್ರೀ ಪ್ರತೀಕಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ, ತಮ್ಮ ಸಮಕಾಲೀನ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಮಾದರಿಗಳನ್ನೂ ಕಲ್ಪಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸ್ತ್ರೀಯ ಸರ್ವತೋಮುಖ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಆದ್ಯತೆ ನೀಡಿ, ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಅವರ ಸುಧಾರಣೆಗೆ ಒಂದು ಮಾಧ್ಯಮವೆಂದು ಸ್ವೀಕರಿಸುವಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣಮ್ಮ ತಿರುಮಲಾಂಬಾ ಅವರನ್ನು ಹೋಲುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಸ್ವಾವಲಂಬನೆ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ, ಕೌಟುಂಬಿಕ ಮತ್ತು ಮಾನಸಿಕ ನೆಲೆಗಳೆಲ್ಲದರಲ್ಲೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗಬೇಕೆಂಬ ಗಾಂಧೀವಾದಿ ನೆಲೆಯನ್ನು ಸ್ವತಃ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿ, ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ಅದನ್ನು ಬಿಂಬಿಸಿರುವುದು ಇವರ ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ.

ಸ್ತ್ರೀಯ ನೆಲೆಯಿಂದ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು, ಬದುಕನ್ನು ನೋಡುವ ಕ್ರಮವೊಂದನ್ನು ಈ ಲೇಖಕಿಯರು ಹುಟ್ಟು ಹಾಕಿದರು. ಇವರ ನಂತರದ ಪೀಳಿಗೆಯ ನವೋದಯ ಅವಧಿಯ ಲೇಖಕಿಯರು ಈ ದಾರಿಯನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಪರಿಷ್ಕರಿಸಿದರು. ವಿಸ್ತರಿಸಿದ ಶಿಕ್ಷಣಾವಕಾಶ, ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಬೆಳೆದ ಪತ್ರಿಕಾ ಮಾಧ್ಯಮ ಮತ್ತು ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳ ಫಲವಾಗಿ ನಗರಗಳಲ್ಲಿ, ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದ ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ಮಹಿಳೆಯರು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬರವಣಿಗೆಯ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಕಾಲಿರಿಸಿದರು, ಇವರು ಹಿಂದಿನವರಂತೆ ವಿಶಾಲ ಮಾಧ್ಯಮಗಳತ್ತ ಸಾಗಲಿಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ ಕವಿತೆ, ಸಣ್ಣಕಥೆಗಳ ಕಿರು ಮಾಧ್ಯಮಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಕುಶಲತೆ ತೋರಿದ್ದಾರೆ. ನವೋದಯದ ಸಣ್ಣ ಕಥೆಗಳ ಪ್ರಭಾವ ಇವರ ರಚನೆಗಳ ಮೇಲಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಪಡಕೋಣೆ ಸೀತಾದೇವಿ, ಸರಸ್ವತಿ ಬಾಯಿ ರಾಜವಾಡೆ, ಶ್ಯಾಮಲಾದೇವಿ, ಕೊಡಗಿನ ಗೌರಮ್ಮ, ದೇವಾಂಗನಾ ಶಾಸ್ತ್ರಿ, ಮಂದಾಕಿನಿ ಬಾಯಿ, ಭಾರತಿ ಬಾಯಿ, ಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿ ಆರ್. ಶ್ರೀನಿವಾಸನ್, ಶಾಂತಾದೇವಿ ಮಾಳವಾಡ, ಎಲ್. ವಿ. ಕಾವೇರಮ್ಮ, ಮುಂತಾದ ಹಲವಾರು ಕತೆಗಾರ್ತಿಯರು ಆಗ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡರು. ಇವರಲ್ಲಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಜನ ಮಹಿಳಾ ಸಮಾಜಗಳು, ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮಗಳೊಂದಿಗೆ ನಿಕಟ ಸಂಬಂಧ ಪಡೆದಿದ್ದು, ದೇಶಾದ್ಯಂತ ಹರಡಿದ್ದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳವಳಿಯ ಕಾವಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಪ್ರಗತಿಪರ ಅಂಶ

ಗಳು ಇವರ ರಚನೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶ ಪಡೆದವು. ಇವರುಗಳ ಪೈಕಿ ಶ್ರೀಮತಿ ರಾಜವಾಡೆ, ಶಾಮಲಾದೇವಿ ಮತ್ತು ಕೊಡಗಿನ ಗೌರಮ್ಮನವರ ರಚನೆಗಳು ಮಾತ್ರ ಕಥಾ ಸಂಕಲನಗಳಾಗಿ ಈಗ ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತವೆ. ಆ ತಲೆಮಾರಿನ ಬದಲಾದ ಧೋರಣೆಗಳ ಮಾದರಿಗಳು ಇವರಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ.

ಸಾಹಿತ್ಯ ಗಗನವಾಣಿಯಾಗಬಾರದು, ಸಮಾಜದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ನೆರವಾಗುವಂತಿರಬೇಕು, ಅದರಲ್ಲಿ ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾಭಿಲಾಷೆ, ಕೃಷಿಕೋದ್ಧಾರ ಮುಂತಾದ ಬಾಳುವೆಯ ಕೂಗುಗಳು ಧ್ವನಿತವಾಗಬೇಕು ಎಂಬ ಪ್ರಗತಿಪರ ವಿಚಾರವಿದ್ದ ಸರಸ್ವತೀಬಾಯಿ ರಾಜವಾಡೆಯವರ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಂತ ಜಮೀನುದಾರರ ದರ್ಪ, ಕೌರ್ಯ, ಸ್ವಾರ್ಥಗಳಿಗೆ ಬಡವರು, ಕೂಲಿಕಾರರು, ಅನಾಥ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಬಲಿ ಪಶುಗಳಾಗುವಂಥ ದುಡಿಮೆಯ ಕ್ಷೇತ್ರದ ವಸ್ತುಗಳಿವೆ. ಮಠಾಧಿಪತಿಗಳ ಲಂಪಟತನದ ವಿಡಂಬನೆ, ವಿಧವೆಯರು, ನಿರ್ಗತಿಕ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ವಶರಾಗಿ ವೇಶ್ಯೆರಾಗುವ ಸ್ಥಿತಿ, ಗಂಡು ಸಂತಾನದ ಪಕ್ಷಪಾತದಿಂದ ಎಳೆಯರ ಬದುಕನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡುವ ಹಿರಿಯರ ಕೌರ್ಯ ಮುಂತಾದ ವಸ್ತುಗಳಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸಮಾಜ, ಪರಿಸರ, ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ವೈಷಮ್ಯ ಮಾನವರ ಬದುಕನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವ ಪ್ರಬಲ ಶಕ್ತಿಯಾಗುವಂತಹ ನೋಟವಿದೆ. ಇವರ ನಾಯಕಿಯರು ಹಿಂದಿನ ತಲೆ ಮಾರಿನವರ ನಾಯಕಿಯರಂತೆ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಎದುರಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ರೂಪಿಣಿಯರಲ್ಲ. ಕಷ್ಟದೆದುರು ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ, ದೈವಭಕ್ತಿಯತ್ತ ಪಲಾಯನ ಮಾಡುವವರು ಅಥವಾ ಪ್ರತೀಕಾರ. ಸೇಡಿನ ಹತಾಶ ಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಎಳಿಸುವವರು. ಇಂಥ ವಸ್ತುವಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಕ್ರೋಧ, ಆವೇಶ ತುಂಬಿದ ಕಟು ವಿಡಂಬನೆಯ ಭಾಷೆ ರಾಜವಾಡೆಯವರ ಬರಹದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ. ಇವರಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದಾಗ ಶ್ಯಾಮಲಾದೇವಿಯವರ ಕಥೆಗಳು ಬೇರೆ ಲೋಕವೊಂದನ್ನು ತೆರೆಯುವಂತೆನಿಸುತ್ತದೆ. ನಿಮ್ನ ವರ್ಗ, ಜಾತಿಗಳ ಜನರ ಬದುಕುಗಳನ್ನು ಸಮೀಪದಿಂದ ಕಂಡು, ಕಾಣಿಸಿದ ಹೆಚ್ಚುಗಾರಿಕೆಯುಳ್ಳ ಶ್ಯಾಮಲಾಗೆ ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯರ ದಿನ ನಿತ್ಯದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳೂ ವಸ್ತುವಾಗಬಲ್ಲವು. ಬದುಕನ್ನು ಹಲವು ಮಗ್ಗುಲಿನಿಂದ ಆಳವಾಗಿ ಅಂತಃಕರಣ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಿ,ಸುಕುಮಾರ ಭಾಷೆಯೊಂದಿಗೆ, ಕಲ್ಪನೆ, ತಿಳಿಹಾಸ್ಯದ ಸೊಗಸು ಕೂಡಿಸಿ ರಚಿಸುವ ಕಲೆಗಾರಿಕೆಯಿಂದಾಗಿ ಶ್ಯಾಮಲ ನವೋದಯದ ಅವಧಿಯ ಕತೆಗಾರ್ತಿಯರಲ್ಲೇ ವಿಶಿಷ್ಟರೆನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಸ್ತ್ರೀಪರ ನೆಲೆಯಿದ್ದೂ ಪಕ್ಷಪಾತ ವಹಿಸದ ವಿಶಾಲದೃಷ್ಟಿಯ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ಯಾಮಲಾ ಅವರಂತೆಯೇ ಕಥಾಲೋಕವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿದ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಲೇಖಕಿ ಗೌರಮ್ಮ.

ವಿಧವಾ ಸಮಸ್ಯೆ, ವರದಕ್ಷಿಣೆ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಬಡತನಗಳ ಫಲವಾಗಿ ನೆಲೆ ತಪ್ಪುವ ಹೆಣ್ಣು ಗಳ ಸಂಕೀರ್ಣ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ, ಮಾನಸಿಕ ನೆಲೆಗಳೆರಡರಲ್ಲೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುವ ಗೌರಮ್ಮ ಮುಂದಿನ ದಶಕಗಳ ಮಧ್ಯಮವರ್ಗದ ಲೇಖಕಿಯರ ಮೂಲದ ಲಕ್ಷಣಗಳ, ಕೆಲಮಟ್ಟಿಗೆ, ತಳಹದಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದರೆನ್ನಬಹುದು. ಆದರೆ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಚರ್ಚೆಗೆ ಗುರಿಪಡಿಸಿದಾಗ ವಾಸ್ತವ ದೃಷ್ಟಿಯುಳಿಸಿಕೊಂಡು ಎಲ್ಲ ಪಾತ್ರಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು, ಸಮ ತೂಕವುಳ್ಳ ಧ್ವನಿ ಪೂರ್ಣ ಭಾಷೆಯ ಬಳಕೆ ಅವರ ಹೆಚ್ಚುಗಾರಿಕೆಗಳು. ಅಲ್ಲದೆ ಕಥೆಯಿಂದ ಕಥೆಗೆ ನಿರೂಪಣೆಗೆ ಹೊಸ ಹೊಸ ತಂತ್ರ, ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುವುದರ ಮೂಲಕ ನಾಯಕಿಯರು ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವ ದಾರಿ, ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ನಿಜವಷ್ಟೇ ಕಥೆಯ ಗುರಿಯೂ ಆಗಿಬಿಡದಂತೆ ಎಚ್ಚರವಹಿಸುವ ಬಗೆ ನಿಜಕ್ಕೂ ಗಮನಾರ್ಹವಾದ ಸಾಧನೆಯಾಗಿದೆ.

ನಲವತ್ತು ಐವತ್ತರ ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿ, ಸಣ್ಣ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವ ಮಹಿಳೆಯರ ಮಹಾಪೂರವೇ ಹುಟ್ಟಿ ಬಂದಿದೆ. ಹೊಸ ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದ, ವಿಸ್ತರಿಸಿದ ಚಿಂತನಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ, ಆಧುನಿಕ ವಿಚಾರಗಳ, ವಿಜ್ಞಾನಗಳ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ, ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸಂವೇದನೆಯೊಂದಿಗೆ ಬರೆಯ ತೊಡಗಿದ ತ್ರಿವೇಣಿ ಮತ್ತು ಅವರದೇ ಜೊತೆಗೆ ಬರೆಯ ತೊಡಗಿದ ವಾಣಿ, ಅನುಪಮಾ ನಿರಂಜನ, ನೀಳಾದೇವಿ, ಎಂ .ಕೆ. ಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಸುಶೀಲಾ ಕೊಪ್ಪರ, ಎಚ್. ಎಸ್. ಕಾತ್ಯಾಯಿನಿ, ಎಂ.ಸೀತಾರತ್ನ, ವಾಸಂತಿಬಾಯಿ ಪಡುಕೋಣೆ, ಎಚ್. ವಿ. ಸಾವಿತ್ರಮ್ಮ, ಗೀತಾ ಕುಲಕರ್ಣಿ, ಉಷಾದೇವಿ, ಆರ್ಯಾಂಬ ಪಟ್ಟಾಭಿ, ಶಾಂತಾದೇವಿ ಕಣವಿ, ಎಂ. ಪಿ. ಉಮಾದೇವಿ, ಸರೋಜಿನಿ ಮಹಿಷಿ, ಎಚ್. ಎಸ್. ಪಾರ್ವತಿ, ಚಂಪಾವತಿ ಮಹಿಷಿ, ಸರ್ವಮಂಗಳಾಂಬ ಮೊದಲಾದ ಬಹುಸಂಖ್ಯೆಯ ಲೇಖಕಿಯರು 'ಕಥಾ ಸಾಹಿತ್ಯ'ದ ಸಂಖ್ಯೆ, ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ವಿಪುಲಗೊಳಿಸಿದವರು. ಮುಂದೆ ೬೦ ರ ದಶಕದಿಂದ ಬರೆಯತೊಡಗಿದ ಎಂ. ಕೆ. ಇಂದಿರಾ ಅವರೂ ಇದೇ ಕಾಲಮಾನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರು. ಈ ಲೇಖಕಿಯರನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದಾಗ ಅವರವರದೇ ನೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯ, ಆದರೆ ಆ ವಿಲಕ್ಷಣತೆಗಳನ್ನು ಶೋಧಿಸಿ, ಬೆಳೆಸುವ ದಿಕ್ಕಿನ ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕ ಪ್ರಯತ್ನ ಅಷ್ಟಾಗಿ ಕಾಣದು. ಪತ್ರಿಕಾ ಮಾಧ್ಯಮಗಳ ಹೆಚ್ಚಿದ ಬೇಡಿಕೆ ತುಂಬುವಲ್ಲಿ, ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ಬಿಡುವುಳ್ಳ ಮಹಿಳಾ ಓದುಗರಿಗೆ ಹಗಲು ಕನಸನ್ನು ಉಣಿಸುವಂಥ ಬರಹಗಳನ್ನು ರಾಶಿಗಟ್ಟಲೆ

ಸೃಷ್ಟಿಸಬಲ್ಲವರಾಗಿದ್ದವರ ಮಹಾಪೂರದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳೂ, ಹೊಸ ತನಗಳೂ ಕೊಚ್ಚಿ ಹೋದದ್ದುಂಟು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಲೇಖಕಿಯರ ಬರಹಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಾರ್ಹ. ತ್ರಿವೇಣಿ, ಮಹಿಳೆಯರ ನೆಲೆಯಿಂದ ಲಿಂಗಭೇದ ನೀತಿಯ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ದಿಟ್ಟತನದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಎತ್ತ ತೊಡಗಿದ್ದು, ಅನುಪಮಾ ಪ್ರಗತಿಶೀಲರ ಧೋರಣೆಯಿಂದ ಸಮಾಜದ ಎಲ್ಲಾ ಶೋಷಿತರ ಬದುಕನ್ನು ತಮ್ಮ ರಚನೆಗಳ ವಸ್ತುವಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ವಾದಿ ನೆಲೆಯಿಂದ ಆ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವ ದಿಕ್ಕಿನತ್ತ ಬೆಳೆದದ್ದು ಹಾಗೂ ಸುಶಿಕ್ಷಿತ ಲೇಖಕಿಯರ ನಡುವೆ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವಿಲ್ಲದೆಯೂ, ತಮ್ಮ ದಟ್ಟವಾದ ಜೀವನಾನುಭವವನ್ನೇ ದೊಡ್ಡ ಸರಕನ್ನಾಗಿಸಿ ಎಂ. ಕೆ. ಇಂದಿರಾ ಬರೆಯ ತೊಡಗಿದ್ದು ಈ ಅವಧಿಯ ಮಹಿಳಾ ಕಥಾ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೂರು ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ.

ತ್ರಿವೇಣಿಯವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನವಾಗುವುದು ಓದಿದ ಹೆಣ್ಣಿನ ಮದುವೆಯ ಸಮಸ್ಯೆ. ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೂಡ ಒಂದು ಮಾರಾಟದ ವಸ್ತುವಾದ ಸ್ಥಿತಿ. ಅದರ ಗುರಿ ಈ ಹೆಣ್ಣು–ಗಂಡುಗಳ ಮಾರಾಟದತ್ತ. ಇಲ್ಲಿ ಸಲ್ಲದವರು ಉದ್ಯೋಗವೆಂಬ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ಸರಿಯುವ ಹತಾಶ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು. ಈ ಯಾವ ನೆಲೆಯಲ್ಲೂ ಸಫಲತೆ ಪೂರ್ಣ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಬದುಕಿನ ವ್ಯಂಗ್ಯ, ವಿಡಂಬನೆ, ವಿವಾಹ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಅರ್ಥವನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವಂಥ ತಲ್ಲಣದ ಸಂಕೀರ್ಣದ ಸ್ತರಗಳನ್ನು ತ್ರಿವೇಣಿ ಚರ್ಚೆಗೆ ತಂದರು. ವಿಧವೆಯ ಮರು ಮದುವೆಯಿರಲಿ, ಬಡ ಕನ್ಯೆಯ ಪ್ರೇಮವಿರಲಿ, ಗೃಹಿಣಿಯ ವಿವಾಹ ಬಾಹ್ಯ ಸಂಪರ್ಕವಿರಲಿ, ಕುರೂಪ, ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳ ಒತ್ತಡವಿರಲಿ, ವೇಶ್ಯಾ ಸಮಸ್ಯೆಯಿರಲಿ, ಉದ್ಯೋಗ ಕ್ಷೇತ್ರವಿರಲಿ, ಎಲ್ಲೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯ ಅಸ್ತಿತ್ವದೊಂದಿಗೇ ಬದುಕಿನಾಕಾಂಕ್ಷೆ, ಅದನ್ನು ಹಿಂಡುವ ಸಾಂಪ್ರದಾಯ, ಗಂಡಿನ ಅಹಂಕಾರ, ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕ್ರೌರ್ಯಗಳೂ ಧಾವಿಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಹಳೆಯ ತಲೆಮಾರಿನ ಲೇಖಕಿಯರ ನಾಯಕಿಯರಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದಾದ "ಸಮಗ್ರೀಕೃತ" ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಗಳು ಇಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಒಳಗೆ, ಹೊರಗೆ ಒಡೆದು ಹೋದ ಶಿಥಿಲ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಆವರಣದ ವಿತ್ರಸ್ತ ಜೀವಿಗಳು ಇಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಅಂಶಗಳತ್ತ ತ್ರಿವೇಣಿ ಇನ್ನೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಬಹುದಾದ್ದನ್ನು ಅವರಿಗೆ ದಕ್ಕಿದ ಅಪರಿಮಿತ ಜನಪ್ರಿಯತೆಯೇ ನಾಶ ಮಾಡಿತೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಅವರ ಜನಪ್ರಿಯತೆ ಅವರನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಬರೆದ ನೂರಾರು ಲೇಖಕಿಯರ ಸಂವೇದನೆಗಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆಯನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡಿ, ಮಹಿಳೆಯರ ಬರಹವೊಂದು ಸುಲಭವಾಗಿ ಮಾರಾಟವಾಗಬಲ್ಲ ಸರಕಾಗುವು

ದಕ್ಕೂ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಈ ಅಪಾಯದ ಸುಳಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕಾಲ ಸ್ವತಃ ಸಿಲುಕಿದ ಅನುಪಮಾ ನಿರಂಜನ, ಮುಂದೆ ಶ್ರಮ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡರು. ಸ್ತ್ರೀ ವಿಮೋಚನಾವಾದ, ದಲಿತ–ಬಂಡಾಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚಳವಳಿಗಳ ನಂತರದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಕಥೆ, ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಸ್ತ್ರೀ ಪಕ್ಷಪಾತ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಬಿಂಬಿಸತೊಡಗಿರು. ಆಯ್ದ ವಸ್ತು ವಿಗೆ ಸಹಜವೆನಿಸುವಂಥ ಪರಿಸರ, ಪಾತ್ರ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಹೆಣೆಯಬಲ್ಲ ಕೌಶಲ, ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಅಧ್ಯಯನ ಶೀಲತೆಯ ಶಿಸ್ತುಗಳು ಅವರಿಗೆ ದಕ್ಕಿದವು. ಆದರೆ ಘೋಷಿತ ವಿಚಾರದ ಸೂತ್ರವೊಂದರ ವಿವಿಧ ಕೊಂಡಿಗಳಂತೆ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸ ಹೊರಟಾಗ, ಬದುಕಿನ ನಿಜವಾದ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯ ಅರಿವು ಧ್ವನಿಯಾಗದೆ, ಎಲ್ಲವೂ ಕೀಲು ಕೊಟ್ಟರೆ ಚಲಿಸುವ ರೀತಿಯ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿಬಿಡುವ ಅಪಾಯ ಅವರ ಬರಹಕ್ಕೆ ಉಂಟಾಯಿತು.

ಜೀವನಾನುಭವದ ದಟ್ಟತೆಯಿಂದಾಗಿ, ಪ್ರಜ್ಞಾ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿರದ ಸೃಜನಶೀಲ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಬೆಳಕಿಗೆ ತರಬಲ್ಲ ಪ್ರತಿಭೆ ಎಂ. ಕೆ. ಇಂದಿರಾ ಅವರ ಕಥಾ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಿಡಿ ಬಿಡಿಯಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆಯಾದರೂ, ಪ್ರಜ್ಞೆಗೆ ಹೊರತಾಗಿಯೇ ಅವರು ಪ್ರಚಲಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಹೋಗುವುದರಿಂದ ಅವರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವನದ ಸಮಗ್ರ ದರ್ಶನ ವೊಂದು ಹೊರ ಹೊಮ್ಮದೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ.

ಇದೇ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯತೊಡಗಿದ್ದು, ಕಾಲದೊಂದಿಗೆ ವಿಶಿಷ್ಟ ರೀತಿ ಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದಿರುವ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಲೇಖಕಿ ಹೆಚ್. ವಿ. ಸಾವಿತ್ರಮ್ಮ ಈ ದೃಷ್ಟಿ ಯಿಂದ ಮುಖ್ಯರಾಗುತ್ತಾರೆ. ನಲವತ್ತರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಅವರು ಬರೆಯ ತೊಡಗಿದ್ದಾಗ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಕೋಮು ಗಲಭೆ, ದೇಶ ವಿಭಜನೆಗಳಂಥ ಸಂತಪ್ತ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ದೇಶ ಬೇಯುತ್ತಿತ್ತು. ಅಂಥ ಸಂದರ್ಭದಿಂದ ಪ್ರೇರಿತರಾಗಿ, ಆ ಕೋಮು ಗಲಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಾಚಾರಕ್ಕೊಳಗಾದ ಸ್ತ್ರೀಯರ ದುರಂತಗಳನ್ನು ಅವರು ವಸ್ತುವಾಗಿಸಿಕೊಂಡರು. ವಿದೇಶಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಹಂಬಲದಿಂದ ವರದಕ್ಷಿಣೆ ಪಡೆದು ಮದುವೆಯಾಗಿ, ನಂತರ ಹೆಂಡತಿಯ ಕೈ ಬಿಡುವ ವಿದ್ಯಾವಂತರ ದೌರ್ಜನ್ಯ ಗಳು ಅವರ ಕಥೆಗೆ ವಸ್ತುವಾದವು. ವಿವಾಹದೊಳಗೆ, ಹೊರಗಿನ ಸ್ತ್ರೀ–ಪುರುಷ ಸಂಬಂಧಗಳ ಸಂಕೀರ್ಣ ರೂಪಗಳನ್ನು ಅವರು ಚಿತ್ರಿಸಿದರು. ದೃಢವಾದ ಸ್ತ್ರೀ ಪರ ನೆಲೆಯಿಂದ ಜಗತ್ತನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ವಾಸ್ತವದ ಸಮತೂಕ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳದೆ,

ಸಮಸ್ಯೆಯು ಸಂಕೀರ್ಣತೆಗೆ ಎರವಾಗದೆ ಭಾವ ನಿರ್ಭರವಾದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸರಳವಾದ ನಿರೂಪಣಾ ವಿಧಾನವನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡ ಸಾವಿತ್ರಮ್ಮ ನಿಜವಾಗಿ ಗೌರಮ್ಮನವರ ಪರಂಪರೆಯ ಸಮರ್ಥ ಮುಂದುವರಿಕೆಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಎಂಭತ್ತರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಕಾದಂಬರಿಯ ರಚನೆಗೆ ತೊಡಗಿ, ರಾಮಾಯಣದ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯಾತ್ಮಕ ನೆಲೆಯಿಂದ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ. ಹೊಸ ನೋಟವೊಂದನ್ನು ಒದಗಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಅರವತ್ತರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ನವ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಉತ್ಕರ್ಷದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ, ಅದರಿಂದ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಪ್ರಭಾವಿತರಾಗಿದ್ದ ರಾಜಲಕ್ಷ್ಮಿ ಎನ್. ರಾವ್ ಮತ್ತು ವೀಣಾ ಶಾಂತೇಶ್ವರ ಅವರು ಮಹಿಳಾ ಸಂವೇದನೆಯನ್ನು ವೈಚಾರಿಕ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆಯೊಂದಿಗೆ ಬಿಂಬಿಸುವಂಥ ಸಣ್ಣ ಕಥೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದರು. ಸ್ತ್ರೀ–ಪುರುಷ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಮಹಿಳೆಯ ಆಂತರಿಕ ಅನುಭವ, ಭಾವನೆಗಳ ನಿಜವನ್ನು ಹುಡುಕಾಡು ವುದು, ಇಂಥ ಹುಡುಕಾಟದ ವ್ಯಕ್ತಿನಿಷ್ಠ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ವಿಶಿಷ್ಟಭಾಷೆ, ಕಲ್ಪನಾ ಶಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಇವರ ರಚನೆಗಳು ನವ್ಯ ಲೇಖಕರ ರಚನೆಗಳಿಂದಲೇ ಪ್ರಭಾವಿತ ವಾಗಿದ್ದು, ಅವರದೇ ಧೋರಣೆಗಳಿಗೂ ಸಂವಾದಿಯಾಗಿದ್ದವು. ಆ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಹಲವಾರು ನವ್ಯ ವಿಮರ್ಶಕರಿಂದ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲಿಗೆ ಲೇಖನ ಕಲೆಯನ್ನು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಿದ ಕತೆಗಾರ್ತಿಯರೆಂದೂ ಗುರುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟರು. ಆದರೆ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ 'ವಸ್ತು'ವಿನ ದೃಷ್ಟಿ, ಧೋರಣೆಯನ್ನೇ ಪಡೆದಿದ್ದ ನವ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ದುಡಿದ ಈ ಕತೆಗಾರ್ತಿಯರು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ನೆಲೆಯಿಂದ, ಸುತ್ತಲಿನ ವಸ್ತು ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸ್ತ್ರೀ–ಪುರುಷರ ಸಂಬಂಧದ ಲೈಂಗಿಕ ಆಯಾಮದತ್ತಲೇ ಸುತ್ತುವರೆಯತೊಡಗಿದ್ದು ಅವರ ಬರಹಗಳ ಪರಿಮಿತಿಯಾಗಿದೆ.

ಮಹಿಳಾ ಕಥಾ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆಂಬಂತೆ ಈ ನವ್ಯ ಲೇಖಕಿಯರು ಪುರುಷರ ರಚನೆಗಳ ಸರಿ ಸಮಾನ ನೆಲೆಯತ್ತ ಬೆಳೆಯುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಯುಳ್ಳವರೆನಿಸಿಕೊಂಡರು. ಇದು ನವ್ಯ ಲೇಖಕರ ನಿರೀಕ್ಷಿತ ಧೋರಣೆಗಳಿಂದ ಬರೆದುದಕ್ಕಾಗಿ ದಕ್ಕಿದ ಪ್ರಶಂಸೆಯೋ ಅಥವಾ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಸಂವೇದನೆಯ ಹೊಸ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ಇವರ ಕಥೆಗಳು ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆಯೋ ಎನ್ನುವುದು ಚರ್ಚಾರ್ಹ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ನವ್ಯ ವಿಮರ್ಶಕರಿಗೆ ಬಹಳಷ್ಟು ನಿರೀಕ್ಷೆ ಹುಟ್ಟಿಸಿದ ರಾಜಲಕ್ಷ್ಮಿ ಬರವಣಿಗೆಯನ್ನೇ ತೊರೆದರು. ವೀಣಾ ಶಾಂತೇಶ್ವರ "ಗಂಡಸರು"

ಮಾದರಿಯಿಂದ ಹೊರ ಬರಲು ಹವಣಿಸಿದರೂ ಬಂಡಾಯ, ಶೋಷಣೆಗಳ ನಿಜ ರೂಪ ಹುಡುಕುತ್ತ, ಬಿಡುಗಡೆಗಾಗಿ ಕಾಯುತೊಡಗಿ, ಸಂದೇಹಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ನವ್ಯೋತ್ತರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಎಪ್ಪತ್ತರ ದಶಕದಿಂದೀಚೆಗೆ ಲೇಖಕಿಯರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿರುವ ಹೊಸ ಅರಿವಿನ ಅಲೆಯೊಂದಿಗೆ ಸಮಾಜದ ಹಲವು ಸ್ತರಗಳಿಂದ ಬಂದ ಲೇಖಕಿಯರು ಕಥಾ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ಆಸೆ, ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳ ಧ್ವನಿ ತರತೊಡಗಿದ್ದಾರೆ. "ಜನಪ್ರಿಯತೆ"ಯ ಹಣೆಪಟ್ಟಿ ಪಡೆದ ಲೇಖಕಿಯರೇ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳ ನಿಜ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸತೊಡಗಿದ್ದರು. ಸನಾತನ ನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು, ಮೌಢ್ಯಗಳನ್ನು ಚರ್ಚೆಗೆ ತರುವ ಮೂಲಕ ಸ್ತ್ರೀ–ಪುರುಷರ ಲಿಂಗಾಧಾರಿತ ಅಸಮಾನತೆಯ ನೆಲೆಗಳ ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಹತೆಯನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿದರು. ವೀಣಾ ಶಾಂತೇಶ್ವರರಂಥವರು ಲೈಂಗಿಕ ವಿಮೋಚನೆಯ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ಮತ್ತು ಹಳೆಯ ಕುಟುಂಬದ ಸುರಕ್ಷಿತ ವಲಯಗಳ ನಡುವಿನ ಸ್ತ್ರೀಯ ತುಯ್ದಾಟಗಳಿಗೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ನೀಡಿದರು. ಆದರೆ ಬಂಡಾಯ ಚಳವಳಿ ಮತ್ತು ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ನೆಲೆಗಳಿಂದ ಇಂದು ಬರೆಯತೊಡಗಿರುವ ಲೇಖಕಿಯರು ಮಾನವೀಯ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಪುರುಷ ಸಮಾನ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯೂ ಗುರುತಿಸಲ್ಪಡಬೇಕಾಗಿರುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುವತ್ತ ಸಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಸಾರಾ ಅಬೂಬಕರ್, ಬಾನುಮುಷ್ತಾಕ್, ಬಿ. ಟಿ. ಲಲಿತಾ ನಾಯಕರಂಥ ವಿಭಿನ್ನ ಸಮುದಾಯಗಳಿಂದ ಬರೆಯುತ್ತಿರುವ ಲೇಖಕಿಯರು ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗಕ್ಕಷ್ಟೇ ಸೀಮಿತವಾಗಿದ್ದ ಅನುಭವಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಹೊಸ ಅಂಶಗಳನ್ನು ತರತೊಡಗಿದ್ದಾರೆ. ವೈದೇಹಿ, ಗಂಗಾ ಪಾದೇಕಲ್ ಅವರು ಪ್ರಾದೇಶಿಕತೆಯ ಸೊಗಡುಳ್ಳ ಭಾಷೆ, ಭಾವ ಕಲ್ಪನಾ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆಯುಳ್ಳ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯೊಂದಿಗೆ ಹೆಣ್ಣಿನ ಅನುಭವಗಳನ್ನೇ ಸಮರ್ಥ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಸಲು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಯೋಗಶೀಲರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ನೇಮಿಚಂದ್ರ, ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ನೆಲೆಯಿಂದ ಆಧುನಿಕ ಮಹಿಳೆಯ ಸಮಕಾಲೀನ ಬೌದ್ಧಿಕ, ಔದ್ಯೋಗಿಕ ವಲಯಗಳಲ್ಲಿ, ಕಲಾಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡಿಯಾಗುವ ಪಾರಂಪಾರಿಕ ಆಚರಣೆಗಳ ನಿಜವನ್ನು ಶೋಧಿಸುವ ಯತ್ನ ನಡೆಸಿದ್ದಾರೆ.

ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ ಸುನಂದಾ ಬೆಳಗಾಂವಕರ್ ಅವರು "ನಾಸು" ಕಾದಂಬರಿಯ ಮೂಲಕ ಮಹಿಳೆಯರ ಚಿಂತನೆ, ಅನುಭವಗಳ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಕೇವಲ ಸ್ತ್ರೀ–ಪುರುಷ ಸಂಬಂಧಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿಸದೆ, ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಾಮುದಾಯಿಕ ಮೂಲ್ಯ ಶೋಧನೆಯ ಕಡೆಗೆ ವಿಸ್ತರಿಸಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇಂಥ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಶೀಲತೆಯೇ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಎದ್ದು ತೋರುವುದಾದರೂ, ಹಿಂದೆಂದಿಗಿಂತ

ಬರಹವನ್ನು ತುಂಬ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಕಲಾ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿಯೂ ಸ್ವೀಕರಿಸಿರುವ ಈ ಲೇಖಕಿಯರು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಹತ್ವದ ರಚನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಬಹುದೆಂಬ ಆಶಾವಾದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಈ ಲೇಖಕಿಯರು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಿರುವ ಕಥಾ ಪ್ರಪಂಚ ಸರಳವಾಗಿರದೆ, ಅನುಭವಗಳ ನೆರಳು ಒಂದರ ಮೇಲೊಂದು ಹರಡಿರುವಂತೆ ತೋರುವ ಪ್ರಪಂಚವಾಗಿದೆ. ಪುರಾಣ ಮತ್ತು ಕಲ್ಪನಾ ಲೋಕ, ಅತಿ ತಾಂತ್ರಿಕತೆ ತುಂಬಿದ ಆಧುನಿಕ ಲೋಕ, ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಧಿಗಳ ಜೊತೆಗೇ ಇರುವ ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ನೋಡುವ ವೈಚಾರಿಕ ಲೋಕ, ಸಾಮೂಹಿಕ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳು, ಕರ್ತವ್ಯಗಳ ಜೊತೆಗೇ ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಖಾಸಗಿ ಲೋಕ, ಇತ್ಯಾದಿ. ಈ ಲೋಕಗಳ ನಡುವಿನ ಬಿಗಿತ, ತುಯ್ದಾಟ, ಅವುಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯ ಧ್ವನಿಪೂರ್ಣತೆ ಸಾಧಿಸಲು ಈ ಲೇಖಕಿಯರು ಬಳಸುವ ತಂತ್ರಗಳೂ ಕುತೂಹಲಕಾರಿಯಾಗಿವೆ. ●

ಕಾದಂಬರಿ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಜನಪ್ರಿಯತೆಯ ಸರ್ವಸ್ವಾಮ್ಯ ಇನ್ನೂ ನಮ್ಮ ಕಾದಂಬರಿಕಾರ್ತಿಯರ ಕೈಯಲ್ಲೇ ಇದೆ. ನಡುವೆ ತೆಲುಗಿನ ಯಂಡಮೂರಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಗಲಾಟೆ ಮಾಡಿ ಈಗ ತಣ್ಣಗಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಮತ್ತೆ ಇವರ ಕೈ ಮೇಲಾಗಿದೆ. ಆಗಾಗ ಕೆಲವರು ಗಂಭೀರ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಮಾಡಲೆತ್ನಿಸಿದ್ದರೂ ಮಹತ್ವದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಕೆಲವರು ತಾವು ಮಹತ್ವದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದರೂ, ಪುರುಷ ವಿಮರ್ಶಕರು ಅವುಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಅದಕ್ಕೆ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಬಗ್ಗೆ ಪುರುಷರಿಗೆ ಇರುವ ಪೂರ್ವಾಗ್ರಹವೇ ಕಾರಣವೆಂದೂ ಪದೇ ಪದೇ ದೂರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಸ್ತ್ರೀಯರ ಕೆಲವು ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಪುರುಷರು ಸ್ವಭಾವತಃ ಕುರುಡರಾಗಿ ಸರಿಯಾಗಿ ಸ್ಪಂದಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಮಾತು ನಿಜವೇ. ಆದರೆ ಅವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸಲಾರದಂಥ ಪೂರ್ವಾಗ್ರಹ ಪುರುಷರಿಗೆ ಯಾಕಿರಬೇಕು ? ಜೇನ್ ಆಸ್ಟಿನ್, ಜಾರ್ಜ್ ಎಲಿಯಟ್, ವರ್ಜೀನಿಯಾ ವೂಲ್ಫ್, ಆಶಾಪೂರ್ಣಾದೇವಿಯವರಂಥ ಲೇಖಕಿಯರನ್ನು ಮೆಚ್ಚಬಲ್ಲ ಪುರುಷ ವಿಮರ್ಶಕರಿಗೆ ನಮ್ಮ ಲೇಖಕಿಯರೇಕೆ ಕರ್ಷಣವಾಗಬೇಕು ? ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪುರುಷರ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಬಗ್ಗೆ ನಮ್ಮ ಲೇಖಕಿಯರಿಗೇ ಪೂರ್ವಾಗ್ರಹವಿರುವುದು ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲವೆ?

– ಗಿರಡ್ಡಿ ಗೋವಿಂದರಾಜ (ಸುಧಾ ಯುಗಾದಿ ವಿಶೇಷಾಂಕ, ೧೯೯೦)

ಮಹಿಳಾ ಕಾವ್ಯ: ಇತಿಹಾಸದ ಹೆಜ್ಜೆಗಳು

ಚೆನ್ನಕ್ಕ ಎಲಿಗಾರ

ಮಹಿಳಾ ಕಾವ್ಯ ಇಂದು ಅರಿವಿನ ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನಿಡುತ್ತಿರುವುದು, ವಾಸ್ತವ ಬದುಕಿಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಮಹಿಳಾ ಕಾವ್ಯದ ಇತಿಹಾಸದ ಹೆಜ್ಜೆಗಳಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸ ಬೇಕಾದ ಅಂಶಗಳು. ಶೋಷಣೆಯ ಅರಿವು, ಪ್ರತಿಭಟನೆಯ ಆಕಾಂಕ್ಷೆ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅಳವಟ್ಟು ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಅದರ ಜೀವಂತಿಕೆಯ ಸೂಚನೆ ಯೆನಿಸಿದೆ. ಧರ್ಮ, ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಪರಂಪರೆ, ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳು ಇವುಗಳ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚಿ ಹೋದ ಸ್ತ್ರೀಯ ಮುಖದ ಮೇಲಿನ ಪರದೆ ಸರಿಸಿ ಅವರಿಂದ ಸ್ಪಂದಿತಗೊಂಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಇಂದು ಬದುಕಿಗೆ ಅತೀವ ಸಾಮೀಪ್ಯ ಕ್ರಿಯೆ ಎನಿಸಿದೆ. ಮಹಿಳೆಯರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃಷಿ ಸತ್ವಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪ್ರಕಟಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಈ ಸಂದರ್ಭ ದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯೊಂದನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಆಸೆ ಇಂದು ಮಹತ್ತರವಾಗಿದೆ. ನವೋ ದಯ ನವ್ಯ ಪಂಥಗಳಿಂದ ಪ್ರೇರಣೆ ಪಡೆದು ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಮಹಿಳೆಯರಿಂದ ಈಗಾಗಲೇ ಹೊಸ ವಾತಾವರಣ ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿದ್ದು ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳಾ ಕಾವ್ಯದ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಅವರ ಇತಿಹಾಸದ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಒಂದು ಅಲ್ಪ ಪ್ರಯತ್ನ ಇದಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಾಚೀನ ಬರಹಗಾರ್ತಿಯರ ಪ್ರಸ್ತಾಪದಿಂದ ಈ ಸಮೀಕ್ಷೆ ಪ್ರಾರಂಭ. ವೇದ, ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳು ಭಾರತೀಯ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಅಪೌರುಷೇಯ ರಚನೆಗಳು. ಅವು ಗಳಲ್ಲಿ ಋಕ್ಕುಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಕೀರ್ತಿ ಅಂದು ಹೆಣ್ಣಿನದು. ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಛಾಂದೋಗ್ಯ ಬೃಹದಾರಣ್ಯಕಗಳಂತಹ ಮಹತ್ವದ ರಚನೆಗಳಲ್ಲೂ

ಪಾಲ್ಗೊಂಡಳು. ರಾಮಾಯಣ, ಮಹಾಭಾರತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಸೌಲಭ್ಯದ ಅಲ್ಪರುಚಿ ಕಂಡ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯ ದೈವಭಕ್ತಿಗಳು ಎತ್ತಲಾರದ ಹೊರೆಗಳೆನಿಸಿದ್ದವು. ಬೌದ್ಧ ಜೈನ ಯುಗಗಳ ಧರ್ಮಗಳು ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ತುಸು ಅವಕಾಶ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದವೆನ್ನಬೇಕು. ಸ್ಮೃತಿಕಾಲ ಮಹಿಳೆಯ ಪಾಲಿಗೆ ಭದ್ರ ಸಂಕೋಲೆಯ ಕಾಲ. ಎಂಟು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಗೌರಿ ಮಗಳನ್ನು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಡುವ ತಂದೆ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆಯಲು ಗುಣವಂತನೋ ಗುಣಹೀನನೋ ಆದ ಅಳಿಯನ ಹುಡುಕುವಾಗ ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಅವಕಾಶವೆಲ್ಲಿ? ಬೌದ್ಧ ಭಿಕ್ಷುಣಿಯರ ಅಳಲುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಥೇರಿಗಾಥಾದಂತಹ ಪಾಳಿ ಕೃತಿಗಳು ಅಂದಿನ ಸಮಕಾಲೀನ ಜೀವನದ ಸ್ಥಾನಮಾನ ಬಿಂಬಿಸಿವೆ.

ಶ್ರುತಿ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ದೊರಕಿಸಿಕೊಟ್ಟುದು ಮುಕ್ತ ವಾತಾವರಣ. ಪರಂಪರಾಗತವಾಗಿ ರೂಢಿಗೊಂಡು "ಕಾಂತ ಸಮ್ಮಿತವಾಗಿ ಸ್ತ್ರೀ ಸಹಜ ಕೋಮಲತೆಯನ್ನು ಉಕ್ಕಿ ಹರಿಸುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಮನೋಭಾವನೆಯುಳ್ಳ ರಚನೆಗಳು ಮಹಿಳೆಯರಿಂದ ಹಾಡಿಕೊಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟಿರಬಹುದು" ಎಂಬುದು ವಿದ್ವಾಂಸರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. "ಬದುಕೇ ರಸಸ್ತೋತ್ರವಾಗಿ ವೃತ್ತಿಯೇ ಗೀತೆಯಾಗಿ ಇಲ್ಲಿನ ಸ್ತ್ರೀಯರು ತಮ್ಮಲ್ಲೇ ಹಾಡಿಕೊಂಡ 'ಸಂಗೀತ' ಸ್ತ್ರೀಯರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಾಧನೆಗೆ ಭದ್ರ ಬುನಾದಿ. ತಾಯಂದಿರಿಂದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ, ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ವಂಶ ಪರಂಪರ್ಯವಾಗಿ ಬಳುವಳಿಯಾಗಿ ಬಂದ ಜಾನಪದ ಗೀತೆಗಳು ಸನ್ನಿವೇಶಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಸ್ಪಂದಿಸುತ್ತ ಭಾಷೆಯ ಬಳಕೆಗೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ತ್ರಿಪದಿ, ಚೌಪದಿ, ಸಾಂಗತ್ಯ ಮತ್ತು ಛಂದಗಳಲ್ಲಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿವೆ" ಮುಂತಾದ ತಜ್ಞರ ಹೇಳಿಕೆ ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಬದುಕಿನ ದೈನಂದಿನ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ, ಒಕ್ಕಲುತನದ ರಾಗಿ ಬೀಸುವ, ಬೆಣ್ಣೆ ಕಡೆವ, ಭತ್ತಕುಟ್ಟುವ ದುಡಿತದಲ್ಲಿ, ಪತಿಪ್ರೇಮ, ತಾಯ್ತನದ ಸಾರ್ಥಕತೆ, ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲಿನ ಮಮತೆ, ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದ ಕೊರತೆ, ಹೆಣ್ಣಿಗಿದ್ದ ತವರಿನ ಮೋಹ, ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಂಡ ಉತ್ಕಟ ಭಕ್ತಿ, ಆಡುಮಾತುಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಅಂಕುರಿಸುವ ಭಾವನೆಗಳು, ಮನಸ್ಸನ್ನು ಮುದಗೊಳಿಸುವ ಭಾವಪೂರ್ಣ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ಹಾಡಾಗಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿವೆ. ಜೀವನದ ಇಂಥ ವಿಶೇಷ ಸಂದರ್ಭಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸುವ ರೀತಿ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ದೊರೆತುದು ಶ್ರುತಿ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಆಶು ಕವಯಿತ್ರಿಯರಿಂದ. ಈ ಅಂಶಗಳ ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಣಕ್ಕೆ ಅವರ ನಾನಾ ಮುಖಗಳ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಗೋಚರವಾಗುತ್ತವೆ.

'ಅತ್ತೆಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹತ್ತಾರು ಬೈಗಳು ಉತ್ತರಬೇಡ ನನ ಮಗಳ' ಎಂಬಲ್ಲಿ ಪರಂಪರಾಗತವಾಗಿ ಹೆಣ್ಣಿನ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹತ್ತಿಕ್ಕುತ್ತ ಬಂದ ಪ್ರಯತ್ನ,

'ಬಿಟ್ಟಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ವೈರಿಯು ಮನಿ ಮುಂದ ಬಿಚ್ಚಗತ್ಯಾಗಿ ಹೊಳೆದೇಸ' ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಿನ ಛಲ, ದಿಟ್ಟತನ, 'ಬಾಳುವೆಗೆಟ್ಟು ಮತಿಗೆಟ್ಟು ಬಾಳಿದರೆ ಹೆತ್ತಪರ ಕುಲಕೆ ಹಗೆಯಾಡಿ' ಎಂಬಲ್ಲಿ ಸದಾ ವೈಮನ ಚುಚ್ಚುವ ಎಚ್ಚರ, 'ಹೆಣ್ಣು ಹುಟ್ಟಿದ ಮನಿ ಹೆಗ್ಗಣ ಹರ್ತಿದಂಗ' ಎಂಬಲ್ಲಿಯು ತಿರಸ್ಕಾರ-ಹೀಗೆ ಹಂತ ಹಂತವಾಗಿ ಸ್ಫುರಣ ಗೊಂಡಿತು ಜಾನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ.

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲು ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಧ್ವನಿ ಬಂದುದು ವಚನಯುಗದ ಪ್ರೇರಣೆ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ. ಮಹಿಳಾ ವಿಮೋಚನೆಯ ಸ್ಪಷ್ಟ ನಿಲುವುಗಳನ್ನು ನಾವು ಗುರುತಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಧಾರ್ಮಿಕ ಮೌಲ್ಯವೊಂದನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸು ವಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಪ್ರಗತಿಪರ ವಿಚಾರಗಳ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ಸಮಾಜ ಹಲವಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದಲೂ ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದ ಅಂಧಶ್ರದ್ಧೆ, ಹಾಗೂ ಮೂಢನಂಬಿಕೆ ಗಳ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ಸಡಿಲಿಸಿ, ಮತವೊಂದರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಭದ್ರವಾದ ಅಡಿಪಾಯ ಹಾಕಿದ ಕಾಲವಿದು. ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸಾಧನೆಯ ವಲಯದಲ್ಲಿ 'ಅಂತರಂಗದೊಳಗೆ ಸುಳಿವಾತ್ಮ ಗಂಡೂ ಅಲ್ಲ ಹೆಣ್ಣೂ ಅಲ್ಲ' ಎಂದು ಸಾರಿದರಾದರೂ ಪ್ರಸ್ತುತ ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷರ ಸಮಾನತೆಯ ಸಾಧನೆ ಯಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ಏರು ಪೇರು ಗಮನಿಸಿದಂತಿಲ್ಲ. ಧಾರ್ಮಿಕ ಪರಂಪರೆಯ ಜೀವನ ಗುರಿಯನ್ನಿರಿಸಿಕೊಂಡವರು. ಪರಂಪರಾಗತವಾಗಿ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಪತಿ ಭಕ್ತಿ, ಕಾಯಕ, ದಾಸೋಹ ಮುಂತಾದ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿ ದ್ದರು. ಕೆಲವರು ಪ್ರಚಲಿತ ಸ್ತ್ರೀ ಧರ್ಮಕ್ಕಿಂತಲೂ ವೈಚಾರಿಕ ಬದುಕಿನ ರೂಪು ರೇಷೆಗಳನ್ನು ಹೆಣೆದಿದ್ದು; ಮಹಿಳಾ ವಿಮೋಚನೆಯ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ತತ್ವಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿದ್ದು ಶಿವಶರಣರಿತ್ತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಸೂಚನೆಯೆನಿಸಿದೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ಮಹಾ ದೇವಿಯಕ್ಕನಂತವಳು ಅಂದಿನ ಚಳುವಳಿಯ ಅನಿವಾರ್ಯ ಅಂಗವಾದದು, ಅವಳ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸಾಧನೆ, ತಾತ್ವಿಕನೆಲೆ, ಮಹಿಳೆಯ ಐಹಿಕ ನೆಲೆಗೆ ಭಿನ್ನವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಸ್ಪಂದಿಸಿದುದು ಗಮನಾರ್ಹ ಅಂಶಗಳು. ಪತಿಯನ್ನ, ಪ್ರಭುವನ್ನ ಏಕಕಾಲಕ್ಕೆ ಧಿಕ್ಕರಿಸಿದ ಅಕ್ಕ ಚನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನಿಗೊಲಿದು, ತನ್ನದೇ ಒಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಮಾರ್ಗ ರಚಿಸಿಕೊಂಡು ಸಾಮಾನ್ಯರಿಂದ ಸಾಧಿಸಲಾಗದ ಸಾಧನೆಗೈದು ಅದ್ವಿತೀಯಳೆನಿಸಿದಳು.

ಯಜಮಾನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಭೋಗದ ವಸ್ತುವಾಗಿ ಶೋಷಣೆಗೊಳಪಟ್ಟ ಸ್ತ್ರೀಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹಾಗೂ ಪೂರ್ಣ ಗೌರವ ದೊರಕಿಸಿ ಕೊಟ್ಟುದು

ವಚನಯುಗ. ಇದರ ಅರಿವಿನಿಂದಾಗಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಎತ್ತರದ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಅಂದು ಮಹಿಳೆ ಶೋಭಿಸಿದ್ದು, ಸಿಕ್ಕ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಸದುಪಯೋಗ ಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ವಿಚಾರ, ಕಾಯಕ, ಭಕ್ತಿ, ಶೀಲ, ಕೆಚ್ಚುಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತ ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಶರಣರನ್ನೇ ಶರಣಾಗತರಾಗಿಸಿಕೊಂಡರು ಶರಣೆಯರು.

ರಾಜ್ಯಪರ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸಿ ಧರ್ಮಪರ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ವೈಚಾರಿಕ ಪರ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡರು ಶರಣೆಯರು. ಸ್ತ್ರೀ ಸಮಾನತೆಯಲ್ಲಿ ಮೇಲು ವರ್ಗದ ಮಹಿಳೆಯರಿಗಿಂತ, ದುಡಿವ ವರ್ಗದ ಸಮಾಜದ ಶ್ರೇಣಿಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಕೆಳವರ್ಗದ ಮಹಿಳೆಯರು ಅಧಿಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ ಸ್ಪಂದಿಸಿದುದು; ಅದರಲ್ಲೂ ಗೊಗ್ಗವ್ವೆಯಂತಹ ಓರ್ವ ದಲಿತ ವಚನಗಾರ್ತಿಯ

> ಗಂಡು ಮೋಹಿನಿ ಹೆಣ್ಣ ಹಿಡಿದಡೆ
> ಅದು ಒಬ್ಬರ ಒಡವೆಯೆಂದರಿಯಬೇಕು
> ಹೆಣ್ಣು ಮೋಹಿಸಿ ಗಂಡ ಹಿಡಿದಡೆ
> ಉತ್ತರವಾವುದೆಂದರಿಯಬೇಕು

ಎಂಬ ವಚನ ಪರಂಪರಾಗತವಾದ ಇಡೀ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನೇ ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ ಸಂದರ್ಭ ತೀರ ಮಹತ್ವದ್ದು. ದುಡಿವ ವರ್ಗದ ಆಯ್ದಕ್ಕಿ ಮಾರಯ್ಯನ ಪತ್ನಿ ಲಕ್ಕಮ್ಮ, ಬಾಚಿ ಕಾಯಕದ ಕಾಳವ್ವೆ, ನೀರು ಹೊರುವ ನಿಂಬವ್ವೆ, ಕದಿರ ಕಾಯಕದ ಕಾಳವ್ವೆ, ಒಡೆಯರನ್ನು ತುಡುಗುಣಿ ದನಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸುವ ಉರಿಲಿಂಗಪೆದ್ದಿಯ ಹೆಂಡತಿ ಕಾಳವ್ವೆ, 'ಮುಂಡೆ ಬೋಳಿಸಿಕೊಂಡು ಅಂದ ಛಂದಕೆ ತಿರುಗುವ ಜಗಭಂಡರ'ತಿರಸ್ಕರಿಸುವ ಅಮುಗೆ ರಾಯಮ್ಮ, ಬತ್ತಲೆ–ಬೋಳಾಗುವ ಮೂಢರನ್ನು ವಿಡಂಬಿಸಿ ಅರಿವಿಗೆ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಕೊಡುವ ಅಕ್ಕಮ್ಮ ಇವರೆಲ್ಲ ತಮ್ಮ ಅನುಭಾವಪೂರ್ಣ ವಚನಗಳಿಂದ ಇಂದಿಗೂ ಪ್ರಸ್ತುತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಇತಿಹಾಸ ಪುಟದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯಿಟ್ಟ ದಿಟ್ಟ ಹೆಜ್ಜೆ ಇದು.

ಇಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಬಂದಂತೆ, ವಚನಕಾರ್ತಿಯರಿದುಂಟಾದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಲಿ, ಅವರಿಗೆ ದೊರೆತ ಮುಕ್ತ ವಾತಾವರಣವಾಗಲಿ ಮುಂದೆ ಬಂದ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಸಿಗದೇ ಹೋಯಿತು. ಪ್ರಭುವರ್ಗದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಉಳಿಗಮಾನ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯೆಂಬಂತೆ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜ ಒಡೆಯರ ರಾಜಾಶ್ರಯದಲ್ಲಿ, ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಚೌಕಟ್ಟು, ಪರಂಪರಾಗತ ಸಮಾಜದ ಮೌಲ್ಯಕ್ಕೆ ತಲೆಬಾಗಿ ಪರಂಪರೆಯ ತತ್ವಗಳಿಗೇ ಸ್ಪಂದಿಸುವ ಕವಯತ್ರಿಯಾಗಿ ಬಂದವಳು ಸಂಚಿಯ ಹೊನ್ನಮ್ಮ. 'ಹದಿಬದೆಯ

ಧರ್ಮ' ಹೆಣ್ಣಿನ ಬಾಳಿನ ಪರಮಗಂತವ್ಯವೆಂದು ಸಾರಿ ಆಧುನಿಕ ವಿಚಾರಧಾರೆಗೆ ಒಂದು ಸವಾಲನ್ನೊಡ್ಡಿದವಳು ಹೊನ್ನಮ್ಮ. 'ಪೆಣ್ಣು ಪೆಣ್ಣೆಂದೇತಕೆ ಬೀಳು ಗಳೆವರು ಕಣ್ಣು ಕಾಣದ ಗಾವಿಲರು' ಎಂದು ಹೆಣ್ಣನ್ನು ತ್ಯಾಜ್ಯ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಕಾಣುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಚುಚ್ಚು ಮಾತನಾಡುತ್ತ ಹೆಜ್ಜೆ ಹೆಜ್ಜೆಗೆ ಹೆಣ್ಣಿನ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆ ಯನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದ್ದಾಳೆ: "........ ತಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲ ಪಡೆದು ಪೊರೆದವಳು ತಾಯಿ ಯಲ್ಲವೇನು ? ಆದರೂ ಹೆಣ್ಣು ಎಂಬ ಕೀಳರಿಮೆಯು ಕೊಂಕು ನುಡಿಯೇಕೆ? ಕುವರನಾದೊಡೆ ಬಂದ ಲಾಭ, ಕುವರಿಯಾದೊಡೆ ಉಂಟಾದ ಹಾನಿ ಏನು ? ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಕುಲಪುತ್ರ ಕುಲಹಾನಿಗೂ ಕಾರಣನಾಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಹೆತ್ತ ಕುವರಿಯಿಂದ ಕುಲಕೋಟಿ ಉದ್ಧಾರವಾಗುವುದು. ಹೆಣ್ಣಿನಿಂದ ಜನಕರಾಜನ ಕೀರ್ತಿ ಬೆಳೆಯಿತು; ಹಿಮವಂತನಿಗೆ ಯಶಸ್ಸು ಬಂದಿತು. ಭೃಗುವಿನ ಹಿರಿಮೆ ಹೆಚ್ಚಿತು. ಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಜಾನಕಿ, ರುಕ್ಮಿಣಿಯರನ್ನು ಶ್ರೀಹರಿಯು ಪಂಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿ ರಿಸಿ, ಲೋಕ ಪೂಜೆಗೈಯ್ಯುವುದು; ಹೆಣ್ಣಿನ ಘನತೆಯನ್ನು ಸಾರಿ ಹೇಳು ವುದು...... ..." ಹೆಣ್ಣನ್ನು ತಿರಸ್ಕಾರದ ಮನೋಭಾವನೆಯಿಂದ ಕಾಣುವವರಿಗೆ ಹೊನ್ನಮ್ಮನ ಚುಚ್ಚುಮಾತುಗಳು ಎಚ್ಚರಗೊಳಿಸಿದರೆ ಸಾಕು. ಇವಳ ಸಮ ಕಾಲೀನರಾಗಿ ವೈಷ್ಣವ ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಪರಿಸರದ ತೀವ್ರತೆ, ಭಕ್ತಿಯ ತುಡಿತದ ಭೀಮವ್ವ, ಶೃಂಗಾರಮ್ಮ, ಚಲುವಾಂಬೆಯರು ಸ್ಪಂದಿಸಿರುವರು. ಆ ಕಾಲದ ವೈಚಾರಿಕ ಕಲ್ಪನೆಗಿಂತ ವಿರಕ್ತಿಯ ಮಹಿಮೆ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಮೇಲಿನ ಅಪಾರ ನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ನೆನೆದ ಹೆಳವನಕಟ್ಟೆ ಗಿರಿಯಮ್ಮ, ಹರಪನಹಳ್ಳಿ ಭೀಮವ್ವ ತಮ್ಮ ಆಕಾಂಕ್ಷಿತ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಿರುವರು.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಪೂರ್ವ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋತ್ತರದ ಹೊಸದರಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬರೆ ಯುತ್ತಿದ್ದ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಆಯಾಮ ದೊರೆತು ವಿಭಿನ್ನ ರೀತಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚಿತವಾಯಿತು. ಈ ಆಯಾಮದಿಂದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಹಳೆಯ ಪರೆ ಕಳಚಿ ಹೊಸ ರೂಪ ಪಡೆಯಿತು. ಹಳೆಯ ಅಂಶಗಳನ್ನೇ ಹೊಸ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಮೂಲಕ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ಕಾವ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆ, ವೈವಿಧ್ಯತೆ, ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯನ್ನು ತಂದು ಕೊಟ್ಟರು. ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರಕ ವೆಂಬಂತೆ ೧೮೮೫ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ಧಾರವಾಡದ ವಿದ್ಯಾವರ್ಧಕಸಂಘ, ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳು ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಚಟು ವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ನಾಂದಿ ಹಾಡಿದರೆ 'ವಾಗ್ಭೂಷಣ', 'ಪ್ರಬುದ್ಧಕರ್ನಾಟಕ','ರಾಜಹಂಸ'

ಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಜನತೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಅಭಿರುಚಿ ಹುಟ್ಟಿಸಲು ಶ್ರಮಿಸಿದ ಪರಿಣಾಮ ಮಹಿಳಾ ಕಾವ್ಯದ ಮೇಲೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿತು.

ಹೊಸ ಪರಿಸರ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದ ಬಂದ ಫಲ ವೈಚಾರಿಕ ಎಚ್ಚರ. ೧೯ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಪೂರ್ವಕಾಲದಿಂದಲೇ ಮಹಿಳೆಯ ಜೀವನ ಕ್ರಮ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ಹಳೆಯ ಜಾಡಿನಿಂದ ಬಿಡಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಪ್ರಾರಂಭವಾದವು. ಸಂಯುಕ್ತ ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಕ್ರಾಂತಿ ಆರಂಭವಾದಾಗ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಚೇತನಗೊಂಡ ಮಹಿಳೆಯರು ಔದ್ಯಮಿಕ ರಂಗಗಳಿಗೆ ಕಾಲಿರಿಸಿದಂತೆ, ಬ್ರಿಟಿಷರ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಭಾರತೀಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾಂದೋಲನ ಪುರುಷರಂತೆ ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಅಹಿಂಸಾತ್ಮಕ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಕರ ಪಡೆಯೊಂದು ರೂಪುಗೊಂಡಿತು. ಶ್ರೀಯುತ ರಾಜಾರಾಮ್ ಮೋಹನರಾಯರು ೧೯೨೯ರ ವೇಳೆಗೆ ಪರಂಪರಾಗತವಾಗಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದ ಸಹಗಮನದಂತಹ, ಬಾಲ್ಯವಿವಾಹದಂತಹ ಅನಿಷ್ಟ ಪದ್ಧತಿಗಳ ಉಚ್ಚಾಟನೆಗೆ ಕಂಕಣಬದ್ಧರಾದರು. ಮಡಿದ ಪತಿಯೊಂದಿಗೆ ಹೆಣ್ಣಿನ ಜೀವನ ಮುಕ್ತಾಯ ಗೊಳ್ಳುವಂತಹ ಬರ್ಬರ ಸನ್ನಿವೇಶ ಅವರ ಮನದಾಳಕ್ಕೆ ಆಘಾತವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿತ್ತು. ಇದೇ ವೇಳೆಗೆ ಅವರಿಗೆ ಸರಿ ದೊರೆಯಾಗಿ ಮಹಾತ್ಮಗಾಂಧೀಜಿ, ಈಶ್ವರಚಂದ್ರ ವಿದ್ಯಾಸಾಗರ, ಕರ್ವೆಯವರು, ವಿರೇಶಲಿಂಗಂ ಪಂತುಲು ಅವರು ಸ್ತ್ರೀ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಅಧಿಕ ಮನ್ನಣೆ ಇತ್ತರು. ಬಾಲ್ಯವಿವಾಹ ಸತಿಪದ್ಧತಿಗಳಂತಹ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅನಿಷ್ಟಗಳು ಪ್ರಗತಿಪರ ವಾತಾವರಣಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕು ಕಾಲದಿಂದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಕುಂಠಿತಗೊಳ್ಳತೊಡಗಿದವು. ಪುರುಷವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸರಿ ಸಮಾನವಾಗಿ ರಮಾಬಾಯಿ ರಾನಡೆ, ಪಂಡಿತೆ ರಮಾಬಾಯಿ, ಚೂಡಾಮಣಿ ಇಂಥ ಮಹಿಳೆಯರು ಆ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಸ್ಪಂದಿಸಿ ಮಹಿಳಾ ಯೋಗಕ್ಷೇಮದ ಕಾರ್ಯ ಕೈಕೊಂಡರು. ಇದೇ ವೇಳೆಗೆ ಮಹಿಳೆಗೆ ಮತ ಚಲಾವಣೆಯ ಅಧಿಕಾರ ದೊರೆತುದಲ್ಲದೆ ಭಾರತೀಯ ಸಂವಿಧಾನದ ಪರಿಚ್ಛೇದ ೧೫ರಲ್ಲಿ 'ಲಿಂಗದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಯಾವ ನಾಗರೀಕರಿಗೂ ತಾರತಮ್ಯ ಸಲ್ಲದು' ಎಂಬ ಘೋಷಣೆ ಬಂದ ನಂತರ ಅನೇಕ ಕಾಯಿದೆ ಕಾನೂನುಗಳ ಫಲವಾಗಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಹಿತರಕ್ಷಣೆಗೆ ಹಿಂದೂ ವಿವಾಹ ಶಾಸನ, ಹಿಂದೂ ಆಸ್ತಿ ಹಕ್ಕು ಶಾಸನ ಮುಂತಾದವು ಜಾರಿಗೆ ಬಂದವು. ಬಂದ ಕಾಯಿದೆಗಳ ಸದುಪಯೋಗ ಅಂದಿನ ಮಹಿಳೆಗೆ ಎಷ್ಟಾಯಿತೋ ತಿಳಿಯದು. ಆದರೆ ಮುಂಬರುವ ಮಹಿಳಾ ಕ್ಷೇಮಾಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಭದ್ರ ಅಡಿಪಾಯದ ನಿರ್ಮಾಣ

ವಾಯಿತು. ಬ್ರಹ್ಮಸಮಾಜ, ಆರ್ಯಸಮಾಜಗಳನ್ನು ಮೊದಲ್ಗೊಂಡು ಸಮಾಜದ ಸುಧಾರಣೆಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಕೈಕೊಂಡ ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಮಹಿಳೆಯರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸತೊಡಗಿದವು. ಈಗಾಗಲೆ ಪರಂಪರೆ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಹೀನ ಆಚಾರ ವಿಚಾರ, ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳು, ದುಷ್ಟ ಪದ್ಧತಿಗಳು ತಾಂಡವವಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಕೆಲ ಮಹಿಳೆಯರು ಅದಕ್ಕೆ ಜಗ್ಗದೇ ಅವುಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಟ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಸಮಾಜದ ಮೌಢ್ಯಗಳನ್ನು ತುಚ್ಛೀಕರಿಸಿ ತಮ್ಮ ವೈಚಾರಿಕ ಸುಧಾರಣೆಯಿಂದ ಮಹಿಳೆಯರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಒತ್ತುಕೊಟ್ಟರು. ಪ್ರಗತಿಪರ ಆಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡ ಮಹಿಳೆಯರು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾಂದೋಲನದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವಷ್ಟು ಮುಂದುವರಿದು, ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಮಹತ್ತನ್ನರಿತುಕೊಂಡು, ಕಡಿಮೆ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿಯಾದರೂ ತಮ್ಮ ಸಂವೇದನೆಗಳನ್ನು ಬರವಣಿಗೆ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಇತ್ತರು.

ಎಲ್ಲ ಸಮಾಜಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳಾ ಆಂದೋಲನದ ಹೆಜ್ಜೆಯಾಗಿ ಸ್ತ್ರೀ ಶಿಕ್ಷಣ ಹೋರಾಟ ಮುನ್ನಡೆದರೂ, ಅದೇ ಮೂಲ ಮುಖ್ಯ ಗುರಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಅಕ್ಷರ ಜ್ಞಾನದ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆರೆಯುವ ಕೆಲಸ ಮಾತ್ರ ಇಲ್ಲಿ ಜರುಗಿದಂತಾಯಿತು. ಬೆಳಗೆರೆ ಜಾನಕಮ್ಮ, ಶ್ಯಾಮಲಾದೇವಿ, ಉತ್ತರಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕವಯಿತ್ರಿ ಸಾವಂತ್ರಾದೇವಿ, ಹಾಡಿನ ಹುಚ್ಚಮ್ಮ, ಚಿಕ್ಕಣ್ಣವರ ವಾಸಂತಿ ಬಾಯಿ, ಹಾಡಿನ ವೆಂಕಮ್ಮ, ಸುಂದರಾ ಬಾಯಿ, ಗುರುಲಿಂಗಮ್ಮ ಖಾಸಬಾನ ಮುಂತಾದವರು ಕಾವ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಒಲವು ತೋರಿದರು. ಇವರಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು ಅಕ್ಷರಜ್ಞಾನವನ್ನೇ ಅರಿಯದವರು. ಶಾಲೆಯ ಶಿಕ್ಷಣವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ರಾಮಾಯಣ, ಮಹಾಭಾರತ, ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಹರಿಹರ, ಕುಮಾರವ್ಯಾಸರ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಮನನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸಂಸ್ಕಾರ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡವರು. ಅಂದಿನ ಮಹಿಳೆಯರು ದೇಶದ ವಿಮೋಚನೆಗಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ಅಧಿಕವಾಗಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಪರಿಸರದ ಪರಮಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಪಂದಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಕೈಗೊಂಡುದು; ಅದರಲ್ಲೂ ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಸ್ಥಾಮಾನಗಳ ಮಹಿಳೆಯರು ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ತೋರಿದುದು ಇಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ. ತಮ್ಮ ಸಮಕಾಲೀನ ಸಮಾಜದ ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ತಮ್ಮ ವಿಚಾರ ಧಾರೆಯ ಮೂಲಕ ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸಲು ಈ ಮಹಿಳೆಯರು ಆಯ್ದುಕೊಂಡುದು ಕಥೆ–ಕಾದಂಬರಿ, ನಾಟಕಗಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನು.

ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮೊದಲಿನ ಎರಡು ಮೂರು ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ ನವೋದಯ, ನಲವತ್ತರಲ್ಲಿ ಪ್ರಗತಿಶೀಲತೆ, ಐವತ್ತು ಅರವತ್ತರಲ್ಲಿ ನವ್ಯ, ಎಪ್ಪತ್ತರಿಂದ ಮುಂದೆ ದಲಿತ ಬಂಡಾಯ, ಮುಂತಾದ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಚಳುವಳಿಗಳ ಮಾಧ್ಯಮದಿಂದ ಗಮನಿಸಿದರೆ, ನಮ್ಮ ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಲನೆ ಎಷ್ಟು ಕ್ಷಿಪ್ರ ವೇಗದಲ್ಲಿ ಮುನ್ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ ಎಂಬುದು ವಿದಿತವಾಗುತ್ತದೆ.

ನವೋದಯ ಕಾಲದ ಮಹಿಳಾ ಕಾವ್ಯಕೃಷಿ ಸೀಮಿತ. ವೈವಿಧ್ಯತೆಯ ಕೊರತೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯ ಮಹಿಳೆಯರು ಅಷ್ಟು ಸ್ಪಂದಿಸಿದರೆಂಬುದು ಮಹತ್ವ ಪೂರ್ಣ. ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ, ದೇಶಪ್ರೇಮ, ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನ ದಂತಹ ವಿಷಯಗಳ ನೇರ ನಿರೂಪಣೆ ಇವರ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಸ್ತುವೆನಿಸಿದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಪ್ರೇರಣೆಯಾದರೆ, ಕಂಡುಂಡ ಅನುಭವವೇ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಮೂಲ ಬಂಡವಾಳವಾಯಿತು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಪೂರ್ವದ ಅನೇಕ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ ಗಳಿಂದ ವಿಮುಕ್ತಳಾದ ಮಹಿಳೆಗೆ ಉತ್ತೇಜನ ದೊರೆತು ಈಕೆ ತನ್ನ ಗ್ರಾಹಸ್ಥ್ಯದ ಚಿಪ್ಪಿನಿಂದ ಹೊರಬಂದು ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಸ್ಪಂದಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಈ ಸಾಮೂ ಹಿಕ ಪ್ರೇರಣೆ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ, ದಿಟ್ಟತನದಿಂದ ಸ್ವಂತಿಕೆಯಿಂದ ಸಿಡಿದೇಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿರದ ಮಹಿಳೆಯರೂ ಸಹ ಪ್ರಗತಿ ಪಥದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರೆವ, ಪ್ರವರ್ಧ ಮಾನಕ್ಕೆ ಬರುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮೊದಲಾಯಿತು.

“ನವೋದಯ, ಪರಂಪರೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಭಾವಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಸಮತೋಲನ ಕಾಯ್ದುಕೊಡು ಬಂದ ಚಳುವಳಿ. ಐತಿಹಾಸಿಕ ಅನಿವಾರ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಆಂತರಿಕ ಅಗತ್ಯಗಳಿಂದ ಭಾವಗೀತೆ ಸಣ್ಣಕಥೆ ಮುಂತಾದ ಹೊಸ ರೂಪಗಳನ್ನು ರೂಢಿಸಿ ಕೊಂಡ ಹಿರಿಯ ಸಾಹಿತಿಗಳು ತಮ್ಮ ಓದುಗರ ಅಭಿರುಚಿಯನ್ನು ತಿದ್ದುವ, ರೂಪಿ ಸುವ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಸದಾ ನಿರತರಾಗಿದ್ದರು. ಜೀವನಾನುಭವ ಮತ್ತು ಉದಾರವಾದಿ ಧೋರಣೆಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಹೊಂದಿದ್ದ ಇವರ ಬರವಣಿಗೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ವಾದ ಸಂವಹನದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಆಸಕ್ತವಾಗಿತ್ತು. ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ರಾಜಕೀಯ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ಅವರ ತಿಳುವಳಿಕೆಯಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಪರಿವರ್ತನೆಯನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಅದರ ನಿಲುವಾಗಲೀ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆಗೆ ಆನುಷಂಗಿಕವಾಗಿತ್ತೇ ಹೊರತು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ” (ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂದರ್ಭ: ನವೋದಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚಳುವಳಿ ಲೇ: ಎಚ್. ಎಸ್. ರಾಘವೇಂದ್ರ ರಾವ್, ಪುಟ: ೩೫) ಎಂಬ ಉಲ್ಲೇಖವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ನವೋದಯದ ವಾಸ್ತವ ಸ್ಥಿತಿ ವಿದಿತವಾಗುತ್ತದೆ.

ನವೋದಯ ಕಾಲದ ಮಹಿಳೆಯರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಕಾವ್ಯ ಸರಳ ಮಾಧ್ಯಮವೆನಿಸಿತು. ಹೊಸಯುಗದ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದ ೨೦ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಕಟ್ಟಳೆಯನ್ನು ಮುರಿದು ಹೊರ ಬರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದಿದ್ದರೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ರಾಜಕೀಯ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸದೇ ಹೋದರೂ ಮಹಿಳಾ ವಿಮೋಚನೆಗೆ ಕೈಗೊಂಡ ಪ್ರಥಮ ಪ್ರಯತ್ನ ಇಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಸ್ಪಂದಿಸಿದ ಕವಯಿತ್ರಿ ತಿರುಮಲಾಂಬಾ [೧೮೮೭-೧೯೮೨] ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಪ್ರಥಮ ಕಾದಂಬರಿಗಾರ್ತಿ ಎಂಬ ಬಿರುದಿಗೆ ಪಾತ್ರರಾದ ನಂಜನಗೂಡಿನ ಕವಯಿತ್ರಿ. 'ಸತಿ ಹಿತೈಷಿಣೀ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ' ಪ್ರಕಾಶನದ ಮೂಲಕ ಸುಮಾರು ೪೧ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದರೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ಸ್ವಂತ ರಚನೆ ೨೧. ತಿರುಮಲಾಂಬಾ ಅವರು "ನಾನು ವಿದ್ಯಾಗಂಧವನ್ನೇ ತಿಳಿಯದ ಅಲ್ಪಮತಿಯಾದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸ್ತ್ರೀ. ನವ ನಾಗರೀಕತೆಯ ಸುಳಿವಾಗಲಿ, ತಿಳುವಳಿಕೆಯ ತಿರುಳಾಗಲಿ ತಿಳಿಯದ ಬಾಲಿಕೆ. ಆದರೂ ನಮ್ಮ ಸೋದರಿ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಕೈಲಾಗುವ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಅತ್ಯುತ್ಕಟೇಚ್ಛೆ ನನ್ನನ್ನು ಬಿಡಲೊಲ್ಲದು" ಎಂದು ೧೯೧೩ ರಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಮೊದಲ ಕಾದಂಬರಿ 'ಸುಶೀಲೆ' ಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡ ಇವರ ಉದ್ದೇಶ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗದೇ ಇರದು. ಪತ್ತೇದಾರಿ ಕಾದಂಬರಿ, ಸಣ್ಣಕಥೆ, ನಾಟಕ, ಪ್ರಬಂಧಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿಕೊಂಡ ತಿರುಮಲಾಂಬಾ ಅವರ ಎರಡು ಕಾವ್ಯಗಳು 'ಭಕ್ತಿ ಗೀತಾವಳಿ' 'ಭದ್ರ ಗೀತಾವಳಿ' ಗಳು. ಅವರು 'ಸತಿ ಹಿತೈಷಿಣೀ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ' ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲು ಪ್ರೇರಕವಾದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ವಿವರಿಸಿರುವರು: "ಸ್ತ್ರೀಯರ ಉನ್ನತಿ, ಅವನತಿಗಳ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಿಚಾರದಲ್ಲಿಯೂ ಪುರುಷ ಲೇಖಕರಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನಮತವು ಕಂಡು ಬರುವುದಕ್ಕೆ, ಸ್ತ್ರೀಯರ ಬುದ್ಧಿ ಮನಸ್ಸು ಅಂತಃಕರಣಗಳ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ರಚನೆ ಸ್ವಭಾವಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಅನುವಂಶಿಕವಾಗಿ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಉಂಟಾಗಿರುವ ಸಂಸ್ಕಾರ ವಿಷಯಕವಾಗಿಯೂ ಪುರುಷಗಿರುವ ಅಪೂರ್ವವಾದ ಪರಿಚಯವೇ ಕಾರಣರಾಗಿರುವದೆಂಬುದು ನಮ್ಮ ಮತವಾಗಿರುವುದು. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಜನರ ಮುಂದಿಡುವುದು ನಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿರುವುದೆಂದು ತಿಳಿದು ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ ಪ್ರಕಟಿಸಲು ವಿದ್ಯುಕ್ತರಾಗಿರುವೆವು" ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದದು ಅವರ ಮಹಿಳಾ ಸಮಾಜದ ಕಳಕಳಿ ವಿದಿತವಾಗುತ್ತದೆ.

'ಭಾರತಿ' ಕಾವ್ಯನಾಮದಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದ ತಿರುಮಲೆ ರಾಜಮ್ಮ ಹೊಸಗನ್ನಡ ಉದಯ ಕಾಲದ ಕವಯಿತ್ರಿ. ಕಾವ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಇವರದು ದಿಟ್ಟ

ಹೆಜ್ಜೆ ಎನ್ನಬೇಕು. ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಸಾಹಿತ್ಯವೆಂದರೆ ಮೂಗು ಮುರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇವರ 'ತಪಸ್ವಿನಿ' ಕಾವ್ಯನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಕ್ರಾಂತಿಯನ್ನೇ ಉಂಟುಮಾಡಿತು. ರಾಮಾಯಣದ ಕರ್ತೃ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಮರೆತ ಹೃದಯಸ್ಪರ್ಶಿ ಸನ್ನಿವೇಶವೊಂದನ್ನು, ಭಾರತಿ ತಮ್ಮ ಈ ಕಾವ್ಯ ನಾಟಕಕ್ಕೆ ವಸ್ತುವನ್ನಾಗಿ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ರಾಮಾಯಣದ ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ಊರ್ಮಿಳೆ, ಮಾರುತಿಯರ ಭಕ್ತಿ, ಜ್ಞಾನ, ತ್ಯಾಗ, ಭ್ರಾತೃಪ್ರೇಮ ಸಾಹಿತ್ಯ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಅಪರೂಪದ ಕೊಡುಗೆ ಎನಿಸಿವೆ. ಎಲೆಯು ಮರೆಯ ಕಾಯಿಯಂತೆ ಬಾಳಿದ ಊರ್ಮಿಳೆ, ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ವಹಿಸಿದ ಪಾತ್ರ, ಅವಳ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯ ಮಹಿಳಾ ಕುಲಕ್ಕೆ ಆದರ್ಶವಾಗಿದೆ. ಭಾರತಿಯವರ ದ್ವಿತೀಯ ಕೃತಿ 'ಮಹಾಸತಿ' ಪತಿಗಾಗಿ ಅಗ್ನಿ ಸಮರ್ಪಣೆಯ ಮೂಲಕ ಆತ್ಮಬಲಿದಾನ ಕೈಕೊಂಡ ಹೆಣ್ಣಿನ ಮನೋವೇದಕ ಕಥೆ. 'ವಾತ್ಸಲ್ಯ', 'ತರಂಗ ಲೀಲೆ', 'ಅಹಲ್ಯಾ' ಮುಂತಾದ ಪೌರಾಣಿಕ ಚರಿತ್ರೆಗಳಿಗೆ ಕಾವ್ಯ ನಾಟಕದ ಚೌಕಟ್ಟು ಹಾಕಿ, ಜನಮನವನ್ನು ಎಚ್ಚರ ಗೊಳಿಸಿರುವರು. ಇದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದ 'ದೇಶ ಭಕ್ತಿಗೀತೆ', 'ರಾಷ್ಟ್ರ ಶಕ್ತಿ' ಕವನ ಸಂಕಲನಗಳು ದೇಶಭಕ್ತಿ ಸೂಚಿತ ಕೃತಿಗಳು. ತೆಲುಗು, ತಮಿಳು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಅನುವಾದ ಮಾಡಿ, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಶ್ರೀಮಂತಗೊಳಿಸಿದ ರಾಜಮ್ಮ, ಖ್ಯಾತ ಸಾಹಿತಿ ತಿ. ತಾ. ಶರ್ಮರ ಮಡದಿ. ಅವರು ೧೯೬೦ರಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಯಿಂದ 'ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಾಹಿತಿ' ಎಂದು ಗೌರವ ಪಡೆದರು.

ಇದೇ ಸುಮಾರಿಗೆ ಬರುವ ಕವಯಿತ್ರಿ ಸಾವಂತ್ರಾದೇವಿಯ 'ಮಲ್ಲಮಲ್ಲಾಣಿ', ಬೆಳಗೆರೆ ಜಾನಕಮ್ಮನವರ 'ಕಲ್ಯಾಣ', ಹಾಡಿನ ವೆಂಕಮ್ಮನವರ 'ಅನಸೂಯಾ ಚರಿತ್ರೆ', 'ಪ್ರಹ್ಲಾದ ಚರಿತ್ರೆ', ಎಂ. ಬಿ. ಗೌರಮ್ಮನವರ 'ಸತಿ ವೃಂದಾ', ಹಾಡಿನ ಹುಚ್ಚಮ್ಮನವರ 'ಜಯ ಪರಾತ್ಪರ ವಿಠಲ' ಅಂಕಿತದಲ್ಲಿ ದೊರಕುವ ನೂರಾರು ದೇವರ ನಾಮಗಳು ನವೋದಯ ಕಾಲದ ಕೆಲವು ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ ಕವಯಿತ್ರಿಯರ ಅನಿಸಿಕೆಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಗಳು. 'ಅಭಿಜಾತಾ ಕವಯಿತ್ರಿ' ಎನಿಸಿಕೊಂಡವರು ಬೆಳಗೆರೆ ಜಾನಕಮ್ಮ. ಸಮಕಾಲೀನ ಲೇಖಕಿಯರಂತೆ ಹೆಣ್ಣಿನ ಗೋಳಿನ ಬವಣೆಯನ್ನು ಕಾವ್ಯವಸ್ತುವಾಗಿರಿಸದೇ ತಮ್ಮ ಸುತ್ತಲಿನ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ವಸ್ತುವಾಗಿ ಎತ್ತಿಕೊಂಡರು.

ಇದೇ ಕಾಲದ ಧಾರವಾಡದ ಇನ್ನೋರ್ವ ಕವಯಿತ್ರಿ ವಾಸಂತಿದೇವಿ ಚಿಕ್ಕಣ್ಣನವರು ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯಲಹರಿಯಿಂದ ಜನಮನ ಗೆದ್ದವರು. ಸಂಸಾರದ ಕೋಟಲೆ

ಯಲ್ಲಿಯನ ಕಾವ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿ ಇವರ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ. ಸಂಸಾರದ ಜಂಜಡದಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ಜೀವನವನ್ನು ಕೊನೆಗಾಣಿಸಬೇಕೆಂಬ ವಿಚಾರವೂ ಬಾರದೇ ಇಲ್ಲ. ಆಗ ಇವರ ವಿಚಾರ ಹೀಗೂ ಹರಿದುದುಂಟು: 'ಈಶ್ವರನ ಹಿರಿ ಮಗಳು ತಾನು. ಗಣಪ, ಷಣ್ಮುಖ ಎಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮಂದಿರು. ಯಾರೂ ನನ್ನನ್ನು ತವರಿಗೆ ಕರೆಸಲೇ ಇಲ್ಲ. ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ತವರಿಗೆ ಕರೆಸದೇ ಹೋದರೆ ಮಾರ್ಯಾದೆಯುಂಟೇ ?' ಇಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವರ ಅಳಲು ಹಾಡಾಗಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದೆ.

ಬರುವೆನು ನಿನ್ನ ಮನೆಗೆ ಗಿರಿಜೇಶನೆ। ಕರೆದೊಯ್ಯೊ ನಿನ್ನ ಬಳಿಗೆ
ಧರೆಗೆ ಕಳುಹಿ ಇನಿತು ವರುಷವಾದರೂ
ನನ್ನ ಪರಿವೆ ಇಲ್ಲದೆ ಮರಳಿ ಕರೆಸಬೇಕೆನ್ನ
ಕರಿಮುಖ ಷಣ್ಮುಖರು, ವೀರೇಶನು ಮರೆತು ಬಿಟ್ಟರೆ ನನ್ನನು
ಧರೆಯ ಬಾಂಧವರಂಥ ಬಂಧುಗಳಲ್ಲವರು।
ಮರೆ ಮೋಸವರಿಯರು ಪರವು ಕರುಣೆಗಳಯ್ಯ।
ಕೊರಗುತಿರುವ ಮಗಳನು ಅಮ್ಮನು ಕೂಡ ಮರೆತು ಕರೆಸದಲಿಹಳೋ ?
ನಾನಾಗಿ ಬರುತಿರ್ದ್ದೆನೊ, ಬಂದರೆ ಮಾನಹಾನಿಯೆಂದುಳಿದೆನೋ।
ನೀನಾಗಿ ಬಂದೆನ್ನ ಪರೌನದಿಂಕರೆದೊಯ್ಯೊ
ಜ್ಞಾನಿಯಾದರೂ ನೀನಗೇನು ತಿಳಿಯದು ತಂದೆ

ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ ಅವರ ಭಕ್ತಿ ಹಾಡಾಗಿ ನವೋದಯಕಾಲದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸೃಜನಶೀಲತೆಯ ಸಾಕ್ಷಿಯೆನಿಸಿದೆ.

ಪರಂಪರಾಗತವಾಗಿ ಬಂದ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಜೀವ ಜೀವಾಳ ತ್ರಿಪದಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಉಸಿರನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡು 'ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರ ಪುರಾಣ' ದಂತಹ ಮಹಾಕಾವ್ಯ ರಚಿಸಿದವರು ಗಡಿನಾಡ ಕವಯತ್ರಿ ಜಯದೇವಿತಾಯಿ ಲಿಗಾಡೆ. ಕಲ್ಪನಾವಿಲಾಸ, ವೈಚಾರಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದ ದೂರವಿದ್ದ ಇವರ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಭಾವ ಅನುಭವ ಅನುಭಾವಗಳ ತ್ರಿವೇಣಿ ಸಂಗಮ. 'ಪಂಡಿತರ ಮೆಚ್ಚಿಸಲು ಖಂಡಿತ ಬರೆಯದ' ಇವರ ಅಂತರಂಗದ ಭಕ್ತಿ ಕಾವ್ಯ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದೆ. ಬದುಕಿನ ಸುಖ ದುಃಖ ನೋವು ನಲಿವುಗಳ ಏರಿಳಿತದಿಂದ ಸಂವೇದನೆಗೊಂಡ ಭಾವನೆಗಳು ಅನುಭೂತಿಯಾಗಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿವೆ. 'ಜಯಗೀತ' ತಾಯಿಯವರ ಪ್ರಥಮ ಕೃತಿ. 'ತಾಯಿಯ ಪದಗಳು' ಹೆಸರೇ ಸೂಚಿಸುವಂತೆ ಧರ್ಮನೀತಿ, ದೇಶಭಕ್ತಿ,

ಭಾವಕ್ಯತೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಕಾವ್ಯಸಂಕಲನ. 'ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರ ಪುರಾಣ' ನವೋದಯ ಕಾಲದ ಮಹಿಳಾ ಮಹಾಕಾವ್ಯ. ಕನ್ನಡದಂತೆ ಮರಾಠಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಸಿದ್ಧಹಸ್ತರೆನಿಸಿದ ತಾಯಿಯವರಿಗೆ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು, ರಾಜ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ, ದೇವರಾಜ ಬಹಾದ್ದೂರ ಬಹುಮಾನಗಳು ಲಭಿಸಿವೆ.

ಈ ನವೋದಯ ಕೃತಿಗಳು ಪಾತಿವ್ರತ್ಯ ದೇಶ ಭಕ್ತಿಯಂತಹ ಸೀಮಿತ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೂ ಪರಂಪರೆಯಾಗಿ ಬಂದ ವಿಚಾರಗಳಿಗೆ ಹೊಸ ಚೌಕಟ್ಟು ಕೊಡದೇ ಇಲ್ಲ. ಆದರೂ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಜಾಡಿನಲ್ಲಿಯೆ ಸುತ್ತುವ ಇವರ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ನಿಶ್ಚಿತ ಧೋರಣೆ, ಪರಂಪರಾಗತ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಅರಿವಿದೆ. ತಮ್ಮ ಜೀವನ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಅನುಕೂಲಕರವಾದ ಸಮಕಾಲೀನ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ಇವರ ಕೃತಿಗಳು ಬದುಕಿನ ನೈಜತೆಯ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯೆನಿಸಿವೆ.

೧೯೫೦ ರ ದಶಕ ಹಾಗೂ ಅಲ್ಲಿಂದೀಚೆಗೆ ಕಾವ್ಯ ಕೃಷಿಗೆ ತೊಡಗಿದ ಮಹಿಳೆಯರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಹಿಂದಿನವರಂತೆ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಅಥವಾ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಾತಾವರಣಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಾಗದೆ ಸಿಕ್ಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಸದುಪಯೋಗಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮುನ್ನಡೆದಿದೆ. ಇಂದು ನಮ್ಮ ಮಹಿಳೆಯರು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದ್ದು, ಹೆಣ್ಣಿನ ವಿಶಿಷ್ಟ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಕೇಂದ್ರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸುತ್ತಿರುವ ಕವಯಿತ್ರಿಯರ ಸಂಖ್ಯೆ ಅಧಿಕ. ವಿಶಿಷ್ಟ ಅನುಭವಲೋಕ, ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಕ್ರಿಯೆಯ ಹೊಸ ಒತ್ತಡ, ವಸ್ತುವಿನ ವಿಶಿಷ್ಟತೆ, ಭಾಷಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿ, ಹೊಸ ಸವಾಲು ಪಂಥಾಹ್ವಾನಗಳನ್ನು ಮಂಡಿಸುವ ಹಿನ್ನೆಲೆ, ಹೆಣ್ಣಿನ ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ಸಂವೇದನೆ, ಅನುಭವಲೋಕ, ಅನುಭವಗಳ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಹೊಸನೆಲೆ ದೊರಕಿಸಿದೆ. ಮಹಿಳಾ ವಿಮೋಚನಾ ಹೋರಾಟದ ಮಾರ್ಗ ಖಚಿತವಾಗಿ ರೂಪಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಕಾಣಿಸುತ್ತಿವೆ.

"ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ಪುರುಷರೊಂದಿಗೆ ಸಮಾನತೆಯ ಹಕ್ಕು ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗಬೇಕಾದರೆ ವಿಮೋಚನಾ ಹೋರಾಟ ಆರಂಭವಾಗಬೇಕಿದೆ. ಮತ್ತು ಈ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿರುವ ವರ್ಗ ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷರೆಂಬ ಭೇದವೇ ಇಲ್ಲದೆ ಮುಂಚೂಣಿಯಲ್ಲಿರಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಪುರುಷರು ಈ ಆಂದೋಲನದಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಗಳಾಗುವುದು ಅವರ ಕರ್ತವ್ಯವೇ ಆಗಿದೆ – ಹಾಲಿ ಸಮಾಜ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಬುಡಮೇಲು ಮಾಡಿ ಶ್ರಮಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಪರಮಾಧಿಕಾರವುಳ್ಳ ಹೊಸದೊಂದು

ಸಮಾಜವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಹಂಬಲ ಅವರಿಗಿರುವುದು ನಿಜವಾದರೆ. ಅಲ್ಲದೇ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದ ಆರಂಭದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಐರೋಪ್ಯ ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ಭಾಷೆ ತೆರೆದುಕೊಟ್ಟ ಹೊಸ ವೈಚಾರಿಕತೆಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸಿ ಮಹಿಳಾ ವಿಮೋಚನೆಯ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡವರು ಪುರುಷರೇ. ಇಂದು 'ಸತಿ' ಪದ್ಧತಿ ಇಲ್ಲದಿರಬಹುದು (?) ಆದರೆ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಭೀಕರವೂ ವ್ಯಾಪಕವೂ ಆದ ಅತ್ಯಾಚಾರ ಅನ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ಮಹಿಳೆಯರ ಮೇಲೆ ಎಸಗಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ದೇಶದ ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ದಿನಗಳಿಗೆ ಕನಿಷ್ಟ ಮೂರರಂತೆ ವರದಕ್ಷಿಣೆಗಾಗಿ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಹತ್ಯೆ ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಇದೆ. ಪೋಲಿಸರು, ಅಧಿಕಾರಿಗಳು, ಸಮಾಜ ವಿರೋಧಿ ಶಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಮೇಲಣ ಅತ್ಯಾಚಾರ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದೆ. ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಧಿಗಳ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ದೇವದಾಸಿ ಪದ್ಧತಿ, ಬಾಲಕಿಯರ ಮಾರಾಟ-ಹತ್ಯೆ, ನಗ್ನ ಮೆರವಣಿಗೆ ಮುಂತಾದ ಅತಿರೇಕಗಳು ಅವ್ಯಾಹತವಾಗಿ ಮುಂದುವರೆದಿವೆ. ಪುರುಷರು ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಕುರುಡರಾಗಿ, ಕಿವುಡರಾಗಿ, ಮೂಕ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ವರ್ಗ ನಿಷ್ಠ ಸಮೂಹ ಮಾಧ್ಯಮಗಳು, ಶಿಕ್ಷಣ, ಆಡಳಿತಶಾಹಿ ಮತ್ತು ಪುರೋಹಿತಶಾಹಿಗಳು ಪುರುಷರಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತಿರುವ ಜೀವ ಘಾತಕವಾದ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗೆ ದಿನೇ ದಿನೇ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವ ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿ ವೈರುಧ್ಯ ವೈಪರೀತ್ಯಗಳಿಗೆ ಮಾದರಿಯಾಗಿ ಇದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೋ ಏನೋ. ('ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಮತ್ತು ಹೋರಾಟ' ಪು- ೨೫, ಡಾ. ಆರ್ಕೆ) ಇಂಥ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿಂದ ಎಚ್ಚೆತ್ತ ಮಹಿಳೆಯರು ಇಂದು ಬಿಚ್ಚು ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ, ಪುರುಷ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಪರಂಪರಾಗತ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತೆಸೆದು ಯಾವುದೇ ವರ್ಗ ವರ್ಣದ ಮುಲಾಜಿಲ್ಲದೆ ಮುಕ್ತವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತ ಹೊರಟಿರುವುದು ಸಂತೋಷದ ಸಂಗತಿ. ವೈಯಕ್ತಿಕ ಪ್ರವೃತ್ತಿ, ಪರಿಸರದ ಅನುಭವಗಳ ನಡುವಿನ ಸಂಘರ್ಷದ ಭಿನ್ನತೆ, ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮೈ ತಳೆಯುವ ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಮಹಿಳೆಯರ ಸಂವೇದನೆ ಹಾಗೂ ಸ್ಪಂದನ ಒಂದೇ ತುಡಿತದವು ಎಂದು ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಬಾರದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನತೆ,ವ್ಯಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟತೆ ಕೆಲವರು ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡ ಗಟ್ಟಿತನ ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಭದ್ರ ಬುನಾದಿಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟಿದೆ. ●

"ಆರ್ದ್ರ ಗರ್ವದ ಹುಡುಗಿ ನಮ್ಮ ಗೌರಿ":

ಸ್ತ್ರೀ ಕಾವ್ಯ ಕುರಿತಂತೆ ಕೆಲವು ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

⊕ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ ತೋಳ್ಪಾಡಿ

೧೯೭೦ ರಲ್ಲಿ "ಅಕ್ಷರ-ಹೊಸಕಾವ್ಯ" ಪ್ರಕಟವಾದಾಗ ಅದರಲ್ಲಿ ನಳಿನೀ ದೇಶಪಾಂಡೆ ಎಂಬುವರ ಎರಡು ಪದ್ಯಗಳಿದ್ದವು. 'ತುಂಟ ಹುಡುಗನ ಸೊಂಟಾ ಸುತ್ತಿ' ಮತ್ತು 'ನನ್ನಂತೆ ವಾರೆ ಬೈತಲೆ ತೆಗೆದ ನೀನು ಯಾರೆ' ಎಂದು ಮೊದಲಾಗುವ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪದಗಳು. ಅವುಗಳನ್ನು ಓದಿ ಅನುಭವಿಸಿದ ಪುಲಕ ಈಗಲೂ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಹಸುರಾಗಿದೆ. ನವ್ಯತೆಗೆ ಕೃತಕೃತ್ಯತೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸಿದಂಥ ಪದ್ಯಗಳು. ಈ ರಚನೆಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಹಿಕೆ ಮತ್ತು ಲಯಗಳ ಅನೋನ್ಯ ಹೇಗಿತ್ತೆಂದರೆ ಗ್ರಹಿಸಿದ ಕ್ಷಣದಲ್ಲೇ ಇವು ರಚಿತವಾಗಿರಬೇಕು ಎನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಇದನ್ನು ಏಕೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆಂದರೆ ನನ್ನ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೆಣ್ಣಿನ ತನ್ನದೇ ಆದ ನೋಟ ಇಲ್ಲಿದೆ ಎನಿಸುವ ಹೊಸ ಪದ್ಯಗಳ ಓದು ಮೊದಲಾದದ್ದು ಇಲ್ಲಿಂದಲೇ. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಳಿನೀ ದೇಶಪಾಂಡೆಯುವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ನಿಗೂಢತೆಯ ಕುರಿತು ಚರ್ಚೆಗಳಾಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಈಗಲೂ ಅದು ಬಗೆಹರಿದಿದೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಪ್ರಾಯಃ ಇಲ್ಲ. ಇದು ಸಾಂಕೇತಿಕವೋ ಏನೋ.

ಅಲ್ಲಿಂದೀಚೆಗೆ ಸ್ತ್ರೀಕಾವ್ಯ ಯಾವ ರಭಸದಿಂದ ಹರಿದಿದೆ ಎಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಬಲ್ಲರು. ಶೋಷಣೆಯ ವಿರುದ್ಧ (ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಶೋಷಣೆಯೂ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಿನ ಶೋಷಣೆಯೇ, ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಮಾಲಿನ್ಯವೂ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಜಲಮಾಲಿನ್ಯವೇ), ಯಜಮಾನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ವಿರುದ್ಧ, ಅಸಮಾನತೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಸ್ತ್ರೀ ಕಾವ್ಯ ಅನೇಕ ಮಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಡಿದೆದ್ದಿದೆ. ಪ್ರತಿಭಾ ನಂದಕುಮಾರ, ಇರುವ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೇ ವ್ಯಂಗ್ಯ ಮತ್ತು ನಸುಹಾಸ್ಯದಿಂದ ನೋಡುವ ನೋಟ, ಸ. ಉಷಾ ಅವರ ವಿಷಾದದ

ಸ್ಥಾಯಿ, ಹೇಮಾ ಅವರ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ನಿರ್ಭಿಡೆಯಿಂದ ಮಂಡಿಸುವ ರೀತಿ, ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಆಕ್ರೋಶವಂತು ಇದ್ದದ್ದೆ– ಈ ಎಲ್ಲ ಸ್ತರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯ ಕಾವ್ಯ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದೆ. ಆದರೆ ಹೆಣ್ಣಿನ ಗಂಡಿನ ಸಂಬಂಧದ ನಡುವಿನ ಅನಂತ ಮುಖಗಳು ಅನಾವರಣಕ್ಕಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತಿವೆ. ನನಗೆ ಫ್ರೆಂಚ್ ಕವಿ ಬೋದಿಲೇರ್ ನೆನಪಾಗುತ್ತಾನೆ. ಬೋದಿಲೇರ್ ಕಾವ್ಯ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಕಂಡ ರೀತಿಗೆ ಸ್ತ್ರೀವಾದ ಹೇಗೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ನಿಜಕ್ಕೂ ಕುತೂಹಲಕರ. ಪ್ರಾಯಃ ಫ್ರೆಂಚ್ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಂಥ ರಸಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಇದು ಸಾಧ್ಯವೋ ಏನೋ. ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ಲೇಖಕಿ, ಸಾರ್ತರ್ ಗೆಳತಿ ಸಿಮೋನ್ ದಿ ಬುವಾ ತನ್ನ 'ದಿ ಸೆಕೆಂಡ್ ಸೆಕ್ಸ್' ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಫ್ರೆಂಚ್ ಲೇಖಕ Montherlant ನ ಒಂದು ಉಲ್ಲೇಖನವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾಳೆ. ಆತ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ– "The only place on the body of Achilles that was vulnerable was where his mother had held him". ವಜ್ರಕಾಯದ ಎಖಿಲಸ್ಸನ ಪಾದದ ಹಿಮ್ಮಡಿ ಮಾತ್ರ ಮೃದುವಾಗಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಅವನ ತಾಯಿ ಅಲ್ಲೆ ಅವನನ್ನು ಹಿಡಕೊಂಡು ನೀರಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಸಿದ್ದು. ಆ ಜಾಗ ಮಾತ್ರ ನದಿಯ ನೀರಿನಿಂದ ಒದ್ದೆಯಾಗದೆ ಉಳಿಯಿತು. ಮತ್ತು ವಜ್ರಕಲ್ಪವಾಗದೆ ಎಖಿಲಸ್ಸನ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣಿನ ಕಂಪು ಸೂಸುವ ಏಕಮಾತ್ರ ಸ್ಥಾನವಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಿಗೇ ಏಟು ಬಿದ್ದು ಎಖಿಲಸ್ ಸತ್ತದ್ದು. ಇಂಥ ನೋಟಗಳಲ್ಲಿ ಬೋದಿಲೇರ್‌ಗೂ Montherlant ಗೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧಗಳು ಮತ್ತು ಒಟ್ಟು ಫ್ರೆಂಚ್ ಮನಸ್ಸು ತೋರಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಇದು ನಮ್ಮ ಮಾದರಿಯಾಗಬೇಕೆಂದು ನಾನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆಂದು ಭಾವಿಸಬಾರದು. ನಾನದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಲೂ ಇಲ್ಲ. ಯಾವ ಮಾದರಿಯನ್ನೂ ಪೂರ್ಣ ಒಪ್ಪುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಡಾ॥ಜಿ.ಎಸ್.ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪನವರು ಸ.ಉಷಾ ಅವರ 'ಈ ನೆಲದ ಹಾಡು' ಸಂಕಲನಕ್ಕೆ ಮುನ್ನುಡಿ ಬರೆಯುತ್ತ ಎರಡು ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ: "ನಿಜವಾಗಿ ನೋಡಿದರೆ ಹೊಸ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಮತ್ತು ಸಂಚಿ ಹೊನ್ನಮ್ಮ ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಎರಡು ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬಹುಶಃ ಹೊಸಗನ್ನಡದ ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಹಿಂದೆ ಈ ಎರಡು ಮಾದರಿಗಳೂ ಇರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತವೆ. 'ಪೆಣ್ಣು ಪೆಣ್ಣೆಂದೇಕೆ ಬೀಳುಗಳೆವರು ಕಣ್ಣು ಕಾಣದ ಗಾವಿಲರು' ಎಂಬ ಒಂದೇ ಒಂದು ದಿಟ್ಟತನದ ಆಕ್ಷೇಪಣೆಯ ದನಿಯಿಂದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿರುವ ಹೊನ್ನಮ್ಮನ 'ಹದಿಬದೆಯ ಧರ್ಮ' ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ

ಭಾರತೀಯ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಸಾಂಸಾರಿಕ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಆಶಿಸದೆ ಗೃಹಸ್ಥ ಧರ್ಮವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ನವೋದಯ ಕಾಲದ ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತ ಮಹಿಳಾ ಕಾದಂಬರಿಕಾರ್ತಿಯರ ನಿಲುವು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಂಚಿ ಹೊನ್ನಮ್ಮನ ಮಾದರಿಯನ್ನೆ ಮುಂದುವರೆಸುವ ಸ್ವರೂಪದ್ದಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಎಂಬಂತೆ, ಇತ್ತೀಚಿನ ಮಹಿಳೆಯರ ಬರಪಗಳು ಅಂದರೆ ಕಥೆ, ಕಾದಂಬರಿ, ಕವಿತೆಗಳು ತಮ್ಮ ಮನೋಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕನ ಮಾದರಿಯನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸುವಂತಿವೆ ಎನ್ನಬಹುದು. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕನನ್ನು ಕುರಿತ ವಸ್ತು ತೀರ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳುತ್ತ, ಬಹುಶಃ ಈ ಕವಯಿತ್ರಿಯರ ಧೋರಣೆಯ ಕೇಂದ್ರ ಪ್ರತೀಕವೂ ಆಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದೆ. ಅದಮ್ಯವಾದ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡ ಹೆಣ್ಣಿನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಘನತೆಯನ್ನೂ ಗೌರವವನ್ನೂ ಅಪೂರ್ವವಾದ ಆತ್ಮ ಪ್ರತ್ಯಯವನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟ ಅಕ್ಕನ ಬದುಕು ನಮ್ಮ ಕವಯಿತ್ರಿಯರನೇಕರಿಗೆ ತಕ್ಕ ಪ್ರತಿರೂಪವಾಗಿರುವುದು ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನಲ್ಲ".

ಈ ಒಳನೋಟ ಮುಖ್ಯವಾದದ್ದು. ಅಕ್ಕನ ಮಾದರಿ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಪ್ರತಿಭಟನೆಯ ರೂಪವನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಅದು ಮುರಿದು ಕಟ್ಟುವ ಮಾದರಿಯಲ್ಲ. ಮುರಿದು, ಕಟ್ಟುವ ಹಂಗನಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳದ ಮಾದರಿ. ಅಕ್ಕನ ಅಂಕಿತವನ್ನೇ ನೋಡಿ. ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಅವಳ ಛಾಪು ದಟ್ಟವಾಗಿದ್ದರೂ ಅವಳ ಅಂಕಿತ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಎಂದೇ. (ವಚನಕಾರರಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ, ಇತರ ಅನುಭವಿಗಳಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ ಹೆಣ್ಣ ಅಂಕಿತದಿಂದ ಬರೆದವರುಂಟೆ ? ಪ್ರಾಯಃ ಇಲ್ಲ. ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಪರಮಹಂಸರು 'ಜಯರಾಧೆ' ಎಂಬ ಅಂಕಿತ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರು, ಕ್ವಚಿತ್ತಾಗಿ. ಹಾಗೆಯೇ ದೈವವನ್ನು ಪತಿಯಾಗಿ ಕಂಡು; ಅಕ್ಕ, ಮೀರಾ, ಅಂಡಾಳ್ ಮುಂತಾದವರು ಭವವನ್ನು ದಾಟಿದಂತೆ, ದೈವವನ್ನು ಸತಿಯಾಗಿ ಕಂಡವರುಂಟೆ ? ಬಸವಣ್ಣ ತನ್ನ ಒಂದು ಅಪೂರ್ವ ವಚನದಲ್ಲಿ 'ಕೂಡಲ ಸಂಗಮನ ನಿಲುವು ಕನ್ನೆಯ ಸ್ನೇಹದಂತಿದ್ದಿತ್ತು' ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ನಾಗಲಿಂಗ ಸ್ವಾಮಿ ಸಮಗಾರ ಭೀಮವ್ವನಲ್ಲಿ ವಿಚಿತ್ರ ಸಮ್ಮಿಳನವನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದ. ಖಚಿತವಾಗಿ, ನಮಗೆ ಬೇರೆ ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳು ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಕ್ಕನ ಈ ತಾದಾತ್ಮ್ಯವೇ ಗಾರ್ಹಸ್ಥ್ಯವನ್ನು ಮೀರಿದ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಪಡೆವ ಹಂಬಲವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಗಾರ್ಹಸ್ಥ್ಯವನ್ನು ಮೀರಬೇಕಾದ್ದು ಯಾಕಾಗಿ ಎಂದರೆ, ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಲ್ಲದೆ ಗಾರ್ಹಸ್ಥ್ಯಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ನೆಲೆ ಇಲ್ಲ ಮತ್ತು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸದೆ ವಿಧಿ ಇಲ್ಲ. ಅಕ್ಕನ ಈ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ತಾದಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು

ಲೌಕಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ 'ಸಮಾನತೆ'ಯಾಗಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದರಿಂದ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯು ಸ್ತ್ರೀಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಅಕ್ಕ ವಿಶೇಷ ಆಕರ್ಷಣೆಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ.

ಜತೆಗೆ, ಕಾವ್ಯಸ್ವರೂಪಕ್ಕೂ ಕೂಡಾ ಈ ಒಳನೋಟ ಮುಖ್ಯವಾದದ್ದು. ಹೇಗೆಂದರೆ; ಹೊಸ ಸಂಬಂಧಗಳ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನರಸುವ ಕಾವ್ಯ, ಹೊಸ ನುಡಿಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ನುಡಿಯಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹದಿಬದೆಯ ಧರ್ಮವನ್ನು ಅಕ್ಕನ ವಚನಗಳನ್ನು ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ ಇದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಆದರೆ ಅಕ್ಕನ ತಾದಾತ್ಮ್ಯ ಎಂಥ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ತೀವ್ರತೆ ಪಡೆದಿದೆ ಎಂದರೆ ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡೆಂಬ ಭೇದವೇ ಅಲ್ಲಿ ಕರ್ಪೂರದಂತೆ ಕರಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ವಚನಕಾರರ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪರಂಪರೆಯ ಸಮರ್ಥನೆ ಕೂಡಾ ಇದೆ. "ನಡುವೆ ಸುಳಿವಾತ್ಮನು ಗಂಡೂ ಅಲ್ಲ ಹೆಣ್ಣೂ ಅಲ್ಲ ಕಾಣಾ ರಾಮನಾಥ" ಎಂಬ ದಾಸಿಮಯ್ಯನ ವಚನವೇ ಸಾಕ್ಷಿ. ಆದರೆ, ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡೆಂಬ ನೆಲೆಯನ್ನುಳಿಸಿಕೊಂಡೇ, ಗಾರ್ಹಸ್ಥ್ಯದ ಅಳಿದುಳಿದ ಅವಶೇಷಗಳಿಂದಲೇ ಹೊಸ ಕುಟುಂಬ ಕಟ್ಟಬೇಕಾದವಳು ಆಧುನಿಕ ಮಹಿಳೆ. ಇದು ಮುರಿದು ಕಟ್ಟಬೇಕಾದ ಕಾಯಕ. ಮತ್ತು ಅಕ್ಕನನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದು; ಅನುಕರಿಸುವುದು ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೂಡಾ ಸೋಗಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗಿಯೇ ತನ್ನ ಮಾದರಿಯನ್ನು ತಾನೇ ಹುಡುಕಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ; ಬೇರೆ ನೆಲೆಗೆ ಹೊರಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು ಕವಯಿತ್ರಿಯರು ನೆನಪಾಗುತ್ತಾರೆ. ವೈದೇಹಿ ಮತ್ತು ಸವಿತಾ ನಾಗಭೂಷಣ. ವೈದೇಹಿಯವರ ಶಿವನ ಮೀಸುವ ಹಾಡನ್ನು ನೋಡಿ. ಇಲ್ಲಿ ಶಿವ ಬೂದಿ ಬಳಿದ ಬೈರಾಗಿ; ಜೋಗಿ; ಕಿರಾತ. ಆ ಪದಗಳ ಎಲ್ಲ ಅರ್ಥದಲ್ಲೂ. ಇವನನ್ನು ಕುಟುಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಒಗ್ಗಿಸುವುದು ಕಷ್ಟ. ಆದರೆ ಒಗ್ಗಿಸಲೇಬೇಕಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಅದು ಗೌರಿ ಹೆಣ್ಣಿನ ಕರ್ತವ್ಯ ಕೂಡ. ಅವಳು ಮಾತ್ರ ಈ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬಹುದಾದ್ದರಿಂದ ಅವಳು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಸ್ನಾನವಿಲ್ಲದೆ ಅಲೆವ ಲೋಕ ಸಂಚಾರಿಗೆ ಗೃಹಸೌಖ್ಯದ ಮೌಲ್ಯ ತೋರಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಜ್ವರ ಹಿಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಈ ಕಿರಾತನಿಗೆ ಜ್ವರ ಬಿಡಿಸುವ ಕಿರಾತ ಕಡ್ಡಿ ಕಷಾಯ ಕುಡಿಸುವುದೂ ಅವಳ ಕರ್ತವ್ಯ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವಳು ಕಟ್ಟುವವಳು. ಕಟ್ಟುವವಳಿಗೆ ಇರಲೇಬೇಕಾದ ಸಹನೆಯ ಜತೆಗೆ ಅವಳ ಗರ್ವಕ್ಕೆ ಪೆಟ್ಟಾಗುತ್ತಿರುವುದು ತಿಳಿಯದೆ ಇಲ್ಲ. ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಶಿವನನ್ನು ಛೇಡಿಸುತ್ತ ಇದ್ದರೂ, ಕರ್ತವ್ಯ, ಗೌರಿಯ ಗರ್ವಕ್ಕೆ

ಒಂದು ಆರ್ದ್ರತೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಗೌರಿ "ತಲ್ಲಣವ ತಡೆಯುವ ಆರ್ದ್ರಗರ್ವದ ಹುಡುಗಿ". ಇದು ಅಕ್ಕನ ಮಾದರಿಯಂತೂ ಅಲ್ಲ. 'ಹದಿಬದೆಯ ಧರ್ಮ' ದ ಮಾದರಿಯೂ ಅಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಹದಿಬದೆಯ ಧರ್ಮದ ಮಾದರಿ ಜಡಗೊಂಡ ಮಾದರಿ. ಇಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟುವವಳೇ ಹೆಣ್ಣು. ಈ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಅಪ್ರಜ್ಞಾತವಾಗಿ ಇರುವುದರಿಂದಲೇ ಶಿವ ಅವಳ ಮುಂದೆ ಕೂಸಿನಂತಾಗುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತು ಇದು ಗೌರಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಅಪ್ರಜ್ಞಾತವಾಗಿ ಇರುವುದರಿಂದಲೇ ಆಕೆ ತಲ್ಲಣವ ತಡೆಯ ಬಲ್ಲಳು. ಪ್ರತಿಭಟನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ನಾವು ಕಳಕೊಳ್ಳುವಂಥ ಮೌಲಿಕ ಅಂಶಗಳಿರ ಬಹುದು. ಮತ್ತು ದಾಂಪತ್ಯ ಎನ್ನುವುದು, ಶಿವನಿದ್ದೂ ಶಿವನಿಲ್ಲದಂಥ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲೂ ಗಂಡಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಣ್ಣಿನ ಮೌಲ್ಯವಾಗಿದೆ. ಈ ಮಾದರಿಯನ್ನು ಜಾನಪದ ಮಾದರಿ ಎಂದರೆ ಹೇಗೆ ?

ಸವಿತಾ ನಾಗಭೂಷಣ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯ ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಇನ್ನೊಂದೇ ರೀತಿ ಯಲ್ಲಿ ಎದುರಿಸಿದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ತಾನು ಕಂಡ ನೋಟ, ನೋಟದೊಳಗಿನ ಕನಸು, ಕೇಳಿದ ಸದ್ದು, ಸದ್ದಿನೊಳಗಿನ ಧ್ವನಿ, ಪಟ್ಟ ಪಾಡು; ಪಾಡಿನೊಳ ಗಿನ ಹಾಡು–ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ಅಬ್ಬರವಿಲ್ಲದ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ರೇಖಿಸುವುದೇ– ಈ ರೀತಿ. ತನ್ನ ಅನನ್ಯತೆಯನ್ನು ಅದೂ ಕೂಡ ಅಬ್ಬರವಿಲ್ಲದೆ, ಕಾಣಿಸುವ ರೀತಿ. ತನ್ನ ಅನನ್ಯತೆಯನ್ನು ಕಾಣಿಸುವುದೇ, ಹೌದೆನ್ನಿಸುವಂತೆ ಕಾಣಿಸುವುದೇ ಎಲ್ಲ ಪ್ರತಿ ಭಟನೆಯ ಸಾರವಲ್ಲವೆ ? ಈ 'ಅನನ್ಯತೆ' ಕೂಡ, ತನಗೆ ತಾನೇ ಉಂಟಾದದ್ದಲ್ಲ; 'ಸ್ವಯಂಭೂ' ಅಲ್ಲ, ಅದು ಇನ್ನೊಬ್ಬನ, 'ಅನ್ಯತೆ'ಯ ಮೇಲೂ ಹೊಂದಿ ಕೊಂಡಿದೆ ಎಂಬ ಅರಿವು ಇಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದದ್ದು: "ನೀನೆಂಬುದಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಾನೆಂಬು ದೂ ಇಲ್ಲ; ಚಿಂದಿ ಆಯುವ ಹುಡುಗ, ಹೂವು ಮಾರುವ ಹುಡುಗಿ". ಸ್ತ್ರೀಕಾವ್ಯ ಪ್ರಬುದ್ಧತೆಯ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಳುತ್ತಿರುವುದಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟು ಸೂಚನೆಗಳು ಸಾಲವೆ? ●

ಈ ಹೊತ್ತಿನ ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತ್ಯ-ನನಗೆ ಮುಖ್ಯವೆಂದು ತೋರುವ ಕೆಲವು ಕವಯಿತ್ರಿಯರ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ-ಮೊದಲಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಬುದ್ಧವೂ, ಸೂಕ್ಷ್ಮವೂ, ಪರಂಪರಾಗತ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳದ ವೈಚಾರಿಕತೆಯನ್ನು ಉಳ್ಳದ್ದೂ, ಸೀಮಿತ ಅನುಭವ ಗಳ ಗೆರೆಯನ್ನು ದಾಟಿದ ವಸ್ತು ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡದ್ದೂ ಮತ್ತು ತನ್ನದೇ ಆದ ವ್ಯಕ್ತಿ ವಿಶಿಷ್ಟತೆಯ ಸಂವೇದನೆಯುಳ್ಳದ್ದೂ ಆಗಿದೆ.

–ಜಿ. ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ

"ಭಕ್ತ ಕವಯಿತ್ರಿಯರು"*

ಜಿ. ರಾಜಶೇಖರ್

ಇತ್ತೀಚೆಗೆ, ಕೇರಳದ ಒಂದು ಊರಿನಲ್ಲಿ ಅಪರೂಪದ ತಳಿಯ ಕೆಲವು ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಸೀಮೆಎಣ್ಣೆ ಸುರಿದು ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚಿ ಕೊಂದರು. ಚುನಾವಣೆಯ ಮೇಲಾಟದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪಕ್ಷದವರಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಕಲಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಇನ್ನೊಂದು ಪಕ್ಷದ ವರಿಗೆ ಅನ್ನಿಸಿದ್ದೆ ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. ಮಾರನೆಯ ದಿನ ಅದು ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಸುದ್ದಿ ಯಾದುದಕ್ಕೆ ಆ ಇನ್ನೊಂದು ಪಕ್ಷ (ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ವಾದಿ ಕಮ್ಯುನಿಸ್ಟ್ ಪಕ್ಷ)ದ ಸುಶೀಲಾ ಗೋಪಾಲನ್ ಆಕ್ಷೇಪಿಸಿದರು. "ಸರ್ಪ, ಆಮೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಸತ್ತದ್ದಕ್ಕೇ ಇಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಸುದ್ದಿ ಮಾಡಿದಿರಿ. ಚುನಾವಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಪಕ್ಷದವರು (ಅದೂ ಒಂದು ಕಮ್ಯುನಿಸ್ಟ್ ಪಕ್ಷ) ನಡೆಸಿದ ಅಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಏಕೆ ವರದಿ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ ?" ಎಂದು ಅವರು ಕೇಳಿದರು. ಚುನಾವಣೆಯ ಅಕ್ರಮ ಏನೇ ಇರಲಿ, ಆ ಮೂಕ ಪ್ರಾಣಿ ಗಳಂತೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗಿದ್ದೂ ಯಾಕೆ ಕೊಂದರು ? ಯಾಕೆಂದರೆ ಆ ಸರ್ಪಗಳಾಗಲೀ, ಆಮೆಗಳಾಗಲೀ ತಮ್ಮನ್ನು ಕೊಲ್ಲ ಬಂದವರಿಗೆ ತಿರುಗಿ ಏನೂ ಮಾಡುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸುಶೀಲಾ ಗೋಪಾಲನ್‌ರ ಮಾತು ಈ ಸತ್ಯ ವನ್ನು ಮರೆ ಮಾಚುತ್ತದೆ. ಅವರ ಮಾತಿನ ತರ್ಕ ಅಲ್ಲಿಗೇ ನಿಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ. "ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ, ದೇವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಸಾವಿರಾರು ಕೊಲೆಗಳು ನಡೆದಿವೆ. ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ನೀವು ಏನು ಹೇಳುತ್ತೀರಿ ?" ಎಂದೂ ಸುಶೀಲಾ ಗೋಪಾಲನ್ ಕೇಳುವವರೆ. ಈ ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ನಾವೂ ಒಲ್ಲೆವು ಎಂದರೆ ಇದಕ್ಕಿಂತ ದೊಡ್ಡದಾದ ಆ ಮತ್ತೊಂದು

---

* ಪುಸ್ತಕ ಪರಿಚಯ:
"ವುಮೆನ್ ಭಕ್ತ ಪೋಯೆಟ್ಸ್" ಸಂ: ಮಧು ಕಿಶ್ವಾರ್ ಪ್ರ: ಮಾನುಷಿ ಟ್ರಸ್ಟ್, ದೆಹಲಿ (೧೯೮೯) ಪು: ೧೨೦

ಹಿಂಸೆಗೆ ನಮ್ಮ ಸಮ್ಮತಿ ಇದೆ ಎಂಬ ಗ್ರಹೀತವೇ ಒಂದು ಮೋಸ. ಸಣ್ಣ ಹಿಂಸೆ ಮತ್ತು ದೊಡ್ಡ ಹಿಂಸೆ ಮೂಕ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಸಾವು ಮತ್ತು ಚುನಾವಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯರು ನಡೆಸುವ ಅಕ್ರಮಗಳು ಅಥವಾ ಎರಡು ಸಾವು, ಎರಡು ಸಾವಿರ ಸಾವು– ನಾವು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಬೇಕಾದದ್ದೇ ಇವುಗಳ ನಡುವೆ ಎನ್ನುವುದು ಇನ್ನೂ ದೊಡ್ಡ ಮೋಸ. ಆದರೆ ಹಿಂಸೆ ಪ್ರತಿಹಿಂಸೆ, ಸಣ್ಣದು, ದೊಡ್ಡದು, ಈ ತರ್ಕ ಸುಶೀಲಾ ಗೋಪಾಲನ್‌ರದ್ದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಅದನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸುವವರು. ಹತ್ತು ಮಾವಿನ ಹಣ್ಣುಗಳಿಗಿಂತ ನೂರು ಮಾವಿನ ಹಣ್ಣುಗಳು ಹೇಗೆ ಜಾಸ್ತಿಯೋ ಹಾಗೆಯೇ ಹತ್ತು ಕೊಲೆಗಳಿಗಿಂತ ನೂರು ಕೊಲೆಗಳು ಮತ್ತು ಮೂಕ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಸಾವಿಗಿಂತ ಚುನಾವಣೆಯ ಅಕ್ರಮಗಳು. ಸರಳವಾದ, ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಪ್ರಮಾಣ ಕೂಡ ಇರುವ ತರ್ಕ, ಎಲ್ಲ ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳದ್ದೂ ಹೌದು. ಆದರೆ ಆ ಹತ್ತು ಕೊಲೆಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳು ಕೂಡ ಬಲಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಆಗಲೂ ನಮಗೆ ಆ ತರ್ಕ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಾ ? ಸುಶೀಲಾ ಗೋಪಾಲನ್‌ರ ಪಕ್ಷವಂತೂ ಗಣಿತ ಪಾಠ ಪುಸ್ತಕದ ಮಾವಿನ ಹಣ್ಣುಗಳ ತರ್ಕವನ್ನು ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಹರಿಯುವ ನದಿಯನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ಹರಿಯಬಿಟ್ಟು ಕೇರಳದ ಮೌನಕಣಿವೆಯ ನೂರಾರು ಸಸ್ಯ ಮತ್ತು ಹುಳಹುಪ್ಪಟೆಗಳ ತಳಿಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಥವಾ ಅವು ನಿರ್ನಾಮವಾದರೂ ಸರಿ, ನದಿಗೆ ಅಣೆಕಟ್ಟು ಕಟ್ಟಿ ಅದೆಷ್ಟೋ ಮೆಗಾವಟ್ ವಿದ್ಯುತ್ ಪಡೆಯುವುದು–ಎರಡರಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಮೇಲು ? ಇಲ್ಲಿಯೂ ಅದೇ ತರ್ಕ. ಈ ಕಮ್ಯುನಿಸ್ಟರು, ಬಿ.ಜೆ.ಪಿ. ಗಳು ಎಲ್ಲ ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದು ಏನನ್ನು ? 'ಬಲಾಢ್ ಪೃಥಿವಿ' ಎಂದರಲ್ಲವೆ ? ನಾವು ಈ ತರ್ಕವನ್ನೇ ಇಡಿಯಾಗಿ ತಿರಸ್ಕರಿಸದೆ ಹೋದರೆ, ನಮಗೆ ಈ ಜೀವಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಎದುರಿಸುವುದು ಒತ್ತಟ್ಟಿಗಿರಲಿ, ಅದನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವುದು ಕೂಡ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಈ ತರ್ಕವನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮಾತಿಗೆ ಪ್ರತಿ ಮಾತು, ವಾದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿವಾದ ಅಥವಾ ಸೋಲ್‌ಬಲ್ಲೋನ 'ಹೆರ್ಜಾಗ್' ಕಾದಂಬರಿಯ ನಾಯಕನಂತೆ ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲ ಅನ್ಯಾಯಗಳ ಕುರಿತು ಪತ್ರಿಕೆಗಳ ಸಂಪಾದಕರಿಗೆ ಪತ್ರ (ಆತ ಅವನ್ನು ಅಂಚೆಗೆ ಹಾಕುವುದೇ ಇಲ್ಲ) –ಇದೆಲ್ಲ ವ್ಯರ್ಥ. ನಮ್ಮ ಸುತ್ತ ಇರುವ, ಎಷ್ಟೋ ವೇಳೆ ನಾವು ಕೂಡ ಭಾಗಿಯಾಗಿರುವ ಹಿಂಸೆಗೆ ಈ ತರ್ಕ ವಿವರಣೆಯೂ ಅಲ್ಲ; ಪರಿಹಾರವೂ ಅಲ್ಲ.

ಭಕ್ತ ಕವಯಿತ್ರಿಯರ ಕುರಿತ ಈ ಬರಹಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವಭಾವಿಯಾಗಿ ಮೇಲಿನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಿದೆ. ಭಕ್ತ ಕವಯಿತ್ರಿಯರು ಯಾಕೆ, ಇಡೀ

ಭಕ್ತಿಪಂಥವೇ ಬಲಾಬ್ ಪ್ರಥಿವಿ ಎಂಬ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಯನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿತ್ತು. ಬಲ ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಆಸೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಈ ಜಗತ್ತು ಇರುವುದೇ ಗೆಲ್ಲುವುದಕ್ಕೆ ಎಂಬ ಅಹಂಕಾರವನ್ನು ಕೂಡ ಅದು ಕ್ಷುಲ್ಲಕವೆಂದು ತಿಳಿದಿತ್ತು. ಭಕ್ತಿಪಂಥದ ಸಂತರು ತಮ್ಮ ಕಾಲದ ಸಮಾಜದ ಅಧಿಕಾರ ರೂಢ ತರ್ಕವನ್ನು ಸಹ ಧಿಕ್ಕರಿಸಿದ್ದರು. ಈ ಅಂಶಗಳಿಗೂ ಭಕ್ತಿಪಂಥದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಮಾಡಿದ ಸಾಧನೆಗಳಿಗೂ, ಹತ್ತಿರದ ಸಂಬಂಧವಿದೆ. ಇದುವರೆಗೆ ಯಾರೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಗಮನಿಸದ ಭಕ್ತಿ ಪಂಥದ ಈ ಮಗ್ಗಲುಗಳನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತ ಪುಸ್ತಕ ಪರಿಶೀಲಿಸುತ್ತದೆ. "ವುಮೆನ್ ಭಕ್ತ ಪೋಯೆಟ್ಸ್" ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯ ಈ ಸಚಿತ್ರ ಪುಸ್ತಕ, ದೆಹಲಿಯ 'ಮಾನುಷಿ' ಪತ್ರಿಕೆಯ, ದಶವಾರ್ಷಿಕ ವಿಶೇಷಾಂಕವಾಗಿ ಮೊದಲು ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಿತು. 'ಮಾನುಷಿ' ಮಹಿಳೆಯರ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ಮೀಸಲಾಗಿರುವ ನಿಯತಕಾಲಿಕ. ಅದು 'ಫೆಮಿನಾ', 'ಈವ್ಸ್ ವೀಕ್ಲಿ' ಗಳ ಹಾಗೆ ಫ್ಯಾಷನ್ ಮತ್ತು ಅಡಿಗೆಯ ಪತ್ರಿಕೆ ಅಲ್ಲ; ಹೆಂಗಸರದ್ದೇ ಒಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಜಗತ್ತು ಎಂಬ ಫೆಮಿನಿಸ್ಟ್ ಹಠಮಾರಿತನದ ಪತ್ರಿಕೆಯೂ ಅಲ್ಲ. ಕಳೆದ ಹದಿನೈದು ವರುಷಗಳಿಂದ 'ಮಾನುಷಿ' ಮಹಿಳೆಯರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಒಟ್ಟಾರೆ ಸ್ಥಿತಿ–ಇವುಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟೊಟ್ಟಿಗೇ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತ ಬಂದಿದೆ. ಆ ಪತ್ರಿಕೆ ಮಹಿಳೆಯರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಶೋಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾದ ಎಲ್ಲರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನೂ ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದಿದೆ. 'ಮಾನುಷಿ'ಯ ಸಂಪಾದಕಿ ಮಧು ಕಿಶ್ವಾರ್ ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಿಕೆ. ಅಪಾರ ಶ್ರಮ ಮತ್ತು ಕಾಳಜಿಗಳಿಂದ ಭಕ್ತ ಕವಯಿತ್ರಿಯರ ಕುರಿತ ಈ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವ ಮಧು ಕಿಶ್ವಾರ್ ಅದ್ವಾನಿ ಬ್ರ್ಯಾಂಡಿನ ಹಿಂದೂತ್ವದ ಕರಾಳತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಕೂಡ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ನಮ್ಮ ಪರಂಪರೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಆಳವಾದ ಪ್ರೀತಿ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯದ ಹಿಂದೂತ್ವದ ಬಗ್ಗೆ ಅಸಹ್ಯ ಭಾವನೆ–ಎಷ್ಟು ಸಹಜ! ಆದರೆ ಎಷ್ಟು ಅಪರೂಪ! ಮಧು ಕಿಶ್ವಾರ್ ಇಂತಹ ಅಪರೂಪದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವುಳ್ಳ ಮಹಿಳೆ. ಆಕೆಯ ಇನ್ನೊಂದು ಕೃತಿ– ಆಕೆಯದ್ದೇ ಸ್ವತಂತ್ರ ರಚನೆ- 'ಗಾಂಧಿ ಎಂಡ್ ವುಮೆನ್' (ಮಾನುಷಿ–ದೆಹಲಿ –೧೯೮೬) ಬಗ್ಗೆ ಕೂಡ ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕು. ಆ ಹೆಸರು ನೋಡಿ, ಗಾಂಧಿ ಮತ್ತು ಅಹಿಂಸೆ, ಗಾಂಧಿ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮೋದ್ಯೋಗ ಇತ್ಯಾದಿ ನೀರಸ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಹಾಗೆ ಇದೂ ಒಂದು ಎಂದು ತಿಳಿದರೆ ಅದು ತಪ್ಪು. ಸ್ತ್ರೀಯರ ಬಗ್ಗೆ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರಿಗಿದ್ದ ಕಲ್ಪನೆಗಳು, ಬಲ ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅವರಿಗೆ ಇದ್ದ ಭಾವನೆಗಳು ಮತ್ತು ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಲ್ಲೇ ಇದ್ದ ಲಾಲನೆ, ಪಾಲನೆ, ಪೋಷಣೆಗಳ ಸ್ತ್ರೀತ್ವದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುವ ತುಂಬ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದ ಕೃತಿ ಅದು.

'ವುಮೆನ್ ಭಕ್ತ ಪೊಯೆಟ್ಸ್', ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಈ ಬಗೆಯ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಹಾಗೆ, ಐತಿಹ್ಯಗಳನ್ನೂ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನೂ ಉದ್ದಕ್ಕೆ ಹೇಳುತ್ತ ಹೋಗುವ ಪುಸ್ತಕವಲ್ಲ. ಭಕ್ತ ಕವಯಿತ್ರಿಯರು, ತಮ್ಮ ಸಮಾಜದ ಜೊತೆ ಎಂತಹ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿದ್ದರು ? ತಮ್ಮ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಹೇಗೆ ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡರು ? ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರ ಹಕ್ಕುಗಳಿಗಾಗಿ ಈಗ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಹೋರಾಟಗಳು, ಈ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಪಡೆಯಬಹುದಾದ ಅರಿವು ಯಾವುದು– ಈ ವಿಮರ್ಶೆ, ಪುಸ್ತಕದ ಎಲ್ಲ ಲೇಖನಗಳ ಪ್ರಧಾನ ಕಾಳಜಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ಕುರಿತು ತಮ್ಮ ಮುನ್ನುಡಿಯನ್ನು ಮಧು ಕಿಶ್ವಾರ್ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ: "ಈ ಭಕ್ತ ಕವಯಿತ್ರಿಯರ ಬದುಕು ಮತ್ತು ಕಾವ್ಯ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ಜೀವಂತವಾಗಿರುವ ಪರಂಪರೆಯಾಗಿದೆ. ಅವರ ಕಾವ್ಯ, ಅವರು ಜೀವಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಜಾನಪದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಭಾಗವಾಗಿದೆ ಎನ್ನುವ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಈ ಕವಯಿತ್ರಿಯರು ತಮ್ಮ ಕಾಲದ ಎಲ್ಲ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿ ನಿಂತರು ಎನ್ನುವ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಕೂಡ, ಆ ಪರಂಪರೆ ಜೀವಂತವಾಗಿ ಉಳಿದಿದೆ" (ಪು:೩)

ಭಕ್ತ ಕವಯಿತ್ರಿಯರು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಇಡೀ ಭಕ್ತಿಪಂಥವೇ ಭಾರತದ ಸಂಯುಕ್ತ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಕೊಡುಗೆಯಾಗಿರುವ ಅಂಶವನ್ನು, ಮಧು ಕಿಶ್ವಾರ್ ತಮ್ಮ ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಒತ್ತು ಕೊಟ್ಟು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹಿಂದೂ ಕೋಮುವಾದಿ ಚರಿತ್ರೆಕಾರರು, ಭಕ್ತಿಪಂಥ ಮುಸ್ಲಿಂ ಆಕ್ರಮಣಕ್ಕೆ ಹಿಂದೂಗಳ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿತ್ತು ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಹೇಳುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಕೋಮುವಾದಿಗಳ ಎಲ್ಲ ಸುಳ್ಳುಗಳಂತೆ, ಇದು ಕೂಡ ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿ ಹೇಳಿ, ಈಗ ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನಾತೀತ ಸತ್ಯವೆಂದಾಗಿದೆ. ಮುಸ್ಲಿಂ ರಾಜರ ಆಳ್ವಿಕೆಯನ್ನು 'ಆಕ್ರಮಣ' ಎಂದು ಕರೆಯುವುದನ್ನೇ, ಅನೇಕ ಚರಿತ್ರೆಕಾರರು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಅದು ಹಾಗಿರಲಿ, ಭಕ್ತಿಪಂಥದ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಮೇಲಿನ ಮಾತಿಗೆ ಏನೂ ಆಧಾರವಿಲ್ಲ. ತಮಿಳಿನ ಭಕ್ತ ಕವಿಗಳು ಮತ್ತು ಕನ್ನಡದ ವಚನಕಾರರು, ಮುಸ್ಲಿಂ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಜೊತೆ ಮುಖಾಮುಖಿ ಆಗಲೇ ಇಲ್ಲ. ಮಧ್ಯಯುಗದ ಸಂತರು, ಇಸ್ಲಾಂನ ಸೂಫಿ ಪರಂಪರೆಯ ಜೊತೆ ನಿಕಟವಾದ ಕೊಳುಕೊಡುಗೆಯ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಭಕ್ತಿಪಂಥದ ದೊಡ್ಡ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಮುಸ್ಲಿಂ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ತಲೆ ಕೆಡಿಸಿಕೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಭಕ್ತಿಪಂಥ, ಮುಸ್ಲಿಂ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಒಂದು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಆಗಿರಬಹುದಾದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕೂಡಾ–ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಅದು "ಒಂದು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯೇ ಹೊರತು, ಕೋಮುವಾದಿ

ಅಥವಾ ಮತೀಯ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಅಲ್ಲ" (ತುಕಾರಾಮನ ಅಭಂಗಗಳ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಅನುವಾದ 'ಸೇಸ್ ತುಕ' ದ ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ದಿಲೀಪ್ ಚಿತ್ರೆ-ಪೆಂಗ್ವಿನ್ ಬುಕ್ಸ್-ದೆಹಲಿ-೧೯೯೧ ಪುಟ: ೧೭). 'ಮುಸ್ಲಿಂ ಆಕ್ರಮಣಕ್ಕೆ ಹಿಂದೂ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ' ಎಂಬ ಮಾತು, ನೇರವಾಗಿ ಒಂದು ಸುಳ್ಳು. ಹಾಗೆಯೇ ಅದು ಭಕ್ತಿಪಂಥದ ಮುಖ್ಯ ಗುಣಗಳನ್ನು ಮರೆಮಾಚುವ ಮಂಕುಬೂದಿಯೂ ಹೌದು. ಗಂಡಿನ ಅಧಿಕಾರ ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ ಹೆಣ್ಣು, ಪುರೋಹಿತಶಾಹಿಯ ವಿರುದ್ಧ ನಿಂತ ಕೆಳಜಾತಿಗಳು, ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ನಿತ್ಯ ಬಳಕೆಯ ಮಾತು, ಅಷ್ಟೇ ಯಾಕೆ ಬಿಗುವಾದ ಛಂದಸ್ಸಿನ ಬದಲು ಆಡು ಮಾತಿನ ಲಯಗಳಿಗೆ ಹತ್ತಿರವಾದ ಕಾವ್ಯ ರಚನೆ-ಹೀಗೆ ಈ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಒಳಗೇ ಒಂದು ಪ್ರತಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ ಭಕ್ತಿಪಂಥದ ಬಂಡಾಯವನ್ನು ಕೂಡ ಹಿಂದೂ ಕೋಮುವಾದಿ ಚರಿತ್ರೆ ಮರೆ ಮಾಚುತ್ತದೆ.

ಭಕ್ತ ಕವಯಿತ್ರಿಯರನ್ನು, ಅವರ ಕಾಲದ ಸಮಾಜ ನಡೆಸಿಕೊಂಡ ಬಗೆಗೂ, ಮಧು ಕಿಶ್ವಾರ್ ನಮ್ಮ ಗಮನ ಸೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆ ಮಹಿಳೆಯರು ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಎಲ್ಲ ಕಟ್ಟು ಕಟ್ಟಳೆಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ನಡೆದಾಗಲೂ, ಆ ಸಮಾಜ ಅವರನ್ನು ಹತ್ತಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ. ಭಕ್ತಿಪಂಥದಲ್ಲಿ ಹುತಾತ್ಮರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಅದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಆ ಮಹಿಳೆಯರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ತಮ್ಮ ಜೀವಿತ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಜನಮನ್ನಣೆಯನ್ನೂ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಇದು ನಮ್ಮ ಪರಂಪರೆಯ ದೊಡ್ಡ ಗುಣ. ಆದರೆ ಈ ಕವಯಿತ್ರಿಯರು ವಿಶೇಷವಾದ ಪ್ರತಿಭೆ ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದವರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ಸಿಕ್ಕ ಸ್ಥಾನಮಾನ ಮತ್ತು ಅವರು ಸ್ವಯಂ ದಕ್ಕಿಸಿಕೊಂಡ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಈ ಸಮಾಜದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಹೆಂಗಸರಿಗೆ ಎಂದೂ ಇರಲಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಅಂಶವನ್ನೂ ಮಧು ಕಿಶ್ವಾರ್ ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ವೈರುಧ್ಯ ನಮ್ಮ ಬದುಕಿನ ಎಲ್ಲ ರಂಗಗಳಲ್ಲೂ ಇದೆ ಎಂದೂ ಆಕೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ. ನಮ್ಮ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಶ್ರೀಮತಿ ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿಯವರು ಪಡೆದ ಸ್ಥಾನಮಾನ ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ಹೆಂಗಸರ ಸ್ಥಿತಿ, ಈ ವೈರುಧ್ಯಕ್ಕೆ ಒಂದು ನಿದರ್ಶನ. "ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಕೂಡ ಈ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸಿಗುತ್ತಿರುವ ಅವಕಾಶಗಳು ಕಡಿಮೆ. ನಾವು ಅವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕು. ಹಾಗೆಯೇ, ತನ್ನ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಹೆಣ್ಣು ಒಬ್ಬಳು, ವಿಶೇಷ ಪ್ರತಿಭಾವಂತೆಯೇ ಏಕೆ ಆಗಿರಬೇಕು ? ಸಾಮಾನ್ಯ ಹೆಂಗಸರಿಗೂ ಅವು ಸಿಗುವಂತಾಗಬೇಕು" ಎನ್ನುವ ಮುನ್ನುಡಿಯ ಮಾತು (ಪುಟ ೬), ಈ ಪುಸ್ತಕದ ಎಲ್ಲ ಲೇಖನಗಳಿಗೂ ಸಮಾನವಾಗಿರುವ ಕಾಳಜಿಯಾಗಿದೆ.

ಮಹಿಳಾ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯಲು ಭಕ್ತ ಕವಯಿತ್ರಿಯರ ಉದಾಹರಣೆಯೇ ಯಾಕೆ ಬೇಕು ? ಅವರ ಧಾರ್ಮಿಕತೆ, ತಾತ್ಕಾಲೀನ ಪ್ರತಿಗಾಮಿಗಳಿಗೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ಸಂಕೇತಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿಲ್ಲವೆ ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವವರಿಗೆ. ಮಧು ಕಿಶ್ವಾರ್ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ: "ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ, ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಪ್ರತಿಭಟನೆ, ಧಾರ್ಮಿಕ ನುಡಿಗಟ್ಟುಗಳಲ್ಲೇ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದೆ. ಧರ್ಮದಿಂದ ಹೊರತಾದ ಪ್ರತಿಭಟನೆ ಎನ್ನುವುದು ಏನಾದರೂ ಇದ್ದರೆ, ಅದು ತೀರ ಇತ್ತೀಚಿನ ಒಂದು ವಿದ್ಯಮಾನ. ಧಾರ್ಮಿಕ ಪ್ರತಿಭಟನೆಗೆ ಇರುವುದು ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಯಾಮ ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲ. ಅದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯೂ ಹೌದು" (ಪುಟ ೭).

ಭಕ್ತಿಪಂಥ ಎನ್ನುವುದು ಆ ಹೆಸರು ಸೂಚಿಸುವಷ್ಟು ಅಖಂಡವಾದ ಮತ್ತು ಇಡಿಯಾಗಿ ನಮಗೆ ಸಿಗುವ ಒಂದು ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲ. ಭಕ್ತರ ಜಾತಿ, ಭಾಷೆ, ಪ್ರದೇಶ, ಕಾಲ, ಅವರು ನಂಬಿದ ದೈವ ಮುಂತಾದ ಹಲವು ವೈವಿಧ್ಯಗಳ ನಡುವೆಯೂ ಭಕ್ತ ಕವಯಿತ್ರಿಯರು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಮಾನವಾಗಿರುವ ಕೆಲವು ಮಹತ್ವದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಈ ಸಂಕಲನದ ಒಂದು ಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ಎ.ಕೆ.ರಾಮಾನುಜನ್ ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಾರೆ (ಪುಟ ೯ ರಿಂದ ೧೪). ಜಾತಿ ಭೇದ, ಲಿಂಗ ಭೇದ ಮತ್ತು ದೇವರ ಬಗೆಗಿನ ಕಲ್ಪನೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಪಂಥ ನಮ್ಮ ಅಭಿಜಾತ ಮತ್ತು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದೆ ಎಂದು ಅವರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ. ಭಕ್ತ ಕವಿಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತದ ಬದಲು ದೇಶ ಭಾಷೆಗಳನ್ನೇ ತಮ್ಮ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡದ್ದರ ಬಗ್ಗೆ ಕೂಡಾ ರಾಮಾನುಜನ್ ಕೆಲವು ಮಹತ್ವದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. "ಸಂಸ್ಕೃತ, ನಮಗೆ ತಾಯಿ ಮಾತು ಅಲ್ಲ; ತಂದೆ ಮಾತು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರ ಚಲಾಯಿಸುವ ತಂದೆಯಂತೆಯೇ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಮತ್ತು ಹಿರಿಯರ ಅಧಿಕಾರದ ಭಾಷೆ ಅದು. ಭಕ್ತಿಪಂಥದಲ್ಲಿ ದೇವರನ್ನು ಕುರಿತು ತಾಯಿ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ಮನೆಯವರು ಎಲ್ಲರೂ ಆಡುವ ಮಾತು ಬಳಸಿದಾಗ, ಧರ್ಮ ಎಲ್ಲ ಥರಹದ ಮಾನವೀಯ ಅನುಭವಗಳನ್ನೂ ಒಳಗೊಳ್ಳುವಂತಾಯಿತು. ಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳಿಗಿಂತ ಭಾವನೆಗಳೇ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ಪಡೆದವು" (ಪುಟ ೧೦). ದೇವರ ಬಗ್ಗೆ ಭಕ್ತಿಪಂಥದ ಕಲ್ಪನೆಗಳಿಗೂ, ಭಕ್ತಿ ಕಾವ್ಯದ ಭಾಷೆಗೂ ಹತ್ತಿರದ ಸಂಬಂಧವಿದೆ. ದೇವರ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಸಮಾನರು ಮತ್ತು ದೇವರು ಒಬ್ಬನೇ ಎಂಬ ಕಲ್ಪನೆ, ಸಮಾಜದ ಹಾಗೂ ಕುಟುಂಬದ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ಅಧಿಕಾರಗಳಿಗೂ ಒಂದು ಸವಾಲು. ಇಂತಹ ಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಗಂಡಸಾಗಿರು

ವುದು ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ವಿಶೇಷವಾದ ಅರ್ಹತೆಯಲ್ಲ. ಭಕ್ತಿ ಪರಂಪರೆ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಅಧಿಕಾರದ ಹಂಬಲವನ್ನು ಕೂಡಾ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿತ್ತು. ಗಂಡಿಗೆ ಈ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಸ್ಥಾನಮಾನ, ದೇವರ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ತಡೆಯಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಕವಯಿತ್ರಿಯರು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಕವಿಗಳೂ ಭಾವಿಸಿದ್ದರು. "ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಅಂತಿಮವಾಗಿ ತ್ಯಜಿಸುವುದು ಗಂಡಿನ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು; ಹಾಗಾಗಿ ಭಕ್ತ ಕವಿಗಳು ಕೂಡಾ ಹೆಣ್ಣಾಗಲು ಬಯಸುತ್ತಾರೆ" (ಪುಟ ೧೦). ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಚನವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿ ರಾಮಾನುಜನ್, ಭಕ್ತರದ್ದು "ಗಂಡೂ ಅಲ್ಲದ ಹೆಣ್ಣೂ ಅಲ್ಲದ ಮೂರನೆಯ ಲಿಂಗ" ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುತ್ತಾರೆ.

ರಾಮಾನುಜನ್ ತಮ್ಮ ಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಪಂಥದಲ್ಲಿ ಕವಿಗಳಿಗೂ, ಕವಯಿತ್ರಿಯರಿಗೂ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತಾರೆ. ಭಕ್ತಿಯ ತಮ್ಮ ಹೊಸ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಈ ಕವಯಿತ್ರಿಯರು ಸಮಾಜದ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಅನೇಕ ವೇಳೆ ಆದರ ಮರ್ಯಾದೆಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಬದಿಗೆ ಸರಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಭಕ್ತ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು ಗೃಹಸ್ಥರಾಗಿದ್ದರು; ಅಥವಾ ತಮ್ಮ ಗೃಹಸ್ಥ ಜೀವನದ ನಡುವೆ ಯಾವುದೋ ಘಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಭಕ್ತರಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆಗೊಂಡವರು. ತಿರುವಳ್ಳುವರ್, ತುಕಾರಾಮ ಮುಂತಾದವರು ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಸಂಸಾರ ತ್ಯಜಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕವಯಿತ್ರಿಯರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಯಾರೂ ಸಂಸಾರ ಜೀವನ ನಡೆಸಿದ್ದು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಮಹಿಳೆಯರು ಭಕ್ತಿ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲು ಮನುಸ್ಮೃತಿಯ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನೇ ಉಲ್ಲಂಘಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಮದುವೆಯನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುವುದು, ಮದುವೆಯಾದರೂ ಗಂಡನ ಜೊತೆ ಕಾಮ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುವುದು, ತಾಯ್ತನವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುವುದು – ಇವು ಹೆಚ್ಚಿನ ಕವಯಿತ್ರಿಯರಿಗೆ ಸಮಾನವಾಗಿ ಇರುವ ಅಂಶಗಳು. ಜೊತೆಗೆ ಈ ಕವಯಿತ್ರಿಯರು ನಿರ್ಭಿಡೆಯಾಗಿ ಊರಿನಿಂದ ಊರಿಗೆ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಲೂ ಇದ್ದರು. ಅವರು ಗಂಡಿನ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಗಂಡಿನ ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಕೂಡ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದ್ದರು. ರಾಮಾನುಜನ್ ಪ್ರಕಾರ, ಅವರು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದ ಸುಮಾರು ಮುನ್ನೂರು ಕವಯಿತ್ರಿಯರಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಇಬ್ಬರು, ಕಾಶ್ಮೀರದ ಲಲ್ಲಾದೇದ್ ಮತ್ತು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಬಹಿಣಾಬಾಯಿ ಮದುವೆಯನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಬಹಿಣಾ ಒಬ್ಬಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಒಂದು ಮಗುವಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅವಳಿಗೆ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಸಂತೋಷವಿರಲಿಲ್ಲ (ಪುಟ ೧೪).

ಈ ಕವಯಿತ್ರಿಯರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವರು: ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಅಕ್ಕ, ಮೀರ ತಮ್ಮ ಗಂಡಂದಿರ ಜೊತೆ ಒಗೆತನ ಮಾಡಲಾರದೆ ಸಂಸಾರದಿಂದ ಹೊರ ನಡೆದರೆ, ತಮಿಳಿನ ಕಾರಿ ಕಾಲಮ್ಮ ಮುದುಕಿಯಾಗಿ ರೂಪಾಂತರಗೊಂಡು (ಹಾಗೆಂದು ಕಥೆ) ಮದುವೆಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಳು. ತಮಿಳಿನ ಇನ್ನೊಬ್ಬಳು ಭಕ್ತೆ ಆಂಡಾಳ್, ವಿಷ್ಣುವನ್ನೇ ತನ್ನ ಪತಿ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದಳು.

ಭಕ್ತಿಪಂಥದಲ್ಲಿ ಕವಿಗಳು ಮತ್ತು ಕವಯಿತ್ರಿಯರ ಜೊತೆ, ಇನ್ನೊಂದು ಬಗೆಯ ವಿಶಿಷ್ಟ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನೂ ರಾಮಾನುಜನ್ ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಭಕ್ತರ ಪತ್ನಿಯರು. ಯಾವ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನೂ ನಡೆಸದೆ, ಸಂಸಾರದ ದಿನನಿತ್ಯದ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಂಡೇ ದೇವರ ಜೊತೆ ಸಾಮೀಪ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದ ಈ ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಸಹ ರಾಮಾನುಜನ್ ಸಂತರೆಂದೇ ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪುರಂದರ ದಾಸರ ಪತ್ನಿ ಇಂತಹವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು. ಇವರ ಬಗ್ಗೆ ರಾಮಾನುಜನ್ ಬರೆದ ಮಾತುಗಳು ತುಕಾರಾಮನ ದೇಹಾಂತ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವ ಕಥೆಯನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತರುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಇಹಲೋಕದ ವ್ಯಾಪಾರಗಳು ಮುಗಿದವು ಎಂದು ತುಕರಾಮನಿಗೆ ಅನ್ನಿಸಿದಾಗ ವೈಕುಂಠದಿಂದ ವಿಷ್ಣು, ಆತನಿಗೆ ಒಂದು ವಿಮಾನವನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದ. ತುಕಾರಾಮ ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಜೊತೆ ಬರುವಂತೆ ಪತ್ನಿಯನ್ನು ಒತ್ತಾಯಿಸಿದ. ಅದಕ್ಕೆ ಆಕೆ "ನಿನ್ನ ಜೊತೆ ವೈಕುಂಠಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಎಮ್ಮೆಯನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವವರು ಯಾರು ? ಹಂಡೆಗೆ ನೀರು ತುಂಬಿಸುವವರು ಯಾರು ? " ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು. ಸಂಸಾರದ ಕಡೆ ತಲೆ ಹಾಕದೆ, ಎಲ್ಲ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಹೊರಿಸಿದ ಆ ಗಂಡನ ಜೊತೆ, ನಿತ್ಯ ಜಗಳ ಕಾದ ಹೆಂಗಸು ಅವಳು. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ಜನರ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಇರುವ ಈ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ಅವಳ ಸಂಸಾರದ ಶ್ರದ್ಧೆ ಕೂಡ ಧಾರ್ಮಿಕವಾದದ್ದೇ ಸರಿ. ನಿತ್ಯ ತಿನ್ನುವ ರೊಟ್ಟಿಯ ತುಂಡಿಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯು ಪಾವಿತ್ರ್ಯ ಕಲ್ಪಿಸಿದ ಏಸುವಿನಂತೆ, ಈ ಹೆಂಗಸರು ನಿತ್ಯದ ಬದುಕನ್ನೇ ಆಚರಣೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡಿಸಿದವರು. ಸಾಮಾನ್ಯವೇ ದೈವಿಕವಾಗುವ ಈ 'ಪವಾಡ' ಭಕ್ತಿಪಂಥದ ಕೆಲವು ರಚನೆಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಬೇರೆ ಥರಹದ ವಿನ್ಯಾಸವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಕವಯಿತ್ರಿ ಜನಾಬಾಯಿ, ತಾನು ಹಿಟ್ಟು ಬೀಸುವಾಗ, ಬೆರಣಿ ತಟ್ಟುವಾಗ, ಕಸ ಗುಡಿಸುವಾಗ. ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ನೀರು ಸೇದುವಾಗ, ಸಾಕ್ಷಾತ್ ವಿಠಲನೇ ತನ್ನ ಜೊತೆ ಕೈ ಜೋಡಿಸಿ ತನ್ನ ಕೆಲಸದ ಹೊರೆ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದಳು. ಮಹಾ

ರಾಷ್ಟ್ರದ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಸಂತ ಸಾವತಾಮಾಲಿ, ಅವರ ಹೆಸರೇ ಸೂಚಿಸುವಂತೆ ಒಬ್ಬ ಬೆಳೆಗಾರ. ಆತನ ಒಂದು ರಚನೆ ಹೀಗಿದೆ, "ಈರುಳ್ಳಿ, ಮೂಲಂಗಿ, ನೀವೆ ನನ್ನ ತಾಯಿ, ವಿಠಾಬಾಯಿ! ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿ, ಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ, ಕೊತ್ತಂಬರಿ ನೀವೆಲ್ಲ ನನ್ನ ಶ್ರೀಹರಿ! ಹರಿಯುವ ನೀರು, ಬಾವಿ, ಹಗ್ಗ, ನೀರಿನ ಚೀಲ ಇವೆಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿದೆ ಫಂಡರಿ. ಸಾವತಾ ತೋಟವನ್ನು ಮಾಡಿ ತಲೆಯನ್ನು ಇಡುತ್ತಾನೆ ವಿಠಲನ ಪಾದದಡಿ" (ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಸಂತರು-ಸಾವಿತ್ರಿಬಾಯಿ ಖಾನೋಲ್ಕರ್-೧೯೮೬ – ಭಾರತೀಯ ವಿದ್ಯಾಭವನ, ಬೆಂಗಳೂರು-ಪುಟ ೬೨). ಈ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಸಾವತಾ, ವಿಠಲನನ್ನು ವಿಠಾಬಾಯಿ ಎಂದು ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಸಂಬೋಧಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕೂಡ ನಾವು ಗಮನಿಸ ಬೇಕು. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂತರು ವಿಠಲನನ್ನು ವಿಠಾಬಾಯಿ, ವಿಠೂ ಬಾಯಿ, ಮುಂತಾಗಿ ಸಂಬೋಧಿಸುತ್ತಿರು. ಈ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಭಕ್ತರು ಮಾತ್ರ ವಲ್ಲ, ದೇವರು ಕೂಡ ಹೀಗೆ ಸ್ತ್ರೀಯಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡುತ್ತಾನೆ.

ಗತಕಾಲದ ಪರಂಪರೆ, ನಮಗೆ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗುವುದು, ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ನಾವು ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕವಾದ ನಿಲುವು ತಳೆದಾಗ ಮಾತ್ರ. ತಮ್ಮ ಲೇಖನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ರಾಮಾನುಜನ್ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ: "ಈ ಭಕ್ತ ಕವಯಿತ್ರಿಯರಿಗೆ ನಮ್ಮ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಗೌರವದ ಸ್ಥಾನವಿದೆ ಎಂಬುದು ನಿಜ. ಆದರೆ ಅದೇ ವೇಳೆ, ಈ ಕವಯಿತ್ರಿಯರು ಬಹಳ ಮುಂದೆ ಹೋಗದಂತೆ ಪರಂಪರೆ, ಅವರನ್ನು ತಡೆ ಹಿಡಿದಿರುವುದೂ ಅಷ್ಟೇ ನಿಜ. ಅದು ಕವಯಿತ್ರಿಯರನ್ನು ಪೂರ್ತಿ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರೆ, ಅವರು ಒಂದು ನಿಜ ವಾದ ಪರ್ಯಾಯ ಆಗಿ ಬಿಡುವ ಅಪಾಯವಿತ್ತು! ಭಕ್ತ ಕವಯಿತ್ರಿಯರ ಕುರಿತ ಈ ಸಮ್ಮತಿ ಮತ್ತು ಗೌರವ ಅವರ ಬದುಕನ್ನು ತನ್ನ ತೆಕ್ಕೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅವರ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯ ಉಗ್ರತೆಯನ್ನು ಮೃದುಗೊಳಿಸುವ ವಿಧಾನ ಕೂಡ ಹೌದು ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಮರೆಯಕೂಡದು. ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿಯಾಗಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಭಕ್ತಿ ಪಂಥ ಕ್ರಮೇಣ ರೂಢಿಯ ಜಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಇದೇ ಕಾರಣ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ನಾವು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಪರಿಶೀಲಿಸಬೇಕು; ಪುನರ್‌ವಿವೇಚನೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಬೇಕು; ಮತ್ತು 'ಪಳಗಿಸುವ' ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳಿಂದ ಅದನ್ನು ಕಾಪಾಡಬೇಕು" (ಪುಟ ೧೪).

ರಾಮಾನುಜನ್‌ರ ಈ ಮಾತು, ಭಕ್ತಿಪಂಥದ ಕುರಿತು ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರ ನಿಲುವನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತರುತ್ತದೆ. ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮವನ್ನು ಅದರ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಪ್ರತಿ ಪಾದಕರಾದ ಚೈತನ್ಯ, ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರ, ತುಕಾರಾಮ, ರಾಮ್‌ಮೋಹನ್‌ರಾಯ್,

ವಿವೇಕಾನಂದ ಮುಂತಾದವರನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬೆಲೆಗಟ್ಟಬೇಕೆ ಹೊರತು ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ ಮುಂತಾದ ಅದರ ಹೀನ ಆಚರಣೆಗಳಿಂದ ಅಲ್ಲ ಎಂದು ಗಾಂಧೀಜಿ, ಅಂಬೇಡ್ಕರ್‌ಗೆ ಬರೆದಿದ್ದರು. ಅದಕ್ಕೆ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಹೀಗಿತ್ತು, "ಸಂತರ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಅವರ ಕಾಳಜಿ ಇದ್ದದ್ದು ದೇವರು ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯರ ಸಂಬಂಧದ ಬಗೆಗೇ ಹೊರತು, ಮನುಷ್ಯ ಮನುಷ್ಯರ ಸಂಬಂಧದ ಕುರಿತಲ್ಲ. ಆ ಸಂತರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವರು ಜಾತಿ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸ ಲಿಲ್ಲ. ಅವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಜಾತಿಯ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳನ್ನು ಮುರಿದರು ನಿಜ. ಆದರೆ, ಅದು ಅವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಮೀಸಲಾಗಿದ್ದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಾಗಿತ್ತು; ಜನಸಾಮಾನ್ಯ ರಿಗೆ ಆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಎಂದೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅದು ಹೇಗೆ ಇರಲಿ, ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರು ಇಂದು ಬಾಳಬೇಕಾಗಿರುವುದು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ನಡುವೆಯೇ ಹೊರತು, ಸಂತರ ಜೊತೆಗಲ್ಲ" (ಪ್ರಭಾಕರ ಸಾಂಜ್‌ಗಿರಿಯವರಿಂದ ಉಲ್ಲೇಖಿತವಾದಂತೆ – ದ ಮಾರ್ಕ್ಸಿಸ್ಟ್–ಜನವರಿ ೧೯೯೧ ಪುಟ ೧೧).

ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದ ಮಹದೇವಿಯಕ್ಕನ ಬಗ್ಗೆ ವಿಜಯ ದಬ್ಬೆ ಮತ್ತು ರಾಬರ್ಟ್ ಜೈಡೆನ್‌ಬೋಸ್ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ (ಪುಟ ೩೯-೪೪). ಅವರ ಲೇಖನ ಅಕ್ಕನ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡುವುದರ ಜೊತೆ, ಈಗಲೂ ಕನ್ನಡದ ಲೇಖಕಿಯರಿಗೆ ಅಕ್ಕ ಯಾಕೆ ಒಂದು ಅನುಕರಣೀಯ ಮಾದರಿ ಆಗಿ ಉಳಿದಿದ್ದಾಳೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿ ಸುತ್ತದೆ. ೭೦ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಬರಹದ ಮುಖಾಂತರ ತಮ್ಮ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕಂಡು ಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ ಕನ್ನಡದ ಕವಯಿತ್ರಿಯರಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕನ ಬಗ್ಗೆ ಕವಿತೆ ಬರೆಯದ ವರೇ ಇಲ್ಲ. ದೇವರ ಬಗ್ಗೆ ಅಕ್ಕನಿಗೆ ಇದ್ದ ಆರ್ತಭಾವದ ಜೊತೆ ಸಹಮತವಿಲ್ಲದ ಸಮಕಾಲೀನ ಕವಯಿತ್ರಿಯರು ಕೂಡ, ಅಕ್ಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ನಿರ್ಬಂಧಗಳನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿ ಸದೆ ಬದುಕಿದ್ದನ್ನು ಗೌರವದಿಂದ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕವಯಿತ್ರಿಯರಿಗೆ, ಅಕ್ಕ ಚೆನ್ನ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ್ನು ತನ್ನ ಗಂಡ ಎಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡದ್ದಕ್ಕಿಂತ, ತನ್ನ ನಿಜ ಜೀವನದ ಗಂಡನನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸಿದ್ದು ಹೆಚ್ಚು ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿ ಕಂಡಿದೆ ಎಂದು ಲೇಖಕರು ಅಭಿ ಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ (ಪುಟ ೪೪).

ಆದರೆ ಕನ್ನಡದ ಇಂದಿನ ಲೇಖಕಿಯರು ಅಕ್ಕನನ್ನು ಹೀಗೆ ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಂಡು, ಅವಳ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನೇ ಕಿರಿದುಗೊಳಿಸುತ್ತಿಲ್ಲವೆ ? ಸಂಸಾರ ತ್ಯಜಿಸಿದ್ದು, ಹೆಣ್ಣಿನ ನಾಚಿಕೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟದ್ದು ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಸಂಚರಿಸಿದ್ದು– ಇಷ್ಟಕ್ಕೇ ಅಕ್ಕನ ಬಂಡಾಯ ಮುಗಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಆಕೆಯ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುವ ಪ್ರತಿಭಟನೆ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು

ಿಳವಾದದ್ದು, ಅರಾಜಕವಾದದ್ದು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸ್ವರೂಪದ್ದು. ಅಕ್ಕನ ಮನೋ
ಧರ್ಮವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ ಈ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಚನವನ್ನೇ ನೋಡಿ:

ಹಸಿವಾದರೆ ಊರೊಳಗೆ ಭಿಕ್ಷಾನ್ನಗಳುಂಟು
ತೃಷೆಯಾದರೆ ಕೆರೆ-ಬಾವಿ-ಹಳ್ಳಗಳುಂಟು
ಶಯನಕ್ಕೆ ಹಾಳು ದೇಗುಲವುಂಟು
ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಯ್ಯ ಆತ್ಮಸಂಗಾತಕ್ಕೆ ನೀನೆನಗುಂಟು

ಅಕ್ಕ ಇಲ್ಲಿ ಬರೇ "ದೇಗುಲ" ಎನ್ನದೆ ಯಾಕೆ "ಹಾಳು ದೇಗುಲ" ಎನ್ನು ತ್ತಾಳೆ ? ಈ ವಚನದ ಕಡೆಯ ಎರಡು ಸಾಲುಗಳ ಧ್ವನಿ, ಬಸವನ, "ಸ್ಥಾವರಕ್ಕೆ ಅಳಿವು ಉಂಟು; ಜಂಗಮಕ್ಕಳಿವಿಲ್ಲ" ಅಥವಾ ಅಲ್ಲಮನ, "ಮೂರ್ತಿಯಾದದ್ದಕ್ಕೆ ಪ್ರಳಯ ತಪ್ಪದು" ಎಂಬ ಮಾತುಗಳ ಧ್ವನಿಗಿಂತ ಬೇರೆಯಲ್ಲ.

ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ನೋಡಿದರೆ, ಈ ಅರಾಜಕತೆ ಅಕ್ಕ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಹೆಚ್ಚಿನ ಭಕ್ತ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಕವಯಿತ್ರಿಯರಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಪಂಥದ ಎಲ್ಲರೂ ದೇವರ ಕುರಿತು ಪಂಡಿತರು ಬರೆದಿಟ್ಟ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ದೇವರು ಸಿದ್ಧ ಪ್ರತಿಮೆಯಲ್ಲ; ಬದಲು ಕಳವಳ, ಸಂದೇಹ ಮತ್ತು ಉದ್ವಿಗ್ನತೆಯಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಿ ಪಡೆಯಬೇಕಾದ ಅನುಭವವಾಗಿತ್ತು. ಇದೆ ಎಂದರೆ ಇಲ್ಲ ಅನ್ನಿಸುವ, ಇಲ್ಲ ಎಂದರೆ ಇದೆ ಎಂದು ಭಾಸವಾಗುವ ಉಭಯ ಸಂಕಟ ದೇವರ ಕುರಿತ ಅವರೆಲ್ಲರ ಅನುಭವವಾಗಿತ್ತು. ಹಾಗಾಗಿ ಭಕ್ತಿಪಂಥದ ಹೆಚ್ಚಿನ ರಚನೆಗಳಲ್ಲಿ ದೇವ ರನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಕಂಡಂತೆ ಅಥವಾ ಸದಾ ತನ್ನ ಜೊತೆಗೇ ಇರುವ ಆತ್ಮಸಖನಂತೆ ವರ್ಣಿಸುವ ರಚನೆಗಳಿರುವಂತೆ, ದೈನ್ಯದಿಂದ, "ಒಮ್ಮೆ ಮುಖ ತೋರಬಾರದೆ ?" ಎಂದು ಹಲುಬುವ ರಚನೆಗಳೂ ಇವೆ. ತಮ್ಮ ಒಂದು ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಮಧು ಕಿಶ್ವಾರ್ ಮತ್ತು ರುತ್ ವನಿತ, ಮೀರಾ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿದ ಮಾತನ್ನು ಅಕ್ಕ, ಪುರಂದರ, ಕನಕ, ತುಕಾರಾಮ, ಮುಕ್ತಾ ಬಹಿಣಾ–ಬಹುತೇಕ ಎಲ್ಲ ಭಕ್ತ ಕವಿಗಳ ಬಗೆಗೂ ಹೇಳಬಹುದು, "ಭಕ್ತಿಪಂಥದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿರುವ ವಿರೋಧಾಭಾಸಕ್ಕೆ ಅನು ಗುಣವಾಗಿ ಮೀರಾ ಕೂಡ ದೇವರ ಬಗ್ಗೆ ತನ್ನ ವಿರಹಿಯ ಸಂಕಟವನ್ನು ತೋಡಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಲೇ, ದೇವರು ತನ್ನ ಒಳಗೆ ನೆಲೆಸಿರುವುದನ್ನೂ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ............ ಮೀರಾಗೆ ತನ್ನ ಪ್ರಿಯತಮನನ್ನು ಕಾಣುವುದು ಮತ್ತು ತನ್ನ ಒಳಗನ್ನು ಅರಸುವುದು ಇವೆರಡೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಲ್ಲ........ ಆ ಇಡೀ ಅನುಭವವೇ ಒಳಮುಖವಾಗಿರು

ವಂತಹದ್ದು......" (ಪುಟ ೯೦). ಧರ್ಮ, ಸ್ಥಾವರದ ಗುಡಿ ಗೋಪುರಗಳನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ, ಒಳಮುಖವಾದದ್ದನ್ನು ಹೇಳುವ ಭಕ್ತೆಯೊಬ್ಬಳ ಈ ರಚನೆಯನ್ನು ನೋಡಿ:

The Idol is but stone
The temple is but stone
From top to bottom all is stone
Whom will you worship, O stubborn Pandit
Let prana and the mind unite
As an offering to your God. (ಪುಟ: ೧೦೭)

ಇದನ್ನು ಬರೆದವಳು ಲಲ್ಲಾದೇದ್. ಕಾಶ್ಮೀರದ ಒಂದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಈಕೆ ಇಸ್ಲಾಂನ ಸೂಫಿ ಪಂಥದಿಂದಲೂ ಆಕರ್ಷಿತಳಾದವಳು. ನಮ್ಮ ಅಕ್ಕನ ಹಾಗೆ ಲಲ್ಲಾದೇದ್ ಕೂಡ ಗಂಡನನ್ನೂ ಸಂಸಾರವನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸಿದ್ದಳು; ಅಕ್ಕನಂತೆ ಇವಳೂ ಬತ್ತಲೆ ತಿರುಗುತ್ತಿದ್ದಳು ಎಂದು ಐತಿಹ್ಯವಿದೆ.

ಭಕ್ತಕವಯಿತ್ರಿಯರಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಬದುಕು ಮತ್ತು ಕಾವ್ಯ ಎರಡರಲ್ಲೂ ಕನ್ನಡದ ಅಕ್ಕನಿಗೆ ಸರಿಸಾಟಿಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲ ಬಲ್ಲವಳು ಬಹುಶಃ ರಾಜಸ್ಥಾನದ ಮೀರಾ ಒಬ್ಬಳೆ. ಅವಳ ಕಾಲ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೪೯೮ ರಿಂದ ೧೫೪೬. ಆ ಕಾಲ ದೇಶದ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಮೀರಾಳಂತಹ ಹೆಣ್ಣೊಬ್ಬಳು ಬದುಕಿದ್ದಳು ಎನ್ನುವುದು ಕೂಡಾ ಒಂದು ವಿಸ್ಮಯ. ರಾಜಸ್ಥಾನ, ಲೈಂಗಿಕ ಸಮಾನತೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇಂದಿಗೂ ಅತ್ಯಂತ ಹಿಂದುಳಿದ ಪ್ರದೇಶ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಹಗಮನವೂ ನಡೆದಿದೆ! ೧೯ ನೆಯ ಶತಮಾನದವರೆಗೆ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಭ್ರೂಣ ಹತ್ಯೆ ಕೂಡ ಆ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಇಂತಹ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಅದರಲ್ಲೂ ಒಂದು ರಜಪೂತ ಪಾಳೆಯಗಾರೀ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದವಳು ಮೀರಾ! ಹೆಚ್ಚಿನ ಭಕ್ತ ಕವಯಿತ್ರಿರಂತೆ ಮೀರಾ ಕೂಡ, ತನ್ನ ಭಕ್ತಿಗೋಸ್ಕರ ತನ್ನ ಕುಟುಂಬ ಮತ್ತು ಕುಲದ ಮರ್ಯಾದೆಯ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ರೇಖೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ದಾಟಿ ನಡೆದಳು; ಗಂಡನೇ ದೇವರು ಎಂದು ತಿಳಿಯುವ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಅವಳು ದೇವರೇ ತನ್ನ ಗಂಡ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದಳು. ಮೀರಾ, ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ತುಂಬ ಮೇಲು ಅಂತಸ್ತಿನಲ್ಲಿದ್ದ ರಾಜ ಮನೆತನದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವಳು; ಅವಳ ವಿವಾಹವಾದದ್ದು ಕೂಡ ಇನ್ನೊಂದು ರಾಜ ಮನೆ

ತನದ ಗಂಡಿನ ಜೊತೆ. ಅಂತಃಪುರದ ಒಳಗೆ ಮುಸುಕು ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಕೂರುವುದೇ ರೂಢಿಯಾಗಿರುವ ಮನೆಯಿಂದ ಮೀರಾ ಹೊರ ನಡೆದು, ಭಕ್ತರ ಜೊತೆ ಗಾಯನ ನರ್ತನಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದಾಗ, ಆಕೆ ತ್ಯಜಿಸಿದ್ದು ಸಂಸಾರವನ್ನು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ; ತನ್ನ ಕುಲದ ಅಂತಸ್ತು, ಮತ್ತು ಸುಖ ಭೋಗಗಳನ್ನು ಕೂಡಾ. ಇದೂ ಸಾಲದ್ದಕ್ಕೆ, ಆಕೆ ತನ್ನ ಗುರು ಎಂದು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಚಮ್ಮಾರ ಜಾತಿಯ ರವಿದಾಸ ಎಂಬ ಭಕ್ತನನ್ನು !

ಈ ಎಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ರಜಪೂತರು ಈಗಲೂ ಮೀರಾಳನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿಲ್ಲ. ಮೀರಾಗೆ, ಈಗ ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಮಟ್ಟದ ಜನಪ್ರಿಯತೆ ಇದ್ದರೂ, ಚಿತ್ತೂರು. ಉದಯಪುರಗಳ ರಜಪೂತರು ಮಾತ್ರ ಮೀರಾಳ ಹೆಸರನ್ನೂ ಎತ್ತುವುದಿಲ್ಲ; ಆಕೆಯ ಪದ್ಯಗಳನ್ನೂ ಅವರು ಹಾಡುವುದಿಲ್ಲ; ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ತಮ್ಮ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಉಳಿದ ಯಾರಿಗೂ ಅವನ್ನು ಹಾಡಲು ಅವರು ಬಿಡುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ಮೀರಾ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಈಗ ಹಾಡುವವರು ಬಿಲ್ ಬುಡಕಟ್ಟಿನವರು ಮತ್ತು ಹೊಲೆಯರು, ಚಮ್ಮಾರರು ಹಾಗೂ ಇತರ ಕೆಳಜಾತಿಗಳವರು ಮಾತ್ರ. ಆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿ, ಸಮಾಜ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಸಿರುವ ಪಾರಿತ ಮುಕ್ತ, ಮೀರಾಳ ನೆನಪು ಈಗಲೂ ಅಲ್ಲಿ ಜೀವಂತವಾಗಿರುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ತುಂಬ ಕುತೂಹಲಕರವಾದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ (ಪುಟ: ೯೪–೯೯). ಅವರ ಪ್ರಬಂಧ ಮೀರಾಳ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಇರುವ ರಾಜಕೀಯ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ಕೂಡ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತದೆ. ಆ ಪ್ರದೇಶದ ಕೆಳಜಾತಿಗಳ ಗಂಡಸರು ಮತ್ತು ಹೆಂಗಸರು, ಶ್ರಾವಣ, ಕಾರ್ತೀಕ ಮಾಸಗಳಲ್ಲಿ, ಇತರ ಮಾಸಗಳ ಏಕಾದಶಿಯ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಹುಟ್ಟು ಸಾವಿನಂತಹ ವಿಶೇಷ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಸುವ ಭಜನೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೀರಾಳ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅದು ಧಾರ್ಮಿಕ ಕ್ರಿಯೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿನ ರಜಪೂತರು ಅದಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಪಾರಿತಮುಕ್ತ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ: "ಕೆಳಜಾತಿಯ ಕೃಷಿಕರು ಮತ್ತು ಕಸುಬುದಾರ ಜಾತಿಯವರು, ಮೀರಾಳ ಭಜನೆಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ಹಾಡುವುದು ಒಂದು ರಾಜಕೀಯ ಕ್ರಿಯೆ. ಮೀರಾಳನ್ನು ಹಾಡುವುದು ಎಂದರೆ ರಜಪೂತರ ಯಜಮಾನಿಕೆಗೆ ಸವಾಲು ಹಾಕಿದ ಹಾಗೆ ಎನ್ನುವುದು ಈ ಜನಗಳಿಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ತಾವು ಮತ್ತು ತಾವು ಮಾತ್ರ ಮೀರಾಳ ನೆನಪನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿರುವವರು ಎಂಬುದು ಕೂಡ ಅವರಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತಿದೆ"(ಪುಟ: ೬೬). ಪಾರಿತಮುಕ್ತ ತಮ್ಮ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಕಂಡು ಮಾತನಾಡಿಸಿದ ಕೆಳಜಾತಿಯ ಎಲ್ಲರೂ

ಮೀರಾಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಭಿಮಾನ ತೋರಿಸಿದರು. "ಠಾಕೂರರು (ರಜಪೂತರು) ಯುದ್ಧ ಮತ್ತು ಸೈನ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹಾಡುತ್ತಾರೆ; ನಾವು ಹಾಡುವುದು ಮೀರಾಳನ್ನು" ಎಂದೂ ಅವರು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು (ಪುಟ: ೯೬).

ಮೀರಾಳ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಜನತೆ ಸ್ಪಂದಿಸಿದ ರೀತಿ, ಎಲ್ಲ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದೇ ತರಹದ್ದಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ರಜಪೂತರು ಆಕೆಯನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದರು; ಕೆಳಜಾತಿಯವರು ಆಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅಭಿಮಾನ ತಳೆದರು. ಆದರೆ ಅವರು ಎಲ್ಲರೂ ಮೀರಾಳ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿಯೇ ಗ್ರಹಿಸಿದ್ದರು. ಮೀರಾಳ ಕುರಿತು ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯೂ ಇದೆ. ಅದು ಮೀರಾಳ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ, ಧಿಕ್ಕರಿಸುವ, ಸೆಟೆದು ನಿಲ್ಲುವ ಎಲ್ಲ ಅಂಶಗಳನ್ನೂ ಮರೆಮಾಚಿ, ಆಕೆಯನ್ನು ಬಾಗಿ ಬಳುಕುವ, ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಸೈ ಅನ್ನುವ ಸಹನಶೀಲ ಭಕ್ತೆ ಎಂಬಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸುವ, ೨೦ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಜನಪ್ರಿಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ. ಮೀರಾಳ ಕುರಿತ ಈ ಸಮಕಾಲೀನ ಅಪಕಲ್ಪನೆಗಳಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ, ಗಾಂಧೀಜಿಯವರೂ ಕಾರಣರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಮೀರಾಳ ಭಜನೆಗಳು ಗಾಂಧೀಜಿಯವರಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾಗಿದ್ದವು. ಅವರು ಮೀರಾಳನ್ನು ಒಬ್ಬ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿ ಎಂದೇ ತಿಳಿದಿದ್ದರು. ವೈಧವ್ಯವನ್ನೇ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದ್ದ ಮೀರಾ, ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ, ವೈಧವ್ಯವನ್ನು ತಾಳ್ಮೆಯಿಂದ ಸೈರಿಸಿಕೊಂಡ ಭಕ್ತೆಯಾಗಿದ್ದಳು. ನಮ್ಮ ಜನಪ್ರಿಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಂತೂ ಮೀರಾಳ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ಅಂಶಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮರೆಮಾಚಿ, ಆಕೆಯನ್ನು ಸದಾ ಕೀರ್ತನೆ ನರ್ತನಗಳಲ್ಲೇ ತೊಡಗಿರುವ ಕೋಮಲ ಆದರೆ ವಿಕ್ಷಿಪ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದೆ. ಆಕೆಯ ಕಾಲದ ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ಆಕೆಯ ಸುತ್ತ ನೆರೆದಿದ್ದ ಭಕ್ತರ ಸಮೂಹ ಎರಡೂ ಈ ಚಿತ್ರಣದಲ್ಲಿ ನಾಪತ್ತೆ. ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ಮೀರಾ ಕುರಿತು ಬರೆದಿರುವ ಮಧು ಕಿಶ್ವಾರ್, ರುತ್ ವನಿತ್ ಮತ್ತು ಪಾರಿತ ಮುಕ್ತ ಮೂವರೂ ಜನಪ್ರಿಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಈ ಬಗೆಯ ಚಿತ್ರಣದ ಮೂರ್ಖತನ ಮತ್ತು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಪ್ರತಿಗಾಮಿ ರಾಜಕೀಯಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಇದೊಂದು ಆಕರ್ಷಕ ಪುಸ್ತಕ; ಓದುವುದಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ; ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಕೂಡ. ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ. ವಿಮರ್ಶೆಗಳ ಜೊತೆ, ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಹಾಗೂ ಆಧುನಿಕ ಚಿತ್ರಗಳ ಪ್ರತಿಕೃತಿಗಳು, ರೇಖಾಚಿತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ಕವಯಿತ್ರಿಯರ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ ರಚನೆಗಳ ಅನುವಾದಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಪುಸ್ತಕ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಭಕ್ತ ಕವಯಿತ್ರಿಯರ

ಕುರಿತ ಪುಸ್ತಕವೊಂದು, ಸುಲಭದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಪರಂಪರೆಯ ಆರಾಧನೆಯಾಗಿಬಿಡ ಬಹುದು. ಇಂತಹ ಧೋರಣೆಯ ಇನ್ನೊಂದು ತುದಿಯಲ್ಲಿರುವುದು, ನಮ್ಮ ಗತ ಕಾಲದ ಎಲ್ಲವೂ ಪ್ರತಿಗಾಮಿ ಎಂಬ ತಿರಸ್ಕಾರ. ಈ ಎರಡೂ ಧೋರಣೆಗಳವ ರಿಗೂ, ಪರಂಪರೆಯ ಜೊತೆ ಜೀವಂತವಾದ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಸಂಸಾರದ ಜೊತೆ ನಮಗಿರುವ ಸಂಬಂಧದಂತೆ, ನಮ್ಮ ಪರಂಪರೆಯ ಜೊತೆ ನಮ್ಮ ಸಂಬಂಧ ಕೂಡ ಅನಿವಾರ್ಯವಾದದ್ದು; ಆದರೆ ಸದಾ ತೊಡಕಿನದ್ದು. ಪರಂಪರೆ ತಟ್ಟೆ ಯಲ್ಲಿರುವ ತಿಂಡಿಯಂತೆ, ನಮಗೆ ಸಿಗುವ ಸಿದ್ಧ ವಸ್ತುವಲ್ಲ; ನಿತ್ಯ ಗುದ್ದಾಡಿ, ನಿತ್ಯ 'ಅಗಿಸಿ'ಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದದ್ದು ಅದು. ಭಕ್ತ ಕವಯಿತ್ರಿಯರ ಬಗ್ಗೆ ಅಭಿಮಾನ ಮತ್ತು ವಿಮರ್ಶೆಗಳ ಜೀವಂತ ತುಡಿತದಿಂದ ಹೊರ ಬಂದಿರುವ ಈ ಪುಸ್ತಕದ ಮಹ ತ್ವದವಿರುವುದೇ, ನಮ್ಮ ಪರಂಪರೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅದು ತಳೆದ ಆರೋಗ್ಯಕರ ನಿಲುವಿನಲ್ಲಿ. ●

○

ಈ ೨೦ನೇ ಶತಮಾನದ ಕನ್ನಡದ ಲೇಖಕಿಯರ ಬರವಣಿಗೆಯು ರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟು ದೊಡ್ಡದಾಗಿಲ್ಲ. ಗುಣದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಪೂರ್ತಾ ತೃಪ್ತಿಕರವಲ್ಲ. ಒಟ್ಟೂ, ಇಂಡಿಯಾದ ಒಟ್ಟೂ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಹೆಂಗಸಿನ ಹಿಂದುಳಿದಿರುವಿಕೆಯ ಚಿತ್ರ ಇಲ್ಲೂ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಇದು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಹೊರಗೆ ಕಾಣುವ ಸಂಗತಿ.

ಆದರೆ ಇದರ ಆಳದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ನಾನು ಗಮನಿಸದೆ ಇರಲಾರೆ. ಇದು ಕೂಡ ಪುನಃ, ಇಂಡಿಯಾದ ಒಟ್ಟೂ ಬದುಕು, ಕರ್ನಾಟಕದ ಒಟ್ಟೂ ಬದುಕು ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿಯೇ ಅನ್ವಯಿಸುವಂಥದು.

ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯೆಂದರೆ-ಸ್ತ್ರೀಯರ ಕೃತಿಗಳು ಗಂಡಸರದ್ದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಜೀವ ಪರವಾಗಿ, ಸತ್ವದಾಯಕವಾಗಿ ಇಡೀ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಸಮೀಪ ಸಂಬದ್ಧವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿರುವುದು. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ನಮ್ಮ ಹಳೆಯ ತಿರು ಮಲಾಂಬ-ಕಲ್ಯಾಣಮ್ಮರಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಈ ತನಕ ಅಖಂಡವಾಗಿ ನಡೆದು ಬಂದಿದೆ. ಇದರ ಶಿಖರವನ್ನು ನಮ್ಮ ದಿ. ಕಮಲಾದೇವಿ ಚಟ್ಟೋಪಾಧ್ಯಾಯ ರಲ್ಲಿ ಕಂಡಿದ್ದೇವೆ. ನನ್ನ ಮಟ್ಟಿಗಂತೂ ತೀರ ಕೆಲವೇ ಸ್ತ್ರೀ ಲೇಖಕಿಯರಿಂದ ದೊರೆತ ತ್ರಾಣಿಕವು ಬದುಕಿಗೊಂದು ನಿಧಿಯಾಗಿ ಒದಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡಿದೆ.

–ಕೆ. ವಿ. ಸುಬ್ಬಣ್ಣ

ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್-ಡಿಸೆಂಬರ್ ೧೯೭೨/೭೩

ಮಹಿಳಾ ಕಾವ್ಯ: ಒಂದು ಕಿರು ಟಿಪ್ಪಣಿ

● ಬಿದರಹಳ್ಳಿ ನರಸಿಂಹಮೂರ್ತಿ

ಇಪ್ಪತ್ತನೇ ಶತಮಾನ ಮುಕ್ಕಾಲು ಭಾಗ ಮುಗಿದಾಗ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕ ಮಹಿಳಾ ಕಾವ್ಯ ಕಾಲಿಟ್ಟಿತು. ಆಗ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಮುಕ್ತ ಛಂದಸ್ಸು, ಗದ್ಯಲಯ ಮಡಿವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಮುರಿದ ಗರಿ ಗರಿ ಭಾಷೆ ಇವು ಕಾವ್ಯ ಕಟ್ಟುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ತುಂಬ ಸುಲಭವಾಗಿಸಿದ್ದವು. ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಆಗಮಿಸತೊಡಗಿದ್ದ ಆ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವಿದ್ಯಾವಂತ ಯುವತಿಯರು ಕಾವ್ಯದ ಭಾಷೆ ಎಂಬ ನಾಗರೀಕ ಅಸ್ತ್ರವನ್ನು ಸರಳವಾಗಿ ಝಳಪಿಸಿ ಅಚ್ಚರಿ ಮೂಡಿಸಿದರು. ಕೊಂಚ ಭಿನ್ನವೆನಿಸಿದ ಅವರ ಧ್ವನಿಯಿಂದಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಬಲು ಬೇಗ ಮನ್ನಣೆ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಅವರು ಕವಯಿತ್ರಿಯರಾದರು.

ಇವತ್ತು ನಮ್ಮ ಮಹಿಳಾಕಾವ್ಯದ ಹಲವಾರು ಎಳೆಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ಎಣಿಸಬಹುದು; ಮತ್ತೆಲ್ಲ ಮರೆತು ಅಂತರಂಗದ ಪ್ರೇಮಿಯೊಡನೆ ಮೆಲು ದನಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಸುವ ಆತ್ಮೀಯ ಸಲ್ಲಾಪದ ಕಾವ್ಯ; ಬಹಿರಂಗ ಮುಖಿಯಾಗಿ ಮಾನವ ಸಂಬಂಧಗಳ ವಿಕಾರಕ್ಕೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿಘಟನೆಗೆ ಕಿಡಿ ಕಿಡಿಯಾಗುವ ಕಾವ್ಯ; ನಿಸರ್ಗದ ಚೆಲುವಿನಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗಿ ತಾದಾತ್ಮ್ಯಗೊಳ್ಳುವ ಕಾವ್ಯ; ಹೆಣ್ಣಿನ ಪೌರಾಣಿಕ ಪ್ರತಿಮೆಗಳ ಒಳ ಹೊಕ್ಕು ಕುಳಿತು ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಸವಾಲು ಎಸೆಯುವ ಕಾವ್ಯ; ಸ್ತ್ರೀವಾದದ ಶಿಖರ ಹತ್ತಿ ಹಸಿ ಹಸಿ ಪುರುಷದ್ವೇಷದಲ್ಲಿ ರೋಷಗೊಳ್ಳುವ ಕಾವ್ಯ; ಮಹಿಳಾ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಹೆಸರಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತ ಕಾಮವನ್ನು ಮೆರೆಸುವ ಕಾವ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿ. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಇಲ್ಲವೆ ಅದನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸುವ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಕಾವ್ಯದ ಧಾಟಿಗಳು. ಅಂದರೆ ಇವು ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನ ವ್ಯವ

ಸ್ಥೆಯ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಗಾಢವಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡೆ ಹೊರಡುವ ಮಾದರಿಗಳು. ಅದರ ಮುಂದೆ ತಾನು ದುರ್ಬಲೆ ಎಂಬ ಭೀತಿಗೆ, ಭ್ರಮೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿರುವ ಧ್ವನಿ ಈ ಮಾದರಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಸಮಾನ ಅಂಶ.

ಈ ಚೌಕಟ್ಟಿನ ಹೊರಗಿರುವ ಇನ್ನೆರಡು ಅಪರೂಪದ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಗುರ್ತಿಸಬಹುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬೇಜವಾಬ್ದಾರಿಯದು, ಇನ್ನೊಂದು ತುಂಬು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಿಂದ ನಡೆವಂಥದ್ದು. ಬೇಜವಾಬ್ದಾರಿಯ ಕವಯಿತ್ರಿಯರು ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಒಡವೆಯಂತೆ ಮೋಹಿಸುವವರು. ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಅವರಿವರ ಚೆಂದದ ಸಾಲುಗಳನ್ನೊ, ಪದ್ಯಕ್ಕೆ ಪದ್ಯವನ್ನೊ ಲಪಟಾಯಿಸಿ. ಮುಂದೆ ಆಗಬಹುದಾದ ಆಭಾಸದ ಪರಿವೆಯೆ ಇಲ್ಲದೆ, ತಮ್ಮ ಹೆಸರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವರು. ಇವರು ಉದುರುವ ಎಲೆಗಳಂತೆ. ಇವರಿಗೆ ಕಾವ್ಯದ ಹಂಗಿಲ್ಲ. ಸಸ್ತಾ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯ ಗೀಳು ಮಾತ್ರ ಇರುತ್ತದೆ.

ಅಪರೂಪಕ್ಕೆ ಸಿಗುವ ಇನ್ನೊಂದು ಮಾದರಿಯ ಮಹಿಳಾ ಕಾವ್ಯವಿದೆ. ಇದು ತುಂಬು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಿಂದ ವರ್ತಿಸುತ್ತದೆ. ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಭೂತವನ್ನು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಅನಾಮತ್ತಾಗಿ ಕಿತ್ತೊಗೆದು ತಾನು ತಾನೇ ಆಗಿ ಬರೆಯಬಲ್ಲ ಕವಯಿತ್ರಿಯರ ಕಾವ್ಯ ಇದು. ಇವರಿಂದಲೆ ಮಹಿಳಾ ಕಾವ್ಯದ ನಿಜವಾದ ವಿಕಾಸವಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇಂಥವರಿಗೆ ನಮ್ಮ ಕಾವ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರ ಕಾಯುತ್ತಿದೆ.

ತಾನು ತಾನೆ ಆಗಲು ಹೊರಟ ಕವಯಿತ್ರಿ ಕೂಡ ಹಾದಿ ತಪ್ಪುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆ. ತಾನು ಗಂಡನ್ನು ರಮಿಸುವ ಅಥವಾ ವಿರೋಧಿಸುವ ಹೆಣ್ಣಾಗದೆ ನದಿಯಂತೆ, ಕಾಡಿನಂತೆ, ಭೂಮಿಯಂತೆ ಸ್ವಚ್ಛಂದವಾದ ಚೇತನವಾಗುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಹೊರಡುವುದರಲ್ಲೂ ಅಪಾಯವಿದೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ನದಿ, ಕಾಡು, ಭೂಮಿಗೆ ಅಥವಾ ಇಡೀ ನಿಸರ್ಗಕ್ಕೆ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗದ ಕಲ್ಪನೆ ತೊಡಿಸಿ, ಅವೆಲ್ಲವನ್ನು ತನ್ನ ಆಕರ್ಷಕ ಆಸ್ತಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಲ್ಲೇ ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಅದೇ ತಪ್ಪು ಸಂಭವಿಸಬಹುದು.

ಗಂಡು ಎಂದೂ ತಲುಪಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದ ಒಂದು ಶಿಖರಾನುಭವ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಅದೇ ತಾಯ್ತನ. ತಾಯಿಗೆ ಯಾವ ಭ್ರಮೆಗಳೂ ಇಲ್ಲ, ಅವಳಿಗೆ ಯಾರ ಭೀತಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ಇಡೀ ಜಗತ್ತನ್ನೇ ಮಡಿಲ ಮಗುವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಂಥ ಪ್ರೀತಿ ಅವಳದ್ದು. ಈ ಪ್ರೀತಿ ಒಂದು ಅದ್ಭುತ ಶಕ್ತಿ. ಇದು ಪ್ರಕೃತಿ–ಪುರುಷದಂಥ ಆದಿ ಪ್ರತೀಕವನ್ನು ಮೀರಿ ನಿಲ್ಲುವಂಥದ್ದು. ಗಂಡು,

ಪ್ರಕೃತಿ-ಪುರುಷರ ಸಮ್ಮಿಲನದಲ್ಲೇ ಸಾರ್ಥಕತೆಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ, ಆದರೆ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಈ ಸಮ್ಮಿಲನ ಒಂದು ಸಾಧನ ಮಾತ್ರ. ತಾಯ್ತನವೇ ಅವಳ ನಿಜವಾದ ಸಿದ್ಧಿ. ತಾಯ್ತನ ನಿರ್ಮಲ ಸೌಂದರ್ಯದ ಪ್ರತಿರೂಪ. ತಾಯ್ತನ ಜೀವ ಕಾರುಣ್ಯದ ತವರು. ಇಂಥ ತಾಯಿ ಭಾವಕ್ಕೆ ಅಹಂಕಾರವಾಗಲಿ ಘರ್ಷಣೆಯಾಗಲಿ ಗೊತ್ತೇ ಇಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅದಕ್ಕೆ ಸೋಲಿಲ್ಲ. ತಾನೂ ಗೆಲ್ಲುತ್ತ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಗೆಲುವಿನ ಕಡೆಗೆ ಒಯ್ಯುತ್ತದೆ ಅದು. ವ್ಯಕ್ತಿ-ಮುಕ್ತಿಯ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದಿ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ನಿವಾಳಿಸಿ ಎಸೆದು ಸಮಷ್ಟಿ-ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುವ ಶಕ್ತಿ ಈ ತಾಯೀಭಾವ.

ಇಡೀ ಜೀವಕುಲದ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಈ ತಾಯೀಭಾವ ಆಳವಾಗಿ ಬೇರು ಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಮನುಕುಲವಂತು ಈ ತಾಯೀಭಾವದ ಬೆರಗು, ಸಹನೆ, ಪ್ರೀತಿ, ಕರುಣೆ, ಭವಿಷ್ಯದ ಕನಸುಗಳಿಂದಾಗಿ ಅಗಾಧವಾದ ನಾಗರೀಕತೆಯನ್ನೇ ಕಟ್ಟಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿದೆ. ಆದರೆ ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ತನ್ನ ಅತಿರೇಕಾವಸ್ಥೆ ತಲುಪಿ ಇವತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿವಾದ, ಪ್ರತ್ಯೇಕತಾವಾದ, ಭಯೋತ್ಪಾದಕತೆ, ಅನಾಥಪ್ರಜ್ಞೆ, ಅರ್ಥಹೀನತೆಗಳು ತಾಂಡವವಾಡುತ್ತಿವೆ. ಹೀಗೆಯೇ ಬಿಟ್ಟರೆ ಮನುಷ್ಯ ಆತ್ಮನಾಶ ಹಾಗೂ ಸರ್ವನಾಶದ ಕಡೆಗೆ ಸಾಗುತ್ತಾನೆ. ನಮ್ಮ ಪೃಥ್ವಿಯನ್ನು, ಇಲ್ಲಿನ ನಾಗರೀಕತೆಯನ್ನು ಉಳಿಸಲು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ತಾಯೀಭಾವದ ಪ್ರಚಂಡ ವಿವೇಕ ಎಚ್ಚರವಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಕಾವ್ಯವೂ ನಾಗರೀಕತೆಯ ಒಂದು ಪರಿಕರ. ಕಾವ್ಯದ ಸ್ಥಾಯೀಭಾವ ಕೂಡ ತಾಯೀಭಾವವೇ. ತಾಯ್ತನದ ಜೀವಂತ ಅನುಭವವಿರುವ ಕವಯಿತ್ರಿಯರು ಇದನ್ನ ಮನಗಾಣಬೇಕು. ತಾಯೀಭಾವದ ಹೊಂಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಇಡೀ ಇತಿಹಾಸದ ಪುನರ್ರಚನೆ ಆಗಬೇಕು. ಮಾತೃ ಪ್ರಧಾನ ಸಮಾಜವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಆಳವಾದ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ಹೊಮ್ಮುವ ಮಹಿಳಾ ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳು ಹುಟ್ಟಿಬರಬೇಕು. ತಾಯೀಭಾವ ಮನುಕುಲದ ಮೂಲಧರ್ಮ ಎಂಬುದನ್ನು ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿಸುವಂಥ ಔಷಧಿ ಗುಣವುಳ್ಳ ಕಾವ್ಯ ಹುಟ್ಟಿಬರಬೇಕು. ಗಂಡಿನ ದೃಷ್ಟಿ, ಹೆಣ್ಣಿನ ದೃಷ್ಟಿಗಳು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದರೆ ಬರಿ ಅರ್ಧಸತ್ಯ ಮಾತ್ರ ದಕ್ಕುತ್ತದೆ. ಪೂರ್ಣ ದೃಷ್ಟಿಗೆ, ತುಂಬು ಬದುಕಿಗೆ ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣು ಇಬ್ಬರ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವೂ ಒಂದಾಗಿ, ಒಟ್ಟಾಗಿ ನೋಡುವುದು ಅವಶ್ಯಕ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ 'ತಾನು' ಎಂಬುದು ಇಲ್ಲವಾಗಿ 'ಇದಿರು' ಎಂಬುದನ್ನು ಮಗುವಿನಂತೆ ತಬ್ಬುವ ನಿಷ್ಕಳಂಕ ಭಾವ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಮಹಿಳಾಕಾವ್ಯ ಈ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಕಣ್ಣು ತೆರೆಯಬೇಕಾಗಿದೆ. ●

ಬೀದಿ ನಾಟಕ: ನನ್ನ ಅನುಭವಗಳು

● ವಿಜಯಾ

ನನ್ನ ನಾಟಕ ರಚನೆ, ಪ್ರಯೋಗ-ಈ ಯಾವ ಹಂತದಲ್ಲೂ 'ಸ್ತ್ರೀ'ತ್ವದ ವಿಶೇಷಗಳು ನನಗೆ ತೋರುತ್ತಿಲ್ಲ. ನಾನು ನಾಟಕ ಬರೆದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ, ಬೀದಿ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಆಡಿಸಿದ ದಿನಗಳಲ್ಲಂತೂ ಆ ಕ್ಷಣದ ಸಾಮಾಜಿಕ-ರಾಜಕೀಯ ಸಂದರ್ಭಗಳ ತುರ್ತು ಮಾತ್ರ ಇತ್ತು. ನಾಟಕಗಳಿಗೆ ಹೊಸ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಿಲ್ಲ. ಕಲಾಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ, ಹೋದರೆ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಅದೇ ಮುಖಗಳು-ಅದೇ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳು....... ಎಲ್ಲರೂ ಒಂದೇ ತರಹ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ ಅನ್ನಿಸಿದ್ದರಿಂದಾಗಿ ಏನಾದರೂ ಹೊಸತನಕ್ಕೆ ಹುಡುಕಾಟ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಎ. ಎಸ್. ಮೂರ್ತಿಯವರು ಬರೆದ 'ಕಟ್ಟು' ನಾಟಕವನ್ನು ರಾಜಾಜಿನಗರದ ಬಯಲಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದೆವು. ಉತ್ಸಾಹಪೂರ್ಣ ಸ್ವಾಗತವಂತೂ ಸಿಕ್ಕಿತು.

ನಾಟಕ ಬರೆದವರು ಹಲವರಿದ್ದರೂ, ಕೆಲವು 'ನಾಟಕಕಾರ'ರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಮೊದಲ ಮಣೆ ಇತ್ತು. ಮತ್ತು ನಾಟಕ ಬರೆದವರೂ ಇಂಥ ನಿರ್ದೇಶಕರಾದರೆ ಅನುಮತಿ ಎಂತಲೊ, ಕೆಲವು ನಿರ್ದೇಶಕರಿಗಾಗಿಯೇ ನಾಟಕ ಬರೆಯುವುದೇ ಒಂದು ಪದ್ಧತಿಯಾಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಒಂದು ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಕಲೆಯ ಕ್ಷೇತ್ರ-ಅದರಲ್ಲೂ ನಾಟಕ ಕಲೆ, ಕೆಲವರನ್ನು ಮೆರವಣಿಗೆ ಮಾಡಲು ಮಾತ್ರ ಬಳಸಲ್ಪಡುತ್ತಿತ್ತು; ಮತ್ತು ಅವರಿಗಾಗೇ ಕೆಲವು ನಾಟಕ ತಂಡಗಳು, 'ಮುನಿರಂಗಪ್ಪ'ಗಳೂ, ನಡುವಿಗೆ ಪಟ್ಟಿ ಬಿಗಿದು ಕೊಂಡು ಜೀ ಹುಜೂರ್ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದದೂ ಹೌದು. ಈ ಹಂತದಲ್ಲೇ ಒಂದು ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣದಲ್ಲಿ ಭಾಷಣ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಬಿ. ವಿ. ಕಾರಂತರು "ಹೊಸ ಪ್ರೇಕ್ಷಕ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನ ರಂಗಭೂಮಿಗೆ ಒಲಿಯಬೇಕು" ಎಂದಿದ್ದರು. ಕಲಾಕ್ಷೇತ್ರದ

ದೊಡ್ಡ ಕಾಂಪೌಂಡು.......ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳು....... ಗಾಜಿನ ಬಾಗಿಲುಗಳು ಇವೆಲ್ಲ ನೋಡಿಯೇ ಒಳಗೆ ಬರಲು ಹಿಂದೇಟು ಹಾಕಬಹುದಾದ ತುಂಬ ಸಾಮಾನ್ಯನನ್ನು ಕುರಿತು ಅವರು ಹೇಳಿದ್ದರು.

ಇಂಥದೇ ಆಲೋಚನೆ-ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಹೊಸ ರಂಗಭೂಮಿ–ಪ್ರೇಕ್ಷಕರತ್ತ ಒಲವು, ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಒಂದು ಉದ್ದೇಶ ಬೇಕೆಂಬ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಹೊತ್ತ ಪ್ರಸನ್ನ NSDಯಲ್ಲಿ ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದರು: ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ನಾಟಕದ ಕಲ್ಪನೆ ಮೂಡತೊಡಗಿತು. ಪ್ರಸನ್ನ ರಜೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದಾಗೆಲ್ಲ ಚರ್ಚಿಸಿದೆವು. ಅವರು ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಓದಿ, ಪ್ರಯೋಗ ಹೇಗಾದರೆ ಚೆನ್ನ ಎಂಬ ಸಲಹೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು....... ಈ ಎಲ್ಲ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ನಾಟಕ ರೂಪುಗೊಳ್ಳತೊಡಗಿತು. ಅ. ನ. ಸುಬ್ಬರಾಯರ 'ಕೂಲಿ' ನಾಟಕದ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯಿಂದ 'ಉಳ್ಳವರ ನೆರಳು' ನಾಟಕವನ್ನು ಪುನರ್ರಚಿಸಿ, ಪಾಬ್ಲೊ ನೆರೂಡ, ದೇವನೂರ ಮಹಾದೇವರ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡೆವು. ಬೆಂಗಳೂರು ಸ್ಕೂಲಿನ ಮೈದಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗವಾಯಿತು. ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಕೂತು ನಾಟಕ ನೋಡಲು ಹಿಂಸೆ ಅಂದವರೂ ಇದ್ದರು. ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡವರೂ ಇದ್ದರು. ಹೊಸ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ನಿರ್ಮಾಣದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇವು ಗಮನಾರ್ಹ ಅಂಶಗಳೇ. ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಕಂಬಾರರ ಸಂಗೀತ ಈ ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಆಯಾಮ ಒದಗಿಸಿತ್ತು. ಈ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಯತ್ನಗಳ ಹಿಂದೆ ನಮ್ಮ ಜೊತೆಗೆ ಕೆ. ಎಂ. ಶಂಕರಪ್ಪ, ಕಿ. ರಂ. ನಾಗರಾಜ್, ಕಂಬಾರ ಮೊದಲಾದವರ ನೆರವು ಇತ್ತು.

ಕಿ. ರಂ. ನಾಗರಾಜರೇ 'ಧನ್ವಂತರಿಯ ಚಿಕಿತ್ಸೆ' ಕಥೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿದರು. ಅವರು ಆ ಕಥೆಯನ್ನ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಪಾಠ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ನೆನಪು. ಕಥೆ ತುಂಬ ಇಷ್ಟವಾಯಿತು. ಕುವೆಂಪು ಅವರ ಅನುಮತಿ ಕೇಳಿದೆ. ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ನೋಡಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಅಂದಿದ್ದರು. ನಾಟಕ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆಂದಾಗ ನಾಟಕಕಾರ ಮಿತ್ರರೊಬ್ಬರು "ನಾನೇ ನಾಟಕ ಬರೆದು ಕೊಡಲೆ?" ಎಂದರು. "ಏಕೆ ನಿಮಗೆ ಬರೆಯಲು ಇಷ್ಟವೆ?" ಎಂದರೆ, "ಇಲ್ಲ ಹಾಗಲ್ಲ, ಹೆಸರು ನಿನ್ನದೇ ಇರಲಿ, ನಾನು ಬರೆದುಕೊಡುತ್ತೇನೆ" ಎಂದರು. ನನಗೆ ನಗು ಬಂದಿತ್ತು. "ನನಗೆ ತಿಳಿದ ಹಾಗೆ ಬರಿತೇನೆ. ಇಂಥ ಸಹಾಯಗಳ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ" ಎಂದಿದ್ದೆ. ಆತನ ಮುಖ ಬಾಡಿತ್ತು. ನಮ್ಮ ಎಷ್ಟೋ ಹುಡುಗಿಯರೊಂದಿಗೆ ಇಂಥ 'ನೆರವು'ಗಳ ನೆಪದಲ್ಲಿ ಹತ್ತಿರವಾಗುವ 'ಖ್ಯಾತ ಲೇಖಕ'ರ ಪೈಕಿ ಈತ ಅಗ್ರಗಣ್ಯರು. ಇರಲಿ.

ನಾಟಕ ಸಿದ್ಧ ಮಾಡಿದೆ. ಕೊನೆಯ ಭಾಗ ಬದಲಾಯಿಸಿದ್ದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ಕುವೆಂಪು ಅವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟೆ. ಕುವೆಂಪು ನಾಟಕ ಇಷ್ಟಪಟ್ಟರು. ನಾಟಕವನ್ನು ಕಂಬಾರರು ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದ್ದರು. ತುಂಬ ಚೆನ್ನಾದ ಪ್ರಯೋಗವದು. ಅದಾಗಲೇ ಎಮರ್ಜೆನ್ಸಿಯ ಆರಂಭದ ದಿನಗಳು........ಪ್ರಯೋಗ ಆರಂಭ ಆಗ ಬೇಕೆಂದಾಗ ಪೊಲೀಸರ ಮಧ್ಯ ಪ್ರವೇಶ........ಕಂಬಾರರಿಗೆ ಗಾಬರಿ. ಏನು ಹೇಳಿ ದರೂ ಕೇಳದ ಹಠ ಪೋಲೀಸರದು. "ಅನುಮತಿ ಇಲ್ಲ. ಸಾವಿರಾರು ಜನ ಸೇರಿಸಿ ದೀರಿ ......ಅವರನ್ನೆಲ್ಲ ಕಳಿಸ್ತೀನಿ. ನಾಟಕ ಪ್ರಯೋಗಿಸಕೂಡದು. ಒಪ್ಪದಿದ್ದರೆ ಅರೆಸ್ಟ್ ಮಾಡ್ತೀವಿ". ಇಲ್ಲಿ ಎ.ಎಸ್. ಮೂರ್ತಿಯವರ ಪ್ರಭಾವ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿತು. ಆಕಾಶವಾಣಿಯ ಜನಪ್ರಿಯತೆ, ಜಾಣ ಮಾತುಗಾರಿಕೆ ಇದ್ದ ಮೂರ್ತಿಯವರು ಪೋಲೀಸರನ್ನು ಸಂಭಾಳಿಸಿದ್ದರು. ಅವರೂ ಕೂತು ನಾಟಕ ನೋಡುವಂತೆ ಸಂಧಾನ ಮಾಡಿದ್ದರು.

ಈ ವೇಳೆಗೆ ತುರ್ತುಸ್ಥಿತಿಯ ಗಂಭೀರ ವಾತಾವರಣ ಎಲ್ಲರ ಕೈ-ಬಾಯಿ ಕಟ್ಟಿತ್ತು. ಹೇಗಾದರೂ ಕಟ್ಟು ಕಿತ್ತು ಹೊರ ಬರಲು.... ಏನಾದರೂ ಹೇಳಲು ತವಕ. ನಾವೆಲ್ಲ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿ ನೀತಿಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸತೊಡಗಿದೆವು.

ನಾಟಕ ಬರೆಯಲು ಆರಂಭಿಸಿದ ೭೨-೭೩ ರಲ್ಲಿ 'ಮಲ್ಲಿಗೆ' ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದೆ. ೭೪ರ ವೇಳೆಗಾಗಲೇ 'ತುಷಾರ'ದ ಸಹ ಸಂಪಾದಕಿಯಾಗಿದ್ದೆ; ನನ್ನದೊಂದು ಅಂಕಣ 'ಮಾತಿನಿಂದ ಲೇಖನಿಗೆ' ಅತ್ಯಂತ ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿತ್ತು. ಅಂಕಣಗಳಲ್ಲೂ ರಾಜ ಕಾರಣ- ಆಡಳಿತವನ್ನು ವಿರೋಧಿಸತೊಡಗಿದಾಗ ಥಟ್ಟನೆ ಒಂದೆರಡು ತಿಂಗಳು ಅಂಕಣ ಅಚ್ಚಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವರಿವರಿಂದ ನನ್ನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವುದೊಳಿತು ಎಂಬಂಥ ಎಚ್ಚರಿಕೆಗಳು ಬಂದವು. ಟ್ರೇಡ್‌ಯೂನಿಯನ್‌ನಂಥ ಸಂಘಟನೆ ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ-ಧೈರ್ಯ ಇಲ್ಲದ ಹುಡುಗಿಯರನ್ನು ದುಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ-ಕಡಿಮೆ ಸಂಬಳ ಕೊಡುತ್ತ ಅಧಿಕ ಶ್ರಮ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದ- ಆ ಹುಡುಗಿಯರನ್ನು ಖಾಯಂ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೆ ೧೦೦ ರೂ ಸಂಬಳ ಮೀರದ, ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ರೀತಿಯ ಶೋಷಣೆ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ಒಂದೆರಡು ಖಾಸಗಿ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಂಕಣ ಬರೆದಾಗ ಆ ಫ್ಯಾಕ್ಟ ರಿಯ ಮಾಲೀಕರು ಕೊಲೆಯ ಬೆದರಿಕೆ ಹಾಕಿದರು. ಕೋರ್ಟಿಗೆ ಹೋಗು ತ್ತೇನೆಂದರು. ನಾನಿದ್ದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇಂಥ-ಬೆದರಿಕೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುವಷ್ಟು ಧೈರ್ಯ ಶಾಲಿಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಾವ ಆಕ್ಷೇಪವೂ ಬರಬಾರದು. ತಿಳಿಯಾಗಿ ಬರೆಯಬೇಕು ಎಂಬ ಧೋರಣೆಯದಾಗಿತ್ತು.

ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ನಾನೊಂದು ಮುದ್ರಣಾಲಯ ಆರಂಭಿಸಿದೆ. ಕಾರಣ, ಉದ್ಯೋಗ ಹೋದರೆ ಬದುಕಲು ಒಂದು ದಾರಿ ಬೇಕೆಂಬ ಮುನ್ನೆಚ್ಚರಿಕೆ. ನನ್ನ ಎರಡು ಮಕ್ಕಳು ಇನ್ನೂ ಓದುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರನ್ನು ಓದಿಸಿ ಒಂದು ಸ್ಥಿತಿಗೆ ತರುವ, ಗೃಹ ಕೃತ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅನಿವಾರ್ಯವಿತ್ತು. ಒಂದು ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅದೊಂದು ಏಕಾಂಗಿ ಯಾದ ಹೋರಾಟ. ಇದಾವುದೂ ನನ್ನ ಇತರ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ತೊಡಕು ಅನ್ನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಸ್ನೇಹಲತಾ ರೆಡ್ಡಿ ಆಗ ನನ್ನ ಆಪ್ತ ಸ್ನೇಹಿತೆ. ಆಕೆ ಕೆಲವು ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಕೊಡು ತ್ತಿದ್ದರು. ಆಕೆ ಆ ವೇಳೆಗಾಗಲೇ ಬರೆದಿದ್ದ 'ಸೀತಾ' ನಾಟಕ 'Enact' ನಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿತ್ತು. ಅಂಥ ಆಲೋಚನೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಿದ್ದೆವು. ತುರ್ತುಸ್ಥಿತಿಯ ಮೇಳೆ ಕೆಲವು ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಸಮಾಲೋಚಿಸಿ ನಿರ್ವಹಿಸಿದೆವು. ಹಂಚಿ ಕೊಂಡೆವು. ಎಲ್ಲರೂ ಜೈಲು ಸೇರಿದರು. ನನ್ನ ಹಿಂದೆ ಸಿ.ಐ.ಡಿ.ಗಳ ದಂಡೇ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಒಂದೇ ಒಂದು ಪತ್ರವೂ ಕೈ ಸೇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ಒಡೆದು ನೋಡಿ, ಅಂಚೆ ಇಲಾಖೆಯ ಬೇರೆ ಕವರಿನಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ನಾವು ಇದಾವುದನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ ಹಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದು ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲವೆ ? ಎಸ್.ವೆಂಕಟರಾಂ ಭೂಗತರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆಷ್ಟೋ ಮಾಹಿತಿ ಕಳಿಸುವ-ತರಿಸುವ ಕೆಲಸ ಆಗು ತ್ತಿತ್ತು. ಇದೇ ಸಮಯದಲ್ಲೇ ಡೈನಮೆಟ್ ಪ್ರಕರಣ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಸಂಭವಿ ಸಿದ್ದು. ನೇರವಾಗಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ನಾವು ಕೆಲವರು ಇಂಥ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದೆವು. ಮೈಸೂರಿಂದ ಅನಂತಮೂರ್ತಿ ಕೆಲವು ಬರಹ-ಸಂದೇಶ ಕಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಹಳ ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಅವು ನನ್ನ ಕೈ ಸೇರುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವನ್ನು ವೆಂಕಟರಾಂ ಅವರಿಗೆ ತಲುಪಿಸಬೇಕಿತ್ತು. ಒಂದೆರಡು ಬಾರಿ ಶಂಕರಪ್ಪ ಇದಕ್ಕೆ ಕೊಂಡಿಯಾದರು. ಒಂದೆರಡು ಬಾರಿ ಇತರ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಬಳಸಿದೆವು. ಪ್ರತಿ ಕ್ಷಣ ಗಂಡಾಂತರದಲ್ಲಿದ್ದೇವೆನಿಸುತ್ತಿತ್ತು........ಎಲ್ಲಿಗೆ ಯಾವ ವೇಳೆಗೆ ಬೇಕಾದರೂ ಹೋಗಲು ನನಗೆ ಭಯವಿರಲಿಲ್ಲ.... ನನ್ನ ಹಿಂದೆ ಬಾಡಿ ಗಾರ್ಡ್‌ಗಳ ಹಾಗೆ ಸಿ.ಐ. ಡಿ.ಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವೇಷದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ಇಂಥವರೆಂದು ನನಗೆ ತಿಳಿದದ್ದೇ ಯಾರೋ ತೋರಿಸಿ 'ಹೀಗೆ' ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಮೇಲೆ. ನನಗೆ ಅಂಜಿಕೆ ಅನ್ನಿಸಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ದೇಶದ್ರೋಹದ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ.

ಈ ವೇಳೆಗೆ ನಮಗೆ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಬಯಲಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು-ಒಂದೂವರೆ ಗಂಟೆ ಅವಧಿಗೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವಾಗತೊಡಗಿತ್ತು. ಇಂಥ ಅನಿವಾರ್ಯವೇ 'ಬೀದಿನಾಟಕ'ಕ್ಕೆ ಒಂದು ಹೊಸ ರೂಪ-ಅಥವಾ ನಿಜವಾದ ಆಕಾರ ಕೊಡಲು

ಸಾಧ್ಯ ಮಾಡಿತ್ತು. ಹಾಗೆ ರೂಪುಗೊಂಡ ಮೊದಲ ನಾಟಕ 'ಬಂದರೋ ಬಂದರು' ನನ್ನ 'ಮಾತಿನಿಂದ ಲೇಖನಿ'ಯ ಅಂಕಣದಿಂದ ಆಯ್ದುದ್ದು. 'ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕಾಗಿ ಅವರಿವರನ್ನು ಬೇಡುತ್ತಾ ಪಾದಯಾತ್ರೆ ನಡೆಸಿ ಚಂದಾ ಎತ್ತುವ ರಾಜಕಾರಣಿಗಳೇ, ನಿಮಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವ ಈ ಹಣ ಭ್ರಷ್ಟಗೊಂಡಿದೆ. ಹೀಗೆ ದೇವಸ್ಥಾನ ಕಟ್ಟಿಸುವ ಬದಲು ಶಾಲೆ ಕಟ್ಟಿಸಬಾರದೆ, ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಗೆ ಅವಶ್ಯವಾದ ನೀರು-ದೀಪ ಇತ್ಯಾದಿ ನೋಡಿ' ಎಂದು ಹೇಳುವ ನಾಟಕ. ಒಂದು ಸತ್ಯ ಘಟನೆಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ್ದು. ಹಿರಿಯ ಕಲಾವಿದ ಅ. ನ. ಸುಬ್ಬರಾಯರು ಅಂಥ ಪಾದಯಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಖ್ಯಾತ ರಾಜಕಾರಣಿ ತಮ್ಮ ರಸ್ತೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಮಾತಾಡಿಸಿ ಕಲಾಶಾಲೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಲು, ಒಂದು ಹಾರ ಹಾಕಲು ಕಾದಿದ್ದೇ ಬಂತು. ಆ ರಾಜಕಾರಣಿ ತಿರುಗಿಯೂ ನೋಡದೆ ಯಾರು ಹೆಚ್ಚು ಹುಂಡಿಗೆ ಹಣ ಹಾಕುತ್ತಾರೊ ಅತ್ತ ಗಮನಹರಿಸಿದ್ದರು. ಈ ಹಿರಿಯ ಕಲಾವಿದ ಬೆನ್ನು ಬಾಗಿಸಿ ನಿಂತೇ ಇದ್ದರು. ಹಾರ ಒಣಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಇಂಥ ಘಟನೆ ಅಂಕಣಕ್ಕೆ, ಅಲ್ಲಿಂದ ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿತ್ತು. ನಾಟಕ ಕಲಾವಿದರ ಪ್ರತಿಭೆ, ಸಮಯ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಹೇಗೆ ಬೇಕಾದರೂ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ತತ್ಕಾಲದ ರಾಜಕಾರಣ–ಅನ್ಯಾಯ–ಸರ್ವಾಧಿಕಾರ ಕುರಿತು ಟೀಕಿಸುತ್ತಿದ್ದೆವು. ನಾಟಕ ಆಡಲು ಬಿಡದ ಪೋಲೀಸರು–ಥಟ್ಟನೆ ಆರಂಭಿಸುವುದು, ೧೫–೨೦ ನಿಮಿಷದ ವೇಳೆಗೆ ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿದು ಧಾವಿಸುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮುಗಿಸಿ, ಮುಂದಿನ ಬಡಾವಣೆ, ಸರ್ಕಲ್‌ಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಆರಂಭಿಸುವುದು. ಹೀಗೆ ಬೀದಿ ನಾಟಕದ ಸ್ವರೂಪ............ ಅದರ ರಚನೆಗೊಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ರೀತಿ ನಾವೇ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡೆವು.

'ಧನ್ವಂತರಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆ' ನಾಟಕದ ಅನೇಕ ದೃಶ್ಯಗಳು ಬಿಡಿ ಬಿಡಿ 'ಬೀದಿನಾಟಕ'ಗಳಾಗಿ ಬಂದವು. ಅದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ನಾವು ಬೀದಿ ನಾಟಕ ಆಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಹಾಗೆ ಬಂದು ಕೆಲವು ಪತ್ರ-ಸುದ್ದಿಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವೆಲ್ಲ ನಾವು ಭೂಗತ ನಾಯಕರಿಗೆ ನೆರವಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಬಗೆ.

ಈ ನಡುವಿನ ಅಂತರದಲ್ಲಿ ನನಗಾದ ಒಂದು, ಈವರೆಗೆ ಎಲ್ಲೂ ಬಾಯಿ ಬಿಡದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಅನುಭವ ನಿಮಗೆ ಹೇಳಬೇಕೆನ್ನಿಸುತ್ತಿದೆ. ನಾನು ಚಿತ್ರರಂಗದ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯತೊಡಗಿದಾಗ ಹತ್ತಾರು ಕಡೆ ಸುತ್ತಾಡಬೇಕಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ಒಮ್ಮೆ ಚಿತ್ರೀಕರಣವೊಂದರ ಸಲುವಾಗಿ ಕೇರಳಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ ಚಿತ್ರತಂಡದಲ್ಲಿದ್ದ ಒಬ್ಬ ತರುಣ ತುಂಬ

ಹತ್ತಿರವಾದ. ಆತನ ಆಲೋಚನ ದಿಟ್ಟತನ, ದೇಶಕಟ್ಟುವ ಬಗೆಗಿನ ಹಟ ಪ್ರಿಯ ವಾದವು. ತುಂಬ ಮಾತನಾಡಿದೆವು. 'ಬೀದಿ ನಾಟಕ' ಅವನಿಗೆ ತುಂಬ ಇಷ್ಟ ವಾಗಿತ್ತು. "ನಾನು ಕರೆದರೆ ಬರುವಿರಾ ಬೇರೆ ಕಡೆಗೆ– ನಮಗೆಲ್ಲ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳು ವಿರಾ ?" ಅಂದಿದ್ದ. 'ಹ್ಞೂಂ' ಅಂದಿದ್ದೆ. ಮರೆತೂ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೆ. ಬಹಳ ದಿನಗಳ ಮೇಲೆ ಆತನಿಂದ ಕರೆ "ಇಂಥ ದಿನ ಇಂಥ ಕಡೆ ಬನ್ನಿ ಕೆಲವು ದಿನ ನಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ಇರಲು ಸಿದ್ಧವಾಗಿ ಬನ್ನಿ" ಎಂದಿದ್ದ. ಆದರೆ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳಕೂಡದು ಅಂದಿದ್ದ. 'ನಾನು ಯಾವುದೋ ಮೀಟಿಂಗಿದೆ' ಎಂದು ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿ ಆತ ಹೇಳಿದ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಟುಬಿಟ್ಟೆ. ಯಾರೋ ವ್ಯಕ್ತಿ ಒಂದು ಟಿಕೆಟ್ ತಂದುಕೊಟ್ಟ, "ಇನ್ನು ಹತ್ತು ನಿಮಿಷದಲ್ಲಿ ರೈಲು ಹೊರಡುತ್ತೆ"ಎಂದ. ಅದು ಮದರಾಸಿನ ರೈಲು. ಹೊರಟು ಬಿಟ್ಟೆ, ಪ್ರಾಯಃ ಅದೇ ಮೊದಲು ನಾನು ಹಾಗೆ ಒಂಟಿಯಾಗಿ ಗೊತ್ತು ಗುರಿ ಇಲ್ಲದವರ ಪಾತಿನಂತೆ ಒಂಟಿಯಾಗಿ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿದ್ದು. ಮದರಾಸಿನಲ್ಲಿ ಳಿದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬ ಬಂದು 'ಬನ್ನಿ' ಎಂದ. ಹಿಂದೆ ಹೋದೆ. ಟ್ಯಾಕ್ಸಿ-ಹೋಟೆಲ್ ಒಂದರಲ್ಲಿ ಇಳಿಸಿ ಆತ ಹೊರಟು ಹೋದ. ಮಾತೇ ಇಲ್ಲ. ನಾನು ಮಾತಾಡ ಹೋದಾಗಲೂ ಮಾತಾಡದಿರಲು ಸನ್ನೆ ಮಾಡಿದ್ದ. ಟೊಪ್ಪಿಗಳು ಅವರ ಮುಖದ ಅರ್ಧಭಾಗ ಮುಚ್ಚಿರುತ್ತಿದ್ದವು .... ನನಗೆ ಗುರ್ತು ಸಿಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಸಂಜೆಯವರೆಗೆ ವಿಶ್ರಾಂತಿ. ಸಂಜೆ ಎಂದರೆ ಮಬ್ಬುಗತ್ತಲೆ ಎನ್ನಬಹುದು, ಆಗ ಇಬ್ಬರು ಬಂದರು. 'ಹೊರಡಿ' ಎಂದರು. ಕಾರಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಗೋ ಕರೆದೊಯ್ದರು. ಸುಮಾರು ೨-೩ ಗಂಟೆಯ ಪ್ರಯಾಣ. ಕತ್ತಲೆ........ಕಾಡಿನಂಥ ಪ್ರದೇಶ........ಪುಟ್ಟ ಪುಟ್ಟ ಗುಡಿಸಲಿನಂಥ ಮನೆಗಳು, ಕೆಲವು ಟೆಂಟ್ ಮಾದರಿಯವು. ಒಂದು ಕೊಂಚ ವಿಶಾಲವಾದ ಟೆಂಟ್; ಅಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಇಳಿಸಿದರು. ಯಾಕೋ ಭಯವಾಗತೊಡಗಿತ್ತು. ತೋರಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ಜೀವ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಕುಳಿತೆ. ಊಟ ಬಂತು- ೨ ರೊಟ್ಟಿ-ಖಾರದ ಚಟ್ನಿ. ಒಂದು ಚೆಂಬಿನಲ್ಲಿ ನೀರು-ಮಜ್ಜಿಗೆ........ಹಸಿವಾಗಿತ್ತು. ಉಂಡು ಕೂತೆ. ಒಂದೆರಡು ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ತಂದು ಹಾಕಿ "ಓದಿ.... ರೆಸ್ಟ್ ತೆಗೊಳ್ಳಿ" ಅಂದರು.

ಸುಮಾರು ರಾತ್ರಿ ಹತ್ತು ಹನ್ನೊಂದರ ವೇಳೆಗೆ ೩೫_೪೫ರ ಪ್ರಾಯದ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬರು ಬಂದರು. ತಮಿಳು–ತೆಲುಗು ಬೆರೆಸಿದ ಕನ್ನಡ ಅವರದು. ವಿಚಾರಿಸಿಕೊಂಡರು. "ಗಾಬರಿಬೇಡ ಒಂದೆರಡು ದಿನ ನಮ್ಮ ಜೊತೆಗೆ ಇರಿ" ಅಂದರು.

ಪ್ರಸ್ತುತ ರಾಜಕೀಯ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರ ಬವಣೆ, ಜನರಲ್ಲಿ ಎಚ್ಚರಿಕೆ-ಅರಿವು ಮೂಡ ಬೇಕು ಎಂತೆಲ್ಲ ಮಾತನಾಡಿದರು. ಮಲಗಿದೆ. ಹಗ್ಗದ ಮಂಚ, ಮೇಲೊಂದು ಗೋಣಿ ತಾಟು........ದಿಂಬು........ಹೊದಿಯಲು ನಾನೇ ತಂದ ಬೆಡ್‌ಶೀಟ್........ ಆದರೂ ನಿದ್ದೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಂತು.

ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಎಚ್ಚರವಾದದ್ದು ಏನೋ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯ ಸದ್ದು ಕೇಳಿ ..... ಯಾವುದೋ ಗೀತೆ.... ಹಲವು ಕೊರಳುಗಳಿಂದ. 'ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ' ಅನ್ನಿಸಿತು. ಭಾಷೆ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಸ್ಫೂರ್ತಿ ತುಂಬುವ ಧಾಟಿ. ಹಾಗೇ ಆಲಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ಎದ್ದು ಕಿಟಕಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದೆ. ಕವಾಯತಿನಂಥದ್ದೇನೊ ನಡೆ ದಿತ್ತು. ೫೦-೬೦ ಹುಡುಗರು-ಹುಡುಗಿಯರು........ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಕುಸ್ತಿ ಯಂಥದ್ದೇನೊ ಕಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗಿತ್ತು .... ಒಂದು ಪಡೆಯ ಕಸರತ್ತಿನ ಹಾಗೆ.... ಏನಿದೆಲ್ಲಾ ಅನ್ನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ನಾನು ಯಾರನ್ನೂ ಕೇಳುವ ಹಾಗೇ ಇಲ್ಲ. ೯–೧೦ರ ಸಮಯಕ್ಕೆ ನನ್ನನ್ನು ಮತ್ತೊಂದು ವಿಶಾಲವಾದ ಮೈದಾನದ ಬಳಿಗೆ ಕರೆದೊಯ್ದರು. ಎಲ್ಲರೂ ಅಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ್ದರು. "ನಮಗೆ ನಾಟಕದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿ–ಆಡಲು ಕಲಿಸಿ" ಎಂದರು. "ನನಗಿಂತ ಬಲ್ಲವರು ಇದ್ದಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ನನ್ನ ನ್ನೇಕೆ ಕರೆತಂದಿರಿ" ಎಂದೆ. "ಇಲ್ಲ-ನಮಗೆ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ-ನಂಬಿಕೆಯಿಂದ ಹೇಳು ವವರು ಬೇಕು. ನಮ್ಮ ಬಗ್ಗೆ ಏನೇನೋ ತಿಳಿದು, ಹೇಳಿ ತೊಂದರೆ ಕೊಡುವ ಜನ ಬೇಡ" ಎಂದರು. "ನಮ್ಮ ಬಗ್ಗೆ ಬಹಳ ಕೇಳಬೇಡಿ" ಅಂದುಬಿಟ್ಟರು. ಅವರುಗಳ ಬಳಿಯೇ ಮಾತನಾಡಿಸಿ-ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ........ಅವರಿಂದಲೇ ಒಂದೆರಡು ನಾಟಕದ ವಸ್ತು ಆಯ್ದು ನಾಟಕ ಕಟ್ಟುವ ಬಗೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದೆ. ಅವರವರದೇ ಮಾತು–ಪ್ರಶ್ನೆ, ಉತ್ತರಗಳು: ನಾಟಕಕ್ಕೆ ವಸ್ತು. ಅದನ್ನೇ ಒಂದು ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿ ರೂಪ ಕೊಡುವ ಬಗೆ, ಅಭಿನಯ, ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ದೃಶ್ಯ ಸಾಧ್ಯತೆ- ಎಲ್ಲಿ ಗೀತೆಗಳ ಅಗತ್ಯ ಇರುತ್ತದೆ– ಎಲ್ಲ ಹೇಳಿದೆ. ನನಗೆ ತೃಪ್ತಿಕೊಟ್ಟ ೩–೪ ನಾಟಕಗಳು ಅಲ್ಲೇ ಸಿದ್ಧವಾದವು. ಈಗವರಿಗೆ ಸುಲಭ ವಿಧಾನ ಸಿಕ್ಕಿತ್ತು. ತುಂಬ ತೃಪ್ತಿಯಾಗಿತ್ತು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನಾಟಕದ ಅಂತಿಮ ದೃಶ್ಯ, ತೀರ್ಮಾನ ಅವರು ಒಪ್ಪುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. "ನಿಮಗೆ ಸರಿ ಕಂಡಂತೆ ಬದಲಾಯಿಸಿ" ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದೆ. ಅವರು ಹೇಗೆ ಮಾಡಿದರೊ, ಎಲ್ಲಿ ಆಡಿದರೋ!

೨–೩ ದಿನವಾಗಿತ್ತು. ನನಗೆ ಮನೆಯ ಆತಂಕ. ಇರುವ ಜಾಗ ಹೇಳದೆ, ಸಂಪರ್ಕಿಸದೆ ಹಾಗೆ ಎಂದೂ ಹೋದವಳಲ್ಲ. ಆತಂಕವಿತ್ತು. ಅವರಿಗದು ಅರ್ಥ

ವಾಗಿರಬೇಕು. ನನ್ನನ್ನು ಕಳಿಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿದರು. ನಾನು ಅಲ್ಲಿರುವಾಗ ಬಹಳಷ್ಟು ಕಂಡೆ. ಅದೊಂದು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಅನುಭವ. ಹುಡುಗ–ಹುಡುಗಿ ಮಧ್ಯೆ ಯಾವ ಅಂತರವಿರಲಿಲ್ಲ ಎಲ್ಲರೂ ಯಾವುದೋ 'ಕಾರಣ'ಕ್ಕೆ ದುಡಿದವರು. ನಾವೇನೋ ದೇಶ ಕಟ್ಟುವ ಧೀಮಂತರೆಂಬ ಭಾವ; ಅವರೇ ನಾಳಿನ 'ರಾಮ ರಾಜ್ಯ(?)'ದ ನಿರ್ಮಾಣಕಾರರೆಂಬ ನಂಬಿಕೆ. ಪುಟಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಚೈತನ್ಯ–ಏನೋ ಸಾಧಿಸುವ ಛಲ, ಪ್ರೀತಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡ ಜನ ಅಂದುಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಒಂದು ಘಟನೆ ನನಗೆ ಭಯ ತಂದಿತ್ತು.

ಒಂದು ೧೬–೧೭ರ ವಯಸ್ಸಿನ ಹುಡುಗಿ. ತುಂಬ ಚೆಲುವೆ. ಮಾತಾಡಿದರೆ ಮುತ್ತು ಸುರಿವಂತ ನಯಗಾರಿಕೆ ....ಆಕೆಯ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಅದೇನೊ ಮೊನಚು ....ಏನೋ ಖಿನ್ನತೆ ತುಂಬಿಕೊಂಡ ಹಾಗಿತ್ತು....ಅವರೆಲ್ಲರ ಬಿಗಿಮುಖದ ನಡುವೆ ಆ ಹುಡುಗಿ ತುಟಿ ಅರಳಿಸಿದರೆ ನನಗೆ ಏನೋ ಹಿತ ಅನ್ನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಹುಡುಗಿ ಗರ್ಭಿಣಿ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಹೋಯಿತು. ಮಾತು-ಮಾತಾಡುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ತಲೆ ಸುತ್ತಿ ಬಿದ್ದಳು. ಒಂದಿಷ್ಟು ವಾಂತಿಯೂ ಆಗಿರಬೇಕು. ಮುಂದೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ ನಾಲ್ಕಾರು ಮಂದಿ ಮುಖ ಮುಖ ನೋಡಿಕೊಂಡರು. ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಕಣ್ಣು ಗಳಲ್ಲಿ ಏನೋ ಭಯ. ಏನೂ ಆಗಿಲ್ಲದ ಹಾಗೆ ವರ್ತಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು. ಯಾರೋ ಬಂದರು.... ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಿದರು. ಆಕೆ ಕೊಂಚ ಕೊಸರಾಡಿದ ಹಾಗಿತ್ತು. ಬಹಳ ಸಣ್ಣ ಪ್ರತಿಭಟನೆ ಅದು. ಹೊರಟು ಹೋದರು.

ಮರುದಿನವೂ ಆ ಹುಡುಗಿ ಬಂದಳು........
ಇಂದು ಅವಳ ಕಣ್ಣ ಕಾಂತಿ ಕುಗ್ಗಿತ್ತು............
ಮುಖ ಬಾಡಿತ್ತು........
ನಾನು ಅವಳನ್ನೇ ದಿಟ್ಟಿಸಿದೆ........

ಒಮ್ಮೆ ತಲೆ ಎತ್ತಿ ನೋಡಿದಳು........ಮತ್ತೆ ಮೌನ. ನಿತ್ರಾಣವಾಗಿತ್ತೇನೊ; ಎಂದಿನ ಲವಲವಿಕೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ಮಾತು ಮುಗಿಸಿ ಹೊರಡುವಾಗ ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಕರೆದು "ಏನಾಯಿತಮ್ಮ ಹುಷಾರಿಲ್ಲವೆ ?" ಎಂದೆ. "ನೀವು ಕೇಳಬಾರದು ಎಂದಳು ಸುತ್ತ ನೋಡುತ್ತಾ ... ಅವಳಲ್ಲಿ ಭಯ ತುಂಬಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ನಿಧಾನವಾಗಿ "ಅದು ಹೋಯಿತು.... ತೆಗೆದು ಬಿಟ್ಟರು" ಎಂದಳು. ಅವಳ ಕಂಠ ಗದ್ಗದ ವಾಗಿತ್ತು... ತುಸು ದೂರದಲ್ಲಿ ನಿಂತ ಕೆಲವರು ಇತ್ತಲೇ ದುರು-ದುರು ನೋಡು

ತ್ತಿದ್ದರು. ಅವಳು ಏನೂ ಆಗಿಲ್ಲದ ಹಾಗೆ ನಡೆದು ಹೋದಳು. ನಾನು ಹಿಂತಿರುಗಿದೆ.

ಮನಸ್ಸು ಖಿನ್ನವಾಗಿತ್ತು. ಏನು ನಡೆದಿದೆ ಇಲ್ಲಿ ? ಸೃಷ್ಟಿಯ ವಿರುದ್ಧ ಎಂಥ ಹೋರಾಟ ಅನ್ನಿಸಿತು. ಯಾರೂ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ–ಎಲ್ಲಿ ಕರಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರೊ! ಇಂಥ ಒಂದೆರಡು ಘಟನೆಗಳು ನನಗೆ ಆ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಏನೋ ಭಯ........ ಅತಿ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟು ಇರುವುದನ್ನು ತೋರಿಸಿತ್ತು. ಬೇಗ ಹೊರಟು ಬಿಡಬೇಕು ಅನ್ನಿಸಿತ್ತು.

೪ನೇಯ ದಿನ ನನ್ನನ್ನು ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟರು. ಅದೊಂದು ಮರೆಯಲಾಗದ ದಿನ........ತುಂಬು ಪ್ರೀತಿ.... ವಿಶ್ವಾಸ... ಹಣ್ಣು-ರೊಟ್ಟಿ ಏನೆಲ್ಲ ತುಂಬಿಸಿ ಕೊಟ್ಟರು. ಹದಿನಾರರ ಆ ಬಾಲೆ ಎಲೆಗಳಲ್ಲಿ ತಾನೇ ಹೆಣೆದ ಪುಟ್ಟದೊಂದು ಬುಟ್ಟಿ ಕೊಟ್ಟು 'ನೆನಪಿಗೆ' ಎಂದಳು. ಹೀಗೆ ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟರು. ಮತ್ತೆ ಮದರಾಸಿಗೆ ಬಂದು ಬೆಂಗಳೂರಿನ ರೈಲು ಹತ್ತಿದೆ. 'ಇದಾವುದೂ ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳಕೂಡದು' ಎಂದರು. ಹೇಳಲು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಿರುವುದಾದರೂ ಏನು ಎಂದುಕೊಂಡೆ. ಅವರು ಯಾರೋ-ಯಾಕೆ ಕರೆದೊಯ್ದರೋ– ಯಾವ ಗುಟ್ಟೊ ಇಂದಿಗೂ ನನಗೆ ತಿಳಿಯದು. ಮತ್ತೆ ಯಾರೂ ಸಿಗಲೂ ಇಲ್ಲ. ಬಹಳ ದಿನಗಳೇ ಆಗಿವೆ ಎಂತಲೇ ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಈ ಅನುಭವ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. 'ಬೀದಿ ನಾಟಕ' ಬರೆದು ಆಡಿದ್ದರ ಫಲವಾಗಿ ಸಿಕ್ಕ ಒಂದು ಮರೆಯಲಾಗದ ಅನುಭವ ಇದು.

ಬೀದಿ ನಾಟಕಗಳು ಬಹುಕಾಲ ತಮ್ಮ ಶಕ್ತಿಯನ್ನ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೇ ಇಲ್ಲವೇನೊ. ರಾಜಕಾರಣಿಗಳು ಸೊಗಸಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡರು. ತಿಳಿದೋ ತಿಳಿಯದೆಯೋ ಮುಖವಾಣಿಗಳಾಗತೊಡಗಿದವರು-ಬಾಡಿಗೆಗೆ ಬೀದಿ ನಾಟಕ ಮಾಡಿದವರೂ-ಏನೆಲ್ಲಾ ಆಗಿ ಹೋಯಿತು....ಈಗ ನಾನು ಅಂದಿನ ಉತ್ಸಾಹವನ್ನು ಬೀದಿ ನಾಟಕದ ಬಗ್ಗೆ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ.

ಅಂದು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಆರಂಭಿಸಿದ್ದ ಬೊಂಬೆಯಾಟದ ಸ್ಥಿತಿಯೂ ಹಾಗೇ ಆಯಿತು. ಸೂತ್ರದ ಬೊಂಬೆಯಾಟ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ತುಂಬ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಹೊಸ ಆಯಾಮ ಕೊಟ್ಟು ರೂಪಿಸಲು ಹೊರಟೆ. ಅಂಥಾದೊಂದು ಗಂಭೀರವಾದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದೂ ಹೌದು. ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಒಂದು ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಸ್ವರೂಪ

ಇರಬೇಕೆಂಬ ನನ್ನ ನಿಲುವು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಪ್ರಿಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೇನೋ. ಏಕೋ ಎಲ್ಲವೂ ಸಡಿಲಗೊಂಡಿವೆ........ಪ್ರಯೋಗಕ್ಕಿಂತ, ಪ್ರಯೋಗ ಸಂಖ್ಯೆಗೇ ಆದ್ಯತೆ ಸಿಗುತ್ತಿದೆ. ನಮ್ಮ ಪ್ರೇಕ್ಷಕ ಯಾರೆಂದು ಗುರುತಿಸಲು ಆಗದ ಸ್ಥಿತಿ... ಇವು ಇಷ್ಟೇ, ಹೀಗೇ ... ಬೀದಿ ನಾಟಕಗಳ ಮೂಲಕ ನಾನು ನಿಜ ಬದುಕಿನ ಬೀದಿಗಿಳಿದಿದ್ದೆ ...

ಬೀದಿ ನಾಟಕ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ವೈಯುಕ್ತಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲೂ ನಾನು ೭೦ರ ದಶಕದ ಆರಂಭದ ವೇಳೆಗೆ ಲಿಟರಲಿ ಬೀದಿಗೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದೆ. ಒಬ್ಬಳೇ ಅಲ್ಲ, ನನ್ನೆರಡು ಮಕ್ಕಳ ಜೊತೆಗೆ! ಛಲ, ನೆರವಿಗೆ ಬಂದ ಸ್ನೇಹಿತರು ಬದುಕನ್ನು ಮತ್ತೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಲು ನೆರವಾದರು. ಒಂಟಿತನ ತುಂಬಲು, ಇಲ್ಲವಾದ ಸಮಾಧಾನ ಕೊಡಲು ಮುಂದಾದ ಗೆಳೆಯರೂ ಉಂಟು. ನಿವಾರಿಸಿಕೊಂಡೆ ಎಂದು ಇಂದು ಹೇಳಿ ಬಿಡಬಹುದು, ಅಂದು ಅದಷ್ಟು ಸುಲಭವಂತೂ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿದದ್ದು ಏನೂ ತಿಳಿಯದವಳನ್ನು ಬೀದಿಗೆ ಎಸೆದವರಿಗೆ ಸವಾಲಾಗಿ ನಿಂತು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ನೆಲೆಗೊಳಿಸುವುದು. ಮತ್ತು ಯಾವ ಪರಿಸರ, ಸಮಾಜ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ರಕ್ತ ಸಂಬಂಧಿಗಳು ಹೀನಾಯವಾಗಿ ಕಂಡರೋ, ಸುದ್ದಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹಿಗ್ಗಿದರೋ ಅವರೇ ನನ್ನ ನೆರವು ಕೇಳುವಂಥ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಏರಿ ನಿಲ್ಲುವುದು. ಅದನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ಬೊಗಳುತ್ತಿದ್ದ ಬಾಯಿಗಳಿಗೆ ನನ್ನೆದುರು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಹಿಂದೆಯೂ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಬಾಯಗಲಿಸುವ ಧೈರ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅರ್ಧ ರಾತ್ರಿ ಬಾಗಿಲು ತಟ್ಟಿ 'ಒಂಟಿಯಾಗೇಕೆ ಇರುತ್ತಿ' ಎಂದವರು ಈಗ ಹೆಣ್ಣು-ಪ್ರೀತಿ-ಪ್ರೇಮ-ನೈತಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪುಟಗಟ್ಟಲೆ ಬರೆದು ಮೆಚ್ಚಿಗೆ ಗಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ನನ್ನಂಥವರು ಎದುರಿಗೆ ಬಂದರೆ ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿ ಮುಂದೆ ಸರಿಯುತ್ತಾರೆ. ●

○

'.... ...ಹಿಂದೂ ಮಹಿಳೆಯ ಚಿಂತನೆ, ಕಾರ್ಯ ಎಲ್ಲವೂ ಅವಳ ಕುಟುಂಬ ಮತ್ತು ಸಮಾಜದವರ ಹಿತ ಚಿಂತನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನಶಿಸಿ ಹೋಗುವುದು. ಗ್ರಾಮ ಕುಟುಂಬಗಳಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿ ಇರುವುದನ್ನು ನಾವೀಗಲೂ ನೋಡಬಹುದು. ಸುಖದೇವತೆಯ ಉಪಾಸಕರಾದ ಆಧುನಿಕ ಮಹಿಳೆಯರು ಕೇವಲ ನಾಗರಿಕತೆ ಶೃಂಗಾರ ಇವುಗಳ ಮೋಹದಿಂದ ದುರ್ಬಲರಾಗಿದ್ದೇವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಮಗಿದ್ದ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ, ಜನನೀತ್ವ, ಜ್ಞಾನತ್ವಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಾಶವಾದವು. ಈ ದುರವಸ್ಥೆಯಿಂದ ನಾವು ಯಾವ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲದವರಾಗಿ ಭಾವಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ'.

– ಆರ್. ಕಲ್ಯಾಣಮ್ಮ

(ಸರಸ್ವತಿ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ–೧೯೨೫)

ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಧ್ಯಯನ:
ನಾಲ್ಕು ಮಹತ್ವದ ಪುಸ್ತಕಗಳು

⊕ ಬಿ. ಎಸ್. ವಿಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿ

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕ ಕಾಲ ಕಂಡಷ್ಟು ವೈವಿಧ್ಯವನ್ನು ಹಿಂದೆಂದೂ ಕಂಡಿರಲಾರದು. ಇಪ್ಪತ್ತನೇ ಶತಮಾನದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಷ್ಟು ಸಂಕೀರ್ಣವಾಗಿದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಹೊಸ ಆಶೋತ್ತರಗಳು ರೂಪಗಳು ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದ ಕಾಲವಿದು.

ಹದಿಮೂರನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ಹತ್ತೊಂಬತ್ತನೇ ಶತಮಾನ ಎಂದರೆ ಬೆರಳೆಣಿಕೆಯಷ್ಟು ಕನ್ನಡ ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತಿಗಳು ಬಂದ ಕಾಲ. ಹನ್ನೆರಡನೇ ಶತಮಾನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡದ್ದು ಇಪ್ಪತ್ತನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ. ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆಯಲ್ಲಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ರಾಜಕೀಯ ರಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದು ಈಗಲೇ ಹೌದು. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿಯೇ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೂ ಅವರು ಪಾದಾರ್ಪಣ ಮಾಡಿದಾಗ ಬರವಣಿಗೆಗೆ ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಅನುಭವ ಸಾಮಾಗ್ರಿ ದೊರೆಯುವಂತಾಯಿತು.

ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಾರ್ಹವಾದ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ ಈ ಯುಗದ ಇಪ್ಪತ್ತರ ದಶಕದಲ್ಲೇ ಮಹಿಳೆಯರು ಪತ್ರಿಕಾರಂಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ್ದು. ತಾವು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ಪತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನು ದೊಡ್ಡ ಹೋರಾಟ ಮಾಡಿ ಸುದೀರ್ಘ ಕಾಲ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದದ್ದೂ ಮಹಿಳೆಯರ ಹಿರಿಯ ಸಾಧನೆಯಾಗಿದೆ. ತಿರುಮಲೆ ರಾಜಮ್ಮ, ಶ್ಯಾಮಲಾದೇವಿ,

ಆರ್. ಕಲ್ಯಾಣಮ್ಮ, ತಿರುಮಲಾಂಬಾ ಮೊದಲಾದವರು ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಸರಿಸ ಬೇಕಾದ ಗಣ್ಯರು. ರಾಜಮ್ಮ, ಶ್ಯಾಮಲಾದೇವಿಯರು ತಮ್ಮ ಪತಿಯೊಂದಿಗೆ ಸಹಕರಿಸಿದರೆ ಕಲ್ಯಾಣಮ್ಮ. ತಿರುಮಲಾಂಬ ಅವರು ತಾವೇ ಸ್ವತಃ ಒಂದೊಂದು ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕಿ ಬೆಳೆಸಿದವರು. ಇಲ್ಲಿನ ವಿಶೇಷವಾದ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ ತಿರುಮಲಾಂಬ ಅವರ 'ಕರ್ನಾಟಕ ನಂದಿನಿ', 'ಸನ್ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿ', ಆರ್. ಕಲ್ಯಾಣಮ್ಮನವರ 'ಸರಸ್ವತಿ' ಮಹಿಳೆಯರಿಗಾಗಿಯೇ ಹೊರಟ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು. 'ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಸರ್ವತೋಮುಖವಾದ ಏಳಿಗೆಯನ್ನು ಗುರಿಯಾಗಿಟ್ಟು ಕೊಂಡ ಮಹಿಳೆಯರೇ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು'. "ಭಾರತ ಮಹಿಳೆಯರ ಇಹಪರ ವಿಜಯಾಭ್ಯುದಯಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸತಕ್ಕ ಲೇಖನಗಳಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ಸಚಿತ್ರ ಪಕ್ಷ ಪತ್ರಿಕೆ" ಎಂಬ ಘೋಷಣೆಯೊಂದಿಗೇ ಹೊರಟಿದ್ದು 'ಸರಸ್ವತಿ'. ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಇಂತಹ ಮೊಸಲು ಪತ್ರಿಕೆಗಳ ಅಗತ್ಯವಿತ್ತು. ಮಹಿಳೆಯರಲ್ಲಿ ಜಾಗೃತಿ ತರಲು ಅವರ ಬಳಿಗೇ ಹೋಗಬೇಕಾದ ಮಾರ್ಗವೊಂದರ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿತ್ತು. ಈ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಆ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿದರು.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯನಂತರದ ಬದುಕು ಸ್ತ್ರೀ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ, ಇನ್ನಿತರ ಉತ್ತೇಜನ ದಿಂದಾಗಿ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ, ಕೊಂಚ ವಿಶಾಲವಾದುದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಬರಹಗಾರ್ತಿ ಯರ ಹಿಂಡು ಹಿಂಡೇ ಬರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಆದರೆ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗುವ ಬಗ್ಗೆ ಆಸಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದ ಸ್ವತಂತ್ರ ಪೂರ್ವ ಯುಗದಲ್ಲಿ ತಮಗಿರುವ ಅಕ್ಷರ ಜ್ಞಾನದಿಂದಾಗಿ ಗದ್ಯ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಹಲವು ಲೇಖಕಿಯರು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋ ತ್ತರ ಕಾಲದ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಪ್ರೇರೇಪಣೆ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಧೈರ್ಯ ತುಂಬಿದ್ದಾರೆ. ಇವ ರಲ್ಲಿ ಬೆಳಗೆರೆ ಜಾನಕಮ್ಮ, ಶ್ಯಾಮಲಾದೇವಿ, ಕಲ್ಯಾಣಮ್ಮ, ತಿರುಮಲೆ ರಾಜಮ್ಮ, ತಿರುಮಲಾಂಬಾ, ಹೆಚ್. ವಿ. ಸಾವಿತ್ರಮ್ಮ, ಸರಸ್ವತೀಬಾಯಿ ರಾಜವಾಡೆ ಮೊದ ಲಾದವರು ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ಹೆಸರುಗಳು. ಇವರೆಲ್ಲರ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಒಂದು ಕಡೆ ದಾಖಲಿಸಿ ಪರಿಚಯಿಸಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡ ಕೆಲವು ಆಸಕ್ತರು ಈ ಬರಹಗಾರ್ತಿಯರ ಕೃತಿಗಳ ಸಂಪಾದನೆ ಮಾಡಿ ವಿಶ್ಲೇಷಣಾತ್ಮಕ ಮುನ್ನುಡಿ ಯೊಂದಿಗೆ ಅದನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ೧೯೮೮ರಲ್ಲಿ ನೇಮಿಚಂದ್ರ ಅವರ 'ಬೆಳಗೆರೆ ಜಾನಕಮ್ಮ : ಬದುಕು–ಬರಹ' ಸಂಪಾದಿತ ಕೃತಿ ಬಂತು. ೧೯೮೯ರಲ್ಲಿ ಡಾ. ವಿಜಯಾದಬ್ಬೆಯವರು ಶ್ಯಾಮಲಾದೇವಿಯನ್ನು ಕುರಿತ 'ಶ್ಯಾಮಲಾ ಸಂಚಯ' ವನ್ನು ಹೊರತಂದರು. ೧೯೯೨ರಲ್ಲಿ ಡಾ. ಬಿ. ಎನ್. ಸುಮಿತ್ರಾಬಾಯಿಯವರು

ಆರ್.ಕಲ್ಯಾಣಮ್ಮನವರನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ 'ಕಲ್ಯಾಣ ಸರಸ್ವತಿ' ಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು. ೧೯೯೨ರಲ್ಲೇ ತಿರುಮಲಾಂಬ ಅವರ ಜೀವನ-ಬರವಣಿಗೆಯನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಪುನಃ ವಿಜಯಾದಬ್ಬೆಯವರು 'ಹಿತೈಷಿಣಿಯ ಹೆಜ್ಜೆಗಳು' ಕೃತಿಯನ್ನು ಪ್ರಕಟ ಮಾಡಿದರು. ಕೇವಲ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಈ ನಾಲ್ಕು ಗ್ರಂಥಗಳು ಬಂದಿವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಮೂರನ್ನು ಲೇಖಕಿಯರ ಸಂಘ ಪ್ರಕಟಿಸಿದೆ. 'ಹಿತೈಷಿಣಿಯ ಹೆಜ್ಜೆಗಳು' ಕನ್ನಡ-ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆಯ ಪ್ರಕಟಣೆ.

ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ನವೋದಯ, ನವ್ಯ, ನವ್ಯೋತ್ತರ ಎಂಬ ಪ್ರಕಾರಗಳು ಬಂದದ್ದು ಸರಿಯಷ್ಟೇ. ನವ್ಯೋತ್ತರ, ದಲಿತ-ಬಂಡಾಯವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಂತೆ ಸ್ತ್ರೀ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ನವ್ಯದ ನಂತರ ಉಕ್ಕಿ ಬಂದ ಅಲೆಯಲ್ಲಿ ಇದೂ ಒಂದಾಗಿದೆ. ಕತೆ, ಕಾದಂಬರಿ, ಕವಿತಾ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ್ದ ಲೇಖಕಿಯರಿಗೆ ಸ್ವತಂತ್ರಪೂರ್ವ ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತಿಗಳ ಕಡೆ ಗಮನ ಹರಿದು ಈ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಪ್ರಕಟಣೆಯ ಕಡೆ ತಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿ ಹಾಯಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬಂದುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳಿವೆ. ಇವರ ಉದ್ದೇಶ ಸ್ವತಂತ್ರ ಪೂರ್ವಯುಗದಲ್ಲೇ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಲೇಖನೀ ವ್ಯವಸಾಯದಲ್ಲಿ ಎಂತಹ ದೃಢ ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನು ಇಟ್ಟಿದ್ದರು. ಅದು ಎಷ್ಟು ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿತ್ತು, ಅದರ ಹಿನ್ನೆಲೆಯೇನು, ಅದನ್ನು ನಾವು ಗುರುತಿಸಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯ ಎಷ್ಟಿದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತೋರಿಸುವುದು; ಅದರ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದು, ಆ ಮೂಲಕ ಅವರುಗಳ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಇದುವರೆಗೆ ಸಿಗದೇ ಹೋದ ಗುರುತು ಹಚ್ಚುವುದರ ಮೂಲಕ ಅವಗಣನೆಗೆ ಗುರಿಯಾದವರನ್ನು ಬೆಳಕಿಗೆ ತರುವುದು, ಹೆಸರನ್ನೇ ಕೇಳದವರಿಗೆ ಇವರ ಕೊಡುಗೆಯೇನು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದು, ಆ ಮೂಲಕ ಸ್ತ್ರೀ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಒಂದು ದೀರ್ಘ ಪರಂಪರೆಯ ಮಹತ್ವದ ಕಾಲವನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು. 'ಇತಿಹಾಸದ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿ ಹೋಗಿರುವ ಕನ್ನಡ ಲೇಖಕಿಯರ ನೆಸಪನ್ನು ಅಗೆದು ತೆಗೆದು ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನವನ್ನು ಸ್ತ್ರೀಪರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮಾಡುವುದು' ('ಕಲ್ಯಾಣ ಸರಸ್ವತಿ'ಯಲ್ಲಿ ಹೇಮಲತಾ ಮಹಿಷಿಯವರ ಮುನ್ನುಡಿ) ಈ ನಾಲ್ಕು ಕೃತಿಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆ.

ಈ ನಾಲ್ಕೂ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾನವಾದ ಲಕ್ಷಣಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದವರು ಮೊದಲು ಈ ಸಾಹಿತಿಗಳ ಬದುಕಿನ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟು, ಅವರ ಆಸಕ್ತಿಗಳು ಅರಳಿದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿ, ಅವರ ಧ್ಯೇಯ-ಧೋರಣೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿ, ಕೃತಿ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟು-ಅದರ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡಿ, ಅವರ ಬರಹ

ಗಳನ್ನೂ ಎರಡನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣಮ್ಮ ನವರ ಎಲ್ಲ ಬರಹಗಳೂ 'ಕಲ್ಯಾಣ ಸರಸ್ವತಿ'ಯಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಮಿಕ್ಕ ಮೂರು ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ, ದೊರೆತಿರುವ ಅವರ ಎಲ್ಲ ಬರಹಗಳೂ ಸೇರಿವೆ.

ವೇಶ್ಯಾಕುಲದ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಮುರಿದು ಬೆಳಗಾವಿ ರಾಮಚಂದ್ರ ರಾಯರನ್ನು ವಿವಾಹವಾದ ಸುಭದ್ರೆ ತಮ್ಮ ಹೆಸರನ್ನು ಶ್ಯಾಮಲಾದೇವಿ ಎಂದು ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಂಡು ಬರವಣಿಗೆ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಂಡವರು. 'ಹೂಬಿಸಿಲು', 'ಹೊಂಬಿಸಿಲು' ಎಂಬ ಎರಡು ಕಥಾ ಸಂಕಲನಗಳಲ್ಲದೇ ಇತರ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವ ಶ್ಯಾಮಲಾದೇವಿ ಅನೇಕ ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದೂ ಅಲ್ಲದೇ 'ಜಯಕರ್ನಾಟಕ' ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪತಿಯೊಂದಿಗೆ ಸಹ ಸಂಪಾದಕತ್ವವನ್ನು ನಡೆಸಿದವರು. ಬದುಕಿದ್ದ ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ (೧೯೧೦–೪೩) ತುಂಬು ಚಟುವಟಿಕೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಬದುಕು ನಡೆಸಿದಾಕೆ.

ಬೆಳಗೆರೆ ಜಾನಕಮ್ಮ (೧೯೧೨–೪೮) ನವೋದಯದ ಮೊದಲ ಕವಯಿತ್ರಿ. ಕವಿತೆಯ ಹೊರತಾಗಿ ಮತ್ತೇನೂ ರಚಿಸದ ಇವರ ಒಂದು ಕವನ ಸಂಕಲನ 'ಕಲ್ಯಾಣ' ಪ್ರಕಟವಾಗಿದ್ದ, ಅಪ್ರಕಟಿತ ಕವನಗಳನ್ನು ನೇಮಿಚಂದ್ರ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಹೊರ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಾಣದ, ಸಂಪ್ರದಾಯಶೀಲ ಮನೆ ಸೇರಿದ ಜಾನಕಮ್ಮ ತನ್ನ ಕಾಲದ ಹೆಸರಾಂತ ಕವಿಗಳಾದ ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುವಂತಹ ಕವಿಯಾದದ್ದು ಒಂದು ವಿಶೇಷ.

ತಿರುಮಲಾಂಬಾ ಕನ್ನಡದ ಮೊದಲ ಪತ್ರಿಕಾಕರ್ತೆ (೧೮೮೭–೧೯೮೨). 'ಕರ್ನಾಟಕ ನಂದಿನಿ' 'ಸನ್ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿ' ಎಂಬ ಪತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನು ೧೯೧೩ರಲ್ಲೇ ಹೊರತಂದವರು. 'ಸತೀ ಹಿತೈಷಿಣಿ' ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಾಶನ ಮಾಡಿದವರು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕೈಸುಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವಂತಹ ಎರಡು ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ಕೈ ಹಾಕಿದ್ದೇ ತಿರುಮಲಾಂಬ ಅವರ ಸಾಹಸವಂತಿಕೆಯನ್ನು ತೋರುತ್ತದೆ. ಒಂದಿಗೇ ಅನೇಕ ಕಾದಂಬರಿ, ನಾಟಕ, ಪ್ರಬಂಧ, ಗೀತೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದವರು. ಅವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ವಿಮರ್ಶೆ ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಮಾಸ್ತಿಯವರಿಂದ ಆದದ್ದು ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ಸಂಗತಿ. ಆದರೆ ಆದ ರೀತಿ ಮಾತ್ರ ಉತ್ತೇಜಕವಲ್ಲ. ಈ ಎಲ್ಲ ಸಂಗತಿಗಳೂ 'ಹಿತೈಷಿಣಿಯ ಹೆಜ್ಜೆಗಳ'ಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾಗಿವೆ. ಅವರ ನಭ, ವಿರಾಗಿಣಿ, ವಿದ್ಯುಲ್ಲತಾ–ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಕಾದಂಬರಿಗಳೂ ಇಲ್ಲಿ ಸೇರಿವೆ.

ಆರ್. ಕಲ್ಯಾಣಮ್ಮನವರು (೧೮೯೧-೧೯೬೫) ೧೯೧೭-೧೯೬೩ ರವರೆಗೆ 'ಸರಸ್ವತಿ' ಎಂಬ ಪಕ್ಷ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿ, ಅದರ ರಜತ ಮಹೋತ್ಸವವನ್ನು ಆಚರಿಸಿದವರು. ಕಾದಂಬರಿ, ಸಣ್ಣಕಥೆ, ನಾಟಕಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಇವರು ಮಕ್ಕಳ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೈಯಾಡಿಸಿ, ಮಕ್ಕಳ ಕೂಟವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ನಡೆಸಿ, ಅನೇಕ ಸಂಘ-ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸಿ, ರಾಜಕೀಯವಾಗಿಯೂ ಚಟುವಟಿಕೆಯಿಂದಿದ್ದವರು.

ಈ ನಾಲ್ವರಲ್ಲಿ ತಿರುಮಲಾಂಬಾ, ಕಲ್ಯಾಣಮ್ಮ ಬಾಲವಿಧವೆಯರು. ತಮ್ಮ ಸಮಕಾಲೀನರಂತೆ ಮನೆಯ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಕೊಳ್ಳದೇ ತಮ್ಮ ಬೇಸರ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೊಂದು ಸಾಮೂಹಿಕ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನು ಇವರು ಆರಿಸಿಕೊಂಡದ್ದೇ ಒಂದು ಹೆಚ್ಚುಗಾರಿಕೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ತಿರುಮಲಾಂಬಾ ಅವರಿಗೆ ತಂದೆಯ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಇತ್ತು. ಕಲ್ಯಾಣಮ್ಮನವರಿಗೆ ಅದಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ತಿರುಮಲಾಂಬಾ ಅವರಲ್ಲಿ ದೃಢತೆ, ನಿರ್ಭೀತಿ, ಕೆಚ್ಚು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಮಾಸ್ತಿಯವರು 'ವಿರಾಗಿಣಿ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಶೃಂಗಾರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಖಂಡಿಸುವಂತಹ ಬರವಣಿಗೆಯನ್ನು ನೀಡುವ ದಿಟ್ಟತನ ಅವರಲ್ಲಿದೆ. ಒಂದಿಗೇ ವಿಧವಾ ವಿವಾಹವನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸುವ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಮನೋಭಾವವೂ ಇದೆ. 'ನಭ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಕಲ್ಯಾಣಮ್ಮನವರು ಇಂತಲ್ಲದೇ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕ ಮನೋಭಾವ ಹೊಂದಿದವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. 'ನಿರ್ಭಾಗ್ಯವಂತೆ' ಕಾದಂಬರಿಯ ವಸ್ತು ವಿಧವಾ ವಿವಾಹವೇ ಆಗಿದೆ. ಮಠದ ಆಚಾರ್ಯರ ಒಪ್ಪಿಗೆಯೊಂದಿಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರ ಸಮ್ಮತಿಯೊಂದಿಗೇ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ನಾಯಕಿಯ ವಿವಾಹವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕೃತಿಯ ಉಪಸಂಹಾರದಲ್ಲಿ ವಿಧವೆಯರನ್ನು ಕುರಿತು ಕಲ್ಯಾಣಮ್ಮನವರು ಹೇಳಿರುವ ಮಾತುಗಳು ತೀವ್ರ ವ್ಯಥೆಯಿಂದ ಕೂಡಿರುವಂಥವು. ಬಾಲವಿಧವೆಯರ ಕಷ್ಟವು ಶೀಘ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ವಿಮೋಚನೆಯಾಗಬಹುದೆಂಬ ನಂಬುಗೆಯೊಂದಿಗೆ ಕಾದಂಬರಿ ಮುಕ್ತಾಯವಾಗಿದೆ. ಗುಲವಾಡಿ ವೆಂಕಟರಾಯರ 'ಇಂದಿರಾಬಾಯಿ'ಯಂತಹ ಕಾದಂಬರಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಕೆಲವೇ ವರ್ಷಗಳ ಅಂತರದಲ್ಲಿ (೧೯೧೩ರಲ್ಲೇ ಅವರ 'ಸುಶೀಲೆ' ಹೊರ ಬಂದಿತು) ಬರೆದು, ಮೊದಲ ಕಾದಂಬರಿಕಾರ್ತಿ ಎನಿಸಿಕೊಂಡ ತಿರುಮಲಾಂಬಾ ಅವರು ವಿಧವಾ ವಿವಾಹವನ್ನು ಮನ್ನಿಸದೇ ಅವರು ವಿರಾಗಿಣಿಯಂತಿರುವುದೇ ಸರಿ ಎನ್ನುವುದು ಅವರ ಸಂಪ್ರದಾಯಶೀಲ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಯಶಃ

ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳದಿರುವಿಕೆಯಲ್ಲೂ ಈ ಮನೋಭಾವವೇ ಕಾರಣವಿರಬೇಕು.

ಈ ನಾಲ್ಕೂ ಕೃತಿಗಳು ತುಂಬು ಪ್ರೀತಿ, ಅಭಿಮಾನ, ಗೌರವ, ಶ್ರದ್ಧೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮನೋನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವಿಸಿವೆ. ಆದರೆ ಈ ಪ್ರೀತಿ, ಅಭಿಮಾನಗಳು ಕುರುಡಾಗಿಲ್ಲ. ಸಂಪಾದಕಿಯರು ಈ ಮಹಿಳೆಯರ ಗುಣಾತ್ಮಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡಂತೆಯೇ ಪ್ರತಿಗಾಮಿ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಟೀಕಿಸಿದ್ದಾರೆ. ವಿಧವಾ ವಿವಾಹವನ್ನು ಮನ್ನಿಸದ ತಿರುಮಲಾಂಬಾ ಅವರ ಆಲೋಚನೆಯನ್ನು ವಿಜಯಾ ದಬ್ಬೆಯವರು ಒಪ್ಪದೇ ಹೋದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನಿರಬಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದ್ದಾರೆ. 'ಮನಸ್ಸಿದ್ದು ಮತಿಯಿಲ್ಲ। ಕಣ್ಣಿದ್ದು ಕುರುಡೆಲ್ಲ। ಹೆಣ್ಣಾದಿ ಜನಕಜೆಗೆ। ಏನು ಚೆನ್ನಿಲ್ಲ', 'ಗಂಡನೆಂದರೆ ಪ್ರಾಣಗಂಡ-ಹೆಣ್ಣೇ ನೀ ಗಂಡನ ಕೂಡಿಕೊಂಡ್ಯ। ನೋಡು ಮಂಡೂಕ ಸರ್ಪದ ನೆಳಲಿಗೆ ಹೋದಂತೆ' ಎಂಬಂತಹ ನಿಸ್ಸಂಕೋಚದ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡಂತೆಯೇ ನೇಮಿಚಂದ್ರ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಕವನಗಳು ಲೋಕರೂಢಿಯ ನೀತಿ ಬೋಧಿಸಿಬಿಡುವುದುಂಟು, ದುರ್ಬಲವಾಗಿರುವುದುಂಟು, ಎನ್ನುವ ಟೀಕೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ನಾಲ್ವರಲ್ಲಿ ಜಾನಕಮ್ಮ ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದವರಲ್ಲ. ಕಾಗುಣಿತ ತಪ್ಪಾಗುತ್ತಿದ್ದರೂ ಪತಿಯೊಂದಿಗೆ ಮನಸ್ತಾಪವಾದರೂ ಬಿಡದೇ ತಿಳಿದವರಿಂದ ಪದಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಪದ್ಯ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದವರು-'ಜನಕಜೆ' ಎಂಬ ಕಾವ್ಯನಾಮದಲ್ಲಿ. ಅನಾರೋಗ್ಯ, ಮನೆಯ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯಗಳಾವುವೂ ಕವಿತಾ ರಚನೆಯಿಂದ ಅವರನ್ನು ಹಿನ್ನಡೆಸಲಿಲ್ಲ. ಶ್ಯಾಮಲಾದೇವಿ. ಕಲ್ಯಾಣಮ್ಮನವರು ಅನೇಕ ಸಂಘ-ಸಂಸ್ಥೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕವಿಟ್ಟುಕೊಂಡಂತೆಯೇ ಮುನಿಸಿಪಾಲಿಟಿಯ ಸದಸ್ಯೆಯರಾಗಿ ಇದ್ದವರು. ರಾಜಕೀಯದಿಂದ ದೂರವಿದ್ದವರೆಂದರೆ ತಿರುಮಲಾಂಬಾ ಮತ್ತು ಜಾನಕಮ್ಮ. ತಿರುಮಲಾಂಬಾ ಅವರಲ್ಲಿ ಅತೀಂದ್ರಿಯ ಎನ್ನುವಂತಹ ಶಕ್ತಿಯೊಂದಿತ್ತು ಎನ್ನುವುದು ಒಂದು ಕುತೂಹಲಕಾರಿಯಾದ ಸಂಗತಿ. ಇವರು ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಬದುಕಿದ್ದರೂ ಕಡೆ ಕಡೆಗೆ ಬರವಣಿಗೆಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದವರು. ಇದಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ಆಲೋಚನೆಗಳು ಈಗಿನವರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಾಗುತ್ತದೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎನ್ನುವ ಸಂಕೋಚವೇ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ.

ಈ ಎಲ್ಲ ಸಂಪಾದನೆಯ ಉದ್ದೇಶ ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಇರುವ ಸಾಮಗ್ರಿಯ ಕೊರತೆಯನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವುದು. ಈ ಮೂಲಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಲಯದಲ್ಲಿರುವ ಹಲವು ತಪ್ಪು ಗ್ರಹಿಕೆಗಳನ್ನು ದೂರ ಮಾಡುವುದು. ಇದರ ಅಂಗವಾಗಿಯೇ ನಡೆದಿರುವ ಈ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಲಸವೂ ಸಾಗಿದೆ. ಸಾಂಘಿಕವಾಗಿ ಶ್ಯಾಮಲಾದೇವಿ, ಕಲ್ಯಾಣಮ್ಮ ಅವರುಗಳು ಮಾಡಿದ ಕೆಲಸ ಯಾರೂ ಮೆಚ್ಚುವಂತಹುದೇ. ಆದರೆ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯವಾಗಿಯೇ ನೋಡಬೇಕು ಎನ್ನುವವರಿಗೆ ಲೇಖಕಿಯರ ಆಶಯವೊಂದರ ಅರಿವಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ. "ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ, ಸರಿಯಾದ ಗುರುತಿಸುವಿಕೆ, ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ, ಮಹಿಳಾ ಬರಹದ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ, ಕೂಡಿಸಿ, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಸ್ತ್ರೀಪರ ನೋಟದಿಂದ ನೋಡುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ" ಎನ್ನುವ ಧ್ಯೇಯ ಇವರಿಗಿದೆ (ವಿಜಯಾದಬ್ಬೆ-'ಮಹಿಳೆ-ಸಾಹಿತ್ಯ-ಸಮಾಜ' ಪುಟ: ೧೧೧). ಇದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಈ ಕೃತಿಗಳು ಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ. ಸ್ವತಂತ್ರಪೂರ್ವ ಯುಗದ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿ ಆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಇವರುಗಳ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ, ಅದು ಏಕೆ ಅಷ್ಟು ಮಹತ್ವದ್ದು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಇವರು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಉದಾಹರಣೆಗಾಗಿ 'ಕಲ್ಯಾಣ ಸರಸ್ವತಿ'ಯನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಇವು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಕೊಡುಗೆ ಯಾವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಗಣನೀಯ ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಎಂದು ಯೋಚಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಮಾರ್ಗವನ್ನೂ ತೋರಿಸುತ್ತವೆ.

ಪ್ರಗತಿಪರ ಧೋರಣೆಯುಳ್ಳ ಲೇಖಕಿಯರು ಈ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭದ ದಶಕಗಳಲ್ಲೇ ಇದ್ದರು. ಸ್ತ್ರೀವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ, ಸ್ವಾವಲಂಬನೆ, ವಿಧವಾವಿವಾಹದಂತಹ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಗತಿಯ ಕಡೆಗೆ ಮಹಿಳೆಯರ ಗಮನ ಸೆಳೆಯುವ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಅವರು ಮಾಡಿದರು. ಇವರ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಹಿರಿಯರು ಕೆಲವರು ಮಾತ್ರ. ಬೇಂದ್ರೆಯವರು 'ತಂಗಿ ಜಾನಕಮ್ಮ'ನನ್ನು ಕುರಿತು ಒಂದು ಕವನವನ್ನು ರಚಿಸಿದರು. ಸಾಹಿತ್ಯ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಸ್ವಭಾವ ಸಿದ್ಧ ಹಕ್ಕು ಎಂದು ನಂಬಿದ್ದ ಶ್ಯಾಮಲಾದೇವಿಯವರನ್ನು ಬೆಟಗೇರಿ ಕೃಷ್ಣಶರ್ಮ, ದ. ಬಾ. ಕುಲಕರ್ಣಿ, ಎಸ್.ಎಸ್.ಮಾಳವಾಡರಂತಹವರು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸುಭೋಧ ರಾಮರಾಯರು ಡಿ.ವಿ.ಜಿ, ಕಲ್ಯಾಣಮ್ಮನವರನ್ನು ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ಕಂಡು ಗೌರವಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಾಹಿನಿಯಲ್ಲಿ ಇವರು ಹೇಗೆ ಮಹತ್ವದ ಗುರುತುಳಿಸಿ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ

ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಅರಿಯಿಸುವ ಕೆಲಸ ಇದುವರೆಗೆ ಆಗಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಲ್ಲೇ ಅವರನ್ನು ಒಂದೋ ಎರಡೋ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿ ಮುಂದುವರೆದಿರುವ ಪರಿಪಾಠವನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾ, ಈ ಒಂದು ಪರಂಪರೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲೂ ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ವನ್ನು ಮೌಲ್ಯೀಕರಿಸುವ ಕೆಲಸವಾಗಬೇಕೆಂಬ ಕಳಕಳಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಕಿಯರು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಕಳಕಳಿಯೇ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ವನಸುಮಗಳನ್ನು ಬೆಳಕಿಗೆ ತರುವ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದೆ. ಇಂತಹ ಸದಾಶಯು ಸಾಧನೆಯ ಕಾರ್ಯ ಮುಂದೆಯೂ ಆಗಬೇಕಿದೆ.

ಪುಸ್ತಕಗಳ ವಿವರ

೧. **ಹಿತೈಷಿಣಿಯ ಹೆಜ್ಜೆಗಳು–(೧೯೯೨)**
ಪ್ರ: ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆ, ಬೆಂಗಳೂರು–೨
ಸಂ: ವಿಜಯಾ ದಬ್ಬೆ, ಪು: ೧೨ + ೧೩೦ + ೭೭೮, ಬೆಲೆ: ರೂ. ೮೫.

೨. **ಶ್ಯಾಮಲಾ ಸಂಚಯ–(೧೯೮೯)**
ಪ್ರ: ಕರ್ನಾಟಕ ಲೇಖಕಿಯರ ಸಂಘ, ಚಾಮರಾಜಪೇಟೆ, ಬೆಂಗಳೂರು-೧೮.
ಸಂ: ವಿಜಯಾದಬ್ಬೆ, ಪು: ೩೪ + ೩೦೪, ಬೆಲೆ: ರೂ. ೪೦.

೩. **ಬೆಳಗೆರೆ ಜಾನಕಮ್ಮ : ಬದುಕು ಬರಹ–(೧೯೮೮)**
ಪ್ರ: ಕರ್ನಾಟಕ ಲೇಖಕಿಯರ ಸಂಘ, ಚಾಮರಾಜಪೇಟೆ, ಬೆಂಗಳೂರು-೧೮.
ಸಂ: ನೇಮಿಚಂದ್ರ, ಪು: ೧೨ + ೧೭೦, ಬೆಲೆ: ರೂ. ೨೦

೪. **ಕಲ್ಯಾಣ ಸರಸ್ವತಿ–(೧೯೯೨)**
ಪ್ರ: ಕರ್ನಾಟಕ ಲೇಖಕಿಯರ ಸಂಘ, ಚಾಮರಾಜಪೇಟೆ ಬೆಂಗಳೂರು–೧೮.
ಸಂ: ಡಾ. ಬಿ. ಎನ್. ಸುಮಿತ್ರಾಬಾಯಿ ಪು: ೧೦ + ೩೯೫, ಬೆಲೆ: ರೂ. ೬೦

●

ಮಹಿಳಾ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು: ಒಂದು ನೋಟ

⊕ ಚಂದ್ರಮತಿ ಸೋಂದಾ

ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ನಾನು ಯಾರದೋ ಮನೆಯಲ್ಲಿ 'ಗೃಹಶೋಭಾ' ಎಂಬ ಮಹಿಳಾ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ನೋಡಿದೆ. ಆ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತ ಜಾಹಿರಾತನ್ನು ಮೊದಲೇ ಗಮನಿಸಿದ್ದೆ'. ಹಾಗಾಗಿ, ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಮನೆಗೆ ತಂದು ಓದಲು ಅದನ್ನು ಬಿಡಿಸಿದಾಗ ನನ್ನ ನಿರೀಕ್ಷೆ ಸುಳ್ಳಾಗಲಿಲ್ಲ. ಪತ್ರಿಕೆಯು ತುಂಬ ಮಹಿಳೆಯರ ಅಲಂಕಾರ ವಿನ್ಯಾಸದ ವಿವರಗಳು, ಅಡಿಗೆ ವಿಷಯಗಳು, ಅತ್ತೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಹೇಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕೆಂಬ ಉಪದೇಶ ಗಳು ತುಂಬಿದ್ದವು. ಸಮಾನತೆಗಾಗಿ ಮಹಿಳೆಯರು (ಬೆರಳೆಣಿಕೆಯ ಮಂದಿ) ಪ್ರಸ್ತುತ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಆಕೆಯನ್ನು ಇನ್ನೂ 'ಗೃಹಶೋಭೆ'ಯಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿರುವ, 'ಸಿದ್ಧಮಾದರಿ'ಗಳಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುವ ಪತ್ರಿಕೆಯೊಂದು ಇದೀಗ ಜನ್ಮ ತಾಳಿದೆಯೆಂದರೆ, ಅದರಲ್ಲೂ, ಅಂತಹ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವವರೂ ಮಹಿಳೆಯರೇ ಎಂದರೆ, ಮಹಿಳಾ ಚಳುವಳಿಯ ದನಿ ಎಷ್ಟು ಕ್ಷೀಣವಾದುದು ಎಂದು ಯೋಚಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಹಲವಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿರುವ 'ವನಿತಾ' 'ಗೆಳತಿ' ಕೂಡ ಇದಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿರುವ ಪತ್ರಿಕೆಗಳೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಇವೆಲ್ಲ ವಾಣಿಜ್ಯ ಪತ್ರಿಕೆ (ವ್ಯವಸಾಯೀ?) ಗಳಾದ್ದರಿಂದ ಅವುಗಳ ಉದ್ದೇಶ ಸೀಮಿತವಾದುದೇ ಆಗಿದೆ. ಆದಾಗ್ಯೂ ಇವು ಮಹಿಳೆಯರಿಗೇ ಮೀಸಲಾದ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಾಗಿದ್ದು, ಮಹಿಳೆಯರಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಅನುಭವ, ಅನಿಸಿಕೆಗಳಿಗೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ನೀಡಬೇಕೆಂಬ ಉತ್ಸಾಹವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತಿವೆ; ಅವರಲ್ಲಿ ಓದುವ ಅಭಿರುಚಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸುತ್ತಿವೆ ಎನ್ನುವುದು ನಿಜ. ಆದರೂ ಸಶಕ್ತ ಪ್ರಸಾರ ಮಾಧ್ಯಮವಾದ ಪತ್ರಿಕೆಗಳ ಪಾತ್ರ ಇಷ್ಟಕ್ಕೇ ಸೀಮಿತವಾದರೆ ಸಾಕೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಯೋಚಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಸ್ಥಿತಿ

ಹೇಗಿದೆ ಎನ್ನುವುದರ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕನ್ನು ಚೆಲ್ಲುವ, ಸ್ವಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಬಗೆಗೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಅರಿವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಪತ್ರಿಕೆಯದಲ್ಲವೆ ಎಂದು ಚಿಂತಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಇಂತಹ ವಾಣಿಜ್ಯ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲದೆ,'ಅಚಲ', 'ಮಾನಸ', 'ಸಮತಾ ವಾರ್ತಾಪತ್ರ' 'ವಿಮೋಚನಾ ವಾರ್ತಾಪತ್ರ'ದಂತಹ ಪತ್ರಿಕೆಗಳೂ ಹೊರಬರುತ್ತಿವೆ. ಸ್ತ್ರೀವಾದೀ ಸಂಘಟನೆಗಳು ತಮ್ಮ ಆಲೋಚನೆಗಳು ಹಾಗೂ ಚರ್ಚೆಗಳಿಗೆ ಮೂರ್ತರೂಪವನ್ನು ಕೊಡುವ, ಸ್ತ್ರೀಸಂವೇದನೆಯನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವ, ಸ್ತ್ರೀಪರ ಕಾಳಜಿಯನ್ನು ಉದ್ದೀಪನಗೊಳಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಪತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನು ಹೊರ ತರುತ್ತಿವೆ.

ಮೈಸೂರಿನ ಸಮತಾ ಬಳಗವು ತನಗೆ ಓದುಗರೊಂದಿಗೆ ಸಂವಾದವೇರ್ಪಡುವ ತುರ್ತಿದೆ ಎನ್ನಿಸಿದಾಗ ಮಾತ್ರ 'ಸಮತಾ ವಾರ್ತಾಪತ್ರ' ವನ್ನು ಹೊರ ತರುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಇದೊಂದು ಅನಿಯತಕಾಲಿಕವಾಗಿದೆ. 'ಸಮತಾ' ಬರವಣಿಗೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಿಲ್ಲ.

ಬೆಂಗಳೂರಿನ ವಿಮೋಚನಾ ಗುಂಪು ತನ್ನ ಚರ್ಚೆಯ ವೇದಿಕೆಯಾಗಿ 'ವಿಮೋಚನಾ ವಾರ್ತಾಪತ್ರ'ವನ್ನು ಹೊರತರುತ್ತಿದೆ. ದ್ವೈಮಾಸಿಕವಾಗಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿರುವ ಈ ಪತ್ರಿಕೆ ಮಹಿಳೆಯರ ಮೇಲಿನ ತುಳಿತ, ಲೈಂಗಿಕ ಶೋಷಣೆ ಮುಂತಾದ ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನ ರಚನೆಯನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತದೆ; ಟೀಕಿಸುತ್ತದೆ. ಜಾತಿ, ಧರ್ಮ. ಕಾನೂನು ಹಾಗೂ ಪ್ರಸಾರ ಮಾಧ್ಯಮಗಳು ಮಹಿಳೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿವೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿರುವ ಜಾಗೃತಿ ಮಹಿಳಾ ಸಂಘಟನೆ ದ್ವೈಮಾಸಿಕವಾಗಿ ಹೊರ ತರುತ್ತಿರುವ 'ಅಚಲ' ಮಹಿಳಾ ದನಿಗೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ನೀಡುವುದು, ಮಹಿಳಾ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಅಧ್ಯಯನಗಳಲ್ಲದೆ, ಸ್ತ್ರೀವಾದೀ ಲೇಖಕಿಯರನ್ನು ಓದುಗರಿಗೆ ಪರಿಚಯಿಸುವ ಕೆಲಸವನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ.

'ಮಾನಸ' ಕೂಡ ಈ ಸಾಲಿಗೆ ಸೇರುವ ಪತ್ರಿಕೆ. ಮಹಿಳೆಯರ ಮೇಲಿನ ದೌರ್ಜನ್ಯಗಳನ್ನು ಬೆಳಕಿಗೆ ತರುವುದು,ಮಹಿಳಾ ಚಳುವಳಿಯ ನೆಲೆಯ ಹುಡುಕಾಟ, ಸ್ತ್ರೀಸಂವೇದನೆಯುಳ್ಳ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಪರಿಚಯ ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಓದುಗರೊಂದಿಗೆ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಕರ್ನಾಟಕ ಲೇಖಕಿಯರ ಸಂಘ ಪ್ರಕಟಿಸಿಸುತ್ತಿರುವ 'ಲೇಖಕಿ' ಮಹಿಳೆಯರ ಬರವಣಿಗೆಯ ವೇದಿಕೆಯಾಗಿದ್ದರೆ, ಕೇಂದ್ರಸರ್ಕಾರದ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಮಹಿಳಾ ಸಮಖ್ಯಾ ಮಹಿಳೆಯರಲ್ಲಿ ಜಾಗೃತಿ ಮೂಡಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ 'ಸಮಖ್ಯಾ ಸಂವಾದ' ವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿದೆ.

ವಾಣಿಜ್ಯ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಂತೆ ಈ ಮೇಲಿನ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಅಧಿಕ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಓದುಗರನ್ನು ಹೊಂದಿಲ್ಲ. ಈ ಪತ್ರಿಕೆಗಳ ಓದುಗರು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನಗರ ಪ್ರದೇಶದ ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ವಿದ್ಯಾವಂತ ಮಹಿಳೆಯರು. ಮಹಿಳಾ ಚಳುವಳಿ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಬೇಕಾದರೆ, ಅದಕ್ಕೊಂದು ಚಾಲನೆ ದೊರಕಬೇಕಾದರೆ ಈ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಸಮಾಜದ ಎಲ್ಲ ಸ್ತರದ ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ತಲುಪಬೇಕಾಗಿದೆ. ಪತ್ರಿಕೆಗಳ ಉದ್ದೇಶ ಸಾರ್ಥಕವಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ಈ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಘಟನೆಗಳು ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕವಾಗಬೇಕಿದೆ. ರಚನಾತ್ಮಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಮೂಲಕ ಮಹಿಳೆಯರಲ್ಲಿ ಸ್ವಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಅರಿವನ್ನು ಮೂಡಿಸಿ, ತಮಗೆ ಸಲ್ಲಬೇಕಾದ್ದನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಅವರನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಈಗ ಪತ್ರಿಕಾ ವ್ಯವಸಾಯವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕಾದ, ಬಹಳ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಿಂದ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಾದ ತುರ್ತು ಎಂದಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ●

ಎರಡು ಮಹಿಳಾ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು

ಅಚಲ (ಮಾಸ ಪತ್ರಿಕೆ)

ಸಂಪಾದಕ ಮಂಡಳಿ: ಎನ್. ಗಾಯತ್ರಿ, ನೇಮಿಚಂದ್ರ, ದೇವಿ,
ಡಾ॥ ಬಿ. ಎನ್. ಸುಮಿತ್ರಾಬಾಯಿ. ವಿಳಾಸ: ಜಾಗೃತಿ ಮಹಿಳಾ ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರ,
೨೬, ೧ನೇ ಮೈನ್, ೧೧ನೇ ಕ್ರಾಸ್. ವೈಯಾಳಿಕಾವಲ್, ಬೆಂಗಳೂರು-೩.

ಮಾನಸ (ಮಾಸ ಪತ್ರಿಕೆ)

ಸಂಪಾದಕ ಮಂಡಳಿ: ರಾಜೇಶ್ವರಿ ಹೆಚ್. ಎಸ್., ಚಂಪಾವತಿ ಹೆಚ್.ಎಸ್., ಸರಸ್ವತಿ ದು.
ಸವಿತಾ ಎ., ಗಾಯತ್ರಿ ವಿ. ವಿಳಾಸ: "ಮಾನಸ", ಪಂಚಾಯ್ತಿ ರಸ್ತೆ, ಕಾಡುಗೋಡಿ ಅಂಚೆ,
ಬೆಂಗಳೂರು-೬೭,

ಆ ಕಾಲ.... ಈ ಕಾಲ....

⊕ ಶಾಂತಾದೇವಿ ಕಣವಿ

ಒಬ್ಬ ರಾಜ ತನ್ನ ಆಸ್ಥಾನದ ಅಪ್ರತಿಮ ಸುಂದರಿಯಾದ ನರ್ತಕಿಯನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಪ್ರೇಮಕ್ಕಾಗಿ ಅವನು ರಾಜ್ಯ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿ ಅವಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿ ತಮ್ಮ ಪ್ರೇಮ ಅಮರ ಎಂದು ಸಾರುತ್ತಾನೆ. ಪರಿಚಿತರೊಬ್ಬರಿಂದ ಕೇಳಿದ್ದ ಈ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಘಟನೆಯನ್ನು ವಸ್ತುವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಾನು ಮತ್ತು ನನ್ನ ಹಿರಿಯಕ್ಕ ಶಾಂತಾದೇವಿ ಮಾಳವಾಡ ಇಬ್ಬರೂ ನಮ್ಮದೇ ಆದ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಬರೆದೆವು. ಅದೇ ನಾನು ಬರೆದ ಮೊದಲ ಕಥೆಯಾಗಿದ್ದರಿಂದ ತಾಯಿ-ತಂದೆ, ಅಕ್ಕಂದಿರೆಲ್ಲ ಓದಿ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟರು. ಅದಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ನಾನೇನೂ ಬರೆದರೂ ಯಾರಿಗೂ ತೋರಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಶಾಂತಕ್ಕ ಅಗಲೇ ಸಾಹಿತಿಯಾಗಿ ಹೆಸರು ಪಡೆದವರು. ಅವರ ಕಥಾ ಸಂಗ್ರಹವು ಪ್ರಕಟವಾಗಿತ್ತು. ಅವರು ಬರೆದ ಕಥೆ 'ರಂಜನಿ ಮಹಾಲ' ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು. ನಾನು ಬರೆದ ಮೊದಲ ಕಥೆಗೆ ಓದುಗರೇನೋ ಸಿಕ್ಕಿದರೂ ಬರೆದದ್ದು ಮಾತ್ರ ಬಿಡಿ ಹಾಳೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಳೆದು ಹೋಯಿತು. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ೯ನೇ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತಿದ್ದ ನನ್ನ ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸು. ಮತ್ತು ಬರಿ ಓದಿನಲ್ಲಿಯೇ ಆಸಕ್ತಿಗೊಂಡ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು. ಈಗಲೂ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಸಂತೋಷಪಡುವುದು ಒಳ್ಳೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಓದುವವರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ.

ನನ್ನ ತಂದೆಯ ಅಪಾರಗ್ರಂಥ ಸಂಗ್ರಹದಿಂದ ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿ ನಾನು ಓದಿದ ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ತುಂಬ ಕಡಿಮೆಯಾದರೂ ಅದಿನ್ನೂ ಅಚ್ಚಳಿಯದೆ ನನ್ನ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿದೆ. ಧಾರವಾಡದ ಶ್ಯಾಮಲಾದೇವಿ ಬೆಳಗಾಂವಕರರ 'ಹೊಬಿಸಿಲು', 'ಹೊಂಬಿಸಿಲು' ಕೊಡಗಿನ ಗೌರಮ್ಮನವರ 'ಚಿಗುರು' 'ಕಂಬನಿ' ಈ ಕಥಾ ಸಂಗ್ರಹ

ಗಳು ಇಂದಿನ ಓದುಗರನ್ನೂ ಮೆಚ್ಚಿಸುವಂತಿವೆ. ಹಿರಿಯ ಲೇಖಕರಾದ ಮಾಸ್ತಿ ವೆಂಕಟೇಶ ಐಯ್ಯಂಗಾರರು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿದ್ದ 'ಜೀವನ' ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿ ಆರ್. ಶ್ರೀನಿವಾಸನ್‌ರವರ ಅನುವಾದಿತ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಆಗಾಗ ಓದಿ ಸಂತೋಷಪಡುತ್ತಿದ್ದೆ. 'ಕತೆಗಾರ' 'ಕಥಾಂಜಲಿ' 'ಉಷಾ' ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಮಹಿಳೆಯರ ಲೇಖನಗಳನ್ನು, ಕಥೆಗಳನ್ನು ಓದಿದಾಗ ಬರೆಯುವ ಮಹಿಳೆಯರ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಮ್ಮೆ ಪಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಶ್ರೀಮತಿ ವತ್ಸಲಾದೇವಿ ಮಂಗಳೂರು, ಶ್ರೀಮತಿ ಉಮಾದೇವಿ ಶಂಕರ್‌ರಾವ್ ಮೈಸೂರು ಈ ಇಬ್ಬರು ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಮನೋಭಾವದವರಾಗಿ, ಪ್ರಚಲಿತ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನೇ ವಸ್ತುವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಒಳ್ಳೆಯ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಕಥೆಗಳನ್ನು 'ಉಷಾ' ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದು ೧೯೪೪–೪೫ರ ಕಾಲ. 'ಉಷಾ' ಪತ್ರಿಕೆಯ ಸಂಪಾದಕರು ಈ ಇಬ್ಬರು ಲೇಖಕಿಯರನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುವಾಗ ಒಬ್ಬರು ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿ, ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಬಂಗಾಲದಲ್ಲಿದ್ದಾರೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಮುಂದೆ ಈ ಸೋದರಿಯರು ಬರವಣಿಗೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಿದ್ದು ನನ್ನ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಇದೇ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದ 'ಗಿರಿಬಾಲೆ', ಹೆಚ್.ವಿ.ಸಾವಿತ್ರಮ್ಮ ಈಗಲೂ ಲೇಖನ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಲೇಖಕಿಯರು ತುಂಬಾ ಕಡಿಮೆಯಿದ್ದ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲ ಪತ್ರಿಕೆಯವರೂ ತುಂಬಾ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಮಹಿಳೆಯರ ಬರಹವನ್ನು ಓದುಗರೂ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಸ್ವಾಗತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಟೀಕಿಸುವ ವಿಮರ್ಶಕರೇ ಆಗ ಇರಲಿಲ್ಲವೆನ್ನುವ ಮಾತು ನಿಜ.

ನನ್ನ ಪ್ರಾರಂಭಿಕ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಓದಿ, ಮೆಚ್ಚುಗೆ ತಿಳಿಸಿ, ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿದವರು ನನ್ನ ಪತಿ ಚನ್ನವೀರ ಕಣವಿ ಮತ್ತು ದಿ. ಬಸವರಾಜ ಕಟ್ಟೀಮನಿಯರು. 'ನಡೆದು ಬಂದ ದಾರಿ'ಯ ಬೆಳ್ಳಿಹಬ್ಬದ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮೊದಲ ಕಥೆ 'ಮಂಜು ಕರಗಿತು' ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು. ನನಗೆ ತುಂಬ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಮತ್ತು ಸಂತೋಷ ತಂದ ಒಂದು ವಿಷಯವೆಂದರೆ ಅದೇ ಕಥೆಯನ್ನು ಪ್ರೊ. ನಾಗಪ್ಪ ಅವರು ಹಿಂದಿ ಭಾಷೆಗೆ ಅನುವಾದಿಸಿದರು. ಹಿಂದಿ ಭಾಷೆಯ ಪಠ್ಯ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಅದು ಅಚ್ಚಾಯಿತು! ಆಮೇಲೆ ಅದೇ ಕಥೆ ಕಲಕತ್ತೆಯಿಂದ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿದ್ದ 'ಅಣಿಮಾ'ದ ವಿಶೇಷ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು. 'ನೀವು ಕಥೆಯನ್ನು ಬರೆಯಬಲ್ಲಿರಿ. ನಮ್ಮ ಸಂಚಿಕೆಗೆ ಬರೆಯಿರಿ' ಎಂದು ನನಗೆ ಹೇಳಿ ಬರೆಸಿದ ಮನೋಹರ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಯ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಜಿ. ಬಿ. ಜೋಶಿಯವರನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೆನೆಯಬೇಕು. ಬರೆಯಬಲ್ಲೆನೆನ್ನುವ

ಆತ್ಮ ವಿಶ್ವಾಸ ತಮ್ಮ ಬರಹಗಳು ಪ್ರಕಟವಾದಾಗ ಹೆಚ್ಚುವುದು ಯಾರಿಗಾದರೂ ಸಹಜ. ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ ೧೯೫೦ ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಆಕಾಶವಾಣಿಗೆ ಕಥೆಗಳನ್ನು, ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಬರೆಯತೊಡಗಿದೆ. ಇಂಥ ವಾತಾವರಣ, ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ, ಅವಕಾಶಗಳು ಇಂದಿನ ಸೋದರಿಯರಿಗೆ ಸಿಕ್ಕುತ್ತಿಲ್ಲ ಎಂದು ನಾನು ಕೆಲವರಿಂದ ಕೇಳಿ ಬಲ್ಲೆ.

ಇದು ಒಂದು ಮುಖವಾದರೆ, ಇನ್ನೊಂದು ಮುಖದ ಪರಿಚಯುವನ್ನು ಮಾಡಿ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ನನಗೆ ಅನ್ನಿಸುತ್ತಿದೆ, ೧೯೪೫ ರ 'ಉಷಾ' ಪತ್ರಿಕೆಯ ದಸರಾ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸರಸ್ವತೀಬಾಯಿ ರಾಜವಾಡೆಯುರು 'ಏಕೀಕರಣ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಮಹಿಳೆ' ಎನ್ನುವ ವಿಶೇಷ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಡೆಗೆ ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ, "ಸಿದ್ಧಾಪುರದ ಸಹೋದರರೊಬ್ಬರು 'ಗಂಡುಗಲಿ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ 'ನಿಮ್ಮ ಅಂತರಂಗ'ದ ೧೪-೮-೪೫ರ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲೊಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳುತ್ತಾ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀ ಲೇಖಕಿಯರು ಹೆಚ್ಚಿರುವದು ನಿಜವೋ ಯಾ ಪುರುಷರೇ ಸ್ತ್ರೀ ನಾಮದಿಂದ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೋ ಎಂದು ಸ್ತ್ರೀ ಲೇಖನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಂದೇಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಪಾದಕರು ಯೋಗ್ಯ ಉತ್ತರವಿನ್ನಿತ್ತಿರುವರಾದರೂ ಇಂದಿಗೂ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಅರಿವಿನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಎಂತಹ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಹಬ್ಬಿದೆಯೆಂಬುದು ಇದರಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ." ಸುದೈವದಿಂದ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಮುಂದೆ ಬಹಳ ದಿನ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ವಾಣಿ, ತ್ರಿವೇಣಿ, ಅನುಪಮಾ, ಎಂ. ಕೆ. ಇಂದಿರಾರ ಕಥೆ ಕಾದಂಬರಿಗಳಿಂದ ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಪುಲವಾಗಿ ಬೆಳೆಯತೊಡಗಿತು. 'ಸುಧಾ' 'ಮಯೂರ', 'ಲಂಕೇಶ್ ಪತ್ರಿಕೆ', 'ತರಂಗ', 'ಕರ್ಮವೀರ' ಮುಂತಾದ ಕನ್ನಡದ ಎಲ್ಲ ಜನಪ್ರಿಯ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಮಹಿಳಾ ಲೇಖಕಿಯರಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಕೊಡುತ್ತ ಬಂದಿವೆ.

ನಲ್ವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಸ್ಥಾನಮಾನದಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಗತಿಯಾಗಿದ್ದು, ಅದು ಅವರ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಕಥೆ, ಕಾದಂಬರಿ, ಕವಿತೆ, ವಿಮರ್ಶೆ, ಸಂಶೋಧನೆ, ವಿನೋದ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಪ್ರವಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯ ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇಂದಿನ ಲೇಖಕಿಯರು ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಸಭೆ, ಸಮ್ಮೇಳನಗಳು, ಸಂವಾದ, ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣಗಳು, ಆಕಾಶವಾಣಿ ದೂರದರ್ಶನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ ದೊರೆಯುತ್ತಿದೆ. ಬೆಂಗಳೂರು, ಧಾರವಾಡ-ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಲೇಖಕಿಯರ ಸಂಘಗಳು

ಸ್ಥಾಪಿತಗೊಂಡು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿವೆ. ಹಲವು ಲೇಖಕಿಯರಿಗೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಪುರಸ್ಕಾರಗಳೂ ದೊರೆತಿದೆ.

ಬೆಳೆಯೇನೋ ಹುಲುಸಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಕಳೆಯೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ ಎನ್ನುವ ಮಾತು ನಿಜವೆಂದು ವಿಷಾದದಿಂದ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆ ಕಾಲದ ಸಾಮಾಜಿಕ ವಾತಾವರಣ, ಜೀವನ ಮೌಲ್ಯಗಳು, ದೇಶಪ್ರೇಮ, ಸರಳ ಬದುಕನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡು ಲೇಖಕಿಯರು ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿದರು. ವೇಗದಿಂದ ಓಡುತ್ತಿರುವ ಇಂದಿನ ಸಂಕೀರ್ಣ ಬದುಕನ್ನು, ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಮಾನವ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು, ಜೀವನ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು, ಮಾನವನ ಅಂತರಾಳವನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ನೋಡುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆಯನ್ನು ಅರಗಿಸಿಕೊಂಡು ಕಲಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಬರೆಯುವುದು ನಮ್ಮ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಸಾಧಿಸಿಲ್ಲ. ಈಗ ಆತ್ಮವಿಮರ್ಶೆ ತುಂಬ ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ ಎಂದು ನನ್ನ ಅನಿಸಿಕೆ. ಈ ಮಾತನ್ನು ನನ್ನನ್ನೂ ಅನ್ವಯಿಸಿಕೊಂಡೇ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೆ ಈ ಮಾತಿಗೆ ಅಪವಾದವಾಗಿ ಹಲವು ಲೇಖಕಿಯರು ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿಭೆ, ಅನುಭವ, ವಿದ್ವತ್ತಿನಿಂದ ಒಳ್ಳೆಯ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನುವುದು ಸಮಾಧಾನದ ಸಂಗತಿ. ಇಂಥವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಇನ್ನೂ ಬೆಳೆಯಲಿ ಎಂದು ನನ್ನ ಆಸೆ. ●

"ನಾನು ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ವರ್ಷದವಳಾಗಿ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಜೀವನವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವುದಾದರೆ, ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಬದಿಗೊತ್ತಿ ಚಿಕ್ಕ-ಪುಟ್ಟ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಗಮನ ವೀಯುತ್ತಿದ್ದೆ. ನಾನು ಎತ್ತರವಾಗಿ ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಾಗಿ ಬೆಳೆದು ನಿಂತ ವೃಕ್ಷವಾಗದೆ, ಕೋಮಲ ಕೃಶಕಾಯದ ಹೊರಗಿನಿಂದ ಬಿಸಿಲು ನೀರು ಮತ್ತು ಮಾಯುವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ತನ್ನ ಜೀವನವನ್ನು ಸಾರ್ಥಕಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಲತೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದೆ. ಓದು-ಬರೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಸಮಯವನ್ನು ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದೆ. ಅನೇಕ ತಾಸುಗಳವರೆಗೆ ನನ್ನ ಮಗನ ಸ್ನೇಹ ದೃಷ್ಟಿಯ ಸೌಹಾರ್ದದಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ನಾನೇ ಮರೆಯುತ್ತಿದ್ದೆ. ಕುಟುಂಬದ ಸದಸ್ಯರ ಹರಟೆಯಲ್ಲಿ, ಮನೆಯಲ್ಲಿಯ ಚಿಕ್ಕಪುಟ್ಟ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಲ ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದೆ. ಸಂಜೆ ಕುಂದುತ್ತಿರುವ ಸೂರ್ಯ ಪ್ರಕಾಶದಲ್ಲಿ ಉದ್ದವಾಗಿ ಬೀಳುತ್ತಿರುವ ನೆರಳು, ಆ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಜೀವನದ ದುಃಖ-ದುಮ್ಮಾನ ಮತ್ತು ಸೋಲು-ಗೆಲುವುಗಳ ಮೂಕ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಾದ ವೃಕ್ಷ ಮತ್ತು ಪರ್ವತಗಳು ಅದೃಶ್ಯವಾಗಿ ಹೋಗುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ರಾತ್ರಿ ನನ್ನ ಕೋಣೆಯ ಕಿಟಕಿಗೆ ಹತ್ತಿದ ಮಾಳಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಆಕಾಶದ ಕೊನೆಯಿಲ್ಲದ ವಿಸ್ತಾರದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರನ ನಿಧಾನ ನಡಿಗೆಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತ. ಯಾವುದೋ ಅವ್ಯಕ್ತ ಸಂಗೀತ ಸ್ವರ-ನಿನಾದವನ್ನು ಆಲಿಸುತ್ತ ಮಲಗುತ್ತಿದ್ದೆ"

–ಕಮಲಾದೇವಿ ಚಟ್ಟೋಪಾಧ್ಯಾಯ

(ಆಕಾಶವಾಣಿ ಭಾಷಣವೊಂದರಲ್ಲಿ)

ನಾನೇಕೆ ಹಾಸ್ಯ ಸಾಹಿತಿಯಾದೆ?

● ಟಿ. ಸುನಂದಮ್ಮ

"ನಾನು ಹೇಗೆ ಸಾಹಿತಿ ಆದೆ ? ಯಾಕೆ ಹಾಸ್ಯ ಸಾಹಿತಿ ಆದೆ?" ಹಲವು ಬಾರಿ ನನ್ನನ್ನೇ ನಾನು ಕೇಳುವ ಪ್ರಶ್ನೆ ಇದು. ಅದೊಂದು ಉತ್ತರಾತೀತವಾದ ಯಕ್ಷ ಪ್ರಶ್ನೆಯಾಗಿಯೇ ಉಳಿದಿದೆ!

'ಕೊರವಂಜಿ' ಜನ್ಮ ತಾಳದಿದ್ದರೆ, ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ನನ್ನ ತಮ್ಮ ಸುದ್ದಿಕೊಟ್ಟು ಒತ್ತಾಸೆ ಇಟ್ಟು ಬರೆಸದಿದ್ದರೆ, ನಾನು ಕತೆಗಾರ್ತಿಯೋ ಕಾದಂಬರಿಕಾರ್ತಿಯೋ ಆಗುತ್ತಿದ್ದೇನೇನೋ? ಅಥವಾ ಸಾಹಿತ್ಯಾಸಕ್ತಿಯು ಸೆಲೆ ಬತ್ತಿ ಸಾವಿರಾರು ಲಕ್ಷಾಂತರ ಸುನಂದಮ್ಮರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳಾಗಿ ಅಳಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೇನೇನೋ ?

'ಆದದ್ದೆಲ್ಲ ಒಳಿತೇ ಆಯಿತು' ಎಂದು ಹಾಡಿದ್ದಾರೆ, ದಾಸರು. ೧೯೪೨ ರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಆದ ತಿರುವು ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನೇ ಮಾಡಿತು. ಮಹಿಳಾ ಹಾಸ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ 'ಮಹಾರಾಣಿ'ಯಾಗಿ ಅರ್ಧ ಶತಮಾನ ಕಾಲ 'ಆಳು'ತ್ತಾ ಉಳಿದು ಕೊಂಡೇ ಇದ್ದೇನೆ!

ನಮ್ಮದು ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ಮನೆತನ. 'ಸುಸಂಸ್ಕೃತ' ಎನ್ನುವ ಪದ ಯಾಕೆ ಬಳಸುತ್ತೇನೆಂದರೆ, ನಾನು ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಈ ಶತಮಾನದ ಆದಿಯಲ್ಲಿ. ನನ್ನ ತಾಯಿ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮಂದಿರೇ ವಿದ್ಯಾವಂತೆಯರು, ಕಲಾವಿದರು ಆಗಿದ್ದರೆಂದರೆ ಸಾಕು, ನಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಪರತೆಗೆ ಕನ್ನಡಿ ಹಿಡಿದಂತೆ.

'ಬೆಳ್ಳಿ ಚಮಚೆ ಬಾಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹುಟ್ಟಿದವ'– ಈ ಪದಕಟ್ಟು ಆಂಗ್ಲ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. (ಸಂಕೋಚವೆನಿಸಿದರೂ) ನನ್ನ

ಬಗ್ಗೆ ಹಾಗೇಯೇ ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ತಂದೆಯದು ವೈದೀಕ ಕುಟುಂಬ, ಸಾಕಷ್ಟು ಸ್ಥಿತಿವಂತರು. ನನ್ನ ತಾತ (ತಾಯಿಯ ತಂದೆ) ಶಿಕ್ಷಣ ಇಲಾಖೆಯಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಹುದ್ದೆಯಲ್ಲಿದ್ದವರು. ನನ್ನ ತಂದೆ ಎಂ.ಸಿ.ಎಸ್. ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ರ್‍ಯಾಂಕ್ ಪಡೆದು ಸರ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ಉನ್ನತಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದವರು. ಬೆಂಗಳೂರು ಬಸವನಗುಡಿಯಲ್ಲಿ (ಈಗ ದ್ವಾರಕಾನಾಥ ಮಂದಿರ ಆಗಿರುವ) ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಕೌಂಪೌಂಡಿನ ಮಧ್ಯೆ ನಮ್ಮ ತಾತನವರ ಬಂಗಲೆ. ಅಡಿಗೆಯಾತ, ಆಳುಗಳು, ದೇವರ ಪೂಜೆಗೊಬ್ಬ ಶಿಷ್ಯ, ಕಾರು, ಡ್ರೈವರು; ತಂದೆಯ ಮನೆಯಲ್ಲಂತೂ ದವಾಲೀ ದಫೇದಾರ, ಜವಾನರು, ಗುಮಾಸ್ತರು, ಪೋಲೀಸ್‌ಪೇದೆಗಳು, ಕುದುರೆ, ಕಾಸ್ತಾರ, ಕಾರು, ಡ್ರೈವರು, ಏನೆಲ್ಲ ಸಿಬ್ಬಂದಿ! ಈ ಪರಿವಾರ ಎಲ್ಲರ ಮನೆಗಳಲ್ಲೂ ಇರುತ್ತದೆ ಎಂದೇ ನನ್ನ ಚಿಕ್ಕಂದಿನ ಭಾವನೆ!

ತಾತ ಆಂಗ್ಲ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತ ವಿದ್ವಾಂಸರು. ನಲವತ್ತೆರಡನೇ ವಯಸ್ಸಿಗೆ ವಿಧುರರಾಗಿ, ವಿಧವೆ ತಂಗಿಗೆ ಸಂಸಾರದ ಹೊಣೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ ನಿರ್ಲಿಪ್ತರಾಗಿದ್ದವರು, ನಿವೃತ್ತಿ ನಂತರ ಅಧ್ಯಯನ, ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಂಡರು. ಸಂಸ್ಕೃತ ಪಂಡಿತರೊಬ್ಬರು ಪ್ರತಿದಿನ ಬರುವರು, ಎರಡು ತಾಸು ಇಬ್ಬರ ಮಧ್ಯೆ ವಾಚನ-ಚಿಂತನ-ಚರ್ಚೆಗಳು ನಡೆಯುವುದು. ತಾತನವರ ಗೆಳೆಯರು ರೈಟ್ ಆನರಬಲ್ ಶಾಸ್ತ್ರಿ. ಸಿ. ಪಿ. ರಾಮಸ್ವಾಮಿ ಅಯ್ಯರ್, ಸಿ. ರಾಜಗೋಪಾಲಚಾರಿ, ಇಂಥ ವಿದ್ವನ್ಮಣಿಗಳು. ರಜೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿರುತ್ತಿದ್ದ ನನಗೆ ಅವರ ವಾದ ವಿವಾದಗಳು, ಸ್ನೇಹ ಸೌಹಾರ್ದ ಭೇಟಿಗಳು ಬಾಲ್ಯದ ಹೆಮ್ಮೆಯ ನೆನಪುಗಳು.

ತಂದೆಯವರು ಎರಡು ಮೂರು ವರ್ಷಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಊರಿಂದೂರಿಗೆ ವರ್ಗವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯಗಳ ಒತ್ತಡದೊಂದಿಗೆ, ಓದುವ ಹವ್ಯಾಸವನ್ನೂ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವಾಗಿಲ್ಲದ ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯರಿಗೆ ಆಂಗ್ಲ ಭಾಷೆಯ ಕಲಿಕೆಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಆಕೆ, ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡಬಲ್ಲವರಾಗಿದ್ದರು. ಷೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರ್-ಸ್ಕಾಟ್-ಡಿಕೆನ್ಸ್‌ನಂಥ ಲೇಖಕರ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಓದುವಂಥವರಾದರು.

ಇಂಥ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ನನಗೆ ಕೆಲವು ಸೂಕ್ತಗಳು ರಕ್ತಗತವಾದುವು. ಕಾಲಕ್ಕೆ ಬೆಲೆ, ಕಲಿಕೆಯ ನೆಲೆ, ಏನನ್ನಾದರೂ ಸಾಧಿಸಬೇಕೆನ್ನುವ ಧ್ಯೇಯ. ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಅಸ್ತಿಭಾರವಾದ ವಿದ್ಯೆಗಾಗಿ ಹೋರಾಡಿದವರು ನನ್ನ ತಂದೆ ತಾಯಿ. ಹೆಣ್ಣು

ಮಕ್ಕಳು ಶಾಲೆಗಳೇ ಇಲ್ಲದ ಕಾಲ. ತರೀಕೆರೆಗೆ ವರ್ಗವಾದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಮಿಡಲ್ ಸ್ಕೂಲ್ ಕಲಿಕೆಗೆ ಬಾಲಕರ ಶಾಲೆ (ನಮ್ಮ ತಾತನವರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ) ಪ್ರವೇಶಿಸಿದೆ. ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ಸ್ಥಾನ ಗಳಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕಾರಣ ಹುಡುಗರ ತಂದೆಯರ ಪ್ರತಿಭಟನೆ! ಮುಖ್ಯೋಪಾಧ್ಯಾಯರು ಅಸಹಾಯಕರಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಮನೆಗೆ ಕಳಿಸಿದರು. ಧೃತಿಗೆಡದ ತಾಯಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಠ ಹೇಳಿಸಿ ಕಡೂರಿಗೆ ಕಳಿಸಿ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಕೂಡಿಸಿದರು. ಪ್ರಥಮ ಶ್ರೇಣಿಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತೀರ್ಣರಾದಾಗ ದಾವಣಗೆರೆಗೆ ಬದಲಾವಣೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸಹ ಹೈಸ್ಕೂಲ್‌ನ ಏಕೈಕ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಯಾಗಿ ಎರಡು ವರ್ಷ ಕಳೆದ ನಂತರ ತಂದೆಯವರಿಗೆ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ವರ್ಗವಾಯಿತು. ಮುಂದಿನ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಹೈಸ್ಕೂಲ್ ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ.

ಹನ್ನೊಂದು ವರ್ಷದವಳಿದ್ದಾಗ ನನ್ನ ವಿವಾಹವಾಯಿತು. ಆದರೆ ನಾನು 'ಗೃಹಿಣಿ'ಯಾದದ್ದು ಏಳು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ– ಪತಿವರ್ಯರು ಎರಡು ಡಿಗ್ರಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು,ನಾನು ಕಾಲೇಜು ಶಿಕ್ಷಣ ಮುಗಿಸಿದ ಮೇಲೆ! ಆ ಏಳು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದೀ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನೂ ಪಾಸು ಮಾಡಿಕೊಂಡೆ; ಟೆನ್ನಿಸ್, ಟೇಬಲ್ - ಟೆನ್ನಿಸ್, ಬ್ಯಾಡ್‌ಮಿಂಟನ್ ಆಟಗಳನ್ನಾಡಿದೆ. ಸಂಗೀತ, ಕಸೂತಿ, ಪೇಯಿಂಟಿಂಗ್ ಇತ್ಯಾದಿ ಕಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೈಆಡಿಸಿ ಬಹುಮಾನಗಳನ್ನು ಪಡೆದೆ.

ಶತಮಾನದ ಮೊದಲ ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ಪ್ರಗತಿಪರವಾಗಿದ್ದ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದ ನನಗೆ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ 'ನನ್ನತನ'ವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮನೋಭಾವ ಬೆಳೆಯಿತು. ಬಹುಶಃ ತಾತನವರ ರಕ್ತಾಂಶ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳ ಜ್ಞಾನಾಭಿರುಚಿ, ನನ್ನ ಸಾಹಿತ್ಯಾಸಕ್ತಿಗೆ ಪೋಷಕ ಆಗಿದ್ದೀತು! ಏನನ್ನಾದರೂ ಬರೆಯಬೇಕೆನ್ನುವ ಒತ್ತಡ. ಎಂಟು ವರ್ಷದ ಹುಡುಗಿ ಮೊದಲು ಬರೆದದ್ದು 'ಹೂವು' ಕವನ; ಅದು ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಅಂದಿನ ಒಂದೇ ಒಂದು ಪತ್ರಿಕೆ 'ಮಕ್ಕಳ ಪುಸ್ತಕ'ದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದಾಗ ಆದ ಸಂತೋಷ ಹೇಳತೀರದು. ಹೈಸ್ಕೂಲ್ ಹಂತ ತಲುಪಿದಾಗ ಬರೆದದ್ದು ಅಂದಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ(ಸ್ತ್ರೀ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ, ಬಾಲ್ಯವಿವಾಹ ....) ಬಗ್ಗೆ ಸಣ್ಣ ಕತೆಗಳು ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿದ್ದ ಎರಡು ಮೂರು ದಿನ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಗೊಮ್ಮೆ ಈಗೊಮ್ಮೆ ಬೆಳಕು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದುವು. ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ನಲ್ಲಿ ಪ್ರಬಂಧ ಪ್ರಹಸನಗಳನ್ನು ಬರೆದದ್ದುಂಟು.

ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಸಂಸಾರ ಹೂಡಿ ಸಣ್ಣಮಕ್ಕಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಯತ್ತ ಗಮನ ಕೊಡುವುದರಲ್ಲಿ ಕೆಲ ವರ್ಷಗಳು ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ರಜೆ. ಆ ವೇಳೆಗೆ 'ಕಥೆಗಾರ'

'ಕಥಾವಳಿ' ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆಗಳು 'ಪ್ರಜಾಮತ' ವಾರಪತ್ರಿಕೆಗಳ ಪ್ರಕಟಣೆ ಆರಂಭವಾಗಿದ್ದು, ಮತ್ತೆ ನಾನು ಸಣ್ಣಕತೆಗಳ ರಚನೆಗೆ ಇಳಿದೆ. ಅದೊಂದು ದಿನ, ಇಂಜಿನಿಯರಿಂಗ್ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ತಮ್ಮ ಹೇಳಿದ, "ನಮ್ಮ ಹಾಸ್ಟೆಲ್ ಡಾಕ್ಟರು ಎಂ. ಶಿವರಾಂ ಅಂತ, ಆಂಗ್ಲಭಾಷೆ 'ಪಂಚ್' ಮಾದರಿ ಹಾಸ್ಯ ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದಾರೆ; 'ಕೊರವಂಜಿ' ಅದರ ಹೆಸರು. ನೀನು ಯಾಕೆ ಅದಕ್ಕೆ ಬರೀಬಾರದು ?"

'ನಾನ್ಯಾಕರಿಟ್ಟದ್ದು' ಅಂಚೆ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಗೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಸ್ವತಃ ಕಾರು ನಡೆಸದೆ ಡ್ರೈವರ್ ಮಾತ್ರ ಸ್ಟಿಯರಿಂಗ್ ವ್ಹೀಲ್ ಹಿಡಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಲ ಅದು. ತಾನೇ ಆ ಕೆಲಸ ಕೈಗೊಂಡ ಪತಿರಾಯನೊಬ್ಬನ ಬವಣೆ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆದ ಆ ಲೇಖನ ಬಹು ಜನಪ್ರಿಯವಾಯ್ತು. ರಾ.ಶಿ. (ಶಿವರಾಂ)ರವರು, ನಾ.ಕಸ್ತೂರಿ,ರಾಜರತ್ನಂ-ಎಲ್ಲರೂ ಮೆಚ್ಚುಗೆ ಸೂಚಿಸಿದರು! ಓದುಗರು ಬೆನ್ನು ತಟ್ಟಿದರು. ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳೂ 'ಕೊರವಂಜಿ' ಗೆ 'ಕೊರೆಯುವ' ಕಾಯಕ ನನ್ನದಾಯ್ತು!

ಕ್ರಮೇಣ ನಾನು ವಿನೋದ ಸಾಹಿತಿಯಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡೆ. ೧೯೩೫ ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ಬೆಂಗಳೂರು ಆಕಾಶವಾಣಿ ಕೇಂದ್ರ ನನ್ನನ್ನು ತನ್ನದಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿತು. ಅಂದಿನಿಂದ ಇಂದಿನವರೆಗೆ ನಾನು ಪ್ರಸಾರ ಮಾಡಿರುವ ರೂಪಕ-ನಾಟಕ-ಹರಟೆ-ಪ್ರಹಸನಗಳಿಗೆ ಲೆಕ್ಕವೇ ಇಲ್ಲ! ರಾ.ಶಿ.ಯವರ ಜೀವನಚರಿತ್ರೆ, ಪೌರಾಣಿಕ ರೂಪಕಗಳು, 'ಆಧುನಿಕ ನಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯ' ಕೃತಿ, ಗೀತರೂಪಕಗಳು ನನ್ನ ಲೇಖನಿಯಿಂದ ಮೂಡಿ ಬಂದಿದ್ದರೂ ನಾನು ಗಂಭೀರ ಸಾಹಿತಿ ಎಂದು ಯಾರೂ ಪರಿಗಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಕೋರಿಕೆ, ಸ್ವಾಗತ, ಎಂದೂ ಲಘು ಬರಹಕ್ಕೆ!

ವಿನೋದ ಸಾಹಿತಿಗೆ-ಮುಕ್ಕಣ್ಣನ ಮೂರನೇ ಕಣ್ಣಿನಂತೆ-ಒಂದು ವಿಶೇಷ 'ಕ್ಷ' ಕಿರಣ ದೃಷ್ಟಿ ಅವಶ್ಯಕ. ಕೇಳಿದ ಸುದ್ದಿ, ಓದಿದ ವಿಚಾರ, ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಘಟನೆಗಳಲ್ಲಿ ಲಘುಕೋನಗಳ ಮಾನಸಿಕ ದಾಖಲೆ ಆಗಬೇಕು. ಹಳಸು ವಸ್ತುಗಳಿಗಿಂತ ಪ್ರಚಲಿತ ವಿದ್ಯಮಾನದ ಕುರಿತ ಬರವಣಿಗೆ 'ಬಿಸಿ ಬಿಸಿ ಅಡಿಗೆ' ಆಗುತ್ತದೆ, ವಸ್ತು ಬಿಂದುವಿನಷ್ಟಿರಬಹುದು, ಅದನ್ನು 'ಸಿಂಧು' ವಾಗಿ ಬೆಳೆಸುವುದು ಹಾಸ್ಯ ಸಾಹಿತಿಗೆ ಸಿದ್ಧಿಸಿದ ಕಲೆ.

ಸ್ವಂತ ಸಂಸಾರ ಹೂಡಿದ ಬಡಾವಣೆಯ ವಾತಾವರಣ ನಾನು ಅವರೆಗೆ ಬೆಳೆದಿದ್ದ ಪರಿಸರಕ್ಕಿಂತ ವಿಭಿನ್ನ. ಮಧ್ಯಮ ಮತ್ತು ಮೇಲ್ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ

ಸಮಾಜದ ಆಗು ಹೋಗುಗಳ ತೆರೆ ತೆಗೆದಾಗ, ನನ್ನ ಬರಹಕ್ಕೆ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ಅಂಥ ದೊಂದು ಕಲ್ಪನೆಯ ಕುಟುಂಬ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದೆ–ಸರಸು ಮೈಲಾರಯ್ಯ ದಂಪತಿಗಳು. ಅಂದು 'ಬರ್ತ್ ಕಂಟ್ರೋಲ್' ಚಳುವಳಿ ಇತ್ತಾದರೂ ಬಲವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಂತೆಯೇ ಈ ಜೋಡಿಗೆ ಆರು ಮಕ್ಕಳು! ನನ್ನ ಬಹುತೇಕ ಲೇಖನಗಳು ಇವರ ಸುತ್ತ ಹೆಣೆದ ದವು. ('ಮೈಲಾರಿ–ಸರಸ' ದೂರದರ್ಶನ ಧಾರವಾಹಿ ತುಂಬ ಜನಪ್ರಿಯ ವಾಯಿತು).

ನನ್ನ ನಗೆ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಶಾಲಾ ಕಾಲೇಜು ಮಹಿಳಾ ಸಮಾಜಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿನ ಯಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನಾನೇ ರಂಗದ ಮೇಲೆ ನಿಂತು ಅನೇಕ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ವಿದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಕನ್ನಡಿಗರು ನನ್ನ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕಳೆದ ವರ್ಷ ಆಕಾಶವಾಣಿ ಕೇಂದ್ರ ರವೀಂದ್ರ ಕಲಾಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಹಮ್ಮಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಒಂದು ಅಪ ರೂಪ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ, 'ಚಿಂಬೆಳಕು'. ವಯಸ್ಸು ಅರವತ್ತು ದಾಟಿದ, ಎಂಭತಕ್ಕೂ ಮೀರಿದ ಕಲಾವಿದರ ವಿವಿಧ ವಿನೋದಾವಳಿ. ಚಿತ್ರನಟ ಲೋಕನಾಥರೊಂದಿಗೆ ನಾನು ನಡೆಸಿಕೊಟ್ಟ ಹಾಸ್ಯಮಯ ನಿರೂಪಣೆಯೇ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಿಗೆ ಒಂದು ಮನರಂಜನೆ ಎನಿಸಿದ್ದು ನನ್ನ ತಲೆಗೂಂದು ಗರಿ!

ಹಾಸ್ಯ ಸಾಹಿತಿಯಾಗಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಗಳಿಸಿದ್ದೇನೆ–ಅಕಾಡಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ರಾಜ್ಯೋ ತ್ಸವ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಗೌರವ, ಸರಕಾರದ ಮಾಸಿಕ ಗೌರವಧನ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸನ್ಮಾನ, ಮುಂಬಯಿ ಮದರಾಸು ಕನ್ನಡ ಸಂಘಗಳಲ್ಲದೆ ಅನೇಕ ಕನ್ನಡ ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸನ್ಮಾನ ಗೌರವಗಳು; ಅದಕ್ಕೂ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಜನಪ್ರಿಯತೆ. ಹಿರಿಯರು ಕಿರಿಯರು ನನ್ನಲ್ಲಿಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರೀತಿ ವಿಶ್ವಾಸ ಗೌರವ, ನನ್ನನ್ನು ಮೂಕ ಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತವೆ; ಜತೆಗೇ ನನ್ನ ಬಾಳಿನ ಬಹು ಪಾಲು ಕಹಿಯನ್ನು ಮರೆಸುತ್ತವೆ.

'ನಾನು ಹೇಗೆ ಹಾಸ್ಯ ಸಾಹಿತಿ ಆದೆ?' ಎಂದಾಗಲೀ 'ನಾನೇಕೆ ಹಾಸ್ಯ ಸಾಹಿತಿ ಆದೆ ?' ಎಂದಾಗಲೀ ನಾನೀಗ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. 'ನಾನು ಹಾಸ್ಯ ಸಾಹಿತಿಯೇ ಆದೆನಲ್ಲ!' ಎಂದು ಹೆಮ್ಮೆ ಪಡುತ್ತೇನೆ....' 'ಗರ್ವ ಪಡುತ್ತೇನೆ' ಎಂದರೂ ಉತ್ಪ್ರೇಕ್ಷೆಯಾಗಲಾರದು!

ನನ್ನ ಕೆಲವು ಸ್ತ್ರೀ ಪಾತ್ರಗಳು

⊕ ಸಾರಾ ಅಬೂಬಕ್ಕರ್

ಎಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳಂತೆಯೇ ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿ ನನಗೂ ಕತೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಆಸಕ್ತಿ ಇತ್ತು. ಆಗ ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕೆಲಸದವಳೋರ್ವಳು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ ರಾಜ ರಾಣಿಯರ ಕತೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಲು ನಾನು ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲ ನಿದ್ದೆ ಬಿಟ್ಟು ಆಕೆಯ ಬಳಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆ. ಈ ರೀತಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಒಲವು ಪಠ್ಯ ಪುಸ್ತಕದ ಕತೆಗಳಿಂದ ಚಂದಮಾಮದ ಕತೆಗಳೆಡೆಗೆ ಹರಿದು ಅಲ್ಲಿಂದ ಕತೆ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಈ ಓದು ಬಿಡಲಾರದ ಹವ್ಯಾಸವಾಗಿ ಮುಂದುವರಿಯಿತು.

ಈ ರೀತಿ ಓದಿನ ಚಟ ಮುಂದುವರಿದಂತೆ ತ್ರಿವೇಣಿಯವರ ಕತೆ, ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗತೊಡಗಿದ್ದವು. ಮಾನಸಿಕ ಖಾಯಿಲೆಗಳ ಕುರಿತು ಇವರು ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಕತೆ, ಕಾದಂಬರಿಗಳು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ನನ್ನನ್ನಾಕರ್ಷಿಸಿದವು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಇಂತಹ ಮಾನಸಿಕ ಖಾಯಿಲೆಗಳಿಂದ ಬಳಲುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅದು ಒಂದು ಖಾಯಿಲೆಯೆಂದು ತಿಳಿಯದೆ ತಮ್ಮ ಮೈಯ್ಯಲ್ಲಿ 'ಜಿನ್ನ್' ಎಂಬ ಅದೃಶ್ಯ ಶಕ್ತಿಯೊಂದು ಹೊಕ್ಕಿದೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಮದ್ದು, ಮಾಟ ಮಾಡಿಸುತ್ತಾ ತಮ್ಮ ತೀವ್ರ ಬಡತನದಲ್ಲೂ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಾ ಉಣ್ಣದೆ ಕೈಯ್ಯಲ್ಲಿರುವ ಹಣವನ್ನೆಲ್ಲ ಈ ಮದ್ದು, ಮಾಟಗಳಿಗಾಗಿ ಖರ್ಚು ಮಾಡುತ್ತಾ ಪಾಡು ಪಡುತ್ತಿರುವ ಸ್ತ್ರೀಯರು ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ಕಾಣ ಸಿಗುತ್ತಾರೆ. ಅಂತೆಯೇ ಈ ಭೂತ ಪ್ರೇತಗಳ ಅವಾಸ್ತವಿಕತೆಯ ಕುರಿತು ನನ್ನಲ್ಲಿ ತಿಳಿವು ಮೂಡಿಸಿದವರು ಶ್ರೀಮತಿ ತ್ರಿವೇಣಿ ಎಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗದು; ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ತ್ರಿವೇಣಿಯವರ ಕೃತಿಗಳಿಂದಾಗಿ ನನ್ನ ಎದೆಯಾಳದಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣಗೆ ಜಿನುಗುತ್ತಿದ್ದ, ಸಾಹಿತ್ಯದ ಒರತೆಯೊಂದು ಇನ್ನಷ್ಟು ಮೈದುಂಬಿ ಹರಿಯತೊಡಗಿತು. ಶರತ್‌ಚಂದ್ರ, ರವೀಂದ್ರ

ನಾಥ ಠಾಕೂರ್, ಕಾರಂತ ಮುಂತಾದವರ ಕೃತಿಗಳೂ ನನ್ನಲ್ಲಡಗಿದ್ದ ಲೇಖಕಿಯನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸತೊಡಗಿದ್ದವು. ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದ ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷರಲ್ಲಿ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಕೊಂಡಿರುವ ಮೂಢ ನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು, ಅದರಿಂದಾಗಿ ಅವರು ಹಲವು ವಿಧಗಳಲ್ಲಿ ಶೋಷಣೆಗೊಳಗಾಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕತೆ, ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಮೂಲಕ ನಾನೂ ಯಾಕೆ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಬಾರದು ? ಈ ಮಹಾನ್ ಲೇಖಕರಂತೆ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾದ ಮಹೋನ್ನತ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಲು ನನ್ನಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗದಾದರೂ ಕೊನೆ ಪಕ್ಷ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದ ಮಹಿಳೆಯರು ಯಾವ ರೀತಿ ತಮ್ಮ ಮೇಲಾಗುತ್ತಿರುವ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ ಮತ್ತು ಅನ್ಯಾಯವನ್ನು ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿ ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದರ ಕಡೆಗೆ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದ ಗಮನ ಸೆಳೆಯಲಾದರೂ ನಾನು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬಹುದೇನೋ ಎಂಬ ಒಂದು ಆಶಯ ನನ್ನ ಮನದಾಳದಲ್ಲಿ ಬೇರೂರಿ ನಿಂತಿತು. ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ; ನನ್ನ ಸ್ತ್ರೀಪಾತ್ರಗಳು ಸಮಾಜವನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಬೇಕು; ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳದೆ ಅವುಗಳ ಕುರಿತು ವಿವರಣೆ ಕೇಳಬೇಕು; ನನ್ನ ಸಮಾಜದ ನೊಂದ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ನಾನು ಧ್ವನಿಯಾಗಬೇಕು. ಎಂದೆಲ್ಲಾ ಅನಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ನನ್ನ 'ಚಂದ್ರಗಿರಿ ತೀರದಲ್ಲಿ' ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕಥಾ ನಾಯಕಿ ನಾದಿರಾ ಎದುರಿಸಿದ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದ ಕೆಲವು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಾದರೂ ಎದುರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ನಿಯಮವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದೆ ಕೊನೆಯ ತನಕವೂ ಗಂಡನಿಂದ ಅಗಲಿಯೇ ಬದುಕಿದ ಮಹಿಳೆಯರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಯಾವ ಹೆಣ್ಣೂ ಈ ನಿಯಮದ ಔಚಿತ್ಯದ ಕುರಿತು ಪ್ರಶ್ನಿಸಲಿಲ್ಲ. ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿರುದ್ಧ ದಂಗೆಯೇಳಲಿಲ್ಲ; ದಂಗೆಯೇಳುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಧರ್ಮದ ನಿಯಮಗಳು ಪ್ರಶ್ನಾತೀತವಾಗಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದಲೂ ಅರೆದು ಕುಡಿಸಲಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಗಂಡು ಹೇಳುವುದನ್ನು ಹೆಣ್ಣು ಕೇಳಬೇಕೆ ಹೊರತು, ಗಂಡು ವಿಧಿಸುವುದನ್ನು ಹೆಣ್ಣು ತಲೆಬಾಗಿ ಸ್ವಾಗತಿಸಬೇಕೆ ಹೊರತು 'ಹೀಗೇಕೆ' ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ ? ಮುಸ್ಲಿಂ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಧ್ವನಿಯೇ ಇಲ್ಲ!

ನನ್ನ ಕಾದಂಬರಿಯ ಕಥಾ ನಾಯಕಿ ನಾದಿರಾಗೆ ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಮೂರ್ಖತನ ಮತ್ತು ಗಂಡನ ದುಡುಕುತನದಿಂದಾಗಿ ವಿವಾಹ ವಿಚ್ಛೇದನವಾದರೂ ಆಕೆ ಅದೇ ಗಂಡನನ್ನು ಪುನರ್ವಿವಾಹವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನನುಭವಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬಂದದ್ದು ಆಕೆಯೇ. ತನ್ನ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಪರಿಹಾರದ ಯಾವ ಹಾದಿಯೂ ಆಕೆಗೆ ಕಾಣದಾಗುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಮಗುವಿಗಾಗಿ, ತನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಪತಿಗಾಗಿ ತನ್ನ ಒಡೆದ ಸಂಸಾರವನ್ನು

ಒಂದುಗೂಡಿಸಲು ಎಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ತ್ಯಾಗಕ್ಕಾದರೂ ಆಕೆ ಸಿದ್ಧಳಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ಕೊನೆಯ ಗಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಾ ಆಕೆ ವಂಚಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾಳೆ. ಆ ನಿಮಿಷದಲ್ಲಿ ಆಕೆ ತನ್ನೆಲ್ಲ ಆಸೆ, ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಬದುಕಿನ ಕುರಿತ ಎಲ್ಲ ಸೆಳೆತ, ವ್ಯಾಮೋಹ ಗಳನ್ನು ಬದಿಗೊತ್ತಿ ಕೊನೆಯ ನಿರ್ಧಾರ ಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ತನ್ನ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ತರಲು ಆಕೆ ಧರ್ಮದ ಸಂಕೇತವಾದ ಮಸೀದಿಯ ಕೊಳವನ್ನೆ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. 'ಹೀಗೇಕೆ?' ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳದೆ ಹೋದರೂ, ನಿಯಮವನ್ನು ಮೀರಿ ಗಂಡನೊಡನೆ ಹೊರಡದೆ ಇದ್ದರೂ ಆ ನಿಯಮವನ್ನೊಪ್ಪಿ ಕೊಳ್ಳುವುದೂ ಆಕೆಯಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಬದುಕಿನೊಡನೆ ಒಪ್ಪಂದ ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳಲಾಗದೆ ಆಕೆ ಕಾಣದ ಲೋಕವನ್ನರಸಿ ಹೊರಡುವ ಕಠಿಣ ನಿರ್ಧಾರ ಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಕೊನೆಯ ಗಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮನದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ನಿಂತ ಪತಿಯ ಚಿತ್ರ ದೊಡನೆ, "ನ್ಯಾಯ ತೀರ್ಮಾನದ ದಿನ ನಾವು ಭೇಟಿಯಾಗೋಣ" ಎನ್ನುತ್ತಾ ಮಸೀದಿಯ ಕೊಳದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣವನ್ನರ್ಪಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಈ ಒಂದು ವಾಕ್ಯ ಮತ್ತು ಈ ಪ್ರಾಣಾರ್ಪಣೆಯಲ್ಲಿ ಅಪಾರವಾದ ಯಾತನೆ ಮತ್ತು ಅಸಹಾಯಕತೆಯ ಒಂದು ಮಹಾ ಗ್ರಂಥವೇ ಅಡಗಿದೆಯೆನ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆ ?

ನನ್ನ ಈ ಕೃತಿ ಮಲಯಾಳ ಭಾಷೆಗೆ ಅನುವಾದಗೊಂಡು ಪತ್ರಿಕೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಧಾರಾವಾಹಿಯಾಗಿ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಿತು. ಆದರೆ ಅದರ ಕೊನೆಯನ್ನು ಭಾಷಾಂತರ ಕಾರರು ಮತ್ತು ಪತ್ರಿಕಾ ಸಂಪಾದಕರು ಬದಲಾಯಿಸಿ, ಆಕೆ ಚಂದ್ರಗಿರಿ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಪ್ರಾಣ ಕಳೆದುಕೊಂಡಳೆಂದು ಚಿತ್ರಿಸಿದರು. ಆಕೆ ಮಸೀದಿಯ ಕೊಳದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಾರ್ಪಣೆ ಮಾಡುವುದೂ ಕೂಡಾ ಈ ಪುರುಷರಿಗೆ ಸಹ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲವೇನೊ! 'ನನ್ನ ಕಥಾ ನಾಯಕಿ ಮಸೀದಿಯ ಕೊಳದಲ್ಲೇ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಈ ತಪ್ಪನ್ನು ತಿದ್ದಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿ' ಎಂದು ಸಂಪಾದಕರಿಗೆ ನಾನು ಪತ್ರ ಬರೆದೆ. ಆದರೆ ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಆ ಪತ್ರಿಕೆ ನಿಂತು ಹೋಗಿತ್ತು! ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನ ಸಮಾಜ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ತುಳಿಯಲು ಎಂತೆಂತಹ ಸಂಚುಗಳನ್ನು ಹೂಡುತ್ತವೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಇಂದೊಂದು ಉದಾಹರಣೆಯಷ್ಟೆ! ಇರಲಿ ಆ ವಿಷಯ.

ನನ್ನ ಮನದಾಳದಲ್ಲಿ ಮುವ್ವತ್ತು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ತಂಗಿ ನಿಂತ ಈ ಕಥಾ ವಸ್ತು ಕೊನೆಗೂ ಕೃತಿ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೊರ ಬಿದ್ದದ್ದು ೩೦ ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ. ಮುವ್ವತ್ತು ವರ್ಷಗಳಷ್ಟು ದೀರ್ಘವಾದ ಗಜ ಗರ್ಭ! ಹೆರಿಗೆಯ ನೋವು ಮಾತ್ರ

ಹೆಚ್ಚು ದಿನ ನನ್ನನ್ನು ಕಾಡಲಿಲ್ಲ. ಎಂಟೇ ಎಂಟು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಕಾದಂಬರಿ ಬರೆದು ಮುಗಿಸಿದೆ. ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಿಂದ ನಾನು ಬಯಸಿದ ಒಂದು ಪರಿಣಾಮವಂತೂ ಆಗಿದೆ. ಪ್ರಶ್ನಿಸುವುದೇ ಮಹಾಪರಾಧವೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದ ಒಂದು ಸಮಾಜದ ಮಹಿಳಾ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಮಹಿಳೆಯರಾದರೂ ಧರ್ಮದ ಹಸರಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಈ ಪದ್ಧತಿಯ ಔಚಿತ್ಯವೇನೆಂದು ಯೋಚಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸುಲಭದ ವಿವಾಹ ವಿಚ್ಛೇದನ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ನಮ್ಮ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಅನ್ಯಾಯವಾಗುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ಕೆಲವು ಪ್ರಗತಿಪರ ಮನೋಭಾವದ ಪುರುಷರು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿದ್ದಾರೆ. ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೂಲಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವಲ್ಲಿ ನಾನೊಂದು ಪುಟ್ಟ ಹೆಜ್ಜೆಯಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ ಎಂಬ ತೃಪ್ತಿ ನನಗಿದೆ.

ನನ್ನ ಎರಡನೆಯ ಕೃತಿ ಸಹನಾ. ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಹರಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಬಹುಪತ್ನಿತ್ವದಿಂದಾಗಿ ನಮ್ಮ ಮಹಿಳೆಯರು ಯಾವ ರೀತಿ ಶೋಷಣೆಗೊಳಗಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುವಂತಹದ್ದು.

ಸಹನಾದ ನಾಯಕಿ ನಸೀಮಾ ಕ್ಷಮಯಾ ಧರಿತ್ರಿಯೇ ಆಗಿದ್ದವಳು. ಗಂಡು, ಹೆಣ್ಣಿನ ಸಂಬಂಧವಾಗಲಿ, ಸಂಸಾರದ ಕುರಿತ ತಿಳುವಳಿಕೆಯಾಗಲಿ ಇಲ್ಲದೆ ವೈವಾಹಿಕ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಟ್ಟ ಆಕೆ ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಗರ್ಭಿಣಿಯಾಗುತ್ತಾ ಸಮನಾದ ಪೌಷ್ಟಿಕಾಹಾರವಿಲ್ಲದೆ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಗರ್ಭಪಾತಕ್ಕೊಳಗಾಗಿ, ಅನಾರೋಗ್ಯಕ್ಕೀಡಾಗಿ ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಬದುಕಿನ ಎಲ್ಲ ಕಹಿಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ ಕ್ಷಯರೋಗಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾಗುತ್ತಾಳೆ. ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಗಂಧವೂ ಇಲ್ಲದ ಗಂಡನ ಗಂಡು ಬುದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ಮೂಢ ನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡ ಅತ್ತೆಯ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಯ ನಡುವೆ ಆಕೆ ಸೋತು ಸುಣ್ಣವಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಸೊಸೆಯ ಖಾಯಿಲೆಗೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಾಗಿ ವೈದ್ಯರ ಬಳಿ ಹೋಗದೆ ಮೌಲವಿಗಳ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ಮಂತ್ರಿಸಿದ ನೀರು ತಂದು ಸೊಸೆಗೆ ಕುಡಿಸುತ್ತಾಳೆ ಅತ್ತೆ. ಕೊನೆಗೂ ನಸೀಮಾ ಸಾವು ಬದುಕಿನ ನಡುವೆ ಹೋರಾಟ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಗಂಡನಾದವನು ತನ್ನ ಸುಖಕ್ಕಾಗಿ ಮಕ್ಕಳ ನೆಪವನ್ನು ಮುಂದೊಡ್ಡಿ ನಿರಾಂತಕವಾಗಿ ಇನ್ನೋರ್ವಳನ್ನು ವಿವಾಹವಾಗಿ ಮನೆಗೆ ಕರೆತರುತ್ತಾನೆ. ಆಕೆ ಕೊನೆಯುಸಿರೆಳೆಯುವವರೆಗೆ ಕಾಯುವ ತಾಳ್ಮೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ ಆಕೆಯ ಕಣ್ಣ ಮುಂದೆಯೇ ಹೊಸ ಹೆಂಡತಿಯೊಡನೆ ಸುಖಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದು ಒಂದು ನೈಜ ಘಟನೆಯನ್ನಾಧರಿಸಿ ಬರೆದ ಕಾದಂಬರಿಯಾಗಿದ್ದು, ನಿಜ ಜೀವನದಲ್ಲೂ ಆಕೆ ಬದುಕು

ಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ದೈಹಿಕವಾಗಿಯೂ ಮಾನಸಿಕವಾಗಿಯೂ ಯಾತನೆಯನ್ನನುಭವಿಸುತ್ತ ಹಾಸಿಗೆ ಹಿಡಿದಿದ್ದ ಆಕೆ ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಪರಕೀಯಳಾಗಿ ಕೊನೆಯುಸಿರೆಳೆಯುತ್ತಾಳೆ.

ಆದರೆ ನನ್ನ ಕಾದಂಬರಿಯ ಸ್ತ್ರೀ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳುವ ಸಲುವಾಗಿಯೇ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದೆನಾದುದರಿಂದ ನಸೀಮಾ ಬದುಕುಳಿದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳುತ್ತಾಳೆ. "ನೀನು ಮೂರು ಬಾರಿ 'ತಲಾಖ್' ಎಂದು ಹೇಳದಿದ್ದರೂ ಪರವಾಗಿಲ್ಲ; ನನಗಿಷ್ಟ ಬಂದವರೊಡನೆ, ನನ್ನನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಂಡವರೊಡನೆ ನಾನು ಬಾಳುವೆ" ಎಂಬ ಉತ್ತರವನ್ನು ಈವರೆಗೆ ಯಾವ ಮುಸ್ಲಿಂ ಹೆಣ್ಣೂ ತನ್ನ ಗಂಡನಿಗೆ ನೀಡಿರಲಾರಳು. ತನ್ನ ಗಂಡನಿಂದ ಕೊನೆಯಿಲ್ಲದ ಶೋಷಣೆಗೊಳಗಾಗಿದ್ದರೂ, ಎಂತಹ ತಿರಸ್ಕಾರ ಮತ್ತು ಅವಹೇಳನಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಆತ ಬಂದು ಕರೆದಾಗ ಕುರಿಯಂತೆ ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿ ಆತನ ಹಿಂದೆ ನಡೆಯುವುದೇ ರೂಢಿ. ಒಮ್ಮೆಯಾದರೂ ಒಬ್ಬರಾದರೂ ಇಂತಹ ಪ್ರತಿಭಟನೆ ತೋರಬೇಕೆಂಬುದು ನನ್ನ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಾಗಿತ್ತು. ಹಾಗೆಯೇ "ನೀನು ಮಾಡಿದಂತೆಯೇ, ನಿನಗೆ ಖಾಯಿಲೆಯಾದಾಗ ನಾನು ಇನ್ನೊಬ್ಬನೊಡನೆ ಹೊರಟು ಹೋದರೆ ನಿನಗೇನನ್ನಿಸುವುದು? ನಿನ್ನ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಏನು?" ಎಂದು ಕೇಳಿದವರಾರೂ ಇರಲಾರರು. ಹೆಚ್ಚೆಂದರೆ ಮಾನಸಿಕ ಸಮತೋಲನ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಭೂತ, ಯಕ್ಷಿಗಳ ಮೊರೆ ಹೊಕ್ಕು ತಮ್ಮ ಮನದಾಳದಲ್ಲಿ ಕುದಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಮಾತಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೊರ ಹಾಕಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬಹುದಷ್ಟೆ. ಆದರೆ ನಸೀಮ ಗಂಡನೊಡನೆ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನೂ ಕೇಳುತ್ತಾಳೆ.

ನನ್ನ ಈ ಎರಡು ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಬೆಳಕು ಕಂಡಾಗ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದ ಪುರುಷರ ನಡವಳಿಕೆ ಹೇಗಿತ್ತು ಎಂಬುದರ ಕುರಿತು ನಾನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ವಿವರಣೆ ನೀಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವೆಂದುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದು ಪ್ರತಿಭಟನೆ ಏನೆಂದೇ ತಿಳಿಯದ ನಮ್ಮ ಪುರುಷರು ನನ್ನ ಕೃತಿಗಳ ಮೂಲಕ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಆಘಾತಗೊಂಡರು. ತಮ್ಮ ಸಮಾಜದ ಮಹಿಳೆಯೋರ್ವಳು ತಮ್ಮನ್ನು ಈ ರೀತಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾಳೆಂಬ ವಾಸ್ತವತೆಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಈ ಜನರಿಗೆ ಸುಲಭ ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ. ಆದರೂ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಇವರು ಈ ಆಘಾತವನ್ನು ಜೀರ್ಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ!

ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ, ಅದರಲ್ಲೂ ಅನಕ್ಷರಸ್ಥರಿಂದ ತುಂಬಿದ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ನಾದಿರಾ, ನಸೀಮ, ನಫೀಸರುಗಳು ಮೂಡಿ ಮರೆಯಾಗುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಾರೆ.

ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರ ಬದುಕೂ ಸಾವಿರ ಸಾವಿರ ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದರೂ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳದ ಜೀವನಗಾಥೆ. ನನ್ನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಇಂತಹ ಬದುಕಿನ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ ಮಾತ್ರ. "ಇಂತಹ ಬರಹಗಳಿಂದ ನೀವು ಕ್ರಾಂತಿ ಮಾಡಲು ಹೊರಟಿದ್ದೀರಾ ?" ಎಂದು ನನ್ನೊಡನೆ ಒಬ್ಬರು ಕೇಳಿದರು. "ನೀವು ನನ್ನನ್ನು ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿಣಿ ಎಂದೋ, ಧರ್ಮ ವಿರೋಧಿ ಎಂದೋ ಕರೆಯಿರಿ. ಆದರೆ ಧರ್ಮದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಿನ ಶೋಷಣೆ ಯಾಗುವುದು ಖಂಡಿತ ನಿಲ್ಲಬೇಕು. ಈ ಶೋಷಣೆ ಮತ್ತು ಅನ್ಯಾಯವನ್ನು ಬೊಟ್ಟು ಮಾಡಿ ತೋರಿಸುವುದೇ ನನ್ನ ಉದ್ದೇಶ. ಅದು ಹೆಣ್ಣಾದ ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯ ಕೂಡಾ ಆಗಿದೆ" ಎಂದು ನಾನವರೊಡನೆಂದೆ.

ಓದು, ಬರಹ ಬಲ್ಲ ಮುಸ್ಲಿಂ ಸ್ತ್ರೀಯರಂತೂ ನನ್ನ ಕತೆ, ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಯಾವುದೋ ಊರಿಗೆ ಮದುವೆ ಮುಂತಾದ ಸಮಾರಂಭ ಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಲು ನಾನು ಹೋದಾಗ, ಬುರ್ಖಾ ಧರಿಸಿದ ಅಪರಿಚಿತ ಮುಸ್ಲಿಂ ಮಹಿಳೆಯರು ನನ್ನ ಬಳಿ ಬಂದು, "ನೀವು ಬರೆಯುತ್ತಿರುವುದು ಖಂಡಿತಾ ಸರಿ. ನಾವು ಮುಸ್ಲಿಂ ಮಹಿಳೆಯರು ನಾಲ್ಕು ಗೋಡೆಗಳೊಳಗೆ ಬಂಧಿಯಾದ ಹೆರಿಗೆ ಯಂತ್ರಗಳೆಂದೇ ನಮ್ಮ ಪುರುಷರು ತಿಳಿದಂತಿದೆ. ನಿಮ್ಮಿಂದ ನಾವು ಬೆಳಕು ಕಾಣುವಂತಾಯಿತು. ಯಾರು ಏನೆಂದರೂ ನೀವು ಬರವಣಿಗೆಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಡಿ. ನೀವೇ ನಮ್ಮ ಬೆಳಕು. ನಿಮಗೆ ಧನ್ಯವಾದಗಳು !" ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಇಂತಹ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವಲ್ಲಿ ಮಾನವೀಯ ಅನುಕಂಪವುಳ್ಳ ಮುಸ್ಲಿಂ ಪುರುಷರೂ ಧ್ವನಿಗೂಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವು ಸಮಯದ ಹಿಂದೆ ನನಗೊಬ್ಬರು ಪತ್ರ ಬರೆದರು: "ನಿಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಓದುವ ಮೊದಲು ನಾನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ನಿಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಓದಿದ ಬಳಿಕ ನನ್ನ ಕಲ್ಪನೆ ಬದಲಾಗ ತೊಡಗಿತು. ನಿಮ್ಮ 'ವಜ್ರಗಳು' ಎಂಬ ಕೃತಿಯನ್ನು ಓದಿದೆ. ನಮ್ಮ ಮಹಿಳೆ ಯರ ನರಕದ ಬಾಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದೀರಿ. ಅದರಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳೊಬ್ಬಳು, 'ನನ್ನನ್ನು ಬದುಕಿಸಿ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮಾ !' ಎಂದು ಮೊರೆ ಇಡುತ್ತಿರುವುದು, ಇಲ್ಲೇ ನನ್ನ ನೆರೆಕೆರೆಯಲ್ಲೆಲ್ಲೋ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳೊಬ್ಬಳು ಗೋಳಿಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕೇಳಿಸುತ್ತಿದೆ. ಯಾವ ಕಾರಣಕ್ಕೂ ನೀವು ಬರಹವನ್ನು ಕೈ ಬಿಡಬೇಡಿ".

ನನ್ನ 'ಅಂಕುರ' ಎಂಬ ಸಣ್ಣ ಕಥೆಯನ್ನೋದಿ ಕೊಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ದುಡಿಯು ತ್ತಿರುವವರೊಬ್ಬರು "ನೀವು ಈ ಕಥೆ ಬರೆದು ಕೊಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿರುವ

ನಮ್ಮಂತಹವರ ಕಣ್ಣು ತೆರೆಸಿದ್ದೀರಿ. ಊರಿನಲ್ಲಿ ನಾವಿಲ್ಲದಾಗ ನಮ್ಮ ಪತ್ನಿಯರ ಬದುಕು ಹೇಗೆ ಸಾಗುತ್ತಿದೆ ಎಂಬುದು ನಮಗರ್ಥವಾದದ್ದು ಈಗಲೇ!" ಎಂದು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ.ಲೇಖಕಿಯೊಬ್ಬಳಿಗೆ ಓದುಗರಿಂದ ದೊರೆಯಬಹುದಾದ ಇದಕ್ಕಿಂತ ದೊಡ್ಡ ಪುರಸ್ಕಾರ ಬೇರೆ ಇದೆಯೇ ? ಇವೆಲ್ಲವೂ ನನ್ನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಬದುಕಿನ ಸ್ವರ್ಣ ಪುಟಗಳು.

ನಾವು ಈ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಕೇವಲ ಮನುಷ್ಯರಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಬಾಳಬೇಕಾಗಿದೆಯೇ ಹೊರತು ಧರ್ಮದ ಹಣೆಪಟ್ಟಿ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಪರಸ್ಪರರ ಧಾರ್ಮಿಕ ನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ಕೆದಕುತ್ತಾ ನಾಯಿ, ಬೆಕ್ಕುಗಳಂತೆ ಕಾದಾಡಿ ಬದುಕಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಧರ್ಮದ ಯಾವ ಅಡ್ಡಗೋಡೆಯೂ ಮನುಷ್ಯ ಮನುಷ್ಯನ ನಡುವೆ ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದು ನಂಬಿದವಳು ನಾನು. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ನಾನು ಒಂದೆರಡು ಸಣ್ಣ ಕತೆಗಳನ್ನು ಬರೆದೆ.

ನನ್ನ ಕತೆ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಆದ್ಯತೆ ನೀಡಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೆ ನಾನೆಂದೂ ಕೇವಲ ಸ್ತ್ರೀಪರ ವಾದಿಯಲ್ಲ. ಸ್ತ್ರೀಯರ ಎಲ್ಲ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೂ ಪುರುಷರೇ ಕಾರಣವೆಂದು ನಾನೆಂದೂ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ನೀಚರೂ, ಕ್ರೂರಿಗಳೂ ಆದ ಪುರುಷರಿರುವಂತೆ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಸ್ವಭಾವದ ಮತ್ತು ಹೆಂಗರುಳಿನ ಪುರುಷರೂ ಇರುವರೆಂಬುದು ನಾನು ಚಿತ್ರಿಸಿದ ಹಲವು ಪುರುಷ ಪಾತ್ರಗಳಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. 'ಚಂದ್ರಗಿರಿ ತೀರದಲ್ಲಿ'ಯ ರಷೀದ್, 'ತಳ ಒಡೆದ ದೋಣಿಯಲ್ಲಿ'ಯ ಶಹಾಬುದ್ದೀನ್, 'ವಜ್ರಗಳು' ಕಾದಂಬರಿಯ, ಶಫಿಯುಲ್ಲ, ಮಹಮ್ಮದ್ ಹಾಜಿ, ಉಸ್ಮಾನ್‌ಸಾಹೇಬ್ ಮುಂತಾದವರು ಕೆಲವು ಉದಾಹರಣೆಗಳು. ವಿವಾಹವಾಗಿ ಒಂದು ಮಗುವಿನ ತಾಯಿಯಾದ ನಫೀಸಳನ್ನು ವರಿಸಲು ಶಫಿಯುಲ್ಲನಿಗೆ ಯಾವ ಅಳುಕೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಒಂದು ರಾತ್ರಿಗಾದರೂ ಬೇರೊಬ್ಬನನ್ನು ವಿವಾಹವಾದ ಬಳಿಕವೂ ನಾದಿರಾಳನ್ನು ಪುನರ್ವಿವಾಹವಾಗಲು ರಷೀದ್ ಸಿದ್ಧನಿದ್ದನು. 'ಕದನ ವಿರಾಮ'ದ ಚೆನ್ನಬಸಪ್ಪನವರು ತಮ್ಮ ಮಗಳಿಗಾಗಿ ಯಾವ ತ್ಯಾಗಕ್ಕೂ ಸಿದ್ಧರಾದವರು. ಅಂತೆಯೇ ಯಾವುದೇ ಕುರುಡು ದ್ವೇಷಕ್ಕೆ ಪಕ್ಕಾಗದೆ, ಪಕ್ಷಪಾತ ಮಾಡದೆ ಆಯಾ ಪುರುಷ-ಸ್ತ್ರೀ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಚಿತ್ರಿಸಿ ಸಫಲಳಾಗಿದ್ದೇನೆ ಎಂದೇ ಭಾವಿಸಿದ್ದೇನೆ. ●

ನಾನು ಕತೆಗಾರ್ತಿ ಆಗಿದ್ದು ಹೀಗೆ...

⊕ ಭಾಗೀರಥಿ ಹೆಗಡೆ

ಅಂದರೆ ಹೇಗೆ?.... ನೀರು ಮಣ್ಣಿನ ಸ್ಪರ್ಶವಿಲ್ಲದ ಕಾಂಕ್ರೀಟು ಬಿರುಕಿನಲ್ಲಿ ಮೊಳೆತ ಕಲ್ಲಶ್ವತ್ಥ ಚಿಗುರಿ ಬೆಳೆಯುವುದು ಹೇಗೆ? ಭೂಮಿ ಬಾನಿನ ನಡುವಿನಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ದಟ್ಟ ಹಸಿರುಕ್ಕಿಸಲೇಬೇಕೆಂಬ ಒತ್ತಡವನ್ನು ಆ ಗಿಡದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದ ಶಕ್ತಿ ಯಾವುದು ? ಯಾಕಾಗಿ ಅದು ಅಲ್ಲೇ ಬೇರಿಳಿಸುವ ಸಾಹಸ ಮಾಡುತ್ತಿರಬಹುದು....? ಉತ್ತರ ಸರಳವಿಲ್ಲ.

ಯಾಕೆಂದರೆ ಶಾಲಾ ಕಾಲೇಜು ಶಿಕ್ಷಣದ ತಳಪಾಯ-ಗುರುಗಳ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ-ಹೆತ್ತವರ ಬೆಂಬಲ–ಒಡಹುಟ್ಟು ಗೆಳೆಯ ಗೆಳತಿಯರ ಅಸೂಯಾಮಿಶ್ರಿತ ಉತ್ತೇಜನ-ಅಭ್ಯಾಸದ (ಸಾಹಿತ್ಯ) ಧಾರಾಳ ಅವಕಾಶ- ಜೊತೆಗೆ ಜನ್ಮಜಾತ ಪ್ರತಿಭೆ ಅಂದರೆ ಮಾನವ ಜೀವನದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಂಭವಕ್ಕೂ ಏನನ್ನೊ ಆರೋಪಿಸಿ–ಅದರೊಳಗೇ ಏನೊ ಒಂದು ಅರ್ಥ ಹುಡುಕಿ ಆ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡರಿಸುವ ಒಂದು ಅತ್ಯಂತಿಕ ತುಡಿತ–ಮುಂತಾದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಬಹುತೇಕ ಬರಹಗಾರರು ರೂಪಗೊಳ್ಳುವುದು ಸಹಜ ಮತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯ.

ಆದರೆ ಕೇವಲ ಕನ್ನಡ ಐದನೇ ಇಯತ್ತೆಗೆ ಶಾಲೆ ಬಿಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟು, ಹದಿಮೂರು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಮದುವೆಯಾಗಿ–ಹದಿನೈದಕ್ಕೆ ತಾಯಿಯಾಗಿ ಮಕ್ಕಳ ಆರೈಕೆ–ಅಡಿಗೆ–ಮನೆ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ–ಅವಿಭಕ್ತ ಕೃಷಿಕ ಕುಟುಂಬದ ನೂರೆಂಟು ಒತ್ತಡಗಳ ನಡುವೆ ಕಲಿತ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಮರೆತು ಬಿಡುವಂಥ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿದ್ದ ನಾನು ಲೇಖಕಿಯಾಗಲಿರುವೆನೆಂಬ ಕನಸನ್ನೂ ಕಾಣಲು ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಪಾರಾಗಿ ಬಂದದ್ದು ನಮ್ಮ ಬದುಕಿನ ಬಹು ದೊಡ್ಡ ತಿರುವು. ಅಂದರೆ ನನ್ನ ಪತಿ ಆರ್. ಎಂ. ಹೆಗಡೆ

ಯವರು ಮದುವೆಯಾದ ಮೇಲೆ ಕಾಲೇಜು ಕಲಿತು, ನಂತರ ಎಂ. ಎ. ಮಾಡಿ, ಶಿರಸಿಯ ಮಾರಿಕಾಂಬಾ ಹೈಸ್ಕೂಲಿನಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರಾಗಿ ಸೇರಿದಾಗ, ಅವರೊಂದಿಗಿನ ಪೇಟೆ ವಾಸ ನನ್ನ ಓದಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಅವಕಾಶ ದೊರಕಿಸಿಕೊಟ್ಟಿತು (೧೯೬೯). ಅವರಿಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಊರಿಗೆ ವರ್ಗವಾದಾಗ ಹಲವು ಜನರ ಬದುಕುಗಳನ್ನು ಹತ್ತಿರದಿಂದ ಕಾಣುವ ಅವಕಾಶವೂ ದೊರೆಯಿತು. ಈ ನಡುವೆ ನನ್ನ ಅಣ್ಣ (ಡಾ। ಎಸ್. ವಿ. ಭಟ್) "ನೀನು ಎಸ್. ಎಸ್. ಎಲ್. ಸಿ. ಮಾಡಲೇಬೇಕೆಂದು ಒತ್ತಾಯಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ನನ್ನ ೨೭ನೇ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ (೧೯೭೫) ಬಾಹ್ಯ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಯಾಗಿ ಎಸ್ಸೆಸ್ಸೆಲ್ಸಿ ಪಾಸಾದೆ. ಇದು ನನ್ನ ಬರವಣಿಗೆಗೆ ಪೂರಕವಾಯಿತೆನ್ನಲಾಗದಿದ್ದರೂ ಅಭ್ಯಾಸದ ಒಂದು ಶಿಸ್ತನ್ನು ಮೂಡಿಸಿದ್ದು ನಿಜ.

ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ನಾನು ನನ್ನ ಹತ್ತನೇ ವಯಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಒಂದೇ ಒಂದು ದಿನ ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗದಿದ್ದರೂ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಓದಲು ಬರೆಯಲು ಕಲಿತ ನನ್ನ ತಾಯಿಯೂ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದಳು. ನನ್ನಣ್ಣನೂ ಕಾಲೇಜು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಕವಿತೆ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದ. ಈ ಎಲ್ಲ ಹಿನ್ನೆಲೆ ನನ್ನ ಬರವಣಿಗೆಗೂ ಪ್ರೇರಣೆ ನೀಡಿರಬಹುದು.

ಆದರೂ ಕೂಡ ಎತ್ತಣ ಮಾಮರ-ಎತ್ತಣ ಕೋಗಿಲೆ ?........ ಎಲ್ಲಿಯ ಹಳ್ಳಿಗುಗ್ಗು ಬಾಯಾ ? (ಬಾಯಾ ಅನ್ನುವುದು ನನ್ನ ಅಡ್ಡ ಹೆಸರು) ಎಲ್ಲಿಯ ನವ್ಯ ಕಾವ್ಯ ?........ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಇಂದಿಗೂ ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಅಂದರೆ ನಾನು ಬರವಣಿಗೆಗೆ ಕಾಲಿಟ್ಟದ್ದು ಕವಿತೆಯ ಮೂಲಕ. ಅಧಿಕೃತವಾಗಿ ಬರೆಯಲು ತೊಡಗಿದ್ದು 'ವಿಶಾಲ ಕರ್ನಾಟಕ' ಪತ್ರಿಕೆಯ ದೀಪಾವಳಿ ಕವನ ಸ್ಪರ್ಧೆಯಲ್ಲಿ ದ್ವಿತೀಯ ಬಹುಮಾನ ಪಡೆಯುವ ಮೂಲಕ. ನಂತರ 'ತುಷಾರ'ದ ಚಿತ್ರ ಕವನ ಸ್ಪರ್ಧೆಗಳಿಗೆ ಬರೆಯುತ್ತ ಕವಿತೆಯನ್ನೊಂದು ಗೀಳಾಗಿಸಿಕೊಂಡೆ. ಹಾಗೆ ಆಗೀಗ ಕವಿತೆ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದವಳು ಮೊದಲ ಕತೆ ಬರೆದದ್ದು ೮೨ರಲ್ಲಿ ("ನಮ್ಮೆಲುಬುಗಳ ಮೇಲೆ" ತುಷಾರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿತ). "ಅತ್ಗೆ ಕವಿತೆಯನ್ನು ಯಾರೂ ಓದೋದಿಲ್ಲ. ನೀನೂ ಕತೆ ಬರಿ ನೋಡುವಾ" ಎಂದು ನನ್ನ ನಾದಿನಿ ಭಾರತಿ ಒತ್ತಾಯಿಸದಿದ್ದರೆ ನಾನು ಬಹುಶಃ ಕತೆಯ ತಂಟೆಗೇ ಹೋಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಒತ್ತಾಯವೇ ನಾನು ಕತೆಗಾರ್ತಿಯಾಗಲು ಮೂಲ ಕಾರಣವೆಂದೂ ಹೇಳಬಹುದು. ಅಲ್ಲಿಂದೀಚೆ ಸುಮಾರು ಅರುವತ್ತೆಪ್ಪತ್ತು ಕತೆಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ. ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಕವಿತೆ ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ. ಲೇಖನ-ಶಿಶುಗೀತೆ-ನಾಟಕ-ಹಾಸ್ಯ- ಒಂದು ಕಿರು ಕಾದಂಬರಿ

ಒಂದಿಷ್ಟು ಹಾಳೆಗಳು ನನ್ನಿಂದಾಗಿ ಕಪ್ಪಾಗಿ ಅಕ್ಷರಗಳಾಗಿವೆ. ಇದು ನನ್ನ ಕತೆಯ ಹೊರ ಮುಖ.

ಅದರ ಒಳ ಆಳಕ್ಕೆ ಇಣುಕುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದರೆ ಸಿಗುವ ಪರಿಣಾಮ ಅಷ್ಟು ಸುಲಭಗ್ರಾಹ್ಯವಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಈ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಮನೆಯ ಹೊಸಿಲ ಹೊರಗೆ ಇಣುಕಿಯೂ ನೋಡದ ನಾನು ಮನುಷ್ಯರ ಮುಖ ಕಂಡೊಡನೆ ಆಮೆ ಯಂತೆ ಕೈ ಕಾಲು ಹಿಂದೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ನಾನು-ಆ ಹೊಸಿಲಿನ ಹೃದಯಹೀನ ಗೆರೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ-ಅವುಗಳಿಗೆ ಸವಾಲೆಸೆಯುವ ಕತೆಗಳನ್ನು ಬರೆದದ್ದು ಹೇಗೆ?........ಇದೂ ಒಂದು ವಿಚಿತ್ರ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಹೌದು.

ಇಲ್ಲಿ ಥಟ್ಟನೆ ನನ್ನ ಯಂಕತ್ತೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಳಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳು ನನ್ನ ತಂದೆಯ ವಿಧವೆ ಅಕ್ಕ. ನಮ್ಮೊಂದಿಗೇ ಇದ್ದಳು. ನಮ್ಮನ್ನು ಎತ್ತಿ-ಆಡಿಸಿ, ತಿಳಿಸಿ-ನಗಿಸಿ ಬೆಳೆಸಿದವಳು. ಅವಳು ಫಟ್ ಫಟ್ ಅಡಿಕೆ ಸುಲಿಯುತ್ತ "ಕಡೀಗೊಂದಿನ ಯಂತಾತೂ ಅಂದ್ರೆ.......''ಎಂದು ಕತೆ ಶುರು ಮಾಡಿದರೆ ಎಲ್ಲಿಯ ರಾಮಾಯಣ-ಮಹಾಭಾರತ- ಭಾಗವತ- ಊರ್ಧ್ವರೋಮನ ಕತೆ-ಸೀತೆಯ ಹಾಸಿಗೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ ರಾವಣನ ಚಿತ್ರ ಎದ್ದೆದ್ದು ಕುಣಿವ ಕತೆ-ಜೊತೆಗೆ ನಿಜ ಬದುಕಿನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳು ವಳಿ ಕತೆ (ನನ್ನಜ್ಜ ಸುಬ್ಬಾಭಟ್ಟರು ಚಳವಳಿ ಸೇರಿ ಜೈಲಿಗೆ ಹೋದವರು)- ಮನೆ ಪೂರ್ತಿ ಜಫ್ತಾಗಿದ್ದು-ಚಿಟ್‌ಫಂಡಿನಲ್ಲಿ ಯಾರ್ಯಾರೊ ದಿವಾಳಿಯೆದ್ದದ್ದು-ನಮ್ಮ ಸಣ್ಣಜ್ಜ ಮೈಲಿ ಜ್ವರದಲ್ಲಿ ಮೂರೇ ದಿನಕ್ಕೆ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿದ್ದು-ಜಮೀನು ಮನೆ ಎಲ್ಲ ಸುಂದರರಾಯರಿಗೆ ಅಡಗಿದ್ದು-ಯಂಕತ್ತೆಯ ಗಂಡ ಆಮಶಂಕೆಯಿಂದ ವರ್ಷ ವೆಲ್ಲ ನರಳಿ ಸತ್ತಿದ್ದು-ಆತ ಸತ್ತು ನಾಲ್ಕೇ ತಿಂಗಳಿಗೆ ಇದ್ದ ಒಬ್ಬಳೇ ಮಗಳು ಹೊಟ್ಟೆ ಬೇನೆಯಲ್ಲಿ ತೀರಿಕೊಂಡಿದ್ದು.......ಇಂಥವೇ ಕರಳು ಕತ್ತರಿಸುವಂಥ ಕತೆ ಗಳು. ಈ ಕತೆಗಳೆಲ್ಲ ನನ್ನ ಬರವಣಿಗೆಯನ್ನು ಪ್ರಭಾವಿಸಿರಬೇಕೆಂದು ನಾನು ಭಾವಿ ಸುತ್ತೇನೆ. ಜೊತೆಗೆ ಯಂಕತ್ತೆಯ ದಾರುಣ ಬದುಕು ನನ್ನ ತಾಯಿ-ಅಜ್ಜಿಯರ ವೈಧವ್ಯದ ಯಾತನಾಪೂರ್ಣ ಜೀವನ-ಆದರೊಳಗೇ ಬದುಕನ್ನೆದುರಿಸಿ ನಿಲ್ಲುವ ಅವರ ಛಲ-ಯಾರಿಗೆಂದು ಯಾಕೆಂದು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದೆ ದುಡಿಯುವ ಅವರ ಜೀವನ ಪ್ರೀತಿ ಇವೆಲ್ಲ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಶಾಶ್ವತ ಮುದ್ರೆಯೊತ್ತಿಬಿಟ್ಟಿವೆಯೆಂದು ತೋರುತ್ತಿದೆ. ಇಂದಿಗೂ ನಾನು ಬರೆಯಲು ಕುಳಿತೊಡನೆ ಯಾವ ಆಳದಿಂದಲೊ ಯಂಕತ್ತೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಳಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತಾಳೆ (ಅವಳು ಸತ್ತು ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳಾದವು).

ಆದರೆ ಈ ಎಲ್ಲ ಪ್ರೇರಣೆಗಳೊಂದಿಗೆ—ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡ ಕಾಗದದ ಚೂರನ್ನು ಬಿಡದೆ ಗಬ ಗಬ ಮುಕ್ಕಿದಂತೆ ಓದುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಯಾವುದೋ ಘಟನೆಗೆ ನನ್ನದೆಂಬಂತೆ ಸ್ಪಂದಿಸುವ ಮನಸ್ಸು,ನನ್ನ ಬರವಣಿಗೆಯ ಮೂಲ ಆಧಾರ ವಾಗಿರಬಹುದು.

ಏನೇ ಇರಲಿ, ಬರೆದಿದ್ದಕ್ಕೆ ಕೆಲ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಾರ್ಥಕ ಎನ್ನುವಂಥಾ ಕೆಲವು ಕ್ಷಣ ಗಳನ್ನೂ ಕಂಡಿದ್ದೇನೆ (ಅದೆಷ್ಟೇ ಕಿರಿದಾಗಿದ್ದರೂ). ಇದೀಗ "ತುಷಾರ ೨೦ ರ ಸಂಭ್ರಮ ಕಥಾ ಸ್ಪರ್ಧೆ" ಯಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ದ್ವಿತೀಯ ಬಹುಮಾನವೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಕತೆ ಗಳಿಗೆ ಕೆಲವು ಬಹುಮಾನಗಳೂ ಸಿಕ್ಕಿವೆ. "ಅರ್ಥ" ಸಂಕಲನಕ್ಕೆ ಮಾಸ್ತಿ ಕನ್ನಡ ಸೇವಾನಿಧಿ ಪುರಸ್ಕಾರ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾವರ್ಧಕ ಸಂಘದ ದ್ವಿತೀಯ ಬಹುಮಾನ ಸಿಕ್ಕಿವೆ. ಇದೇ ದೊಡ್ಡ ಹೆಗ್ಗಳಿಕೆಯಲ್ಲವೆಂದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತು. ಆದರೆ ಬರಹ ಬರೀ ಕಾಡು ಹೂವಾಗಲಿಲ್ಲವೆಂಬ ಸಮಾಧಾನ ಅಷ್ಟೆ.

ನನ್ನ ಮಿತಿಯ ಅರಿವಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಆಸೆ ತಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ನನ್ನನ್ನು ನಾನು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಉತ್ತಮಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು—ಸಾಯುವುದರೊಳಗೆ ಒಂದಾ ದರೂ ಸಾರ್ಥಕ ಕೃತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಬೇಕು—ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿನ ಎಂ. ಎ. ಪಾಸಾಗಬೇಕು .....ಹೀಗೆ ಬೇಕುಗಳು ಹಲವು. ಪೂರ್ತಿಯಾಗುವುದು ಮಾತ್ರ ಎಷ್ಟೊ ? ಯಾವಾಗಲೊ ? ಅದೇನೇ ಇದ್ದರೂ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾತ್ರ ನನ್ನದು. ಫಲಾಫಲ ಕಾಲದ ಕುಣಿಕೆಗಳೊಳಗೆ ಬಂಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದು. ●

ನಿಮ್ಮೊಡನೆ ಹೆಣ್ಮಕ್ಕಳಾಡುವ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವು ಕತೆಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆಂಬುದನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯ ಗೊಟ್ಟು ನೋಡಿದರೆ ಕಾಣಬಹುದು. ಬಹಳ ಜನ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಕೂಡಿರುವಲ್ಲಿ ಮಾತ ನಾಡುತ್ತಾ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಕತೆಯನ್ನೇ ಹೇಳತೊಡಗುವುದೂ ಅನುಭವ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಕತೆಗಾರಿಕೆ ಹೆಂಗಸರ ಸ್ವಭಾವಸಿದ್ಧವಾದ ಪರಂಪರಾಗತವಾದ ಹಕ್ಕಾಗಿದೆ.

—ಶ್ಯಾಮಲಾದೇವಿ
(ಶ್ಯಾಮಲಾ ಸಂಚಯ)

ಕವಿತೆಯೆಂಬ ಮಾಯೆ

● ಸ. ಉಷಾ

ಕವಿತೆಯೆಂಬ ಮಾಯೆಯ ಕುರಿತು ಚಿಂತಿಸಿದಾಗಲೆಲ್ಲ ಮಗುವುತನದಿಂದ ಇಂದಿನವರೆಗೆ ನೆನಪಿನ ಚೀಲಕ್ಕೆ ಸೇರುತ್ತಾ ಬಂದು ಯಾವುದೋ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಕವಿತೆಯಾಗಿ ಅರಳಿದ ಅಜ್ಜಿ ಕತೆಗಳ ನೆನಪಾಗುತ್ತದೆ.

ನನ್ನ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ ಹೆಜ್ಜೆಯೂರಿದ ಅಜ್ಜಿ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ, ಒಂದು ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಳೆ ದಡದಲ್ಲಿ ನೀರು ಕುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದ ರಾಜಕುಮಾರನಿಗೆ ಒಂದು ಚಿನ್ನದ ಕೂದಲು ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಆ ಕೂದಲಿನ ಆಧಾರದಿಂದ ಅವನು ತನ್ನ ಕಲ್ಪನಾ ಸುಂದರಿಯ ಚಿತ್ರ ಬಿಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಓದುಗನಿಗೇ ಆಗಲಿ ಕವಿಗೇ ಆಗಲಿ ಕವಿತೆಯೂ ಹೀಗೆ, ಇಡಿಯ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ದಕ್ಕುವುದು ಒಂದು ಚಿನ್ನದ ಕೂದಲೆಳೆ. ದಕ್ಕುವುದಕ್ಕಿಂತ ದಕ್ಕದೇ ಕಾಡಿಸುವುದೇ ಹೆಚ್ಚು.

ಅರೇಬಿಯನ್ ನೈಟ್ಸ್‌ನ ಒಂದು ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಗಂಧರ್ವ ರಾಜಕುಮಾರಿಯೊಬ್ಬಳು ಹಂಸರೂಪಿಣಿಯಾಗಿ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುವಾಗ ಯುವಕನೊಬ್ಬ ಅವಳ ಹಂಸದ ಉಡುಗೆಯನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಹಂಸದ ಉಡಿಗೆ ಅವನ ವಶದಲ್ಲಿರುವ ತನಕ ಅವಳು ಅವನೊಡನೆ ಬಾಳುತ್ತಾಳೆ. ಆ ಹಂಸದ ಉಡಿಗೆ ಯಾವುದೋ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವಳ ಕೈವಶವಾದೊಡನೆ ತಾನು ಅವನಿಂದ ಪಡೆದ ಮಕ್ಕಳನ್ನೂ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಅವನನ್ನು ತೊರೆದು ಹಾರಿ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ. ಕವಿತೆಯೂ ಹೀಗೆ, ಧೂಳು ತುಂಬಿದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ತೋಳೇ ತಲೆದಿಂಬಾಗಿ ಮಲಗಿದ ಪಥಿಕನೆದೆಯ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಹಂಸದ ಗರಿಯುದುರಿಸಿ ಹಾರಿ ಹೋಗುವ ಹಂಸಿನಿ. ಕವಿ

ಅವಳ ಅನ್ವೇಷಣೆಯಲ್ಲಿ ನಿರಂತರ ಪಥಿಕ. ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಪಡೆದುಕೊಳುತ್ತಾ ಹೋಗುವ ನಿರಂತರ–ವಿರಹ ಮಿಲನದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವುದು ಕವಿತೆಯೆಂಬ ಮಾಯೆಯ ಶಬ್ದಶರೀರ.

ಸೃಷ್ಟಿ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಬರಿಯ 'ಖುಷಿ'ಇದೆ ಎಂದು ನನಗೆ ಅನ್ನಿಸುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಖುಷಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಇರುವುದು ವೇದನೆ. "ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನಿರಿದಲಗು ಒಡಲಲ್ಲಿ ಮುರಿದು ಹೊರಳುವೆನ್ನಳಲನು ನೀನೆತ್ತ ಬಲ್ಲಿರೇ" ಎನ್ನುವ ಮಹದೇವಿಯಕ್ಕ, "ಜೀವಕ್ಕೆ ಬಿಗಿದ ಘಟಸರ್ಪವಾಯಿತು ದೇಹ........" ಎನ್ನುವ ಚಿತ್ತಾಲರು. ಈ ಮಾತಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಗಳು. ನನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ಕವಿತೆ ಯಾ ಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಿಯೆ ಬರಿಯ ಖುಷಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ 'ಬೇನೆ' ತಿನ್ನಿಸುವ ಕ್ರಿಯೆ. ನನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನೇ ಬಡಿದು ಚೂರು ಮಾಡಿ ಹದವಾಗಿ ಕಲಸಿ. ಮತ್ತೆ ಕಲಸಿ, ಮಿದ್ದು, ಹದಬಡಿದು, ರೂಪಿಸಿ, ಸುಟ್ಟು ಅಟ್ಟುಣ್ಣಿಸುವ ಕುಲಾಲಚಕ್ರ.

ನಾನು ಚಿಕ್ಕವಳಿದ್ದಾಗ ಗ್ಯಾಸ್ ಒಲೆ ಇರಲಿ, ಸೀಮೆಎಣ್ಣೆ ಸ್ಟವ್‌ಗಳು ಮತ್ತು ಇದ್ದಿಲು ಒಲೆಗಳೂ ಸಹ ನವ ನಾಗರಿಕರಿಗೆ ಮೀಸಲಾಗಿದ್ದುವು. ಅಂಥ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮಜ್ಜಿ ಹೊಸ ಒಲೆ ಹಾಕಬೇಕೆಂದು ಯಾರಿಗೋ ಹೇಳಿ ಕೆಮ್ಮಣ್ಣು ತರಿಸಿ ಹಾಕಿ ನಾಲ್ಕೈದು ದಿನಗಳಿಂದ ದಿನಾ ಕೆಮ್ಮಣ್ಣಿಗೆ ನೀರು ಹಾಕಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ಹಿಂದೆ ಬಾಲದ ಹಾಗೆ ನಾನು ನನ್ನ ತಂಗಿ, ಅವರ ಜೊತೆ ಹೋಗಿ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಹಿಚಿಕಿ ನೋಡಿ ತೆಗೆದು ಹಾಕಿದ್ದಕ್ಕೆ ಬಹುಮಾನ ಒಂದು ಉಂಡೆ ಕೆಮ್ಮಣ್ಣು, ಜೇಬುತುಂಬ ತಿಂಡಿ. ಇಷ್ಟು ದಿನ ಅಜ್ಜಿ ಕೊಟ್ಟ ಕೆಮ್ಮಣ್ಣು ಉಂಡೆಗಳು ಮಡಿಕೆ, ಕುಡಿಕೆ, ಸೌಟು, ನಾಲ್ಕು ಕಾಲು ಒಂದು ಬಾಲ ಇರುವ ಎಲ್ಲ ತರದ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಆಗಿ ಆಟಿಕೆಯ ಖಜಾನೆ ತುಂಬಿತ್ತು.

ಆ ದಿನ ಅಜ್ಜಿ ಕೆಮ್ಮಣ್ಣಿನ ಕಾಯಕಕ್ಕೆ ಹೊರಟರು. ಇಷ್ಟು ದಿನ ಹದ ಮಾಡಿದ ಮಣ್ಣನ್ನು ಉಸ್ಸಪ್ಪಾ ಎನ್ನುತ್ತಾ ಸಿಹಿ ನೀರಿನ ಕೊಳಗ ತುಂಬಿ ಹೊತ್ತು ನಡೆದರು. ಅಡಿಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ರಾಮಾ ಎನ್ನುತ್ತ ಕೊಳಗ ಇಳಿಸಿ ಒಂದು ಗಳಿಗೆ ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಹಳೆಯ ಒಲೆ ಕಿತ್ತು ಹಾಕಿ ಹದ ಮಾಡಿದ್ದ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕೆಮ್ಮಣ್ಣಿನ ಕಟ್ಟೆ ಹಾಕಿದರು. ದೋಸೆ ಹೊಯ್ಯುವ ಹರಿತವಾದ ಮಗುಚು ಕೈಯಿಂದ ಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಒಲೆ, ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಒಲೆ, ಎರಡು ಒಲೆಗಳ ನಡುವೆ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ತೂತು ಕೊರೆದು ಕೋಡೊಲೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಕೊರೆದ

ಮಣ್ಣನ್ನು ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಗುಂಡು ಮಾಡಿ ಒಲೆಯ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಮೂರು ಗುಂಡು ಕೂರಿಸಿದರು. ಮಣ್ಣು ಬಿರಿದುಕೊಳ್ಳದ ಹಾಗೆ ಒಂದು ಒದ್ದೆ ಗೋಣಿ ಚೀಲ ಮುಚ್ಚಿದರು.

ಅಜ್ಜಿಯ ಒಲೆ ನೋಡಿ ನಮಗೂ ಒಲೆ ಮಾಡುವ ಉಮೇದು ಬಂತು. ರಟ್ಟಿನ ಹಾಳೆಗಳ ಮೇಲೆ ಪುಟ್ಟ ಕಟ್ಟೆ ಮಾಡಿ ಒಲೆ ಕೊರೆದು ಕೋಡೊಲೆ ಮಾಡಿ ಎರಡು ಪುಟ್ಟ ಪುಟ್ಟ ಒಲೆಗಳು ತಯಾರಾದವು. ಮನೆಯಾಟ ಆಡುವ ಹುರುಪಿಗೆ ಅಪರೂಪಕ್ಕೆ ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳಿಂದು ಅಜ್ಜಿ ತುಂಬಿಕೊಟ್ಟ ಕಡಲೆ ಬೆಲ್ಲ ಅವಲಕ್ಕಿಗಳ ಖಜಾನೆ ಬೆಂಬಲ ಕೊಟ್ಟಿತು. ಜೊತೆಯ ಮಕ್ಕಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸೇರಿಸಿ ಒಲೆಯ ಆರಂಭೋತ್ಸವವಾಯಿತು. ಹಂಚಿ ಕಡ್ಡಿಯ ಚೂರುಗಳು, ಕಾಗದದ ಚೂರುಗಳು, ನಿಜವಾದ ಸೌದೆಯ ಹಾಗೇ ಹತ್ತಿ ಉರಿದವು. ಹಸಿಮಣ್ಣು ಬಿರಿಯಿತು. ಬಿಸಿಲ ಕಾವಿಗೆ ಒಣಗಿ ಬಿರಿದು ಉದುರಿತು–ಒಲೆಯ ಕೆಲಸ ಮುಗಿದರೂ ಮನೆಯಾಟ ಮುಂದುವರಿಯಿತು.

ಇತ್ತ ಅಜ್ಜಿಯ ಒಲೆ ಎರಡು ದಿನ ನೀರು ಚಿಮುಕಿಸಿಕೊಂಡು ಹದಬಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬಿರಿದಾಗಲೆಲ್ಲ ಕೆಮ್ಮಣ್ಣಿನ ಕಾರಣೆಯ ಉಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಕಾರಣೆ ಹಾಕಿಸಿಕೊಂಡು ಗಂಧದಂಥ ಕೆಮ್ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ದಿನ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಒಣಗಿ ಒಂದು ಶುಕ್ರವಾರ ಸಾರಿಸಿದ ರಂಗೋಲೆಯ ಶೃಂಗಾರದಲ್ಲಿ ಅರಿಶಿನ ಕುಂಕುಮದ ವೈಭವದಲ್ಲಿ ಹಾಲುಕ್ಕಿಸಿಕೊಂಡು ಬೂದಿ ಹೊಯ್ದುಕೊಂಡು, ಸುಟ್ಟುಕೊಂಡು ಪಾಯಸ ಮಾಡಿತು. ಆ ದಿನ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಕಾಫಿ ತಯಾರು ಮಾಡುವಾಗ ಅಜ್ಜಿಯ ಅಡಿಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಹುರಿದ ಕಾಫಿ ಪುಡಿಯ ಪರಿಮಳದೊಂದಿಗೆ ಕವಿತೆಯ ಪರಿಮಳವೂ ಸೇರಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಗಂಟೆಗೆ ನಾಲ್ಕು ಸಾರಿ ಕಾಫಿ ಕೇಳುವ ಒಬ್ಬ ಗಂಡ ಮತ್ತು ನಾಲ್ಕು ಜನ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕೋಡೊಲೆಯ ಮೇಲೆ ಸದಾ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಲಿಗೆ ಕಾಫಿ ಕಷಾಯ ಹಾಕಿ ಬೆರೆಸಿ ಕೊಡುವಾಗ

ಕಾಫೀ ನಿನಗೆ ಸರಿ ಯಾರು ಜಗದೀ
ಕಾಫೀ ಸಂತಾಪೀ ಬಹುತಾಪೀ ಪ್ರತಾಪಿಯೆ
ವಿದ್ಯಾವಂತರೆನ್ನೆಲ್ಲ ಮರ್ದಿಸಿದೆ
ಬುದ್ಧೀ ದ್ರವ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲ ತೇಲೀಸಿದೆ
ಕಾಫೀ ಸಂತಾಪೀ ಬಹುತಾಪೀ ಪ್ರತಾಪಿಯೆ

–ಎಂದು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ ಕಾಫಿಗೆ ಬಂದಾಗಲೂ ಅವನ ಹೆಸರನ್ನೂ ಚಮತ್ಕಾರವಾಗಿ ಕಾಫಿ ಹಾಡಿಗೆ ಸೇರಿಸಿ ಅಜ್ಜಿಯ ಕವಿತೆಯೂ ಶೋಧಿಸಿಕೊಂಡು ಬೆರೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು. ವರಾಂಡದಲ್ಲಿ ಪೇಪರು ಓದುತ್ತಿದ್ದ ತಾತನ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ನಸುನಗೆ ಸುಳಿಯುತ್ತಿತ್ತು.

ಮುಂದೆ ಎಂ. ಎ. ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆ ಓದುವಾಗ ಕಾವ್ಯ ವೆಂಬುದು ಚಿತ್ರದ ತುರಗ ಲೌಕಿಕ ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕೆ ಬರುವಂಥದ್ದಲ್ಲ ಎಂಬ ವಾದ ಕಿವಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಾಗಲೆಲ್ಲ ಹಸಿಮಣ್ಣಿನ ಬಿರಿದ ಒಲೆಗಳ ಅಣಕ ನೆನಪಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಕಾವ್ಯ ಚಿತ್ರದ ತುರಗ ಎಂಬುದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲು ಮನಸ್ಸಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

"ಕಾವ್ಯಂ ಆನಂದಾಯ" ಎನ್ನುವ ಆಲಂಕಾರಿಕರ ಮಾತನ್ನು ಒಂದು ಮಿತಿ ಯಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪಬಹುದಷ್ಟೆ– ಕಾವ್ಯದ ಆನಂದ ನಿರಾಳದ ಸ್ವರೂಪದ್ದು. ಆದರೆ ಆ ನಿರಾಳ ಶಾಶ್ವತವಾದುದಲ್ಲ. ಕಾಂಗರೂ ಒಂದು ಮರಿಯನ್ನು ತನ್ನ ದೇಹದ ಕಾವಿ ನಿಂದಲೇ ಪೋಷಿಸಿ ರಕ್ಷಿಸಿ ಹೊರಗೆ ಬಿಡುವ ಹೊತ್ತಿನ ನಿರಾಳದಂಥದು. ಹೊಟ್ಟೆಯ ಹೊರಗಿನ ಚೀಲದಿಂದ ಮರಿ ಹೊರಟು ಓಡಾಡುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಹೊಟ್ಟೆಯೊಳಗಿನ ಚೀಲದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಮರಿ ಹೊರಗೆ ಬರುತ್ತದೆ– ಚೀಲದ ಬಿಸುಪನ್ನು ಕೋರಿ. ಕವಿಯ ಸಂವೇದನೆಯ ಕಾಂಗರೂ ಚೀಲದಲ್ಲಿ ಅಡಿಗರ ಭೂಮಿ ಗೀತದ ತಾಯಿಯ ಹಾಗೆ ಸದಾ ಮತ್ತೊಂದು ಮರಿ ಮಿಸುಕಾಡುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.

ನನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ಕವಿತೆಯೆಂಬ ಮಾಯೆ ತನ್ನ ಪತಿಯನ್ನು ಐವರು ದೇವಗನ್ನೆ ಯರು ಅಪಹರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಹಗಲು ನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಇರುಳು ಎಚ್ಚರದಲ್ಲಿ ಇರು ವಂತೆ ಮಾಡಿದಾಗ ಅವನನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸಲು ಅವನನ್ನು ಮದುವೆಯಾದ ಹೆಣ್ಣು ಹಾಡುವ ನಿಜದ ಹಾಡು. ಕವಿತೆ ಹುಟ್ಟುವುದು ತಂಗಾಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಸುಂದರ ಸಂಜೆಗಳ ಲ್ಲಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸುಡು ಬಿಸಿಲ ಸ್ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ, ಕಟ್ಟೆಚ್ಚರದ ಕಸುಬುಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ. ಸಿಹಿನೀರ ಕೊಳಗದಲ್ಲಿ ಕೆಮ್ಮಣ್ಣು ತುಂಬಿ ಹೊರುವಾಗ "ಉಸ್ಸಪ್ಪಾ" ಎಂದು ಇಳಿಸು ವಾಗ ಒಲೆಯ ಮುಂದಿನ ಅಗ್ನಿಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಗುರಿ ಮಾಡಿ ಆರಾಮ ಕುರ್ಚಿಯ ಪೇಪ ರಿನ ಸುಖಕ್ಕೆ ಸಂದ 'ರಾಮ'ನನ್ನೇ ನೆನೆಯುವುದು ಸೀತೆಯರ ಕಲೆ. ಅವಳ ಮನೆ ಯಂಗಳದ ಮಹಾ ಪ್ರಸ್ಥಾನ ನೆನೆಯುವುದು "ಕರುಣಾಳು ರಾಘವ"ನನ್ನು. ಆದ್ದ ರಿಂದಲೇ ಅಜ್ಜಿಯ ಕವಿತೆ 'ನಿಗಳದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ನಿರಾಳ'.

ಎಂದಾದರೂ ಒಂದು ದಿನ ಭಾರವನ್ನೂ ಕವಿತೆಯಾಗಿಸಿದ, ಕಸುಬುಗಾರಿಕೆಯಾ ಗಿಸಿದ ಅಜ್ಜಿಯ ಹಾಗೆ ನಿಗಳವನ್ನು ನಿರಾಳವಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ತಪಸ್ಸು ಇನ್ನೂ ಫಲಿಸಿಲ್ಲ. ●

ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತ್ಯ: ಒಂದು ಹಿನ್ನೋಟ

⊕ ಕಮಲಾ ಹಂಪನಾ

ಮಹಿಳೆಯ ತೀವ್ರ ಸಂವೇದನಶೀಲ ಸ್ವಭಾವ ಮತ್ತು ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಪುರುಷನದಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದದ್ದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಸೂಕ್ಷ್ಮತರವಾದದ್ದೂ ಹೌದು, ಗಾಢವಾದದ್ದೂ ಹೌದು. ವಸ್ತು ವಿಷಯ ಘಟನೆ ಮತ್ತು ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಪುರುಷನದಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿಯಬಲ್ಲ ಆಕೆಯ ಐಂದ್ರಿಯ ಸಂವೇದನೆ ಮತ್ತು ಸಂವಹನತೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮದೊಂದಿಗೆ ಸಂಕೀರ್ಣವಾದದ್ದು. ಮಹಿಳೆ ಗೊಡ್ಡು ಸಂಪ್ರದಾಯವಾದಿ, ಪಾರಂಪಾರಿಕವಾದ ಅವೈಚಾರಿಕ ಪದ್ಧತಿಗೆ ದಾಸಳು ಎಂಬಂಥ ನಿರ್ವಚನ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳೆಲ್ಲ ಹಳಸಲು ಸರಕು. ಅದು ಆಂಶಿಕವೆ ಹೊರತು ಪೂರ್ಣ ಸತ್ಯವಲ್ಲ. ಮೂಢ ನಂಬಿಕೆಗಳಿಗೆ, ಅವೈಜ್ಞಾನಿಕ ನಡವಳಿಕೆಗಳಿಗೆ ಗಂಡು ಹೊರತೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಪ್ರಗತಿಪರ ವಿಚಾರಧಾರೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡಿಗಿಂತ ಮುಂದು ಮತ್ತು ಮೇಲು. ಆದರೆ ತನ್ನ ಅಂತಃಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ, ತನ್ನ ಒಳದನಿ ಮತ್ತು ನಿಜದನಿಗೆ ನೇರವಾಗಿ ನಡೆಯಲು ಸಮಾಜ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಪ್ರತಿಬಂಧಕಗಳನ್ನು ಹೇರಿದೆ. ಮೌಢ್ಯಗಳ ಪೊರೆ ಕಳಚಲು ಹೊರಟ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಸರಪಳಿ ಹಾಕಿ ಅವಿಚಾರದ ಕೂಪಕ್ಕೆ ನೂಕುವ ಪುರುಷ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ಮನುಷ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯ ಇತಿಹಾಸದುದ್ದಕ್ಕೂ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ತಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ನೆನಪಿಗೆ ಬರುವ ಮತ್ತು ಆಗಾಗ ನನ್ನನ್ನು ಕಾಡುವ ಒಂದು ದೃಷ್ಟಾಂತ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಹೆಣ್ಣಿನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ಜೀವ ಸಾತತ್ಯಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆಯಾದ ಅಮಾನವೀಯ ಸತಿ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಒಪ್ಪದೆ, ದಹಿಸುವ ಚಿತೆಯಿಂದ ಹಾರಿ ಹೊರಬರಲು ಯತ್ನಿಸಿದ ಅಬಲೆಯರನ್ನು, ಅವರ ಮೈಮೇಲಿನ ಚಿನ್ನದ ಆಭರಣಗಳ ಆಸೆಗಾಗಿ ಚಿತಾ ಕುಂಡದ ಸುತ್ತ ಉದ್ದನೆಯ ಗಳುಗಳನ್ನು–ಬಿದಿರು ಬೊಂಬುಗಳನ್ನು– ಹಿಡಿದ ಪೂಜಾರಿಗಳು ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಬೆದರಿಸಿ ಹೊಡೆದು ಮತ್ತು ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ

ಚಿತೆಗೆ ನೂಕುತ್ತಿದ್ದ ದಾಖಲೆಗಳು ಮನುಷ್ಯತ್ವಕ್ಕೆ ಅಪವಾದಗಳು. ಇಂಥ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳು ಮಹಿಳೆಯು ಅರ್ಥಹೀನ ಅವೈಜ್ಞಾನಿಕ ರೂಢಿಗಳಿಗೆ ಧಿಕ್ಕಾರ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನೂ, ಪುರುಷನು ಸ್ವಾರ್ಥದಿಂದ ಅವಕ್ಕೆ ತೆಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದಿರುವುದನ್ನೂ ಉಜ್ವಲವಾಗಿ ತೋರಿಸುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮಹಿಳೆಯ ವೈಚಾರಿಕ ಪ್ರಖರತೆಯ ಮೊನಚು ಜಾಗೃತವಾದದ್ದೆಂಬುದನ್ನು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಡಬೇಕು.

ಮಹಿಳೆ ಪುರುಷನಿಗಿಂತ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಉಳಿದದ್ದು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಮಾಧ್ಯಮದ ಆಯ್ಕೆಯಲ್ಲಿ. ಪುರುಷ ಅಕ್ಷರ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದ, ಸ್ತ್ರೀ ಮೌಖಿಕ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದಳು. ನನ್ನ ಈ ಹೇಳಿಕೆಯ ಹರಹುಗಳನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ನನಗೆ ಮುಂದಿನ ನಿರ್ವಚನೆ ಸುಲಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೆಣ್ಣು ತನ್ನೆಲ್ಲ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಗ್ರಹಿಕೆಗಳನ್ನು, ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು, ಟೀಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಮೆಚ್ಚುಗೆಗಳನ್ನು ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೆರೆ ಕಟ್ಟೆ ಬಾವಿ ಹೊಲ ಗದ್ದೆ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಮದುವೆ ಮುಂಜಿ ಜಾತ್ರೆ ಪರಿಷೆಗಳಲ್ಲಿ–ಒಟ್ಟಾರೆ, ಒಟ್ಟಾಗಿ ಕಲೆತ ಆತ್ಮೀಯರಿರುವ ಎಡೆಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಅವಕಾಶಗಳಲ್ಲಿ ತೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಗೋಡೆಗಳಿಗೂ ಮರಗಳಿಗೂ ನೋವುಗಳನ್ನು ಮೌನ ಮಿಶ್ರಿತ ಮುಲುಕುಗಳಲ್ಲಿ. ದುಃಖ ಬೆರೆತ ಬಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಹೊರ ಚೆಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದಳು. ವೇದ ಕಾಲದ ಶಿಕ್ಷಣ ಸೌಲಭ್ಯದ ಬಾಗಿಲು ಅನಂತರ ಮುಚ್ಚಿ ಹೋಗಿದ್ದು ಮತ್ತೆ ವಿದ್ಯೆಯ ಕದ ತೆರೆದದ್ದು ಈ ಶತಮಾನದಲ್ಲೆ. ಹೆಣ್ಣಿಗೂ ಶಿಕ್ಷಣದ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಸಮಾಜದ ಎಲ್ಲ ಶ್ರೇಣಿಯ ವರ್ಗಗಳಿಗೂ ಸಿಕ್ಕ ಮೇಲೆ, ಪುರುಷ ಕೇಂದ್ರಿತ ಸಮಾಜ ಮಹಿಳೆಯ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಉದಾರತೆ ತಳೆಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಆದರೆ ಇಂದು ಕೂಡ ಈ ಮೌಖಿಕ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಮುಂದುವರಿದೇ ಇದೆ. ಆದರೆ ಲೇಖಣಿಯೂ ಆಕೆಯ ಕೈಗೆ ಬಂದಿದೆ. ಹಿಂದೆಂದೂ ಇತಿಹಾಸದ ಯಾವ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲೂ ಆಕೆ ಲೇಖಣಿಯನ್ನು ಹಿಡಿಯಲೇ ಇಲ್ಲ ಎಂದಲ್ಲ. ಒಟ್ಟು ಭಾರತೀಯ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಂಪರೆಯ ದೀರ್ಘ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯೂ ಕೃತಿ ರಚನೆ ಮಾಡಿರುವುದುಂಟು. ಆದರೆ ಅಂಥ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಬಿಡಿಯಾದ ಹಾಗೂ ಮೇಲು ವರ್ಗದ ಶಿಷ್ಟ ಪರಿಸರದ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ೧೨ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ವಚನಾಂದೋಲನ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕೆಳವರ್ಗದ ಸ್ತ್ರೀ ಸಂವೇದನೆಗಳು ಮಾತನಾಡಿದ್ದುಂಟಾದರೂ ಅದು ಒಟ್ಟು ಜನಾಂದೋಲನದ ಸ್ವರೂಪ ಪಡೆಯಲಿಲ್ಲ; ಅದಕ್ಕೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ಚೌಕಟ್ಟು ಕೂಡ ಇತ್ತು. ಅಂದಿನದಕ್ಕೂ ಇಂದಿನದಕ್ಕೂ ಇರುವ ಗುಣಾತ್ಮಕ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು.

ಆದರೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋತ್ತರ ಕಾಲ ಹೊಸಗಾಳಿ ಬೀಸಿತು. ವಿದ್ಯೆಯ ಬಾಗಿಲು ಮುಕ್ತದ್ವಾರವಾಯಿತು. ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಅವಕಾಶಗಳು ಲಭ್ಯವಾದವು. ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ವಾವಲಂಬನೆಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು, ಒಳಮುಖಿಯಾದ್ದ ಆತ್ಮಶ್ರೀಗೆ ಗರಿ ಮೂಡಿತು. ಮಾಧ್ಯಮಗಳು ಕೈಬೀಸಿದವು. ಇವೆಲ್ಲ ಹುರಿಗೊಂಡು ಸಮಾಜದ ವಿಭಿನ್ನ ಸ್ತರ ಮತ್ತು ವರ್ಗಗಳ ಧ್ವನಿಗಳು ಹೊರಡುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಮಡಿವಂತರು ಬೆಚ್ಚಿ ಬೀಳುವ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಗಂಟಲು ಬಂತು. ಇದರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಲೇಖಕಿಯರು, ನಿರ್ಭಿಡೆಯಿಂದ ಛಳಿ ಬಿಟ್ಟು ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಕನ್ನಡ ಪರಂಪರೆಯ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಬರಹಗಾರರ ಬಳಗಕ್ಕೆ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಗುವಂಥ ಮೌಲಿಕ ಕೃತಿಗಳ ನಿರೀಕ್ಷೆ ಫಲಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಕನ್ನಡ ಕಥಾ ಸಾಹಿತ್ಯದ ತಿರುವುಗಳಲ್ಲಿ ರೂಪಾಂತರಗಳನ್ನು ಪಡೆದ ಸಾಕಷ್ಟು ಚರ್ಚೆಗೆ ಒಳಗಾಗುವ ಸಮರ್ಥ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಲೇಖಕಿಯರು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆಯೆ ಎಂಬುದನ್ನು ವಸ್ತು ಮತ್ತು ಬಂಧದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಚರ್ಚಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವಿದೆ. ೧೯೮೦ ರವರೆಗಿನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳನ್ನೂ ಅನಂತರ ಬಂದ ಕೃತಿಗಳನ್ನೂ ತೌಲನಿಕವಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಏಕಮುಖ ನಿರೂಪಣೆಯ ಏಕತಾನದಿಂದ ಪಾರಾಗಿ ಧೋರಣೆ ಮತ್ತು ಪ್ರೇರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಲೇಖಕಿಯರು ಪಡೆದಿರುವ ಧ್ವನಿ ಪಲ್ಲಟಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬೇಕು. ನಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ಬರೆಯುತ್ತಿರುವ ಸಹ ಲೇಖಕಿಯರು ಹೇಗೆ ತಮ್ಮ ಕಲಾತ್ಮಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಸಾಧಿಸಿದ್ದಾರೆಂಬುದನ್ನು ಮನಗಾಣಬೇಕು. ಆ ಬಗೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ತಾರ್ಕಿಕ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ಮಾತ್ರ ಕಳೆದ ಒಂದು ದಶಕದಲ್ಲಿ ಲೇಖಕಿಯರ ಒಟ್ಟು ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಅವರ ಕೃತಿಗಳ ವಿಶಿಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯ ದ್ರವ್ಯದ ಸ್ವರೂಪ ಸತ್ವಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯ.

ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ಒಂದು ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಸಮೀಕ್ಷೆಯ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿಯೇ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ವಿಮರ್ಶೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಸಮಕಾಲೀನ ಕನ್ನಡ ಲೇಖಕಿಯರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕವಾಗಿಯೂ ತಾತ್ವಿಕ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯ ನೆಲೆಯಲ್ಲೂ ನೋಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಲಯದಲ್ಲಿನ ಹೊಸ ಸವಾಲುಗಳಿಗೆ ಲೇಖಕಿಯರು ಹೇಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸಿದ್ದಾರೆ, ತಮ್ಮ ಅನುಭವ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಭಾಷೆಯ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿಡಲು, ಹೊಸ ಬಗೆಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗಾಗಿ ಪಟ್ಟ ತವಕಗಳು ಮತ್ತು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸಂವೇದಿ ಮಹಿಳೆಯ ಮನಸ್ಸಿನ ಮಿಡಿತಗಳು ಯಾವುವು–ಇದನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಕೆಲಸವೂ ಉಪಯುಕ್ತವಾದದ್ದು,

ಈ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ನಮ್ಮ ಲೇಖಕಿಯರು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹುಡುಕಾಟದಲ್ಲಿಗಳಿಸಿರುವ ಸೋಲು ಗೆಲುವುಗಳ ತನಿಖೆಯೆಂದೇನೂ ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸಂವೇದನೆಗಳು ಸೃಜನ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ತಾಜಾತನಕ್ಕೆ ಹಾತೊರೆಯುವ ಕಲೆಗಾರಿಕೆಯ ಮಗ್ಗಲುಗಳನ್ನು, ಹೊಸ ನೋಟ ಹೊಳಪುಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂವಾದಗಳು ನಮ್ಮ ಆರೋಗ್ಯಕರ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ನೆರವಾಗಬಲ್ಲುದು.

ಲೇಖಕಿಯರು ನಡೆದು ಬಂದಿರುವ ದಾರಿಗಿಂತಲೂ ಇನ್ನೂ ಕ್ರಮಿಸಬೇಕಾದ ಮಾರ್ಗ ದೀರ್ಘವಾಗಿದೆ. ಈ ೨೦ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದ ಎರಡು ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ ದಕ್ಕಿದ್ದ ವಿನೂತನ ವಿಶಿಷ್ಟ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಬರಲಿರುವ ೨೧ನೆಯ ಶತಮಾನಕ್ಕೆ ಹೊರಳು ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸಂವೇದನೆಯ ಲೇಖಕಿಯರು ಹೊಸ ಹಾಗೂ ಇನ್ನೂ ಸಂಕೀರ್ಣತರವಾದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮತ್ತು ವೈಚಾರಿಕ ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಸಜ್ಜಾಗಬೇಕಾದ್ದಿದೆ. ನವೋದಯ ಮತ್ತು ನವ್ಯದ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರಗಳ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪಾಲುಗೊಳ್ಳದ ಮಹಿಳೆ ನವ್ಯೋತ್ತರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚಳುವಳಿಯಾದ ದಲಿತ ಬಂಡಾಯದ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಕ್ರಿಯಾಶೀಲವಾಗಿರುವುದು ಕೂಡ ನನಗೆ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದೆ. ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ವಿಚಾರವಾಹಿನಿಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ, ಲೇಖಕ – ಲೇಖಕಿಯರ ಅಂತರ್ಮನಗಳ ನಡುವಣ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆಗಳನ್ನು ಹೆಕ್ಕಿ ತೆಗೆದು ಪುನರವಲೋಕನ ನಿಕಷಕ್ಕೆ ಒಡ್ಡುವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂವಾದ ಒಂದು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಸಾರ್ಥಕ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ.

ಮಹಿಳೆ ಇಂದು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಯಾವ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರ ಹೇಳಲು ಹೆಚ್ಚು ತಡಕಾಡುವ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ. ಕಥೆ – ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಮಹಿಳೆಯ ಮೊದಲ ಪ್ರೀತಿ. ಮೊದಲ ಆಯ್ಕೆ. ಓದುಗರ ಅಭಿರುಚಿಯೂ ಇದಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿಲ್ಲ. ಅಗ್ಗದ ಜನಪ್ರಿಯತೆಯನ್ನು ತಾತ್ಸಾರವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಸಾಹಿತ್ಯ ರೂಪವನ್ನು ಲೇಖಕಿಯರು ಹೇಗೆ ಕಲಾತ್ಮಕ ಸಾವಯವತೆಯಿಂದ ನಿರ್ವಹಿಸಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದು ವಿಮರ್ಶಿಸಬೇಕಾದ್ದು. ಕನ್ನಡದ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಅಥವಾ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಎಂಬಂಥ ವರ್ಣರಂಜಿತ ವಿಶೇಷಣಗಳನ್ನು ಬಳಸುವುದು ನನಗೆ ಒಗ್ಗುವುದಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಹಾಗೆ ಹೇಳದೆ, ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ ಸ್ವರೂಪದ ಕಥೆ, ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಆರಿಸುವಾಗ ನಮ್ಮ ಲೇಖಕಿಯರ ಕೃತಿಗಳು ಈ ಆಯ್ಕೆಯೊಳಗೆ ಬರುತ್ತವೆಯೋ ಎಂಬುದನ್ನು ನಮಗೆ ನಾವೇ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ್ದು ಇದೆ. ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮೃದ್ಧ

ವೆನಿಸಿರುವುದು ಸಂಖ್ಯೆಯ ಮೊತ್ತದಲ್ಲಿ ಎಂಬುದು ದಿಟ. ಅದೇ ಮಟ್ಟದ ಗುಣ-ಗೌರವ ಸತ್ವಶಾಲಿಯಾದ ಕೃತಿಗಳು ಸೇರ್ಪಡೆಯಾದಾಗ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಮಹಿಳಾ ಕಾವ್ಯ, ವಸ್ತು ನಿರೂಪಣೆ ಶೈಲಿಯಿಂದ ವೈವಿಧ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಸತ್ವವನ್ನೂ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆಯೆಂಬುದು ಕನ್ನಡ ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಹೆಚ್ಚಳವಾಗಿದೆ. ಮುಜುಗರಗಳಿಲ್ಲದೆ ತನ್ನೊಳಗಿನ ತೀವ್ರ ತುಡಿತಗಳನ್ನು ಗರಿಗರಿಯಾದ ಕನ್ನಡದ ಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿಡುವ ಹದಕ್ಕೆ ಲೇಖಕಿಯರು ಗಮನ ಹರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸಂಶೋಧನೆಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲೂ ಕನ್ನಡ ಲೇಖಕಿಯರು ಮುಂದಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಪ್ರೌಢ ಪ್ರಬಂಧಗಳು, ಎಂ.ಫಿಲ್., ಮತ್ತು ಪಿಎಚ್.ಡಿ., ಮಹಾ ಪ್ರಬಂಧಗಳೇ ಅಲ್ಲದೆ ವೈಚಾರಿಕ ಲೇಖನಗಳು ಭರವಸೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತವೆ. ಇತಿಹಾಸ, ಸಮಾಜವಿಜ್ಞಾನ, ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ ಮೊದಲಾದ ಮಾನವಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲೂ, ಉಳಿದ ನಾನಾ ಜ್ಞಾನ ಶಾಖೆಗಳ ಪೂರಕ ಶಿಸ್ತುಗಳಲ್ಲೂ ಮಹಿಳೆ ತನ್ನನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ. ನಾಟಕ, ಪ್ರಬಂಧ, ಗ್ರಂಥ ಸಂಪಾದನೆ, ವಿಮರ್ಶೆ, ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆ ಮೊದಲಾದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಿವಿಧ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಮಹಿಳೆ ತನ್ನ ಹೆಜ್ಜೆ ಗುರುತುಗಳನ್ನು ಮೂಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಕೇವಲ ತಾನು ಮಹಿಳೆಯೆಂಬ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನ ಸಾಧನೆಗಳಿಗೆ ಯಾವ ರಿಯಾಯಿತಿ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಎಚ್ಚರದ ಜೊತೆಗೆ, ಅಂಥ ಕ್ಷುಲ್ಲಕ ಕಾರಣದ ಮತ್ತು ಲಿಂಗಾಧಾರಿತ ಸಾನುಕಂಪೆಯ ರಿಯಾಯಿತಿಗಳನ್ನು ಒಲ್ಲದ ಆತ್ಮ ವಿಶ್ವಾಸವೂ ಲೇಖಕಿಯರಲ್ಲಿ ಜಾಗೃತವಾಗಿದೆ. ಇಂಥ ಅರಿವಿನ ಸ್ಫೋಟದಿಂದಲೇ ಹೊಸ ಸಾಧನೆಗೆ ದಾರಿ ತೆರೆಯುವುದು. ರಾಜ್ಯ ಹಾಗೂ ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳು, ಮೂರ್ತಿದೇವಿ, ಜ್ಞಾನಪೀಠ, ಕಬೀರ್ ಸಮ್ಮಾನ್ ಮೊದಲಾದ ಪುರಸ್ಕಾರಗಳು ಕನ್ನಡ ಲೇಖಕಿಯರಿಗೆ ಬಂದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಮಾತು ಆಗಾಗ ಕೇಳುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಅದು ಆಶೆಬುರುಕರ ಕೊರಗಾಗಿ ಲೇಖಕಿಯರನ್ನು ಕಾಡದೆ ಅಂಥ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗೆ ಎಲ್ಲ ವಿಧದಿಂದಲೂ ಅರ್ಹವಾದ ಮೌಲಿಕ ಮಹತ್ವದ ಕೃತಿ ರಚನೆಗೆ ನಮ್ಮ ಲೇಖಕಿಯರ ಸೃಜನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೆಣಕುವ ಪ್ರಚೋದನೆಯಾಗಬೇಕೆಂಬುದು ನನ್ನಂಥವರ ಅಪೇಕ್ಷೆ. ಲೇಖಕರನ್ನು ಅಥವಾ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕೃತಿಯೊಂದನ್ನು ಯಾರು ಆರ್ಡರ್ ಕೊಟ್ಟು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮಹತ್ವದ ಲೇಖಕ, ಮೌಲಿಕವಾದ ಕೃತಿ ಬಂದಾಗ ಆ ಭಾಷಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ದೊಡ್ಡದೆನಿಸುತ್ತದೆ, ಆ ಭಾಷೆಯ ಜನ ಆನಂದಿಸುತ್ತಾರೆ; ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಆಯಾಮವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸುವಂಥ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ನೀಡುವ ಲೇಖಕಿಯರಿಗಾಗಿ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಅನಂತ ನಿರೀಕ್ಷೆ – Great Expectation– ಜೀವಂತವಾಗಿದೆ.

ಹದಿನೈದು ಕವನಗಳು

ಇವನ್ನು ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಮಹಿಳಾ ಕಾವ್ಯದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕವನಗಳೆಂದೇನೂ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಲ್ಲ; ಅಥವಾ ಆಯಾ ಕವಯಿತ್ರಿಯರ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕವನಗಳೆಂದೂ ಅಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಮಹಿಳಾ ಕಾವ್ಯದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಹಾಗೂ ವೈವಿಧ್ಯವನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಉದ್ದೇಶವಷ್ಟೇ ಇಲ್ಲಿರುವುದು.

– ಸಂ.

೧. ಪ್ರತಿ–ಕ್ರಿಯೆ

ಹುಡುಗಿಯೊಬ್ಬಳು ಕಾಮದ ಬಗ್ಗೆ ಪದ್ಯ ಬರೆದರೆ
ಹುಡುಗರಿಗೆಲ್ಲ ಸೋಜಿಗ.
ಬದುಕಲ್ಲಿ ಸಾಕಾರವಾಗದ ಬಯಕೆಗಳ
ಇವಳು ಪೆನ್ನಲ್ಲಿಂಕು ತುಂಬಿ
ಕಕ್ಕುತ್ತಿದ್ದಾಳೆಂಬ,
ಜೊತೆಗೆ
ಬರೆದದ್ದು ತಮ್ಮ ಬಗೆಗೇ
ಇರಬಹುದೆಂಬ
ಗುಟ್ಟಿನ ಗುಮಾನಿ
ಆಸೆ – ಇವರಿಗೆ.

ಹುಡುಗಿಯೊಬ್ಬಳು ಕಾಮದ ಬಗ್ಗೆ ಪದ್ಯ ಬರೆದರೆ
ಹುಡುಗಿಯರಿಗೆ ಕುತೂಹಲ.
ಅವಳ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಊಹೆಯು ಹುಡುಗರನ್ನೆಲ್ಲ ಕಂಡು
ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡುವ ಹುರುಪು
ತಮಗೇ ದಕ್ಕದ್ದೇನೋ
ಇವಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದೆಯೆಂಬ ಗಂಭೀರ ಅನುಮಾನ–
ಅವ್ಯಕ್ತ ಮಾತ್ಸರ್ಯ!
ಬೆನ್ನ ಹಿಂದುಗಡೆ ವ್ಯಂಗ್ಯ ಬಾಣಗಳ ಇರಿತ
ದಿನಾಲೂ ಬೆಳ್ಳಗೆ ಉಜ್ಜಿ ತೊಳೆಯುವ ಹಲ್ಲುಗಳ
ಕಿರಿತ.
ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಗುಸಗುಸ–
ನವೆ ಹಿಡಿದ ನಾಲಗೆಗಳ ಕೆರೆತ.

ಹುಡುಗಿಯೊಬ್ಬಳು ಕಾಮದ ಬಗ್ಗೆ ಪದ್ಯ ಬರೆದರೆ
ಮುದುಕರಿಗೆಲ್ಲ ಚಳಿ ಹೊತ್ತಿಸಿದ ಬೆಂಕಿ,
ತೀರದ ಬಯಕೆಗಳ ಕೊಳ್ಳಿ.
ಊಹೆಯು ಮಹಲನ್ನೆ ಕಟ್ಟಿ

ಗೋಪುರವೇರುತ್ತಾರೆ
ಮುದಿಚಪಲಕ್ಕೆ ಅಷ್ಟು ಕಳ್ಳನ್ನೂ ಕುಡಿಸಿ
ತೊಡೆ ತಟ್ಟಿ
ರಂಗು ರಂಗಾದ ಕತೆ ಕಟ್ಟಿ
ಇಳಿ ಬೀಳುತ್ತಿರುವ ದವಡೆಗಳಿಗೆ
ಕಸರತ್ತು ನೀಡುತ್ತಾರೆ.

ಹುಡುಗಿಯೊಬ್ಬಳು ಕಾಮದ ಬಗ್ಗೆ ಪದ್ಯ ಬರೆದರೆ
ಮುದುಕಿಯರು ಕೆಂಡ ಉಗುಳುತ್ತಾರೆ
ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟದ್ದು ತೆರೆದು
ಬಟಾ ಬಯಲು ಮಾಡಿ
ಹೆಣ್ಣಿನ ಸ್ಥಾನ ಮಾನ
ಹ್ಹಾ!
ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಕಳೆವಳಲ್ಲಾ
ಎಂದು ಹಲುಬಿ,
ಹುಡುಗಿಯರೇ ಹೀಗಾದರೆ
ಹುಡುಗರದೇನು
ಎಂದು ವೇದಾಂತದುಸಿರು
ಬಿಡುತ್ತಾರೆ.

ಹುಡುಗಿ,
ಕಾಮದ ಬಗ್ಗೆ ಪದ್ಯ ಬರೆಯುತ್ತಾಳೆ.

— ಎನ್. ವಿ. ಭಾಗ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿ

೨. ಬೊಂಬೆ

ಚಿಕ್ಕವಳಿದ್ದಾಗ ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ
ಒಂದು ಬೊಂಬೆ ಇತ್ತು.
ಬಲು ಮುದ್ದಾದ ಚೆಂದಾದ ಬೊಂಬೆ.

ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ರೆ ಬೊಗಸೆಗಣ್ಣಲ್ಲಿ ನಗು.
ಬಾಗಿಸಿ ಬಗ್ಗಿಸಿದ್ರೆ ಪಿಂಯ್ಕ್ ಶಬ್ದ.
ಮಲಗಿಸಿದ್ರೆ ಶಾಂತ ಮುದ್ರೆ.

ಹವಳದ ಕುಡಿಯಂಗೆ ತುಟಿ.
ಸ್ಫಟಿಕದ ಶಲಾಕೆ ಕಣ್ಣೋಟ.
ಚೆಂಗುಲಾಬಿ ಮಿದು ಕೆನ್ನೆ.
ಗಿಲಿ ಗಿಲಿ ಜುಮುಕಿ ಕಿವಿಗೆ.

ಬಿಳಿ ಒಡಲಲ್ಲಿ ನೀಲಿ ಚುಕ್ಕಿ ಫ್ರಾಕಿನ
ಈ ಬೊಂಬೆ ಸದಾ ನನ್ನ ಬಗಲಲ್ಲೇ ಮಗ್ಗುಲಲ್ಲೇ.

ಬೆನ್ನ ಹಿಂದೆ ತಂಗಿ ಹುಟ್ಟಿದಳು.
ಕಸಕೋತಾಳೆಂದು ಬೆದರಿ ಅಜ್ಜಿಯು
ಕರಿಮರದ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ
ಭದ್ರ ಮಾಡಿದೆ.

ಮಾಸದ ಮೇಲೆ ಮಾಸ ಉರುಳಿತು.
ಶಾಲೆಗೆ ಕಾಲಿಟ್ಟು ಕಾಲೇಜು ಮುಗಿಸಿ
ನಾನೂ ದುಡೀಬೇಕೂಂತ
ಹುಟ್ಟಿದ ದಾಖಲೆಗೆ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ತೆರೆದೆ.

ಬೂದು ಬಣ್ಣದ ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ
ಚಿಟ್ಟೆಗಳು
ಗುಯ್ ಗುಯ್ ಅಂತ
ಮುಖಕ್ಕೆ ಮುತ್ತುಕೊಂಡ್ವು.

ಹೆಸರಿಗಷ್ಟೇ ಬಟ್ಟೆ ಇದ್ದ ಬೊಂಬೆ ಕಾಣಿಸ್ತು
ಬಾಯಿ ಕಣ್ಣು ಕಿವಿ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ತೂತಿದ್ವು
ಎತ್ತಿದ ಕೂಡ್ಲೇ ಕೂದಲು ಬುಳು ಬುಳು
ಉದುರಿದವು, ಹೊಟ್ಟೆಯೊಳಗಿನ ಹತ್ತಿ ಕೂಡ.
ಕೈ ಕಾಲ ತುದಿ ಮೊಂಡಾಗಿದ್ವು.

ಬಿಸಾಡಲು ಮನಸ್ಸು ಬರದೆ
ಹುಟ್ಟಿದ ದಾಖಲೆ ತಗೊಂಡು
ಬೊಂಬೇನ ಮತ್ತೆ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು
ಭದ್ರ ಮಾಡಿದೆ.

ಈಗಲೂ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಕನಸಲ್ಲಿ
ಬೊಂಬೆ ಕಿಲಿ ಕಿಲಿ ನಗುತ್ತೆ
ಆಸೆ ಹುಟ್ಟಿಸಿ
ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ತೆರೆಸುತ್ತೆ.

– ಚ. ಸರ್ವಮಂಗಳಾ

೩. ಅಮ್ಮನಿಗೆ

ಬೇಡಮ್ಮ ಬೇಡ
ಆಕಾಶದಗಲಕ್ಕು ನಿನ್ನ ಸೆರಗು ನೆರಿ ಹರಡಿ
ಬಿಸಿಲ ಮರೆಸಿ ಬದುಕಿನ ಹಸಿರ ಬಿಳಿಚಿಸಬೇಡ
ವರುಷ ಹದಿನೇಳಾಯ್ತು ಸೆರಗು ಹಾರಿಸಿ ಅಲೆದು
ಕಂಡ ಕಂಡವರಿಗೆಲ್ಲ ಕಣ್ಣು ಹೊಡೆಯಬೇಡ
ಗಾಳಿಗುದುರೆ ಹತ್ತಿ ಗಂಡುಬೀರಿಯಾಗಬೇಡೆಂದು
ನಿನ್ನಮ್ಮ ಅವಳಮ್ಮ ಅವಳಮ್ಮ
ಲಾಗಾಯ್ತಿನಿಂದ ನನ್ನಂಥ ಪಡ್ಡೆಗಳ
ಕಿವಿಯಲ್ಲೂದಿದ ಪುಂಗಿ ನೀನೂ
ಊದಬೇಡ
ಈಗ ತಾನೆ ಹೆಡೆಯಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ
ಯಾರನ್ನಾದರೂ ಕಚ್ಚಿ ವಿಷವಿಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ
ನನಗೆ ದಾರಿ ಬಿಡು

ಅಂಗಳದ ಗಿಡವ ಪ್ರದಕ್ಷಿಸಿ
ರಂಗೋಲಿ ಬರೆದು ಕೈಲಾಸ ಕಾಣಲು

ಗಾಳಿ ಬೆಳಕಿಲ್ಲದೆ ಹೆಣವಾಗಲು
ನಿನ್ನ ದಮ್ಮಯ್ಯ ನನ್ನ ಕೈಲಾಗೋದಿಲ್ಲ
ನೀ ಹಾಕಿರುವ ಅಣೆಕಟ್ಟೆ
ಒಡೆದು ಬಿರುಮಳೆಗೆ ಸೊಕ್ಕಿ
ಭೋರ್ಗರೆದು ನುಗ್ಗಿ
ನಿನ್ನಂತಾಗದೆ ಬದುಕುತ್ತೇನೆ
ನನಗೆ ದಾರಿ ಬಿಡು

– ಸ. ಉಷಾ

೪. ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ಹುಡುಗಿ

ಇದು,
ತಂದೆಯು ಹದ್ದು
ಬಸ್ತಲ್ಲಿ. ಸೆರಗು ಹೊದ್ದು
ಬೆಳೆದ ಜೀವ.

ಚೀಟಿ ಲಂಗ
ದಾವಣಿ, ಸೀರೆ ಇಲ್ಲದ ಕೊರಗು.
ಹೆದರಿಕೆ, ಕುತೂಹಲಗಳ
ರೆಕ್ಕೆ,
ಮುದುಡಿದ ಕನಸು.

ಸ್ನೇಹಿತರು–ಹರಟೆ ಕಾಫಿ,
ಹೀರಿ ಸಂತೃಪ್ತ ಮನಸು.
ಮೇಲೆ ಮಸಾಲೆ
ಕಮರು.

ಖುರ್ಚಿಗಳಲ್ಲಿ ನೊಚ್ಚಗೆ
ಕೂತು

ಮಾತು.
ಸಾಸಿವೆ
ತೋರಿಸಿದರೆ, ಸಿಡಿವ ಕಾವು.

ಕೂತಾಗ, ನಿಂತಾಗ
ತಂದೆ
ಮಾಗಿದ ಕೃಪು.

ಇಪ್ಪತ್ತರ ಈ ಹುಡುಗಿಗೆ
ಏಕಾಗ್ರತೆ: ಅರ್ಜುನನ ಹಾಗೆ.
ಹೊಟ್ಟೆಬಾಕತನ: ಭೀಮನ ಹಾಗೆ.

— ಕಮಲ ಹೆಮ್ಮಿಗೆ

೫. ಪ್ರಗತಿ

ಬನಿಯನ್ನಿನೊಳಗೆ
ಜಿಡ್ಡು ಜಿಡ್ಡಾದ ಜನಿವಾರದ ಗಂಟು ಒತ್ತಿದರೂ
ಕ್ರಾಂತಿಯ ಮಾತಾಡಿ
ಹಾರ ಹಾಕಿಸಿಕೊಂಡ ಜಯ ವೀರನನ್ನು
ಯಾರೂ ಮೆಚ್ಚಬೇಕು.
ತನ್ನ ಮನೆಯಾಕೆ
ಹೊರಗೆ ದುಡಿದು, ಕಯ್ಯ ಬಟ್ಟಲು ತೆಗೆದು ತೊಳೆದು
ನರಳಿ ಹೆರುವುದನ್ನು ಕಂಡು
ಈ ಸೋಷಿಯಲಿಸ್ಟ್ ಪಕ್ಷದ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ
ಅಯ್ಯೋ ಎಂದಿದ್ದಾನೆ.
ಹೊರಗು ಒಳಗಿನ ದುಡಿತದ ಮಧ್ಯೆ

ಆರು ಮಕ್ಕಳ ತಾಯಿ.
ಅವನೇನು ಕೃತಘ್ನನಲ್ಲ.
ಸದ್ಯದಲ್ಲೇ ಬಂದೀತು
ಅವಳಿಗರ್ಪಿಸಿದ ಕವನ ಸಂಕಲನ.

– ವಿಜಯಾದಬ್ಬೆ

೬. ಸಹ-ಗಮನ

ಎಂದಿನಿಂದಲೊ ಸತಿ
ನಾ ಚಿತೆ
ಏರಿದವಳು

ಬದುಕು ಗಂಡ-
ನ ಉರಿ ಹೊತ್ತು
ಸುಟ್ಟುಕೊಂಡಾಗಲೂ ಬೂದಿಯಾಗದ ಕೆಂಡ
ಸಿಡಿಲುಗಳ ಉಂಡುಂಡು
ಅಗ್ನಿಧರೆಯಾದವಳು!

ಮಾಡಲಿಲ್ಲವೆ ನೀವೆ
ಅಗ್ನಿಗಳ ರಚಿ ರಚಿಸಿ
ಬದುಕಿನೊಂದಿಗೆ ಮದುವೆ ?
ನೋಡಲಿಲ್ಲವೆ ನೀವೆ
ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ಸಲ ನನ್ನ ಹುಟ್ಟು
ಸಾವ ನಡುವ ಹೂ-
ಹಾಸುಗೆಗಳೆಲ್ಲವೂ
ಮುಳ್ಳು ಪೊದೆಯಾದದ್ದು!

ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ಸಲ ನಗುತ
ಮುತ್ತನಿಕ್ಕಿದ ಪತಿ
ಒಳಗೆ ಹಾವಾಗಿ ಕನಸು

ಕಣ್ಣ ರಚ್ಚಿದ್ದು ?
ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ಸಲ ನನ್ನ ಮನೆ
ಹೊಕ್ಕ ಸವತಿಯರು ಹಾಡೆ
ಹಗಲಲ್ಲಿ ಕೊಳ್ಳಿ ಹೊಡೆದದ್ದು?

ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ಸಲ ನನ್ನ
ಸೋತ ರೆಕ್ಕೆಯ ತುಂಬ
ಗೆಲುವು ನಕ್ಷೆಯ ಕೊರೆದು
ಹಾರಾಡಿ ನಕ್ಕಿದ್ದು ?

ಕಳುಹಿದಿರಿ ಪತಿಗೃಹಕೆ ಹರಸಿ
ಪತಿಯನನುಸರಿಸೆಂದು
ಮಂಡೆಗೆ ಹೂ ತರಬೇಕಲ್ಲದೆ
ಹುಲ್ಲು ತರಬಾರದು
ಉಪದೇಶದ ಬ್ರಹ್ಮ-
ಗಂಟು ಕಟ್ಟಿದಿರಿ!

ಅದಕಾಗಿಯೆ ಎಂದೊ
ನಡೆಸಿದ್ದೇನೆ ಶತ ಶತ
ಮಾನದಿಂದಲೆ ಈ ಪತಿಯ ಸಹ-
ಗಮನವನ್ನು

– ಮಾಲತಿ ಪಟ್ಟಣಶೆಟ್ಟಿ

೭. ನಾನು ರಾತ್ರಿಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತೇನೆ

ನಾನು ರಾತ್ರಿಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತೇನೆ
ಹೌದು, ಗಪ್ಪುಗಾರಾದ ನೀರವದ ನಿಶೆಯಲ್ಲಿ
ನೆಲ-ಮುಗಿಲುಗಳು ಪಿಸುಗುಡುವುದನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾ
ಚಿಕ್ಕೆಗಳು ನಕ್ಕು ಕಣ್ಣು ಮಿಟುಕಿಸುವಾಗ

ಸಾಗರವು ಉನ್ಮಾದದಲಿ ಉಕ್ಕಿ ನಲಿಯುತ್ತದೆ
ನಾನಾಗ ಮಗುವಾಗುತ್ತೇನೆ ಮುಗ್ಧ ನಗುವಾಗುತ್ತೇನೆ.
ಅದಕ್ಕೆಂದೇ ನಾನು ರಾತ್ರಿಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಇನಿಯನ ಬೆಚ್ಚನೆಯ ಹಚ್ಚಡದಲ್ಲಿ
ರಾತ್ರಿ ನನ್ನೆದುರು ಬಂಗಾರದ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆಯುತ್ತದೆ.
ತೆರೆದ ಬಾಗಿಲಿಂದ ಗುಲಾಬಿ ಪಾದದ ಮುದ್ದಾದ ಮಕ್ಕಳು
ಓಡಿ ಬಂದು 'ಅಮ್ಮ' ಎಂದು ನನ್ನ ಬಿಗಿದಪ್ಪುತ್ತವೆ.
ಈ ತೆಕ್ಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ಹಸೀ ರಕ್ತದ ವಾಸನೆಯಲ್ಲಿ
ನಾನು ಅರಳಿ ಗಮನಿಸುತ್ತೇನೆ
ಅದಕ್ಕೆಂದೇ ನಾನು ರಾತ್ರಿಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತೇನೆ.

ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತೆ ?
ನಿಶೆಯ ನಿತಾಂತ ಮೌನದ ತೊಟ್ಟಿಲಲ್ಲಿ ಜೋಗುಳದಾಲಾಪ
ನೆಲವನ್ನು ತೂಗಿ ತೂಗಿ ಮಲಗಿಸುತ್ತದೆ
ರಾತ್ರಿ ರಾಣಿಯ ಹೂಗಳು ಕನಸಿನಂಗಳದಲ್ಲಿ
ಪರಿಮಳದ ರಂಗೋಲಿ ಹಾಕುತ್ತವೆ
ಆಗ ಹೂವು ಅರಳುವ ಸದ್ದೂ ಇಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಸುತ್ತದೆ
ಅದಕ್ಕೆಂದೇ ನಾನು ರಾತ್ರಿಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಹಗಲು ಕಾಡುವ ಹಲವು ಹಳವಂಡಗಳಲ್ಲಿ
ಮೊಗದ ಕೆಳಗಿನ ಹೆಗಲು ಸವೆಯುವಲ್ಲಿ
ನಾ ಮರೆತ ಸಾವು ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಸದ್ದಿಲ್ಲದೆ
ಬಂದು ಬಾಗಿಲು ಬಡಿಯುತ್ತದೆ.
ತಟ್ಟನೆ, ಮುನಿದ ಇನಿಯನನ್ನೊಲಿಸಲು ಅಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.
ನಿದ್ದೆಯ ಮಗುವನ್ನೆಬ್ಬಿಸಿ ಮೊಲೆಯುಣ್ಣಿಸುತ್ತೇನೆ
ಈ ಉತ್ಕಟ ಪ್ರೀತಿಯ ಪರಮಾವಧಿಯಲ್ಲೇ
ನನಗೆ ಸಾವು ಸಹಜವಾಗುವುದರಿಂದ
ಅದನ್ನು ಹಾರ್ದಿಕವಾಗಿ ಸ್ವಾಗತಿಸುತ್ತೇನೆ
ಅದಕ್ಕೆಂದೇ ನಾನು ರಾತ್ರಿಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತೇನೆ.

- ಶಶಿಕಲಾ ವೀರಯ್ಯಸ್ವಾಮಿ

೮. ಹಂಬಲ

ಹಿರಿಯುವಳಾಗಿರಲು ನನಗೆ ಬೇಜಾರಮ್ಮಾ
ಚಣ ಹೊತ್ತು ಚಿಕ್ಕ ಮಗುವಾಗುತ್ತೇನೆ,
ಉಣಿಸು ತಿನಿಸು ಹುಸಿತೇಗು
ನನಗೆ ಓಕರಿಕೆಯಮ್ಮ
ನಿನ್ನ ಮೊಲೆಹಾಲು ಚೀಪುತ್ತೇನೆ.
ಗುಂಯಿಗುಡುವ ಕೀಟಗಳು
ದಾಳಿಯಿಕ್ಕುವುವಮ್ಮ
ನಿನ್ನ ಮಡಿಲಿನಲಿ ನಿದ್ದೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ
ಬಾರದ ನಗೆಯನು ಬರಿಸಿಕೊಂಡು
ನಿಮಿಷ ನಿಮಿಷಕೂ ಪೋಜು ಕೊಡಲಾರೆನಮ್ಮ
ನಿನ್ನ ತೋಳಲಿ ಚೀರಿ ಚೀರಿ ಹಗುರಾಗುತ್ತೇನೆ
ಬಚ್ಚಲ ಸ್ನಾನ ಉಡಿಗೆ ವೇಷ
ಇಂತಹ ಗೋಜೆ ಬೇಕಿಲ್ಲಮ್ಮ
ಬೆತ್ತಲೆ ಆಡುವೆ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡಮ್ಮ.

—ಬಿ. ಟಿ. ಲಲಿತಾ ನಾಯಕ್

೯. ಧೃತಿ

ಈ ಮನಃಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ
ಲಂಕೆಯನ್ನೂ ಹಾರಬಲ್ಲೆ ಜಿಂಕೆಯನ್ನೂ
ಮೀರಬಲ್ಲೆ ಸಪ್ತ ಸಾಗರಗಳನ್ನೂ
ಅಂಕೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಆಳಬಲ್ಲೆ ಬಾಳಬಲ್ಲೆ
ತಾಳಬಲ್ಲೆ ಬೇಕಾದ ಅಗ್ನಿದಿವ್ಯದ ಚತುರ ಅಕ್ಷೋಹಿಣಿಯ
ಕೊರತೆಗಳ ಹೊಡೆತಗಳ
ಈ ಮನಃಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ. ಏನು ಬೇಕಾದರೂ
ಮಾಡಬಲ್ಲೆ ತಡ
ಕಾಡಬಲ್ಲೆ ಮಿಡುಕಾಡಬಲ್ಲೆ ಇದು

ಎಂಥದು ಯಾವುದು ಯಾಕೆ ಎಂದು
ಹೇಳಲಾಗದ ವ್ಯಥೆಯು ಅಪರಿಮಿತ ನಿರ್ಲಿಪ್ತ ಕ್ಷಣವು
ಬೆನ್ನಲವು ಇದಕೆ ನಿರ್ವ್ಯಾಜ ಪ್ರೀತಿ
ಇದರ ಬಾಚಣಿಕೆಯಲಿ
ಸುಕ್ಕುಗಟ್ಟಿದ ಸ್ನಿಗ್ಧ ಕೇಶದ ರಾಶಿ ನಾ
ಸರಿಪಡಿಸಬಲ್ಲೆ ಗುರಿ
ಪಡಿಸಬಲ್ಲೆ ಯಾವುದನ್ನೂ ಯಾರನೂ ಈ ಮನಃ
ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ.

—ಹೇಮಾ ಪಟ್ಟಣಶೆಟ್ಟಿ

೧೦. ಅಪ್ಪ

ನನ್ನ ಅಪ್ಪ;
ಮುಂಜಾವಿನ ಹೊಚ್ಚ ಹೊಸ ಸೂರ್ಯ
ಗುಡ್ಡ ದೋರೆಯಲ್ಲಿ ಮೆಲ್ಲನೆ
ಇಳಿಯುವ ಝರಿ. ಗಾಳಿಮಳೆ
ಬಿಸಿಲಿಗೆ ಅಲುಗದ ಮುಗಿಲು.

ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಹಸಿರು ಬಿತ್ತುವವ,
ಮಳೆ ಸುರಿಸುವವ,
ಜಿಡ್ಡುಗಟ್ಟಿದ ದೀಪ ಒರೆಸುತ್ತ
ಬಂದವ, ಸಮುದ್ರದ
ಬೆಂಕಿಯಾಗಿ ಸಿಡಿದೇಳುವವ.
ಹೊಸ ಆಸೆ ಕನಸುಗಳ
ಬುಟ್ಟಿ ನನಗಾಗಿ ಹೊತ್ತು ತರುವವ.

ಹೊತ್ತಿ ಉರಿಯುವ
ಎದೆಯಿಂದ ಬೆಳದಿಂಗಳ ಹರಿಸುವವ.

ನಾನು ಆತನ ಒಂದು ತುಣುಕು.
ಕನಸಿನ, ಕಲ್ಪನೆಯ ಗೆರೆ, ರಕ್ತದ ಒಂದು ಹನಿ.

ಕೊನೆಗೊಂದು ಹೇಳಲೇ ?
ನನ್ನ ಹಾಗೂ ಜನಗಳ
ಮಧ್ಯದ ಸೇತುವೆ ಆತ!

—ಎಚ್. ಎಸ್. ಮುಕ್ತಾಯಕ್ಕ

೧೧. ಗೃಹಿಣಿ ಗೀತೆ

೧

ಮನೆಮಂದಿಗೆ ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಉತ್ತಮ ಹಲ್ಲುಪುಡಿ
ಆರಿಸಿ ಘಮ್ಮೆನ್ನುವ ಸೋಪಿನಲ್ಲಿ ಮಿಂದು
ಹುಬ್ಬೇರುವ ತಾಜಾ ಪೌಡರು ಚಿಮುಕಿಸಿ
ಶೇಕಡಾ ಇಪ್ಪತ್ತು ರಿಯಾಯಿತಿಯ ಸೀರೆ ಉಟ್ಟವಳೇ

ಸದಾ ನಗು ನಗುತ್ತಾ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕರಿದು
ಪ್ರೆಷರ್ ಬಾಣಲೆಯಲ್ಲಿ ಹುರಿದು
ಎರಡೇ ನಿಮಿಷದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ
ಗೊಂಬೆಯಂತಹ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಉಣಬಡಿಸುವವಳೇ
ಎಷ್ಟು ಕೊಟ್ಟರೇ ನಿನ್ನ ನಗೆಗೆ?

೨

ಕೆದರಿದ ಮುಂದಲೆಯಲ್ಲಿ
ಒರಳು ಕಲ್ಲಿನ ಮುಂದೆ ತಿರುವುತ್ತ
ಕೂತವಳ ತುರುಬಲ್ಲಿ ಹೂವಿಲ್ಲ ಬರಿದು

ಕಿಟಕಿಯಾಚೆ ಉದುರಿ ಬೀಳುವ
ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಕಂಪು.

೩

ದಿಕ್ಕೆಟ್ಟ ಮನಸ್ಸಿನ ಗೊಂದಲ ಒರಸಿದ
ಬೆವರ ಹನಿ ಪುಟ್ಟ ಕೈಗಳ ಜಿಡ್ಡು ಕಲೆ
ಬಿಸಿ ಹಾಲು ಇಳಿಸುವಾಗ ತುಳುಕಿದ ನೊರೆ
ಸೊಂಟಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಉಂಟಾದ ಸುಕ್ಕು
ಕಳೆಯಲು ಬಂಡೆ ಕಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ
ಸತ್ತ ಸಾವಿನ ಸೆರಗು
ಏನು ನಿನ್ನ ಕೊರಗು ?

೪

ನೂರು ದುಡಿತದ ಕೊನೆಗೆ
ಗಾಢ ನಿದ್ದೆ.
ನಡುರಾತ್ರಿ ಕನವರಿಸುವ ಮಗು
ಯಾರೋ ಕೀಲಿ ಕೊಟ್ಟು
ಬೆನ್ನು ತಟ್ಟುವ ಕೈ
ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ನಗು.

೫

ನಡುರಾತ್ರಿ ಮಗಳೆದ್ದು
ಹುಡುಕುತ್ತಾ ಬಂದಾಗ
ಕವನ ರಚಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕೈ ಕ್ಷಣ ನಿಂತಿತು
ಮುದ್ದನ್ನೊತ್ತಿ ರಮಿಸಿ ತಟ್ಟಿ ಮಲಗಿಸಿತು
ಮತ್ತೆ ಬಂದು ಕೂತರೆ
ಕವನ ನಿದ್ದೆ ಹೋಗಿತ್ತು.

—ಪ್ರತಿಭಾ ನಂದಕುಮಾರ್

೧೨. ಸ್ಥಿತಿ

ಹೂವಿನ ಗೋಣು ಮುರಿದು
ಹೂದಾನಿಯಲ್ಲಿ ಇರಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಗೆದ್ದಲು ಹುಳುಗಳು ಗೋಡೆಯ
ಮೇಲೆ ಶಿಲ್ಪ ಕಡೆದಿದ್ದರೆ
ಭಗ್ನಗೊಳಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಸಕ್ಕರೆಯ ಬೆಟ್ಟ ಹೊತ್ತು
ಹರಿವ ಸಾಲು ಇರುವೆಗಳನ್ನು
ಒತ್ತರಿಸಿ ಗುಡಿಸಿ ಹಾಕುತ್ತೇನೆ.

ಸೂರಿನಡಿ ಗುಬ್ಬಿಗಳು
ಕಾಳು ಕಡ್ಡಿ ಹೆಕ್ಕಿ ಗೂಡು
ಹೆಣೆದಿದ್ದರೆ ಕಿತ್ತು ಬೀದಿಗೆಸೆಯುತ್ತೇನೆ.

ಗುಬ್ಬಿಯ ಸೂರನ್ನೂ
ಇರುವೆಯ ಅನ್ನವನ್ನೂ
ಹೂವಿನ ಬದುಕನ್ನೂ
ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಈ
ಕೊಲೆಪಾತಕ ಕೈಗಳಿಗೆ
ಯಾರ ಭಯವೂ ಇಲ್ಲ.

ಜಗತ್ತಿನ ಸಂಕಟಗಳಿಗೆ
ಕಿಟಕಿ ಮುಚ್ಚಿ ಕುಳಿತರೆ
ತೆರೆಯಲು ಯಾರೂ ಬರುವುದಿಲ್ಲ.
ನೋವು, ನಿಟ್ಟುಸಿರು
ಅಸಮತೆ, ಅನ್ಯಾಯ
ಈ ಗಾಳಿಯಲ್ಲೇ ಇದೆ
ನಾನೂ ಅದನ್ನು ನಿರ್ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ
ಉಸಿರಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್-ಡಿಸೆಂಬರ್ ೧೯೯೨/೧೪೧

ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅನಿಸುವಂತೆ
ನನಗೂ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಅನಿಸುತ್ತದೆ
ನನ್ನೆದೆಯ ಸೂರ್ಯ
ಇನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ದಿನ ಉರಿಯಲಾರ.

ಹಸಿವು, ದುಃಖ, ಕ್ರೌರ್ಯ
ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಇನ್ನಿಲ್ಲದಷ್ಟು
ಸಹಜವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿ
ಜೀವ ತುಂಬಿದ ಕಲಾವಿದ
ಯಾರೋ ಎಂದು ನನ್ನನ್ನೇ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.

ಗಂಧವನ್ನೂ ವಿಷವನ್ನೂ
ಒಂದೇ ಎಂದು
ಉಸಿರಾಡುತ್ತಿರುವೆನಾದರೆ
ನನಗಿನ್ನೂ ಆಸೆ ಇದೆ.
ಮುಳ್ಳಿನದೊಂದು ಹೆಜ್ಜೆ
ಮಣ್ಣಿನದೊಂದು ಹೆಜ್ಜೆ
ದಾರಿ ದೂರವಿದೆ.

—ಸವಿತಾ ನಾಗಭೂಷಣ

೧೩. ಯಾಕೆ ಕಾಡುತ್ತೀಯ ಕೇಶವ ?

ಯಾಕೆ ಕಾಡುತ್ತೀಯ ಕೇಶವ
ಈ ಜೋಪಡಿಯ ಗೋಪಿಕೆಯ ?

ವೈಶಾಖದ ಬಿರುಬಿಸಿಲಿನಲಿ
ಕೊರೆವ ಮಾಗಿಯ ಮಂಜಿನಲಿ
ಯಮುನೆಯಲೆಯಲೆಯಲ್ಲಿ

ಮಡಿಲ ಕಂದನಲಿ ನೀನೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತೀಯ
ಯಾಕೆ ಕಾಡುತ್ತೀಯ ಕೇಶವ?

"ಅತ್ತೆ ಮಾವರಿಗಂಜಿ ಸುತ್ತೇಳು ನೆರಗಂಜಿ"
ಬದುಕ ಸವೆಸುವವಳಿಗುಂಟೇ
ರಾಧಿಕೆಯ ಎದೆಗಾರಿಕೆ?
ಕೊಳಲ ದನಿಯ ಕರೆಗೆ
ಕರೆ ಕರೆಗೊಂಡರೂ ಎದೆ
ಮೊರೆತ ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕು.

ಲಯಬದ್ಧ ಕಡೆಗೋಲು ಕುಣಿತಕ್ಕೆ
ಸಿಡಿದರೂ ನೂರು ಜತಿಗಳು
ತಾಳ ತಪ್ಪಿಸಬೇಕು
ಹೆಜ್ಜೆ ಗೆಜ್ಜೆಗಳುಲಿತ ಯಮುನೆಗಪ್ಪಳಿಸದಂತೆ
ಮೌನವಾಗಿಸಬೇಕು.

ಯಾಕೆ ಕಾಡುತ್ತೀಯ ಕೇಶವ
ಯಮುನೆಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಹರಿದ ಪ್ರೀತಿಯ
ಪುಟ್ಟ ಎದೆಗೊಡದಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟು
ದಿಟ್ಟಿಸುತ ನಿಟ್ಟುಸಿರಿಡುವ
ಈ ಜೋಪಡಿಯ ಗೋಪಿಕೆಯ?

—ಎಂ. ಆರ್. ಕಮಲ

೧೪. ಅಡುಗೆ ಮನೆಯ ಹುಡುಗಿ

ಇವೆಯಂತೆ ತರತರದ ಅರ್ಥ
ಅಡುಗೆ ಮನೆಗೆ–ತರತರದ ಪದಾರ್ಥಗಳಂತೆ
ಆದರೆ ಆ ಹುಡುಗಿಗಂತೂ ಇದೇ
ಇದೇ ಮನೆ ಅಡುಗೆ ಮನೆ ಆ ಮನೆ ಈ ಮನೆ

ಗಟ್ಟಿ ಕೇಳಿದರೆ ಸ್ಮಶಾನವೂ ಸುಮ್ಮನೆ
ಪ್ರತಿ ಪ್ರಾಣಿಗೂ ಒಂದು ಹೊಟ್ಟೆ ಇದ್ದ ಹಾಗೆ
ಅವಳ ಅಡುಗೆ ಮನೆ
ಯಾರ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಪಾಠವೋ
ಬಾಗಿಲಿಲ್ಲ ಕಿಟಕಿಯಿಲ್ಲ
ಹೊಗೆ ನಳಿಗೆಯೂ ಇಲ್ಲ
ಕೊನೆಗೊಂದು ಕಿರು ಕಿಂಡಿಯಾದರೂ........
ಹಂಬಲಿಸುತ್ತಾಳೆ.

ಹುಡುಗಿ ಆಡುವಾಗ ಹೊರಗೆ
ಹಕ್ಕಿ ಪಕ್ಕಿ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳಾಡುವ ಸದ್ದು
ಬಸ್ಸು ಕಾರು ಆಟೋ ದೂರಕೋ ಕಡಲ ತೀರಕೋ
ಓಡುವ ಸದ್ದು.
ಮಸಾಲೆ ಕಡೆಯುತ್ತಾ ಕಡೆಗಣಿಸುತ್ತಾಳೆ.
ಅಭಾವವಿದ್ದರೆ ವೈರಾಗ್ಯ ತಾನೆ?

ಆದರೂ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ
ಕೇಳಿಸಿದರೆ ವಿಮಾನ!
ವಿಮಾನ ವಿಮಾನ! ಇದ್ದ ಇದ್ದಲ್ಲೇ ಕೂಗುತ್ತಾಳೆ
ಎಷ್ಟೆಂದರೂ ಉಪ್ಪು ಹುಳಿ ವಯೋಮಾನ
ಕೇಳುವಳು–ಎತ್ತ ಪಯಣ ?
ಇಪ್ಪತೊಂದನೆಯ ಶತಮಾನ ? ಜೊತೆಗೆ
ಕರೆದೊಯ್ಯುವೆಯ ನನ್ನ ?
ಕರಗುತ್ತದೆ
ಆಗಸದ ಸದ್ದು ನಿಧಾ........ನ.

ಕ್ರಿ. ಪೂ. ಅಡುಗೆ ಮನೆಯ ಹುಡುಗಿ
ಪೂ ಪೂ ಪೂ ಊ
ದುತ್ತ ಹಾಡುವಳು
ಇರಬಹುದು ಈ ವಿಮಾನದೊಳಗೂ ಒಬ್ಬ

ಹಗಲು ವೇಷದ ಯಜಮಾನ
ಇರುವಂತೆ ಪ್ರತಿ ಪ್ರಾಣಿಗೂ ಕುದಿಯುವ ಮತ್ತು
ಆಳುವ ಜಾಯಮಾನ.
ಮತ್ತೆ ಬರಬಹುದು ಪುಷ್ಪಕದ ರೆಕ್ಕೆ ಹಿಡಿಯುತ್ತಾ
ಮಾಡನ್ನು ಸೀಳಿ
ಏಣಿ ಕೆಳಗಿಳಿಸಿ
ಸಾಂಬ್ರಾಣಿ ಸಿಪ್ಪೆ ಬಿಡಿಸುತ್ತಿರುವ ತನ್ನ
ಎತ್ತಿ ಒಯ್ದು ಸಾಮ್ರಾಜ್ಞಿ ಮಾಡಿ
ರಾಮ ರಾಮಾ! ಲಂಕೆಗೋ, ಅಯೋಧ್ಯೆಗೋ ?
ಛೆ! ಕೇಳಿ ಹಳಸಿದ ಅವವೇ ಊರುಗಳು ಹೆಸರುಗಳು,
ಕಂಡಿದ್ದೀರಾ ಯಾರು ಕಾಣದಂಥಾ ಲೋಕ ?
ಹಾರಲಲ್ಲಿಗೆ-ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡುವವಳು ತಾನು

ಹೀಗೆ
ಹಾಡು ನೇಯುವವಳು ಹುಡುಗಿ
ಮುರಿಯುತ್ತಾ ಮೆಣಸಿನ ಚೊಟ್ಟು
ಆಕಾದ ಸದ್ದಿಗೆ ಕಿವಿಯ ತೆರೆದಿಟ್ಟು
ಕಳೆಯುವಳು ಆಯುಷ್ಯ ಬೊಟ್ಟು ಬೊಟ್ಟು.

— ವೈದೇಹಿ

೧೫. ನಿಗೂಢ ಮೌನಗಳು

ವ್ಯರ್ಥಗಳ ಹುಡುಕಾಟ
ಅವ್ಯಕ್ತಗಳ ನೋವು
ಮಣಭಾರಗಳು
ಈ ಮುತ್ತು, ರತ್ನಗಳ ಹೊಳಪು
ಎಲ್ಲಿ ಇಳಿಸಲಿ ಹೇಳು ಗೆಳೆಯಾ
ಅಡಗಿ ನಿಂತ ಈ ಇವುಗಳ.......

ತೆರೆದು ನಿಂತಿವೆ ಮಾತು
ದೂರದಲ್ಲೆಲ್ಲೋ ತೇಲಿ ಬರುವ
ಹಕ್ಕಿಯು ಹಾಗೆ
ಅವಳ ಗುಲಾಬಿ ಕೆನ್ನೆಗಳ
ಹೊಳಪಲ್ಲಿ ನಗುವ ಮೌನ
ಕಾಯುತಿದೆ ಕೊಳಲು
ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ ಯಮುನೆ
ಸದ್ದು ಗದ್ದಲವಿಲ್ಲದ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ
ಹಾರಲು ಕಾಯುತಿದೆ
ಪಂಚವರ್ಣದ ಹಕ್ಕಿ
ಹರಿದ ಕನಸುಗಳ ಗೋರಿಯ ಮೇಲೆ.

ಅವಳ ಕನ್ನಡಿ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ
ಕುದಿವಂತ ಬೆಂಕಿ
ನಿತ್ಯ ಹರಿದ್ವರ್ಣದ ಕಾಡುಗಳು
ಇವನ ಕನಸುಗಳು
ತೂರಿ ಬರುವ ಬಿಸಿಲಲ್ಲಿ
ಅರೆಬಿರಿವ ಮೊಗ್ಗುಗಳು
ಯಾರನ್ನು ಕೇಳಿ ಅರಳಬಹುದು ?

ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾಳೆ ಹುಡುಗಿ
ಕನ್ನಡಿ ಕಣ್ಣುಗಳ ಫಳ, ಫಳ ಹೊಳಪಲ್ಲಿ
ತೇಲಿ ಬರುತಿದೆ ಸುಮ್ಮಾನದ ಗಾನ
ಎಲ್ಲಿ ಇಳಿಸಲಿ ಹೇಳು ಗೆಳೆಯಾ
ಈ ಮುತ್ತು ರತ್ನಗಳ ಹೊರೆಯ ?

— ಎಚ್. ಎಲ್. ಪುಷ್ಪ

ಐದು
ಗದ್ಯ ಭಾಗಗಳು

ಸ್ತ್ರೀಯ ಲೋಕದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುವ ಐದು ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ ಗದ್ಯ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೀಡಿದ್ದೇವೆ. ಇವು ಕನ್ನಡದ ಗದ್ಯ ಬರಹಗಾರ್ತಿಯರ ಒಳತೋಟಿಗಳನ್ನು ಕಲಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಅನಾವರಣಗೊಳಿಸಿವೆ ಎಂದು ನಮ್ಮ ನಂಬಿಕೆ.

–ಸಂ.

ವೈಶಾಖ ಶುದ್ಧ ಪೂರ್ಣಿಮೆ/ರಾಜಲಕ್ಷ್ಮಿ ಎನ್. ರಾವ್

ಪಂಚಾಂಗ ಮತ್ತೆ ವೈಶಾಖ ಶುದ್ಧ ಪೂರ್ಣಿಮೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿತು. ಮನಸ್ಸು ಮರುಗಿತು; ಸುಳ್ಳು. ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯ ಮೇಲೆ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ ಇಂದು; ಪೂರ್ಣಿಮೆ ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ ? ಚಂದ್ರಶೇಖರನಿಲ್ಲ........

ಚಂದ್ರಶೇಖರನಿರಲಿಲ್ಲ. ಬೆಳದಿಂಗಳೂಟ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಪೂರ್ಣಿಮೆ ಇದ್ದೇ ಇತ್ತು. ದಿನ ರಾತ್ರಿಗೆ ಹೊರಳಿತು. ರಾತ್ರಿಯ ಆಹ್ವಾನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಚಂದ್ರ ಮೂಡಿ ಬಂದ.

'ಚಂದ್ರ, ಚಂದ್ರಶೇಖರ--ವೈಶಾಖ ಶುದ್ಧ ಪೂರ್ಣಿಮೆ-ಬುದ್ಧ ! ಬುದ್ಧ.... ಬುದ್ಧ !'

ಎಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧನ ಪ್ರತಿಮೆ ? ವರ್ಷದ ಹಿಂದೆ ತಂಗಿ ಅದನ್ನು ತನ್ನ ಕೋಣೆಗೆ ಒಯ್ದಿದ್ದಳು. ಅಂದಿನಿಂದ ನಾನದನ್ನು ನೋಡಿರಲಿಲ್ಲ. ನೋಡಬೇಕೆನ್ನುವ ಮನಸ್ಸಾದಾಗಲೂ, ಅದು ಕರೆಯುವ ನೆನಪುಗಳ ನೆನಪಾಗಿ ಸುಮ್ಮನಾಗುತ್ತಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಇಂದು ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ನೋಡಲೇಬೇಕೆನ್ನಿಸಿತು. ತಂಗಿಯ ಕೋಣೆಗೆ ಹೋದೆ.

ಮನೆಯಲ್ಲೆಲ್ಲ ನಿಶ್ಶಬ್ಧ. ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ತಂಗಿಯ ಮುಖವನ್ನು ಬೆಳದಿಂಗಳು ವಿವರವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಕೋಣೆಯ ಸುತ್ತ ನೋಡಿದೆ. ತೆರೆದ ಕಿಟಕಿಯ ಎದುರಿಗೆ ಗಾಜಿನ ಬಾಗಿಲಿನ ಕಪಾಟು. ಅದರ ಮೊದಲ ಖಾನಿಯಲ್ಲಿ, ಪುಸ್ತಕಗಳ ನಡುವೆ ಇಡಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು ಪ್ರತಿಮೆ.

ಅದನ್ನು ಕಂಡಾಗ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದಷ್ಟು ನೋವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ಉತ್ತೇಜಿತಳಾಗಿ ಮುಂದೆ ಹೋದೆ. ಗಾಜಿನ ಬಳಿ ಮುಖವಿಟ್ಟು ನಿಂತೆ.

ಬೆಳದಿಂಗಳು ಬುದ್ಧನಿಗೆ ಪ್ರಭಾವಳಿ ಹೆಣೆದಿತ್ತು; ಶುಭ್ರ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ತೊಡಿಸಿತ್ತು. ಕಿಟಕಿಯಿಂದ ಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ಓಡಿ ಬಂದ ಚಂದ್ರ ಕಿರಣಗಳು ಗಾಜಿನ ತೆರೆಯನ್ನು ತೂರಿ ಪ್ರತಿಮೆಯ ಬಳಿ ಸೇರಿದವು. ಪ್ರತಿಮೆಗೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡಿ ಅದರ ಪಾದವನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸಿದವು.

ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಮಿಂದ ಪ್ರತಿಮೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣತೊಡಗಿತು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ನಾನು ಬೆಚ್ಚಿದೆ ; ಒಡೆದಿದೆ ಎಂದು ನಾನು ನಂಬಿದ್ದ ಪ್ರತಿಮೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿತ್ತು. ಪ್ರಭಾವಳಿಯ ಎಡಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಣ್ಣೆವೆ ಊರುವಷ್ಟು ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಬಣ್ಣ ಹಾರಿತ್ತು. ಬಿಳಿಯ ಬದಲು ಮಣ್ಣು ಗೋಚರವಾಗಿತ್ತು.

ಆಶ್ಚರ್ಯ ನನ್ನನ್ನಾವರಿಸಿತು : ಪ್ರತಿಮೆ ಒಡೆದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಚೂರು ಮಣ್ಣು ಮಾತ್ರ ಎಗರಿ ಹೋಗಿದೆ, ಅಷ್ಟೆ.

ಬುದ್ಧ ಬೆಳದಿಂಗಳಿನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ನುಡಿದ : "ಒಲವು ಮರಣ ಹೊಂದಿದಾಗ ಅಥವಾ ನಮ್ಮ ಪಾಲಿಗೆ ಇಲ್ಲವಾದಾಗ, ಸುಂದರ ಪ್ರತಿಮೆ ಚೂರು ಚೂರಾಯಿತು ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತೇವೆ. ಚೂರುಗಳ ಹುಡಿ ಕಣ್ತುಂಬ ಕುಳಿತು ಕತ್ತಲೆ ತಂದಿತು ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲ ಕಳೆದ ನಂತರ ನಿಜಸ್ಥಿತಿಯ ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿಮೆ ಒಡೆಯಲಿಲ್ಲ ; ಒಂದು ಚೂರು ಮಾತ್ರ ಮಾಯವಾಗಿದೆ, ಅಷ್ಟೆ."

ಆಶ್ಚರ್ಯ, ನೆಮ್ಮದಿ, ಆನಂದಗಳಿಗೆ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆಯಿತು.

ವರ್ಷದಿಂದ ಒಡನಾಡಿಯಾಗಿದ್ದ ಖಿನ್ನತೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವಾಗ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿತು, ಚುಚ್ಚಿತು. ಮನ ಕೊರಗಿತು ; ನಾವೇನೇನನ್ನೋ ಯೋಚಿಸಿದ್ದೆವು. ಏನೇನೋ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದೆವು. ಒಂದೂ ನಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಏನೆಲ್ಲ ಮಾತನಾಡುವುದಿತ್ತು. ಏನೂ ಮಾಡಲಾಗಲಿಲ್ಲ.......ನಾನವನನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ಕೂಡ ಬಾಯ್ತುಂಬ "ಚಂದ್ರಶೇಖರ್" ಎಂದು ಕೂಗಲಾಗಿರಲಿಲ್ಲ........ ಇನ್ನೂ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಕಾಲ ಇದೆ, ಎಂದುಕೊಂಡಿದ್ದೆವು. ಅವನಿಲ್ಲದೆ ನನ್ನದೆಂತಹ ಬಾಳು ? ಜೀವಿಸಲು ಏನಿದೆ ನನಗೆ ?

ಹೊಸದಾಗಿ ಬಂದ ಚಂದ್ರ ಕಿರಣವೊಂದು ಮಣ್ಣಿಗೆ ಬೆಳಕು ಬಳಿಯಿತು. ನಿಧಾನವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಶೇಖರನ ಮುಖ ರೂಪಗೊಂಡಿತು. ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಮೂಡಿ ಬಂದ ನಸುನಗು ಕಿರಣವನ್ನು ಮರೆಮಾಡಿತು. ನಸುನಗು ನುಡಿಯಿತು ; ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿತು. 'ನನ್ನ ಹಾಡನ್ನು ನೀವು ಮೆಚ್ಚಿದರೆ ಸಾಕು.' 'ಸಾಲದು ನೂರಾರು ಜನರಿಗೆ ಆನಂದವನ್ನು ಕೊಡಬಲ್ಲೆ ನೀನು. ಕೊಡಬೇಕು ನೀನು. ಕೊಡಬೇಕು ನೀನು !'

ಹೊರಹೊಮ್ಮಿತು ಮತ್ತೆ ಹಾಡು. ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಬೆಳಕು ಕಾಣದಿದ್ದ ಧ್ವನಿ ತುಕ್ಕು ಹಿಡಿದಿತ್ತು. ಎರಡು ನಿಮಿಷಗಳಲ್ಲಿ ತುಕ್ಕು ಮಾಸಿತು. ಹಾಡಿನ ತಳ

ದಲ್ಲಿದ್ದ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದ್ದ ಮುಖ ತೃಪ್ತಿ, ಹಾರೈಕೆಗಳ ನಗುವೊಂದನ್ನು ಚೆಲ್ಲುತ್ತ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಮರೆಯಾಯಿತು.

ಹಾಡು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ಮರುಕ್ಷಣವೆ ಕೇಳಿಬಂತು ತಂಗಿಯ ಧ್ವನಿ : "ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹಾಡಿದೆ ಅಕ್ಕ. ತುಂಬಾ ದಿನಗಳಾಗಿದ್ದವು ನೀನು ಹಾಡಿ."

ಅವಳ ತಲೆ ಸವರುತ್ತ ಉತ್ತರಿಸಿದೆ : "ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಮತ್ತೆ ಹಾಡುತ್ತೇನಮ್ಮ !"

○

ಆಳ/ಅನುಪಮ ನಿರಂಜನ

........ಹೀಗಿರುವಾಗ ಮಾಲಿನಿಗೆ ನಳಿನಿಯಿಂದ ಒಂದು ಪತ್ರ ಬಂತು.

ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ಮಾಲಿ,

ಇವತ್ತು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಏಕೋ ವಿಹ್ವಲಗೊಂಡಿದೆ. ಅದಕ್ಕೇ ನಿನಗೆ ಬರೆದು ಹೃದಯ ಹಗುರಾಗಿಸಲು ಕುಳಿತಿದ್ದೇನೆ. ಮಕ್ಕಳಿಬ್ಬರೂ ಮಲಗಿದ್ದಾರೆ. ಇವರಿನ್ನೂ ಮನೆಗೆ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಬಿಡುವು.

ನಿನ್ನೆ ಶ್ರೀಕಾಂತರ ಕೊಲೀಗ್ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ಅವರು 'ಸೋಶಿಯಲ್ ಸೈಂಟಿಸ್ಟ್'ನಲ್ಲಿ ಬಂದ ನಿನ್ನ ಲೇಖನ ಓದಿದರಂತೆ.

"ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ ಆ ಲೇಖನಾನ. ಅದರ ಭಾಷೆ, ವಿಷಯ ಪ್ರಸ್ತುತ ಪಡಿಸಿರೋ ರೀತಿ ಇವೆಲ್ಲಾ—ಅಮೋಘವಾಗಿವೆ. ಮಾಲಿನಿ ಅವರು ನಿಮ್ಮ ಹೆಂಡತಿಯ ಅಕ್ಕ ಅಂತ ನಂಗೆ ಗೊತ್ತೇ ಇರ್‍ಲಿಲ್ಲ" ಅಂತ ಅವರು ನಿನ್ನನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದೇ ಹೊಗಳಿದ್ದು. ಸಾಲದ್ದಕ್ಕೆ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ, "ನೀವು ಆ ಲೇಖನ ಓದಿಲ್ವೆ ? ಶ್ರೀಕಾಂತನ ಹತ್ರ ಕಳಿಸಿಕೊಡ್ತೀನಿ ಪತ್ರಿಕೇನ. ಖಂಡಿತ ಓದಿ, ಮಾಲತಿ ಅವರಿಂದಲೇ ನಮ್ಮ ನಾಡಿಗೆ ಕೀರ್ತಿ ಬರೋದು !" ಎಂದರು. ಅದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೇಳಿದಾಗ ನೀನು ಅಕ್ಕ ಎಂಬ ಹೆಮ್ಮೆಯಾದ್ರೂ ನಿನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಅಸೂಯೆಯಾದದ್ದು ಮಾತ್ರ ನಿಜ.

ಅಲ್ಲ, ಇವರೆಲ್ಲಾ ನಿನ್ನನ್ನು ಮಾಲಿನಿ ಅಂತಲೇ ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಗೌರವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದು ನಿನ್ನ ವೈಯುಕ್ತಿಕ ಸಾಧನೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಯಶಸ್ಸು. ಆದರೆ

ನನ್ನನ್ನು ಮಿಸೆಸ್ ಶ್ರೀಕಾಂತ್ ಅಂತ ಮಾತ್ರ ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಾನು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತಾಯಿ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಕಾಂತರಿಗೆ ಪತ್ನಿ–ಇದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತೆ ನನಗಿಲ್ಲ. ಪಾರ್ಟಿಗಳಿಗೆ, ಮದುವೆ ಮುಂಜಿಗಳಿಗೆ ಹೋದಾಗ ನಾನು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಅಲಂಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತೀನಿ. ಐಶ್ವರ್ಯವಂತರ ಮಡದಿ ಎಂದು ನನ್ನನ್ನು ಇತರ ಹೆಂಗಸರು ಅಸೂಯೆಯ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನೋಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ನನಗೆ ಅಂತರ್ಯದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಕೊರಗು ಕಾಡಿಸುತ್ತದೆ. ನನ್ನ ಬದುಕಿನ ಸಾಧನೆಯೇನು ? ಅದು ಶೂನ್ಯ ಎಂಬುದು ಗೊತ್ತು. ಆದರೂ ನಾನು ಸುಖಿ ಯಾಗಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ನಂಬಲೆತ್ನಿಸುತ್ತ ನನ್ನನ್ನು ನಾನು ವಂಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಸುಖ ಎಂದರೆ ಒಂದಿಷ್ಟು ಸೆಕ್ಸ್, ಮಕ್ಕಳು, ಗಂಡ, ಒಡವೆ, ಸೀರೆ, ಅಡುಗೆ ಇಷ್ಟೇನೆ ? ನಿನಗೆ ಏನನ್ನಿಸುತ್ತದೆ ? ಈ ಕಾಗದ ಯಾರಿಗೂ ತೋರಿಸಬೇಡ.

ಎಂದು ನಿನ್ನವಳೇ

ನಳಿನಿ

ಆ ಪತ್ರ ಮಾಲಿನಿಯನ್ನು ಗಾಢ ಚಿಂತೆನೆಗೆ ಹಚ್ಚಿತು. ಒಂದೆರಡು ದಿನ ಕಳೆದ ಬಳಿಕ ಅವಳು ಉತ್ತರ ಬರೆದಳು. ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅದು ಅವಳ ಆತ್ಮ ಶೋಧನೆಯೂ ಆಗಿತ್ತು.

ನಲ್ಮೆಯ ನಳಿನಿ,

ನಿನ್ನ ಪತ್ರ. ಅದು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಪಲ್ಲಟಗೊಳಿಸಿದ್ದು ನಿಜ. ಸುಖ ಬದುಕಿನ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗ. ಸುಖದ ಕಲ್ಪನೆ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಿಗೆ ಒಂದೊಂದು ಇದ್ದೀತು. ನಿನಗೆ ಮನೆ ಮಕ್ಕಳು ಗಂಡ ಇದೇ ಸುಖ. ನನಗೆ ಕುಟುಂಬದ ಪ್ರೇಮದೊಂದಿಗೆ ಹೊರಗಿನ ಕೆಲಸವೂ ಬೇಕು. ಅದರಲ್ಲೇ ನನ್ನ ಸುಖದ ಪರಿ ಕಲ್ಪನೆ ಅಡಗಿದೆ. ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲೂ ಗೌರವಾನ್ವಿತ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಬೇಕಾ ಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆ ಮಾಡುವಾಗ ಕುಟುಂಬದ ಸುಖಕ್ಕೆ ಒಂದಿಷ್ಟು ಕುಂದು ಬಂದೇ ಬರುತ್ತದೆ.

ನನ್ನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲ ಎಂದು ಭಾವಿಸಬೇಡ. ನಂಗೆ ಅಬಾರ್ಷನ್ ಆದ ವಿಷಯ ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತು. ರಕ್ತದ ಗುಂಪುಗಳ ತೊಡಕಿನಿಂದ ನನಗೆ ಮಕ್ಕಳಾ ಗುವುದು ಅಪಾಯ ಎಂದು ಡಾಕ್ಟರು ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದ ರವೀಂದ್ರನಿಗೆ

ಅಸಮಾಧಾನ. ಹೀಗೆ ಹೊರಗೆ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿದ ತೃಪ್ತಿಯಿದ್ದರೂ ಒಳಗೊಳಗೆ ನಾನು ಇಂಥ ಸಣ್ಣ ಪುಟ್ಟ ಕೊರಗುಗಳಿಗೆ ಬಲಿಯಾಗಿಯೇ ಇದ್ದೇನೆ. ಇದು ಬಹುಶಃ ಎಲ್ಲ ಜೀವಿಗಳಿಗೂ ಇರುವಂಥದೇ. ಆದರೆ ಹೊರಗೆ ಮಾತ್ರ ನಾನು ಏನೂ ಆಗಿಯೇ ಇಲ್ಲ ಅನ್ನುವ ಮುಖವಾಡ ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ.

ನಮ್ಮ ಬದುಕಿನ ಉತ್ಖನನ ಮಾಡಿದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಸಿಗುವುದು ಏನು ? ಎಂದು ಎಷ್ಟೋ ಸಾರಿ ನಾನು ಯೋಚಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಒಂದಿಷ್ಟು ಸಿಹಿ ಕಹಿ ನೆನಪುಗಳೇ ಅಲ್ಲವೆ ? ಕಹಿಯಾದುದನ್ನು ಮರೆತುಬಿಡುತ್ತೇವೆ. ಸಿಹಿಯನ್ನು ಚಪ್ಪರಿಸುತ್ತ ಮುಂದೆ ಸಾಗುತ್ತೇವೆ. ತಪ್ಪುಗಳು ಗೊತ್ತಾದಾಗ ಅದನ್ನು ತಿದ್ದಿಕೊಳ್ಳುವ ಯತ್ನ ವನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಇದನ್ನು ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಮಾಡಬೇಕಾದದ್ದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಮನದ ಅಗೆತ ಯಾವಾಗಲೂ ಮುಂದಿನ ಬದುಕಿನ ಗುರಿಯನ್ನು ನಿಚ್ಚಳ ಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ ಅಂತ ನನ್ನ ಅನಿಸಿಕೆ. please cheer up!

ನಿನ್ನ ನಲ್ಮೆಯ
ನಾಲಿನಿ

○

ಅವಳ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ / ವೀಣಾ ಶಾಂತೇಶ್ವರ

ಒಮ್ಮೆ ಮಗ್ಗುಲಾಗಿ ಆ ನಸುಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಆಕೆ ಗಂಡನನ್ನು ನೋಡಿದಳು. ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಮಲಗಿದ್ದಾನೆ. ಸುಖ ಉಂಡು ತೃಪ್ತಿಗೊಂಡು ಮಲಗಿದ್ದಾನೆ. ಎಡ ಗಡೆ ಕಿವಿಯ ಹತ್ತಿರ ತುಸು ಬೆಳ್ಳಗಾಗಿದೆ ಕೂದಲು. ಅದು ಬಿಟ್ಟರೆ ಆತನಿನ್ನೂ ತರುಣನ ಹಾಗೆಯೇ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಆತನ ಜೀವನೋತ್ಸಾಹ ಒಂದಿಷ್ಟೂ ಕಡಿಮೆ ಯಾಗಿಲ್ಲ. ತನಗಿಂತ ಆರು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ದೊಡ್ಡವನು. ತಾನೇಕೆ ಮುದುಕಿಯಾಗು ತ್ತಿದ್ದೇನೆ ? ಈ ಎರಡು ವರ್ಷದಲ್ಲಂತೂ ಮನೆಯ ಕೆಲಸ, ಆಫೀಸಿನ ಕೆಲಸ, ಮಕ್ಕ ಳನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವುದು, ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ–ಧಾರವಾಡ ನಡುವೆ ಓಡಾಟ–ಸಾಕಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ. ಕನ್ನಡಿ ತನಗೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ–ತಾನೀಗ ಮೊದಲಿನ ವಿಮಲಾ ಅಲ್ಲ. ಹಣೆಯ ಮೇಲಿನ ನಿರಿಗೆ, ಅರ್ಧದಷ್ಟು ಬೆಳ್ಳಗಾದ ತಲೆಕೂದಲು, ಬತ್ತಿ ಹೋದ ದೇಹ, ಉತ್ಸಾಹವೇ ಇಲ್ಲದ ಮನಸ್ಸು........ತನ್ನ ಚೈತನ್ಯವೆಲ್ಲ ಸೋರಿ ಹೋಗು ತ್ತಿದೆಯೇ ? ಅಥವಾ ಈ ಗಂಡ ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಬಾಚಿ ಹೆಕ್ಕಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೋ ?

–ನಸುಕಿನಲ್ಲೆದ್ದು ಆಕೆ ನೀರು ತುಂಬುವ ಪಾತ್ರೆ ತೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಆ ಸದ್ದಿಗೆ ಎಚ್ಚೆತ್ತ ಶಂಕರ : "ನಡುರಾತ್ರ್ಯಾಗ ದೀಪಾ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಇದೇನು ದಾಂಧಲೇ ನಡಸೀದಿ ?"

"ನೀರು ಲಗೂ ಹೋಗ್ತಾವ್ರಿ" ಅಂದಳು ಆಕೆ. ಮದುವೆಯಾದ ಹೊಸತರಲ್ಲಿ ಅತ್ತೆ–ಮಾವ ಇದ್ದ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಆಕೆ ಬಾವಿಯಿಂದ ನೀರು ಸೇದಲೆಂದು ಹಿತ್ತಲಿಗೆ ಹೋದಾಗ, ತಾಯಿಯ ಕಣ್ಣು ತಪ್ಪಿಸಿ ಹಿತ್ತಲಿಗೆ ಬಂದ ಶಂಕರ ನೀರು ಸೇದಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದುದು ನೆನಪಾಯಿತು ಆಕೆಗೆ. ನಗು ಬಂತು. "ಥತ್, ನಿದ್ದೀನೂ ಮಾಡಿಸಿಕೊಡಾಂಗಿಲ್ಲ ನೀನು" –ಅಂತನ್ನುತ್ತ ದಿಗ್ಗನೆದ್ದು ಆತ ಪಡಸಾಲೆಗೆ ಹೋಗಿ ರಾಜುವಿನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ.

–ಎಲ್ಲರ ಚಹಾ–ತಿಂಡಿ ಮುಗಿದ ನಂತರ ಎಂಟೂವರೆಗೆ ಆರಾಮವಾಗಿ ಎದ್ದು ಬಂದ ಶಂಕರನಿಗೆ ಚಹಾ ಕೊಡುತ್ತ ಆಕೆ ಅಂದಳು, "ಲಗೂ ಸ್ನಾನಾ ಮಾಡಿ ಒಂದಿಷ್ಟು ಕಟಿಗೀ ಅಡ್ಡೇದ ಕಡೆ ಹೋಗಿ ಬರ್ರಿ. ಮಳೆಗಾಲ ಸುರೂ ಆಗೂದ್ರಾಗ ಕಟಿಗೀ ತಗೊಂಡು ಇಟಗೊಳ್ಳೂದು ಛಲೋ. ಬಂದ ಮ್ಯಾಲ ಮಾವನವರ್ನ ಕರಕೊಂಡು ಅಶವಲೇ ಡಾಕ್ಟರ ಕಡೆ ಹೋಗಿ ಬರ್ರಿ. ಹೊಟ್ಟೆ ನೋವು–ಹೊಟ್ಟೆ ನೋವು ಅಂತ ಭಾಳ ಒದ್ದ್ಯಾಡತಾರ ಪಾಪ."

"ಇಲ್ಲೇ ಮಗ್ಗಲದಾಗ ಇದ್ದಾರ ಡಾಕ್ಟರು. ನೀನs ಸವುಡು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅಪ್ಪನ್ನ ಕರಕೊಂಡು ಹೋಗಬಾರದs ಒಮ್ಮೆ? ಕೆಲವು ಹೆಂಗಸರು ಎಷ್ಟು efficient ಇರ್ತಾರ ಏನ ಕಥೀ.... ನೀ ನೋಡು ಅಳುಬುರುಕಿ, ಒಂದೂ ಕೆಲಸ ಆಗಾಂಗಿಲ್ಲ."

"ನಾ ಯಾವದಂತ ಮಾಡ್ಲಿ ?" ತಡೆಯಲಾರದೆ ಆಕೆ ಅಂದಳು, "ಇನ್ಶೂರನ್ಸ್‌ದ್ದು ರೊಕ್ಕಾ ತುಂಬೂದದ, ಹುಡುಗೂರಿಗೆ ಅರಿವೀ ತರೂದದ, ಪಾಪೂಗ ಮೈಯಾಗ ನೆಟ್ಟಗಿಲ್ಲ, ಆಫೀಸಿಂದು ಅಕೌಂಟ್ ಬರಿಯೂದದ–"

"ಸಾಕುಸಾಕು ಮಾರಾಯಳs, ವಾರಕ್ಕ ಎರಡ ದಿನಾ ಮನೀಗೆ ಬರ್ತೀನಿ ಬಂದಾಗೊಮ್ಮೆ ಇದs ಹಾಡs. ಮನೀಗೆ ಬಂದ್ರೂ ಸುಖಾ–ಶಾಂತೀ–ಸಮಾಧಾನ ಸಿಗೂದು ಬರದಿಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಹಣ್ಯಾಗ. ಇದಕ್ಕಿಂತ ಬೆಳಗಾವ್ಯಾಗಿನ ಆ ಗಣೇಶ್ ಲಾಜಿನ್ಯಾಗಿನ ರೂಮೇ ಸುಖಾ"– ಚಹದ ಕಪ್ಪನ್ನು ಕುಕ್ಕಿ ಆತ ಎದ್ದು ಹೋದ.

ನಡುಮನೆಯಿಂದ ಮಾವನವರ ಧ್ವನಿ ಕೇಳಿಸಿತು, ಮೆತ್ತಗೆ–"ಹಂಗ್ಯಾಕ ಸಿಡಿಪಿಡಿ ಮಾಡತೀಯೋ ಶಂಕರೂ ? ಆಕೀನೂ ಪಾಪ ಒಬ್ಬಾಕಿ, ಒಳಗೂ–ಹೊರಗೂ

ದುಡೀಬೇಕು. ನೀ ದೂರ ಒಬ್ಬನs ಆರಾಮ ಇರ್ರಿ. ಬಂದಾಗರೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಹಾಯ ಮಾಡಲಾ. ನಿನ್ನ ಪಿ.ಡಬ್ಲ್ಯೂ.ಡಿ. ಆಫೀಸೇನು, ನಾಳೆ ಸೋಮವಾರ ಒಂದಿಷ್ಟು ತಡಾ ಆಗಿ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಹೋದ್ರೂ ನಡೀತದ. ಮುಂಜಾನೆ ಅದೇನೋ ಇನ್ಶ್ಯೂರನ್ಸ್ ಕೆಲಸಾ ಅಂತಾಳಲಾ, ಅದನ್ನ ಮಾಡಿ ಹೋಗು."

ಶಂಕರ ಏನೂ ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ.

ಮುಂದೆ ಒಂದು ತಾಸಿನಲ್ಲೇ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾದ ಶಂಕರನ ಇಲ್ಲಿಯ ಗೆಳೆಯ ಪಾಟೀಲ್. "ವಿಮಲಾ, ಚಹಾ ಮಾಡು" ಅಂತ ಪಡಸಾಲೆಯಿಂದಲೇ ಕೂಗಿ ಹೇಳಿದ ಶಂಕರ. ಆಕೆ ಚಹಾ ಒಯ್ದು ಗೆಳೆಯರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಕೊಡುವಾಗ ಪಾಟೀಲ್ ನಮ್ರ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ, "ವೈನೀ, ಇವತ್ತ ಶಂಕರನ್ನ ಎರಡ ತಾಸು ದಯಮಾಡಿ ನಮ್ಮ ಕೂಡ ಕಳಿಸಿಬಿಡ್ರಿ. ಭಲೋ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಪಿಕ್ಚರ್ ಅದs ಹತ್ತ ಘಂಟೇಕ್ಕ. ಭಾಳ ದಿನಾ ಆತು ನಾವಿಬ್ರೂ ಕೂಡಿ ಸಿನೇಮಾ ನೋಡದೇ. ಪ್ಲೀಜ್, ಏನಂತೀರಿ ?"

ಹುಚ್ಚುನಗೆ ನಕ್ಕು ಆಕೆ ಅಂದಳು, "ಓಹೋ, ಕರಕೊಂಡು ಹೋಗ್ರೆಲಾ, ನಾಯಾಕ ಬ್ಯಾಡ ಅನ್ಲಿ ?"

ಮಾವನವರ-ಹುಡುಗರ ಊಟ ಮುಗಿಸಿ ಶಂಕರನಿಗಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತ ಕೂತಳು ಆಕೆ. ಶಶಿ ಕುಲಕರ್ಣಿಯ ಭಾಷಣದ ಆಮಂತ್ರಣ ನೆನಪಾಯಿತು. ಬೇಡ, ಸಂಜೆ ಕೆಲವಾದರೂ ಮಹತ್ವದ ಕೆಲಸ ಮುಗಿಸಬೇಕು. ಹೇಗೂ ಸಂಜೆಯೆಲ್ಲ ಶಂಕರ ಫ್ರೀ ಇರುತ್ತಾನೆ, ಎಲ್ಲ ಮುಗಿದ ನಂತರ ಇನ್ನೂ ಟೈಮು ಉಳಿದರೆ ಹಾಗೇ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕರಕೊಂಡು ಯೂನಿವ್ಹರ್ಸಿಟಿಯ ಕಡೆ ತಿರುಗಾಡಲು ಹೋದರಾದೀತು-ಅನಿಸಿತು.

ಒಂದು ಗಂಟೆಯ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಬಂದ ಶಂಕರ ತುಂಬ ಗಡಿಬಿಡಿಯಲ್ಲಿದ್ದ : "ಲಗೂ ಊಟಕ್ಕ ಬಡಸು ವಿಮಲಾ. ಎರಡು ಘಂಟೇಕ್ಕ ನಮ್ಮ ಜೇ.ಈ. ಸಾಹೇಬರ ಕಾರು ಬೆಳಗಾವಕ್ಕ ಹೋಗೂದದ. ಅದರಾಗs ಹೋಗಿಬಿಡ್ತೀನಿ."

ಆಕೆ ನಿಂತಲ್ಲೇ ಸ್ತಬ್ಧಳಾದಳು ಒಂದು ಕ್ಷಣ.

"ಇಷ್ಟ ಲಗೂ ಯಾಕ ಹೊಂಟ್ಯೋ ? ಮುಂಜಾನೆ ಹೋಗಿದ್ದರ ಆಗ ತಿತ್ತಲಾ" ಅಂದರು ಮಾವನವರು.

"ಇಲ್ಲ ಅಪ್ಪಾ, ಈಗ ಬಸ್ಸಿಗೆ ಭಾಳ ಗದ್ದಲ ಇರತದ. ಎರಡೆರಡ ತಾಸ ಕ್ಯೂದಾಗ ನಿಂದರಬೇಕಾಗತದ. ಅನಾಯಾಸ ಕಾರು ಹೊಂಟದ. ಹೋಗಿಬಿಡ್ತೀನಿ."

ಮಾತನಾಡದೆ ಗಬಗಬ ಊಟ ಮುಗಿಸಿದ ಆತ. ಹಾಗೆಯೇ ತನ್ನ ಬ್ರೀಫ್ ಕೇಸು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು "ಬರ್ತೀನಿ ಅಪ್ಪಾ" ಅಂತ ಹೇಳಿ ಪಡಸಾಲೆಗೆ ಬಂದ. ಆತನ ಹಿಂದೆಯೆ ಬಂದ ಆಕೆ ತಡೆಯದೆ ಕೇಳಿದಳು, "ಮುಂದಿನ ಶನಿವಾರ ನಿಮಗೆ ಸೂಟೀ, ಸೆಕೆಂಡ್ ಸ್ಯಾಟರ್ಡೆ ಅದ. ಶುಕ್ರವಾರನ್ನ ಬರ್ತೀರಲಾ ?"

ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯದಿಂದ ಆತನೆಂದ, "ನೋಡ್ತೀನಿ. ಸೂಟೀ ಇದ್ರೂ ಕೆಲಸ ಇದ್ದs ಇರ್ತಾವ." ನಂತರ ಒಮ್ಮೆ ತುಂಟನಗು ನಕ್ಕು ಅವಳೆಡೆ ನೋಡಿ ಮತ್ತೆ ಸೇರಿಸಿದ, "ಹಗಲೆಲ್ಲ ಬಂದು ಮಾಡೂದರೆ ಏನದ ? ನಿನಗೂ ಮೊದಲಿನ ಹುರುಪs ಇಲ್ಲ ಈಗ."

ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಟಾಟಾ ಹೇಳಿ ಬೀದಿಯ ತಿರುವಿನಲ್ಲಿ ಆತ ಮರೆಯಾಗುವವರೆಗೂ ನಿಂತು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು ಆಕೆ.

○

ಸೌಗಂಧಿಯ ಸ್ವಗತಗಳು/ವೈದೇಹಿ

ಪ್ರತಿದಿನ ಮನೆಗೆ ಬರುವಾಗಲೂ ಮನೆಗೆ ಹಾಕಿದ ಬೀಗ ಹಾಗೆಯೇ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಉತ್ಸಾಹಕ್ಕಾಗಿ ಹಪ ಹಪಿಸುವ ನಿರೀಕ್ಷೆಗೆ ಮಣ್ಣೆರಚಿಕೊಂಡಂತೆ ಸೌಗಂಧಿಯ ಹೆಜ್ಜೆಗಳು ನಿಧಾನಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದುವು. ಯಾವುದೇ ಘಟನೆಯಿಲ್ಲದೆ ತಾನು ಎಷ್ಟು ದಿನ ಇದ್ದೇನು ? ಆಕೆ ಯಾರೊಂದಿಗೂ ಕೇಳಲಾರಳು. ಸ್ವತಃ ತನ್ನೊಂದಿಗೂ.

ಹಾಕಿದ ಬೀಗ ಹಾಕಿದಂತೆಯೇ ಇದ್ದರೂ ತೆಗೆದ ತಕ್ಷಣ ಆಕೆ ಬಿರ ಬಿರನೆ ಒಳಗೆ ಬಂದು ಯಾರನ್ನೆಂತ ತಿಳಿಯದೆ ಹುಡುಕುವಳು. ಕಡೆಗೆ ಮಂಚದ ಅಡಿ, ಅಡುಗೆ ಮನೆ ಮೂಲೆ, ಬಚ್ಚಲ ಬಾಗಿಲ ಸಂದಿ–ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಯಾರಾದರೂ ಯಾಕೆ ಹೊಕ್ಕಿಕೊಂಡಿರಬಾರದು ? ತಾನೊಬ್ಬಳೇ ಇದ್ದೇನೆಂತ ತಿಳಿದು ? ತಾನು ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿರಬೇಕು, "ಪ್ರಾಯವೆಂಬುದು ಕೆಟ್ಟದು. ಒಳ್ಳೆಯವರಾಗಿರಲು ಜಗತ್ತು ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ ....." –ಅಂತೆಲ್ಲ, ಬಾಹ್ಯವೇ ತಾನೆಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಮತ್ತು ಹಾಗೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಜಾಗರೂಕರಾಗಿರುವ ರೀತಿ ಎಂಬಂತೆ, ತಾಯಿ, ಮನೆಯೊಡತಿ ಮತ್ತಿತರರಿಂದ ಎರವಲು ತಂದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಅದು ಎರವಲಲ್ಲವೆಂಬಂತೆಯೇ ಆಡಿಕೊಳ್ಳುವಳು. ಆದರೆ ಮೂಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವವರಾದರೂ ಯಾರು ?

ಎಲ್ಲ ಮೂಲೆಗಳೂ ಸದಾ ಖಾಲಿ. ಮಂಚದಡಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡ ಬೇಡದ ವಸ್ತುಗಳು ಸೌಗಂಧಿ ಬಗ್ಗಿ ಅರಸಿದಾಗ ಹಲ್ಲು ಕಿರಿದು ಅಣಕಿಸುತ್ತವೆ. ಆಕೆ ಮ್ಲಾನ ವದನೆಯಾಗಿ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ, ಕಡೆಗೊಂದು ಪಕ್ಷ ಕಳ್ಳ ನಾದರೂ ಬಂದಿದ್ದರೆ! ....ಜಾಗರೂಕತೆಯ ಸೌಗಂಧಿ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಕರಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಆಸೆ ಹೊತ್ತೂ ಒಬ್ಬಂಟಿಯಾದ ಜೀವಿ ಮಾತ್ರದ ಗುನುಗುಗಳು ಕೇಳಿಸುತ್ತವೆ. ಸೌಗಂಧಿ ಆಲಿಸುತ್ತ ಮಲಗುತ್ತಾಳೆ. ಅದು ತನ್ನದೇ ಎಂದು ತನಗೆ ತಿಳಿಯುತ್ತಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಆದಷ್ಟೂ ದೂರವಿಟ್ಟು.

........ಒಮ್ಮೆ ಎಲ್ಲವೂ ಅಡಿಮೇಲಾಗಬೇಕು. ಚೆಲ್ಲಾಪಿಲ್ಲಿಯಾಗಿ ಹರಡಿ ಕೊಳ್ಳಬೇಕು........ಯಾರು, ಯಾರಲ್ಲಿ, ಯಾರು ಹೀಗೆಲ್ಲ ಮಾಡಿದವರು ? ಎಂದು ತಾನು ಕೇಳಿದರೆ........

ಒಳಗೆ ಮಿಯಾಂವ್........ಕೇಳಿಸಿತು. ಕಣ್ಣೀರು ಬಿಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಸೌಗಂಧಿ ಅಡುಗೆಮನೆಗೆ ಧಾವಿಸಿ ಬೆಕ್ಕನ್ನೋಡಿಸಿದಳು. ಸಂಜೆಯ ಕಾಫಿಗೆಂದು ಇಟ್ಟ ಹಾಲನ್ನು ಬೆಕ್ಕು ನೆಕ್ಕಿ ಪರಾರಿಯಾಗಿತ್ತು. ಬಾಯಾರಿದ್ದ ಸೌಗಂಧಿ ಎದುರು ಹಾಲಂಗಡಿಗೆ ಹೋದಳು. ಯಥಾಪ್ರಕಾರ ಆತ ಮುಖ ನೋಡದೆಯೇ ಕೊಟ್ಟ ಹಾಲು ಪೊಟ್ಟಣವನ್ನು ತಂದು ಕಾಯಿಸಿದಳು. ಸೌಗಂಧಿಯ ದುಃಖ ಎಂದೂ ಉಕ್ಕಿದ್ದೇ ಇಲ್ಲ. ಅದು ಅಲ್ಲೇ ಕುದಿಯುತ್ತದೆ. ದಪ್ಪಗೊಂಡು ಘನೀಭೂತ ವಾಗುತ್ತದೆ! ಎಂದು ತನ್ನದೇ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ.

ತಾನು ಉದ್ಯೋಗಸ್ಥೆ. ಒಬ್ಬಳೇ ಬಾಳಬಲ್ಲೆ. ಯಾರ ಹಂಗಿಲ್ಲದೆ. ತಾಳಿಯ ನೇಣು ಬಿಗಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ. ಯಾರಿಲ್ಲದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಪ್ಪಿ ಹಾರಿ ಬಂದ ಏಳು ಕೋಟೆಯಾಚೆಯ ಅರಮನೆಯ ಅರಮನೆಯ ಗಿಣಿ ನಾನು, ಅಂತೆಲ್ಲ ಸೌಗಂಧಿ ಕೂಡ ಅಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಆಫೀಸಿನ ಅಂಜಲಿ ಇಲ್ಲವೇ! ಅವಳ ಕಣ್ಣು ಗಳಲ್ಲಿ ಎಂತಹ ಧೈರ್ಯ, ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ! ಮದುವೆಯೆಂಬುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಲ್ಲ ಸೌಗಂಧೀ ಎಂದೆಲ್ಲ ಅವಳು ದೃಢವಾಗಿ ತಿಳಿತಿಳಿಯಾಗಿ–ಹೇಳುವಾಗ ತನಗೂ ಹೌದಂತವೇ ಕಾಣುತ್ತದೆ ಕೂಡ. ಗಂಡಿಲ್ಲದೆ ಬದುಕಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೇ ? ಖಂಡಿತ ಸಾಧ್ಯವಿದೆ ಅಂತೆಲ್ಲ ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅದು ಆಕೆ ಹೇಳುವ ಹಾಗೆ ಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ. ಮರುಕ್ಷಣ ತಾನು ಸೋಲುತ್ತೇನೆ. ಸೋಲುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಎಂಬುದು ಅವ ಳಿಗೆ ತಿಳಿಯದಂತೆ ನಟಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಅವಳೇಕೆ ಅಷ್ಟು ದೃಢ, ಸ್ವತಂತ್ರ! ತಾನೇಕೆ ಹೀಗೆ ? ಅವರವರ ಮನೋಮಿತಿಗೊಳಪಟ್ಟ ವಿಚಾರಗಳೇ ಇವೆಲ್ಲ ? ಕೇಳಿದರೆ ಅಂಜಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ, "ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಮಿತಿಯೆಂಬುದಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಹಿಗ್ಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಂಕುಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ನಮ್ಮ ಕೈಯ್ಯಲ್ಲೇ ಇದೆ"–"ಇಲ್ಲ ಅಂಜಲಿ, ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಮರಗಟ್ಟಿದೆಯೇನೋ. ಅದು ಹಿಗ್ಗುವುದೂ ಇಲ್ಲ, ಕುಗ್ಗುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಜಡಗಟ್ಟಿದೆಯೇ–ನೀನೆ ನೋಡು" –ಹೀಗೆಂತ ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳಲೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗದ ಸೌಗಂಧಿ ದಣಿಯುವಳು, ಅವಳಂತಿರಲು ಬಯಸಿದರೂ ಮನಸ್ಸು ಏಕೆ ಸಹಕರಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ ? ಬದಲು ಏನೇನೋ ಬೇಡುತ್ತದೆ. ತನ್ನನ್ನು ಲೆಕ್ಕಕ್ಕೇ ಇಡದೆ ಆಸೆಗಳನ್ನು ಗುಣಗುಣಿಸುತ್ತದೆ. ನಾಲ್ಕು ಜೋರಾಗಿ ಗದರಿಕೊಂಡರೆ, ಮಂಕಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಕಳೆದವರಂತೆ ಮುಚ್ಚಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಮಲಗಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಆಗ ಕನಸುಗಳೂ ಬೀಳುವುದಿಲ್ಲ!

ಅಂಜಲೀ, ಕಡೆ ಪಕ್ಷ ನನಗೆ ಕನಸುಗಳಾದರೂ ಇರಲಿ. ಕನಸುಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಲಿನವನೂ ಹಣಕುತ್ತಾನೆ. ಸಂಭಾವಿತತನ ಬಿಟ್ಟು–ಗೊತ್ತೇ ? ಮತ್ತೆ ಎಲ್ಲೋ ಕಂಡ ಆ ಕಂಡಕ್ಟರನೂ, ನನ್ನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳದೆ ಹೋದ ಕ್ರಾಪಿನವನೂ.... ಮತ್ತೆ ಯಾರು ಯಾರೆಲ್ಲ; ಹೇಗೆಲ್ಲ ವಿವರಿಸಲಿ ?........ಆಫೀಸಿನ ಕೆಲ ಕಣ್ಣುಗಳು.... ಅವು ನಿನಗೂ ಗೊತ್ತು........ಕನಸುಗಳ ಸ್ವರೂಪವೇ ವಿಚಿತ್ರವಷ್ಟೆ ? ಯಾರದೋ ದೇಹಕ್ಕೆ ಯಾರದೋ ತಲೆ ಯಾರದೋ ಹುಬ್ಬಿಗೆ ಯಾರದೋ ಕಣ್ಣು! ಬೇಕೆನಿಸಿದಂತೆ ಕಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಈ ಲೋಕ ಎಷ್ಟು ಸುಖ ಎನ್ನುತ್ತಿ ! ದಯವಿಟ್ಟು ಅದಕ್ಕೂ ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿಗೂ ಗಂಟು ಹಾಕಬೇಡವೇ.... ಹೇಳು ಅಂಜಲೀ, ನಿನ್ನಲ್ಲಿಲ್ಲವೇ ಇಂತಹ ಕಲಸು ಕನಸುಗಳು ? !" ಈಗೀಗ ಸೌಗಂಧಿಯ ಸ್ವಗತಗಳು ಹೆಚ್ಚುತ್ತವೆ.

ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ದಪ್ಪ ಕೈಮಗ್ಗದ ಸೀರೆಯನ್ನು ಬೇಕೆಂದೇ ಕೋಣೆಯೊಳಗಿನ ನೇಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹರವುವಳು. ಅಡಗಿಕೊಳ್ಳುವವರಿಗೊಂದು ಜಾಗ ಕಲ್ಪಿಸುವಂತೆ ಮತ್ತು ತಾನು ಹಾಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ತನಗೂ ಗೋಪ್ಯದ ವಿಷಯವೆಂಬ ಗರ್ಪ್‌ಚಿಪ್‌ನಲ್ಲಿ.

ಮರ್ಯಾದಸ್ತ ಮನೆಯವಳು ತಾನು. ಮರ್ಯಾದೆ ಬಿಡುವ ತಾಕತ್ತಿಲ್ಲದವಳು. ಯಾರಾದರೂ ತೆಗೆಯಬೇಕಷ್ಟೆ. ತನಗೀಗ ಅನುಭವ ಬೇಕು. ಆವರಣದ ಕಾಪಟ್ಯ ಕಳೆಯಬೇಕು. ಅನಾವರಣಗೊಳ್ಳಬೇಕು– ಹೇಗೆಂದರೆ ಯಾರೂ ತನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಕೆಟ್ಟದೆಣಿಸದಂತೆ. ಆದರೆ "ಹೋ....... ನೋಡಿ ನಿಮ್ಮೆದುರೇ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಸೌಗಂಧಿ ಎಂಬ ಹೆಣ್ಣೊಬ್ಬಳು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಕೂಡಿಕೊಳ್ಳುವ ತಾಕ

ತ್ತುಂಟೇ ಯಾರಿಗಾದರೂ ?" -ಎಂದು ಕೂಗಿ ಕೇಳುವಂತಿಲ್ಲವಲ್ಲ. ಕಾಶಿಯಂತಹ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಘಾಟಿನಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಿನ ಮಾರಾಟ ಆಗಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಹೆಣ್ಣಿನ ಮಾನ ಮಾತ್ರದ ಹರಾಜು, ಅವಳ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಮೇರೆಗೆ, ಹೀಗೆ ಬಹಿರಂಗವಾಗಿ ಎಂದಾದರೂ ಆಗುವುದುಂಟೇ ? ... ಕೇಳಿದವರು ಕಟಕ್ಕನೆ ಹೇಳಿಯಾರು–ಹೀಗೆಲ್ಲ ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವವರೇ ಇಲ್ಲ–ಎಲ್ಲಿಯೂ. ಅದೂ ಮಾರ್ಯಾದಸ್ಥ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ! ಎಂದು.

....ಹೀಗೆ ಸೌಗಂಧಿ ಮನಸ್ಸಿನ ತೀರ ಒಳಕೋಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾ ತಿರುಗುವಳು. ಹಾಗೆಲ್ಲ ತಾನು ಮಾತನಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆಂದು ಎಚ್ಚರಾಗಿ ಕೇಳಿಸಿಕೊಂಡ ದಿನ ತನಗೇ ವಾಚಾಮಗೋಚರವಾಗಿ ಬೈಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವಳು. "ಇದು ತೀರ ಅಧಿಕವಾಯಿತು. ಕ್ಷಮೆಯೇ ಇಲ್ಲದ ಪಾಪಮಾರ್ಗ........"

ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿದವರಾದರೂ ಅವಳೊಳಗೆ ಹೀಗೆಲ್ಲ ಆಗುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ಓದಲು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ ? ನಿಷ್ಕಪಟ ಮುಖ, ತುಸುವೇ ಬಾಡಿದ ಕಣ್ಣುಗಳು. ಒಳ್ಳೆಯ ಮೈಕಟ್ಟಿನ ಹುಡುಗಿ. ಮೃದುಭಾಷಿಣಿ. ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸ. ಮದುವೆಯೊಂದು ಇಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಬಿಟ್ಟರೆ. ಮತ್ತೇನೂ ಚಿಂತೆ ಇಲ್ಲ ... ... ಇಷ್ಟಲ್ಲದೆ ಅವಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಲಾದರೂ ಏನುಂಟು ?

ಬಾನಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರ ಮೂಡದಿದ್ದರೂ ರಾತ್ರಿ ಮಾತ್ರ ಆಗಿಯೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಸೌಗಂಧಿಯ ನಿದ್ದೆ ಕಸಿಯುತ್ತದೆ. ಆಕೆ ಹೊರಳುತ್ತಾಳೆ. ಶಬ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಆಲಿಸುತ್ತಾಳೆ. ದೂರದ ದೇವದಾರು ವೃಕ್ಷದೆಲೆಗಳು ಗಾಳಿಗೆ ಬೀಸುತ್ತ ಪರಸ್ಪರ ಪಿಸುನುಡಿಯುವುದರ ಹೊರತು ಮತ್ತೇನಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲೋ ಇಲಿಗಳು ಚೀಂವ್ ಚೀಂವ್ ಎಂದಾವು. ಒಂದರ ಹಿಂದೆ ಒಂದು ಓಡಿ ಮಾಯವಾದಾವು. ಎಲ್ಲಿಯೋ ಸರಪಳಿ ಕಳಚಿದ ನಾಯಿ, ಕಂಪೌಂಡಿನೊಳಗೆ ಬೌ ಎನ್ನುತ್ತ ರಾತ್ರಿ ಕಾದೀತು. ಮನೆಯೊಡತಿಯ ಅಡುಗೆ ಹೆಂಗಸು ಮನೆಗೆ ಮರಳುತ್ತ "ಏನು ಸೌಗಂಧಿಯಮ್ಮ, ಇಷ್ಟು ಬೇಗ ನಿಮಗೆ ಅರ್ಧರಾತ್ರಿಯೇ ? ಗಂಟೆ ಮಹಾ ಎಷ್ಟಾಯಿತೆಂದುಕೊಂಡಿರಿ!" ಎಂದು ಕೂಗಿ ದನಿಯಲ್ಲಿ ನಗೆಉರುಳಿಸುತ್ತಾ ಡೊಂಕು ಕಾಲಿನಲ್ಲಿ ಪಿಟಪಿಟನೆ ಸಾಗುವುದು ಕೇಳಿಸೀತು. ಆಗ ಸೌಗಂಧಿಗೆ ತಂದೆ ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳು ನೆನಪಾಗುತ್ತವೆ.... ಮನೆಯೊಡತಿಯ ಭರವಸೆಯೂ. ಛಿ!

ಕ್ಷಣ ಸರಿದಂತೆ ಕತ್ತಲೆ ಏರುತ್ತದೆ ವಿಷದಂತೆ. ನಿಶ್ಶಬ್ದತೆಯಲ್ಲಿ ಸತ್ತ ಹೆಣದಂತೆ ಮಲಗಬೇಕು ತಾನು ಒಬ್ಬಳೇ. ಹೀಗೆ ಮಲಗುವುದನ್ನೇ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತ.

ೲ

ಮುಸ್ಲಿಂ ಹುಡುಗಿ ಶಾಲೆ ಕಲಿತದ್ದು / ಸಾರಾ ಅಬೂಬಕ್ಕರ್

ಶಾಲೆಯ ಪುಸ್ತಕ ಭಂಡಾರ ಮತ್ತು ಆಟದ ಮೈದಾನ ನನ್ನ ಆಕರ್ಷಣೆಯ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಒಂದೆರಡಾಟ ಥ್ರೋಬಾಲ್, ಟೆನ್ನಿಕ್ವೈಟ್ ಅಥವಾ ಬಾಸ್ಕೆಟ್ ಬಾಲ್ ಆಡದೆ ನಾನೆಂದೂ ಮನೆಗೆ ಹಿಂತಿರುಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಗೆಳತಿಯರ ಮಧ್ಯೆ ಹಾಯಾಗಿ ಓಡಾಡಿ ಆಟವಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಒಂದು ರೀತಿಯ ವರ್ಣಿಸಲಾರದ ಆನಂದಲಹರಿಯಲ್ಲಿ ನಾನು ತೇಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೆ. ಆ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ನನಗಿದ್ದ ಒಂದೇ ಒಂದು ಮನರಂಜನೆ ಇದಾಗಿತ್ತು. ಮುಸ್ಲಿಂ ಗಂಡಸರ ಕೊಂಕು ನೋಟಗಳನ್ನು, ಕುಹಕ ಮಾತುಗಳನ್ನು, ಮುಸ್ಲಿಂ ಹೆಂಗಸರು ತಮ್ಮ ಮನೆಯ ಕಿಟಿಕಿ ಬಾಗಿಲುಗಳೆಡೆಯಿಂದ ಇಣಿಕಿನೋಡಿ ನನಗೆ ಮುಜುಗರವುಂಟುಮಾಡಿದ್ದನ್ನು–ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನಾನು ಮರೆಯುವ ಸ್ಥಳ ಈ ಆಟದ ಮೈದಾನವಾಗಿತ್ತು. ಹೊತ್ತಿನ ಪರಿವೆ ಇಲ್ಲದೆ ಆಡುತ್ತಿದ್ದೆ.

ನಾನಾಗ ೧೧ನೇ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿದ್ದೆ. ಹೀಗೊಮ್ಮೆ ಆಟವಾಡಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಎಂದಿಗಿಂತಲೂ ತಡವಾಗಿತ್ತು. ತಮ್ಮಂದಿರಿಬ್ಬರು ನನ್ನ ಬೆಂಗಾವಲಿಗಿದ್ದರೂ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳು ರೌದ್ರಾವತಾರ ತಾಳಿದ್ದರು. ತಂದೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೈದು, "ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನೀನು ಆಟವಾಡದೆ ಶಾಲೆ ಬಿಟ್ಟೊಡನೆ ಮನೆಗೆ ಬರಬೇಕು",ಎಂದು ಕಟ್ಟಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದ್ದಲ್ಲದೆ ನಮ್ಮ ಮುಖ್ಯೋಪಾಧ್ಯಾಯರಿಗೆ, ಶಾಲಾ ಸಮಯ ಮುಗಿದೊಡನೆ ನನ್ನನ್ನು ಮನೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಬೇಕೆಂದು ಒಂದು ಪತ್ರವನ್ನು ಬರೆದರು.

ಪಿಕ್‌ನಿಕ್‌ಗೆ ಹೋಗಬಾರದು, ಸಿನಿಮಾಗೆ ಹೋಗಬಾರದು, ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳೇ ಅಭಿನಯಿಸುವ ನಾಟಕದಲ್ಲೂ ಅಭಿನಯಿಸಬಾರದು, ಶಾಲಾ ವಾರ್ಷಿಕೋತ್ಸವಕ್ಕೂ ಹೋಗಬಾರದು– ಒಳ್ಳೆಯ ಬಟ್ಟೆಯುಡಬಾರದು, ಹಾಗೆ ಮಾಡಬಾರದು, ಹೀಗೆ ಮಾಡಬಾರದು– ಈ 'ಬಾರದು' ಎಂಬ ಅಸಂಖ್ಯ ನೂಲುಗಳ ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿ ಹಗಲೂ ಕಟ್ಟಿ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದರು ನನ್ನ ಹಿರಿಯರು. ನನ್ನ ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಂದಿರಿಗೆ ಯಾವ ರೀತಿಯ ನಿರ್ಬಂಧವೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ನಾನು ಮಾತ್ರ ಪಂಜರದಲ್ಲಿ ಬಂದಿಯಾದ ಹಕ್ಕಿಯಾಗಿದ್ದೆ. ಆಗೆಲ್ಲಾ ನಾನು ಅಂದುಕೊಳ್ಳುತಿದ್ದೆ 'ಈ ಐವರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ನಾನೂ ಗಂಡಾಗಿಯೇ ಹುಟ್ಟಬಾರದಿತ್ತೇ' ಎಂದು. ಇಂತಹ ಉಸಿರುಗಟ್ಟಿಸುವ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ನಾನು ನಿರಾಳವಾಗಿ ಉಸಿರಾಡುವ ಒಂದೇ ಒಂದು ಜಾಗವಾದ ಈ ಆಟದ ಮೈದಾನಕ್ಕೂ ನಿಷೇಧ ಹೇರಿದಾಗ, ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಅಸಹನೆಯಿಂದ ಕುದಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಜ್ವಾಲಾಮುಖಿಯೊಂದು ಸ್ಫೋಟಿಸಿತು. ನಾನು ಕಾಳಗದ ಕಹಳೆಯನ್ನು ಮೊಳಗಿದೆ.

"ಇಷ್ಟು ದಿನವೂ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ತಲೆಬಾಗಿದೆ. ನಾನು ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗುವುದೇ ಆಟವಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ. ನಾನೆಂದರೆ ಎಲ್ಲರ ಆಸೆ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಬೇಕಾಗಿರುವ ಒಂದು ಬೊಂಬೆಯಾದನೇ ಹೊರತು ನನ್ನನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಒಬ್ಬರೂ ಇಲ್ಲವಾದರಲ್ಲ ? ನಾನಿನ್ನು ಮುಂದೆ ಶಾಲೆಗೇ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ವಿದ್ಯೆಯಿಂದ ಯಾರೂ ಉದ್ಧಾರವಾಗುವುದಿಲ್ಲ" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಕೂತು ಮುಷ್ಕರ ಹೂಡಿದೆ. ಅಣ್ಣನಿಗೆ ಪತ್ರವನ್ನೂ ಬರೆಯಲಿಲ್ಲ. ನೇರ ಕಾಳಗಕ್ಕೆ ನಾನೇ ಸಿದ್ಧಳಾದೆ.

ಈಗ ನನ್ನ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳು ಸೋತರು. ಇಷ್ಟು ವರ್ಷ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿ ಈ ಪರೀಕ್ಷೆಯೊಂದನ್ನು ಮುಗಿಸದೇ ಹೋದರೆ ನನ್ನ ತಂದೆಯ ಬಹು ದಿನದ ಕನಸು ನನಸಾಗದು. ಇಷ್ಟಕ್ಕೂ ಅಮೂಲ್ಯವಾದುದೇನನ್ನೂ ತಂದು ಕೊಡಬೇಕೆಂದೇನೂ ನಾನು ಕೇಳಿರಲಿಲ್ಲ; ಅಥವ ಯಾವನ ಜೊತೆಯಲ್ಲೂ ಓಡಿ ಹೋಗಬೇಕೆಂಬ ಸನ್ನಾಹವನ್ನೂ ನಾನು ಮಾಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದು ನನ್ನದೊಂದು ನ್ಯಾಯವಾದ ಬೇಡಿಕೆ ಎಂದು ನನ್ನ ತಂದೆಗೆ ಮನದಟ್ಟಾಯಿತೇನೊ ... ಮಾರನೆಯ ದಿನ ತಾಯಿ ನನ್ನೊಡನೆ,"ನಾವೇನು ನಿನಗೆ ಕೆಟ್ಟದಾಗಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿವೆಯೇ? ನಿನ್ನ ಒಳ್ಳೆಯದಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಅನ್ನುವುದು ? ಹೆಚ್ಚು ಹೊತ್ತು ನಿಲ್ಲದೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಆಡಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಬಿಡು. ಈಗ ನೀನು ಶಾಲೆ ಬಿಟ್ಟರೆ ತಂದೆಗೂ ಬೇಜಾರು. ನಿನ್ನ ದೊಡ್ಡಣ್ಣನಿಗೂ ತುಂಬಾ ನಿರಾಸೆಯಾಗದೆ ? ನಾಲ್ಕು ಜನರಿಂದ ಒಳ್ಳೆಯವಳೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ತುಂಬ ಕಷ್ಟ. ಕೆಟ್ಟವಳೆಂದು ಒಂದೇ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಅನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು"ಎಂದೆಲ್ಲ ಹೇಳಿದರು. ನನ್ನ ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ತಾಯಿಗೆ ಯಾವ ರೀತಿಯ ಆಸಕ್ತಿ ಇಲ್ಲದೆ ಹೋದರೂ ಈಗ ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ನಾನು ಶಾಲೆ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡುವುದು ಅವರಿಗೂ ಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. "ನಾನು ನಾನೇ ಆಗದೆ, ನಾನು ಏನೂ ಆಗದೆ ಬರೆ ಮಣ್ಣಿನ ಹೆಂಟೆಯಾಗಿ ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ಒಳ್ಳೆಯವಳು ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಿಂತ, ನನಗೆ ಸರಿ ಎಂದು ತೋಚಿದ್ದನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ಅಂದು, ನನಗೆ ಸರಿಕಂಡಂತೆ ಮಾಡಿ, ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ಕೆಟ್ಟವಳು ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ನನಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಇಷ್ಟ"– ಅಸಹನೆಯಿಂದ ನಾನಂದಿದ್ದೆ.

ಎರಡು ದಿನ ಶಾಲೆಯ ದರ್ಶನವಿಲ್ಲದೆ, ಆತ್ಮೀಯ ಗೆಳತಿಯರ ನಗು, ಹರಟೆಗಳಿಲ್ಲದೆ, ಕನ್ನಡ ಪಾಠಗಳಿಲ್ಲದೆ, ಲೈಬ್ರರಿಯ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಸಹವಾಸವಿಲ್ಲದೆ, ರಿಂಗು ಬಾಲುಗಳ ಒಡನಾಟವಿಲ್ಲದೆ ನಾನಾಗಲೇ ಚಡಪಡಿಸತೊಡಗಿದ್ದೆ. ತಾಯಿ ದೊಡ್ಡಣ್ಣನ ಮಾತೆತ್ತಿದಾಗ ಕಣ್ಣ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ನೀರು ನಿಂತರೂ, ಶಾಂತಿದೂತನ ಬಳಿ ಸಂಧಾನಕ್ಕಾಗಿ ಪತ್ರ ಬರೆಯುವ ಸಹನೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ, ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿ ಹೋರಾಡಿ ಜಯಗಳಿಸಿದ ಹೆಮ್ಮೆ ನನ್ನದಾಗಿತ್ತು !

○

ಹೊಸ ಓದು

ತುಂತರ ಹನಿಗಳು (ಮಿನಿ ಕವನಗಳು)
ಲೇ : ಶೈಲಜಾ ಉಡಚಣ
ಪ್ರ : 'ಶಬ್ದ ಸಮಾಜ', ಮೇಲ್ಸೇತುವೆ, ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ–೫೮೫ ೧೦೨
ಪು : ೧೩ + ೮೦ **ಬೆಲೆ:** ರೂ. ೧೮/–

ಆಕರ್ಷಣೀಯವಾದ ನಾಲ್ಕು ಸಾಲಿನ ಬಂಧದ 'ಚುಟುಕ'ದ ವಿಡಂಬನೆ, ನೀತಿ ಹೇಳುವ ಮುಕ್ತಕಗಳು ಆಗಲೇ ಬಂದು ಹೋಗಿವೆ. ಚಿಕ್ಕಪುಟ್ಟ ಅನಿಸಿಕೆಗಳನ್ನು ತುರ್ತಾಗಿ ಹೆಣೆಯುವ ಮಿನಿ - ಹನಿ ಕವಿತೆಗಳು ರಾಶಿ ರಾಶಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದೆ. ಕೆಲವು ಕವಿಗಳಿಗೆ ಆಟಿಕೆಯ ಸಾಧನವೂ ಆಗಿದೆ. ಲಹರಿ ಬಂದಂತೆ ಗೀಚುವ ಇಂಥ ಕವಿತೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಾತ್ಸಾರವೂ ಇದೆ.

ಗಂಭೀರವಾಗಿಯೆ ಕಾವ್ಯ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ ಶೈಲಜಾರವರು ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದ 'ತುಂತರ ಹನಿಗಳ'ನ್ನು ಸಂಕಲನದ ಬೊಗಸೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಸ್ವಚ್ಛಂದವಾದ ನಾಲ್ಕು ಸಾಲುಗಳಿಂದ ಹದಿಮೂರು ಸಾಲಿನವರೆಗೂ ಹನಿಗಳಿವೆ. ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡಿನ ಸಂಬಂಧ, ಸ್ಥಾನ–ಶೋಷಣೆ; ಬಡತನ, ಅಸಮಾನತೆ ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಚಾರಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಬದುಕನ್ನು ಕುರಿತು

ಬದುಕೇ
ನೀನೆಂಥವರ ಪಾಲಿಗೆ
ಮೃಗ ಮರೀಚಿಕೆ ಅಹಾ

ಎಂಬ ಉದ್ಗಾರದಿಂದ

ಪಾತರಗಿತ್ತಿ ಪಾತರಗಿತ್ತಿ ?
ಪಾರ್ಥೇನಿಯಂ ನಡುವೆ
ಪುಟಿಯುವ ಬಣ್ಣದ ಚಿಕ್ಕಿ
ವಿಷದ ಬಂಡೇನು ಸವಿಯೇ ನಿನಗೆ
ಸವಿಯುತ ಸವಿಯುವ ವಿಷವು
ಅಮೃತವೇನೆ ನಿನಗೆ !

ಪಾರ್ಥೇನಿಯಂ ವಿಷವನ್ನೇ ಅಮೃತವೆಂದು ಭಾವಿಸುವ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಕಣ್ಣಾರಳಿಸಿ ನೋಡಿ ವಿಷಾದಿಸುವ ಕವಿಗೆ–

ನನಗೋ ನಿತ್ಯ ಅರ್ಥದ ಹುಡುಕಾಟ
ನೀನೋ ಬದುಕನ್ನು ಅಪ್ಪಿ ನಡೆದ
ಸಿದ್ಧಾರ್ಥ.
ನನ್ನ ತಳಮಳಕ್ಕೆ ಕೊನೆ ನಿನ್ನಲ್ಲೇ
'ನೀನೊಮ್ಮೆಯಾದರೂ ಉಕ್ಕೇರುವ
ಸಮುದ್ರವಾಗಲಿಲ್ಲ ನಲ್ಲ, ನಲ್ಲಾ' !

ಕೊರತೆಯ ತಳಮಳದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥ ಹುಡುಕುತ್ತಾ ಹೊರಟು :

ಕ್ಷಮಿಸು ನಲ್ಲ
ಓದಲಾಗದ ಕಾವ್ಯ
ಈ ಶೂನ್ಯ ದಿಗಂತವೆಲ್ಲ

ಎಂಬ ವಿಷಾದವೇ ಶೈಲಜರವರ ಕಾವ್ಯ ಕ್ರಿಯೆಯ ಸ್ಥಾಯಿ. 'ಕವಿತೆ' ಯನ್ನು 'ಲೋಕಕ್ಕೆ ಕೊಡುವಾಗ–ಋಷಿಯಾಗು' ಎಂಬ ಧ್ಯಾನ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಪರಿಭಾವಿಸುವ ಕವಿಗೆ:

ಕಾದಂಬರಿಯ ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ಒಡೆದು ಬಿದ್ದಿವೆ
ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ಚೂರು ಚೂರು
ಒಂದು ಮಾಡಲು ಹೋಗಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿವೆ
ವಿಕಾರಗೊಂಡ ಹಲವಾರು

ಹಲವಾರು ವಿಕಾರಗಳ ನಡುವೆ ಛಿದ್ರವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ನಿಭಾಯಿಸಬೇಕಾದರೆ:

ಗುಡ್ಡವಾದವನೊಮ್ಮೆ
ಬುಲ್‌ಡೋಜರ್ಗೆ ತಲೆಯೊಡ್ಡಬೇಕು
ಹಾಗೆಂದು ಗುಡ್ಡವಾಗುವ
ಕನಸಿಲ್ಲದೆ ನಿದ್ದೆಯಿಲ್ಲವಲ್ಲ !

ಹೀಗೆ ಒಡ್ಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಬದುಕನ್ನು ಕನಸಿನ ಲೋಕವಾದ ಕಾವ್ಯವಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಡುವಾಗ ಹುಬ್ಬುಗಂಟಿಕ್ಕಿ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ – ಶೈಲಜಾರವರು ಸ್ಟೇಟ್‌ಮೆಂಟುಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ:

ಭಾರತದಲ್ಲೀಗ ಇರುವುದು ಜನ ತಂತ್ರವಲ್ಲ
ಹಣ ತಂತ್ರ
ವಿಚಾರದ ಮಗ್ಗುಲನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕು ಎಂಬ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ
ಹೊಳಪು ಸಿಕ್ಕುತ್ತದೆ, ಸುಖ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಗ್ರಹಿಕೆಯ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ ಲವಲವಿಕೆ, ತಿಳಿಹಾಸ್ಯ ಜಾಣತನ, ಭಾಷೆಯ ಮೊನಚು ಕೂಡಿದ್ದರೆ ಓದಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ತಾಜಾ ಕವಿತೆಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಶೈಲಜಾರವರಿಗೆ ಇದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಬೇಕು.

ಸಂಕಲನಕ್ಕೆ 'ನಾಲ್ಕು ಮಾತು' ಬರೆದಿರುವ ವಿಜಯಾ ದಬ್ಬೆಯವರು: 'ಜನಪದ ಕವಯತ್ರಿರಂತೆ ಶೈಲಜಾ ಹೆಣ್ಣಿನ ದುರಂತಕ್ಕೆ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾದ ಕನ್ನಡಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದಾರೆ' ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ತರದ ಹಣೆಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿಯೂ ಶೈಲಜಾರವರ ಹನಿಗಳನ್ನು ಓದಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ನ್ಯಾಯ ಸಂದೀತು.

–ಸತ್ಯನಾರಾಯಣರಾವ್ ಅಣತಿ

ಜಾಣೆ (ಕವನ ಸಂಕಲನ)
ಲೇ : ಎಂ. ಆರ್. ಕಮಲ
ಪ್ರ : ಕಲ್ಯಾಣಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು–೭೯
ಪು : ೧೨+೫೨ **ಬೆಲೆ:** ರೂ. ೩೦/–

ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಪ್ರಕಾರ "ಮೊಲೆ–ಮುಡಿ ಬಂದರೆ ಹೆಣ್ಣೆಂಬರು/ಗಡ್ಡ–ಮೀಸೆ ಬಂದರೆ ಗಂಡೆಂಬರು/ನಡುವೆ ಸುಳಿವಾತ್ಮನು/ಗಂಡೂ ಅಲ್ಲ ಹೆಣ್ಣೂ ಅಲ್ಲ ಕಾಣಾ........". "ಆತ್ಮನು" ಪುಲ್ಲಿಂಗವಾಗುವ ಕೈ(ಪ)ವಾಡವನ್ನು ಮರೆಯುವು

ದಾದರೆ, ಅದು ಸರಿಯೇ : ಆತ್ಮ ಯಾವುದೂ ಅಲ್ಲ ; ಅದು, ಯಾವುದೂ ಅಲ್ಲದಿರುವುದು ; ಇರುವಿಕೆಯ (Being) ನೆಲೆ ಮತ್ತು ಚೌಕಟ್ಟಾಗಿರುವ ಕೇವಲ ಶೂನ್ಯ (Nothingness).

ಆದರೆ, ಮೈಮರೆವೇ (inauthenticity) ಮೂಲಲಯವಾಗಿರುವ ಇರುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ಈಗಾಗಲೇ ಪಾತ್ರಗಳು ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುತ್ತವೆ ಎಂಬುದೂ ಅಷ್ಟೇ, ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚೇ, ನಿಜ (ಹಾಗಲ್ಲದೇ, ಆತ್ಮ ಪುಲ್ಲಿಂಗವಾಗುವ-ದೇಹ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗವಾಗುವ-ಸೋಜಿಗವನ್ನು ಹೇಗೆ ಗ್ರಹಿಸೋಣ ?). ಬಹುಪಾಲು, ಆ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ತುಂಬುವ ಪರಕಾಯ ಪ್ರವೇಶವೇ ನಮ್ಮದು ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುವ 'ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ'. ಈ 'ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ' ದೊಡನೆ ನಡೆಸುವ ಹೆಣಗಾಟವೇ ಸ್ವಯದ (authenticity) ಹುಡುಕಾಟವಾಗಿರುವ ಇರುವಿಕೆ (Being). ಎಂದೇ 'All the world is a stage'. ಗಂಡು ಮತ್ತು ಹೆಣ್ಣು ಮೂಲ-ಭೂತವಾಗಿ, ಸ್ವ-ಭಾವತಃ, ಬೇರೆ ಅಥವಾ ಒಂದೇ ಎಂಬ ಎರಡೂ ಧೋರಣೆಗಳಿಗೆ, ಹಾಗಾಗಿ, ಅರ್ಥವಿಲ್ಲ. ಈ ಪಾತ್ರಗಳು ಅವು ನಡೆಸಿಕೊಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟಂತೆ ರೂಪ ಪಡೆದಿವೆ ಎಂಬುದಷ್ಟೆ, ಈ ನಡೆಸಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿವರಗಳಾಗಿರುವ ವಿಶಾಲ ಜಾಲವು, ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ, ಆರೋಪಿಸಿ, ಅಧಿಕೃತ/ಸಕ್ರಮಗೊಳಿಸಿದೆ ಎಂಬುದಷ್ಟೇ ಚುಟುಕಲ್ಲಿ ಹೇಳಬಹುದಾದ್ದು.

ಮಹಿಳೆಯರ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ವಿನಾಯಿತಿ ಬೇಕು/ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ, ಮಹಿಳೆಯರ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಚರ್ಚೆಗೆ ಬೇರೆಯೇ ಪರಿಕರಗಳು ಬೇಕು/ಬೇಡ, ಮಹಿಳೆಯರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಎಂಬ ಹೆಸರೇ ತಾರತಮ್ಯ ಮನೋಭಾವದ್ದು ಎಂಬಿತ್ಯಾದಿ ನಿಲುವುಗಳು ವಾದಾತುರಜನ್ಯವಾದ (ವಾದಾತುರಾಣಾಂ ನ ಭಯಂ ನ ಲಜ್ಜಾ) ಚಿಲ್ಲರೆ ಪೋಸುಗಳು. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಕೆಲವು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಸತ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಿರೋಣ: (ಅ) ಮಹಿಳೆ ಎಂದರೆ ಏನು, ಆಕೆ ಮಾಡಬೇಕಾದ್ದೇನು, ಹೇಗೆ, ಎಷ್ಟು, ಯಾವಾಗ, ಎಲ್ಲಿ, ಯಾಕೆ ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ನಿಕೃಷ್ಟವಾದ ನಿಯಮಗಳಿವೆ; ಆ ನಿಯಮಗಳು ತಮ್ಮ ಇಚ್ಛಾಸ್ವರೂಪವಾಗಿ 'ಮಹಿಳೆ'ಯನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡುತ್ತವೆ; (ಆ) ಅದರ ಅತಿಕ್ರಮಣವನ್ನು ಸಂಭಾಳಿಸಲು/ಉಪಶಮನಗೊಳಿಸಲು ಅತಿಕ್ರಮಣದ ಮಾದರಿಗಳಿವೆ ; ಅವಕ್ಕೂ ನಿಷ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ನಿಯಮಗಳಿವೆ; ಹಾಗೂ (ಇ) ಈ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ, ಹೊರ ನೋಟಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ವಿಶೇಷ ಒತ್ತಡಗಳಿರುವಂತೆ ಭಾಸವಾಗದ ಆದರೆ ನಿಜದಲ್ಲಿ ಆಕೆಯನ್ನು ಪೂರ್ತಿ ಒಳಗು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ/ಒತ್ತುವರಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ

(containing) ನಿರ್ಣಾಯಕವಾದ ನೆಲೆ ಮತ್ತು ಚೌಕಟ್ಟುಗಳ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ 'ಮಹಿಳೆ' ಸಿಲುಕಿ ಇರುತ್ತಾಳೆ. ಪಾತ್ರಗಳು ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವ ಕುಲುಮೆ ಇದೇ ಎಂಬ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ತಿಳುವಳಿಕೆ ವಿಸ್ಮೃತಿಗೆ ಸಂದಾಗ ನಿಜ ಸಂಗತಿ ಆದರ್ಶದ ಕಟ್ಟುಕಥೆಯಾಗಿ sublimate ಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಬದಲು, ಇದು ಮಹಿಳೆಯ ನಡವಳಿಕೆ/ರೀತಿ/ನೀತಿ ಪಾತ್ರಗಳ, ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲ, ನೆಲೆ ಎಂದು ವ್ಯವಧಾನದಿಂದ ಗ್ರಹಿಸಿದಾಗ, ಸಂದರ್ಭವೂ, ಒತ್ತಡವೂ, ಕಾಲದೇಶಲಿಂಗ ವಿಶೇಷವೂ ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗಿ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡುವ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಘಟನೆ ಗೋಚರಿಸಬಲ್ಲುದು.

ಎಂ. ಆರ್. ಕಮಲರ ಪದ್ಯಗಳು, ಮಹಿಳೆಯ ಜೀವ ಹರ್ಷವನ್ನು ಕಾಪಿಡಬಲ್ಲ ಕುಟುಂಬದೊಳಗಿನ ನವಿರಾದ ಪ್ರೀತಿಗಾಗಿ ಹಾತೊರೆಯುವ, ನಿರಾತಂಕದ ಕವಚವಲ್ಲದೇ ಹೆಚ್ಚೇನನ್ನೂ ಬಯಸದ ಸುಲಭ ಸಂತೃಪ್ತಿಯ, ಆಸೆಯನ್ನು, ಆತ್ಮಕತೆಯ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಈ ಅವ್ಯಕ್ತ ಆತಂಕವೇ ಕಾರಣ. ಈ ಆತಂಕದ ತರಂಗಗಳು, ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಉಪಶಮನದ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಪಡೆಯಬಹುದಾದ ಸಮಾಧಾನಗಳು ಒಂದನ್ನೊಂದು ಸಮಸ್ಯಾತ್ಮಕಗೊಳಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿ ಅವರ ಪದ್ಯಗಳು ಕಂಡುಬರುವುದು ಈ ಕಾರಣದಿಂದ.

ಸಾಹಿತ್ಯವು ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಭಾಷೆಯಾಗಿ ಒಂದು ಖಾಸಗಿ ಭಾಷೆಯಂತೆ idiolect ಇರುವುದರಿಂದ, ಸ್ವಗತ, ತಪ್ಪೊಪ್ಪಿಗೆ, (ಹಗಲು)ಕನಸು, ಆತಂಕ, ಆಕಾಂಕ್ಷೆ, ಆತ್ಮಕತೆ, ಸ್ವಚ್ಛಂದ ಮಾತು ಇವುಗಳನ್ನು ಅದು ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟು ನಿಭಾಯಿಸಬಲ್ಲುದು ಎಂದು ತಿಳಿದಾಗ, ಅದು ಹಲವು ರುಚಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಸಬಲ್ಲುದು, ಹಲವು ಒಳಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಬಲ್ಲುದು/ತೆರೆಯಬಲ್ಲುದು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಸಾಮಾನ್ಯೀಕರಣಗೊಳಿಸಿ, ಅರ್ಥೈಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿರುವಂತೆ, ಆದರೆ ಬೇರೆಯೇ ಆತಂಕ–ಆಂಕಾಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ದ್ರವ್ಯವಾಗಿ ಪಡೆದಿರುವ, ಪ್ರೀತಿ, ಅಸಡ್ಡೆ, ತಳಮಳಗಳನ್ನು, ಸ್ಫೋಟವಾಗದ, ಅಬ್ಬರ–ಆರ್ಭಟವಾಗದ, ತಣ್ಣನೆಯ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಮಲರವರು ನಿಭಾಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗಾಗಿಯೇ, ಬೇರೆಯರ ಕತೆ ಎಂಬಂತೆ ತೋರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ 'ಮಾಧವಿಯ ರಂಗ ಪ್ರವೇಶ' ("ದಿಕ್ಕುಗಳು ಕಳೆದು ಕಳವಳಿಸಿದರೂ/ದೂರದಲ್ಲೆಲ್ಲೋ ತೀರವಿರಲೇಬೇಕೆಂದು/ಪಯಣದ ಪಣಕ್ಕಣಿಯಾದವಳು"), 'ಕಣ್ಣಗಿಯ ಸ್ವಗತ' ("ತಡವಾದರೂ ಸರಿ ಸಿಗುತ್ತದೆ ಪ್ರತಿ ನಿಟ್ಟುಸಿರಿಗೂ ಫಲ",) 'ದೇವಯಾನಿ : ಆಷಾಢದ ಒಂದು ದಿನ' ("ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದ ಮಿಂಚು ಸೀಳಿ ಕಾರ್ಮುಗಿಲು/ಸುರಿಸೀತು ವರ್ಷಧಾರೆ ಎಂಬ ಹುಂಬ ಹಂಬಲು"),

ಹಾಗೂ, 'ಶಾಂತಳೆ' ("ಶಾಂತಳೆ–ಈಗ ಶಾಂತಳೆ ? ವಿಶ್ರಾಂತಳೆ ?") ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ, ಮತ್ತು ಕಮಲರು ಅನುವಾದಕ್ಕೆ ಆರಿಸಿಕೊಂಡ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ, ಆಕಾಂಕ್ಷೆ–ಆತಂಕಗಳ ವಿಷಮ(ಯ) ಜೋಡಿ. ಇರುವಿಕೆಯ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಇರುವುದು ಮುರಿದ ಮುಳ್ಳಿನ ನೋವು ಎಂಬುದನ್ನು, ಮುನ್ನೆಲೆಗೆ ತಂದು ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಸ್ವಂತ ಧ್ವನಿಯೇ ಅನುರಣನಗೊಳ್ಳಬಹುದೆಂಬಂತೆ ಕಾಣುವ ಉಳಿದ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಆತಂಕ ಹೊಸ್ತಿಲ ವರೆಗೆ ಬಂದರೂ ನಾಚಿಕೆ/ಮುಜಗರ/ಬಿಗುಮಾನದಲ್ಲಿ ಹಿನ್ನೆಲೆಗೇ ತೃಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಆತಂಕದ (ನಶ್ವರ) ಉಪಸಂಹಾರ "ಒಂದು ಕ್ಷಣ/ಒಂದೇ ಮನಃ/ಕಾಯುತ್ತಲೇ ಇರಲಿ ಸಾವು/ದುಂಬಿಗೆ ಹೂವು/ಕೆಡುಕಿಗೂ ಇರಲಿ ಕರುಣಾಭಾವ/ಗಿರಿಜೆಗೆ 'ಸದಾ' ಶಿವ") ಪ್ರೀತಿಯ ರಕ್ಷೆಯ ("ಈ ಹೆಣ್ಣ ಕಣ್ಣಿನಲಿ ಚುಕ್ಕೆ ಚೆಲ್ಲುವ") ಬಯಕೆಯಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡುವುದರಿಂದ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಬಿಚ್ಚಿಡುವುದಕ್ಕೆ ಹೇಗೋ ಮುಚ್ಚಿಡುವುದಕ್ಕೂ ಮಾರ್ಗವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಗೋಚರವಾಗುತ್ತದೆ : "ಕದವ ತಟ್ಟದಿರು ಮಗಳೆ", "ಏಕಾಂಗಿ–/ ಕಾವ್ಯಗತಿ, ವೀಣೆಶ್ರುತಿ,/ನರ್ತನದ ಜತಿಗಷ್ಟೆ ಜೊತೆಗಾತಿ", "ನಿನ್ನಂಥ ಹುಡುಗಿಗೂ ಬೇಕೇ ಕವಿತೆ ?"–ಮುಂತಾದ ಒತ್ತಡಗಳಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ಹಾತೊರೆದಂತೆ ಕಾಣುವುದೂ ಪಡೆಯುವುದೂ "'ಚಳಿ, ಮಂಜು, ಹಿಮ ಹೊರಗೆ/ಮುದ್ದು, ಜಾಣೆ, ನೆಗಡಿ ಬಂದೀತು ಒಳಗೆ ಹೋಗೆ !'" ಎಂಬ ಸಾಂತ್ವನವನ್ನು.

ಕಮಲರ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು ಎಂಬಷ್ಟಲ್ಲದೇ ಇದೊಂದು ದೋಷ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದಲ್ಲ. ಒಂದು ಕಡೆ ('ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಚೈತ್ರ'), "ಹೃದಯದ ಮಾತುಗಳಷ್ಟೆ ನನ್ನ ಕವಿತೆಗಳಾಗುತ್ತವೆ" ಎನ್ನುತ್ತದೆ ಕಮಲರ ಪದ್ಯ. ಅದು ನಿಜವೆ. ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಮಾತುಗಳಿಲ್ಲ. ಇರು ವುದು ಪಿಸುಧ್ವನಿಗಳು. ಅವುಗಳೇ ಅವರ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತುಟಿಕಚ್ಚಿ ನಿಂತಂತೆ, ಪಿಸು ಗುಟ್ಟುತ್ತಿರುವಂತೆ, ಭಾಸವಾಗುತ್ತವೆ.

–ಹೆಚ್. ಪಟ್ಟಾಭಿರಾಮ ಸೋಮಯಾಜಿ

ಅಮೃತಮತಿ ಸ್ವಗತ (ಕವನ ಸಂಕಲನ)

ಲೇ : ಹೆಚ್. ಎಲ್. ಪುಷ್ಪ

ಪ್ರ : ಅನ್ವೇಷಣೆ ಪ್ರಕಾಶನ, ವಿಜಯನಗರ, ಬೆಂಗಳೂರು–೫೬೦೦೪೦.

ಪು : ೬೮ **ಬೆಲೆ :** ರೂ. ೧೫/–

ಈಗಾಗಲೇ 'ಗಾಜು' ಎಂಬ ಕವನ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ವರು ಕವಿಗಳ ನಡುವೆ "ಹತ್ತರೊಡನೆ ಹನ್ನೊಂದಾಗದೆ" ತಮ್ಮ ದನಿಯನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕೇಳಿಸಿರುವ

ಎಚ್. ಎಲ್. ಪುಷ್ಪ ಕಾವ್ಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಗಮನಿಸುವ ಓದುಗರಿಗೆ ಕುತೂಹಲ ಹುಟ್ಟಿಸಿದ್ದರು. ಈಗ ಅವರು ಅನ್ವೇಷಣೆ ಪ್ರಕಾಶನದ ಮೂಲಕ ಹೊರತಂದಿರುವ 'ಅಮೃತಮತಿ ಸ್ವಗತ', ಅವರ ಕವಿತೆಗಳು ಹುಟ್ಟಿಸಿದ ಆಸಕ್ತಿ ಆಕಸ್ಮಿಕವಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಮನದಟ್ಟು ಮಾಡುವಂತಿದೆ.

ಕವಿತೆ ಹೋಲಿಕೆಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ಅನುಭವವನ್ನು ಸಾಚಾ ಆಗಿಸುವಂಥದು. ಆದರೂ ಹೋಲಿಕೆಯ ಮೂಲಕವೇ ಅತ್ಯಂತ ಆಪ್ತವಾದ ಖಾಸಗಿ ಅನುಭವಗಳ ದಾಖಲೆಯಿಂದ ಹಿಡಿದು, ತನ್ನತನದ ಪಟ್ಟಕದ ಮೂಲಕ ಹಾದು ಬಂದ ಲೋಕದ ಬಿಳಿ ಬೆಳಕನ್ನು ಒಡೆದು ಕಾಮನಬಿಲ್ಲು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿರುವುದು ಎಲ್ಲ ಕವಿಗಳೆದುರಿಗಿರುವ ಸವಾಲು. "ನಾದ ಬ್ರಹ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕು ಎಲ್ಲೆಡೆ ನರಳುವ" ಶಬ್ದದ ಲಜ್ಜೆಯ ಆವರಣದೊಳಗೇ ನಿರಾಳವನ್ನು ಹಿಡಿದಿಡಬೇಕಾದ ಸಂಕಟ, ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸಂವೇದನೆ ಮತ್ತು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಗಾಢತೆಯುಳ್ಳ ಕವಿಯನ್ನು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಕಾಡುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತವೆ.

ಪುಷ್ಪ ಈ ಸವಾಲನ್ನು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮಹಿಳೆಯೊಬ್ಬರು ಎಷ್ಟೇ ಗಂಭೀರವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚಿಸಲಿ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅದರ ತುಲನೆಯನ್ನು ಸಮಕಾಲೀನ ಕಾವ್ಯದೊಡನೆ ಮಾಡದೆ, "ಇಂದು ಬರೆಯುತ್ತಿರುವ ಮಹಿಳಾ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ" ಎಂದೇ ಬರೆದು ಮುಗಿಸುವುದು ಸಮಕಾಲೀನ ಕವಿ/ವಿಮರ್ಶಕರು ಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಿಯೆಗೆ ಆಗಾಗ ಮಾಡುತ್ತಾ ಬಂದಿರುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ಅಪಚಾರ.

ಪುಷ್ಪ ಅವರ ಕವಿತೆ ಮಹಿಳಾ ಕವಿಗಳ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ಹೆಜ್ಜೆಯಾಗಿರುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಸಮಕಾಲೀನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲೂ ತನ್ನ ದನಿಯನ್ನು ಕೇಳಿಸಬಲ್ಲ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಹೆಣ್ಣುತನದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೇ "ಹೆಣ್ಣು ಅಲ್ಲದೇ ಗಂಡು ಅಲ್ಲದೇ ಕಾವು ಕೂರುವ" ಸಂಕಟವನ್ನು ಹಿಡಿದಿಟ್ಟಿದೆ. ನಿಚ್ಚಳವಾದ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಭಾವುಕತೆಯನ್ನು ಮೀರಿ ಎಲ್ಲ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದೆ.

'ಹೊಸ ನಾಡಿನೆಡೆಗೆ', 'ನೆರಳಾಗಿ ತೂಗು ಮೈಮೇಲೆ', 'ಪ್ರೇಮ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು' ಈ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ವಾಚ್ಯ ತಲೆದೋರಿ ಕವಿತೆ ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾದಂತೆನಿಸುತ್ತದೆ.

'ಅಮೃತಮತಿ ಸ್ವಗತ', 'ಮಾಧವಿ ಸ್ವಗತ', 'ಮಾಧವಿ' ಈ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣುತನದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸುವ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ತಿಳುವಳಿಕೆ

ಗಳಿಗೆ ಬೆಲೆಕಟ್ಟುವ ಪ್ರಯತ್ನವಿದೆ. ಹಾಗೇ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಲ್ಲದ ಉತ್ತರಗಳನ್ನೂ ಸಹ ಕಾವ್ಯದ ನಾಯಕಿಯರ ಅನುಭವದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಷ್ಟ ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ:

ಮೈಯವಾಸನೆಗೆ ಜನ್ಮಾಂತರಗಳಿಲ್ಲ
ಬಂಧವಿಲ್ಲ ಈ ಪಾಡುಗಳಿಗೆ
ಹೊರುವ ಪಾಪಗಳಿಲ್ಲ,
ಹಸಿವಿನೆದುರು ಏನಿಲ್ಲ, ಏನೆಲ್ಲ ಭೀತಿ
ಕತ್ತಿಯು ಕೂಡ ಅಳುಕುತ್ತದೆ.
ಕಂಪಿಸುತ್ತದೆ ಧರ್ಮದ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಜಂಜಾಟದಲ್ಲಿ.

[ಅಮೃತಮತಿ ಸ್ವಗತ–ಪು: ೨]

ಈ ಸಂಕಲನದ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷಿ ಕವಿತೆಗಳು 'ರಾತ್ರಿ ರಾಣಿ' 'ಗಂಧ ಸೂಸುವ ಬದುಕಿಗೊಂದು ಚರಮಗೀತೆ' 'ಮದರಂಗಿ ವೃತ್ತಾಂತ' "ರಹಸ್ಯಗಳ ಹೆತ್ತ ಕಂದರದ ಹಾಗೆ" "ನೀನು ನನ್ನ ಹಾಗೆ" ಇರುವ ರಾತ್ರಿರಾಣಿಯರು ಸುಖದ ಬಟ್ಟಲನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲೇ ಹಿಡಿದವರು.

'ಮದರಂಗಿ ವೃತ್ತಾಂತ'ದಲ್ಲಿ ಅಳಿಸಿ ಹೋದ ದಾಂಪತ್ಯರೇಖೆ ಕತ್ತರಿಸಿದ ಅದೃಷ್ಟರೇಖೆ, ಬೆಳೆಯಲಾರದ ಧನರೇಖೆಗಳಿಂದ ಮಲ್ಲಿಗೆಗಳೆಲ್ಲಾ ರಾತ್ರಿರಾಣಿಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಕಾಸಿಗೊಂದು ಕನಸಮಾರಿ ಗುಲಗಂಜಿಯಾದವರು ಈ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ತೂಗಿ ಬೆಲೆಕಟ್ಟುವ ಗುಲಗಂಜಿಗಳೂ ಹೌದು.

ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಇರುವುದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಬಳಸಿ ಬಿಸಾಕುವ, ಭಕ್ಷಿಸಿ ನಾಶಮಾಡುವ ಈ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು 'ಗಂಧ ಸೂಸುವ ಬದುಕಿಗೊಂದು ಚರಮಗೀತೆ' ಸರಿಯಾಗಿ ಅಳೆದು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸಿದೆ.

ಹಾಲು ಕುಡಿದ ಕಂದಮ್ಮ ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ವಾರಸುದಾರನಾಗಿ ಮಣ್ಣನ್ನು ತೊರೆದು ಶಸ್ತ್ರ ಹಿಡಿದುದನ್ನು ಆವೇಶವಿಲ್ಲದೆ ನಿರ್ಲಿಪ್ತವಾಗಿ ದಾಖಲಿಸುವ ಈ ಕವಿತೆ ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು, ಪ್ರಕೃತಿಯೊಡನೆ ಮಾನವನ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಅಳೆಯುತ್ತದೆ.

ಸಂಕಲನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ 'ಹಣತೆಗಳ ಹಾಡು' ಪುಷ್ಪರ ಇಡೀ ಸಂಕಲನದ ನಿಜದನಿ, ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆ-ಬೌದ್ಧಿಕತೆ, ಪರಂಪರೆಯ ಒತ್ತಡಗಳೂ ಇವೆಲ್ಲ ಇದ್ದೂ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ಸಹ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನ. ಸ್ವಗತವಾಗಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಸ್ವರವಿಲ್ಲದೆ ತಾನವಿಲ್ಲದೆ ಜ್ಯೋತಿರ್ಲಿಂಗವಾಗಿ ಆಲಾಪಿಸುವ ಆದರ್ಶ ಹೊತ್ತ ಕನಸುಗಳು "ಹಣತೆ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯನೂತನ".

–ಸ. ಉಷಾ

ಮತ್ತೆ ಬರೆದ ಕಥೆಗಳು (ಕಥೆಗಳು)

ಲೇ : ನೇಮಿಚಂದ್ರ

ಪ್ರ : ಶ್ರೀಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು.

ಪು : ೧೩೬ **ಬೆಲೆ :** ರೂ. ೩೦/-

ಇದು ನೇಮಿಚಂದ್ರರ ಎರಡನೆಯ ಕಥಾಸಂಕಲನ. ಈ ಸಂಕಲನದ ದೀರ್ಘವಾದ ಮೊದಲಕಥೆ 'ಮತ್ತೆ ಬರೆದ ಕವನಗಳು' ನೇಮಿಚಂದ್ರರ ಕಥೆಗಾರಿಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಉತ್ಸಾಹ ಮೂಡಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಹೆಣ್ಣಿನ ಬಿಡುಗಡೆಯ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹೇಳುವ ಕಥೆ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ, ಅನೂಳ ಮೂಲಕ ಹೆಣ್ಣಿನ ಬಿಡುಗಡೆಯ ಬಗೆಗೇ ಈ ಕಥೆ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಇದನ್ನು ಮೀರಿ ಕಥೆ ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣೆರಡೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಒಟ್ಟು ಮನುಷ್ಯನ ಬಿಡುಗಡೆಯ ಕನಸನ್ನು ಹೇಳುವ ಕಥೆ. ಪ್ರಕೃತಿ ಈ ಬಿಡುಗಡೆಗೆ ಪ್ರೇರಣೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವದು.

ಇಂಜಿನಿಯರ್ ಆದ ಡಾ. ಅನೂಳಿಗೆ ಬದುಕು ದರಿಗಟ್ಟಿ ಹೋದಂತೆ; ಹೈಡ್ರಾಲಿಕ್ ಲ್ಯಾಬಿನಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ಕಟ್ಟಿ, ಬಂಧಿಸಿ, ಲೆಕ್ಕಹಾಕಿ ಹರಿಬಿಡುತ್ತಿರುವ ವಾಸ್ತವದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಝೀಲಮ್ಮಿನ ಮುಕ್ತ ಭೋರ್ಗರೆತ, ಹುರುಪು, ಹುಮ್ಮಸ್ಸುಗಳು ಬದುಕು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿರುವುದೇನು ಮತ್ತು ಬಿಡುಗಡೆಗಾಗಿ ಬದುಕು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದುದೇನು ಎನ್ನುವುದರ ಅರಿವನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ. ಪ್ರಕೃತಿಯ ಅಮಾಲಿನ್ಯ ಸಹಜತೆ ಮನುಷ್ಯನ ಬದುಕಿನ ಆದರ್ಶವಾಗಬಹುದಾದ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೊಳೆಸುತ್ತದೆ. 'ಬದುಕು ನನ್ನನ್ನಲ್ಲೇ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಬೈಪಾಸ್ ಮಾಡಲಿತ್ತು. ಗಕ್ಕನೆ ನಾ ವೇಗ ಹೆಚ್ಚಿಸಿದ್ದೆ. ಬದುಕನ್ನಿಷ್ಟು ಹಿಡಿದು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದೆ. ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದ್ದೆ ಮಡಿಲ ತುಂಬಾ ಝೇಲಮ್‌ನ ಅನಿಯಂತ್ರಿತ

ಹರಿವನ್ನು, ಬೆನ್ನು ಬಾಗಿಸದೇ ನಿಂತ ಪೈನ್ ವೃಕ್ಷಗಳ ನಿಲುವನ್ನ, ಕಣಿವೆಯಲ್ಲಿನ ಅಕೃತಕ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು !' ಎಂದೆನ್ನುವ ಅನು ಝೇಲಮ್ಮಿನ ಹರಿವಿನ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯದಿಂದ ಪಡೆದ ಹೊಸ ಅರಿವಿನ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಸ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಹೊಂದಿ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಮರಳುತ್ತಾಳೆ.

ಬಿಡುಗಡೆಯತ್ತಲಿನ ಈ ಪ್ರಯಾಣದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೇ ಯಾವುದರಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗಬೇಕೆನ್ನುವದು ಅನೂಳ ನೆನಪುಗಳ ಮೂಲಕ ಬಿಂಬಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಬೇಕಾದದ್ದು ರೋಗಿಷ್ಟವಾದ ಫ್ರಿಜಿಡ್ ಆದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಿಂದ. ಭೂತದ ಈ ನೆನಪುಗಳು ರೋಗದ ನಿನಾದದೊಂದಿಗೆ ಅದರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಬಗ್ಗೆ, ಅದರ ಅನುವಂಶೀಯತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಕೂಡ ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಈ ನೆನಪುಗಳು ಹೇಗೆ ಇಂಥ ರೋಗಿಷ್ಟ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವು ಸಹಜವಾಗಿ ಮತ್ತು ಅನೂಚಾನವಾಗಿ, ಹೇಗೆ ಅಪ್ಪ ಅಮ್ಮ ಅಕ್ಕಂದಿರು ಅಥವಾ ಒಟ್ಟು ಸಮಾಜದ ಮೂಲಕ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಸ್ವಂತದ ಹುಸಿ ಗೌರವದ ಬಗೆಗಿನ ಮೋಹದ ಮೂಲಕ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಮೇಲೆ ಹೇರಲ್ಪಡುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಬಿಂಬಿಸುತ್ತವೆ. ಅನೂಳ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬರುವ ಅವಳ ಮೊದಲರಾತ್ರಿಯ ಈ ವರ್ಣನೆ ನೋಡಿ:

'.......ಅದು ಕೂಡಾ ಮದುವೆಯ ಮುಂದುವರಿದ ಸಂಪ್ರದಾಯ. ಕೋಣೆ ಹೊಕ್ಕಾಗ ಎರಡು ಮಂಚ, ಒಂದಿಷ್ಟು ಸಿಹಿ ತಿಂಡಿ, ಗಂಧದಕಡ್ಡಿ, ಹಾಲಿನ ಲೋಟ–ಕರಾರುವಾಕ್ಕಾಗಿ, ನಿರ್ಲಿಪ್ತವಾಗಿ ಜೋಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದವು. ಇದ್ದದ್ದು ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. ಗೋಡೆಯ ಮೇಲೆ ಮಂಚದತ್ತಲೇ ದುರುಗುಟ್ಟಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ತಾತ–ಅಜ್ಜಿಯರ ೧.೫×೨ ಅಡಿಯ ಕಟ್ಟು ಹಾಕಿದ ಚಿತ್ರ. ಪಕ್ಕಕ್ಕೇ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಸರಸ್ವತಿ ಗಣೇಶರ ಹೂ ಏರಿಸಿದ ದೊಡ್ಡ ಪಟ. ಬಾಗಿಲ ಹೊರಗೇ, ಮನೆ ತುಂಬಾ ತುಂಬಿ ನಿಂತಿದ್ದ ಅಕ್ಕಂದಿರು, ಭಾವಂದಿರು, ತಲಾ ಎರಡೆರಡು ಪಿಳ್ಳೆಗಳು........ ನಿಲ್ಲದ ನಿರರ್ಗಳ ಗದ್ದಲ ಗಲಾಟೆ. ವಾಹ್, ಎಂಥ ರೋಮ್ಯಾಂಟಿಕ್ ರಾತ್ರಿ! ಕಿರಣ್ ನನ್ನ ಕೈ ಸ್ಪರ್ಶಿಸುವದಕ್ಕಿಲ್ಲ; 'ಪ್ಲೀಸ್.......' ಎಂದು ಕೊಸರಿದೆ. ಏಕೆ ಎಂಬಂತೆ ನೋಡಿದ. 'ತಾತ ಅಜ್ಜಿ ನೋಡ್ತಾ ಇದ್ದಾರೆ' ಫೋಟೋದತ್ತ ಕೈ ತೋರಿಸಿ ಹೇಳಿದೆ. ಕಿರಣ್ ಗಹಗಹಿಸಿ ನಕ್ಕ .... 'ಹೆದರಬೇಡ ನಮ್ಮ ಬೆಂಗಳೂರ ಫ್ಲಾಟಿನಲ್ಲಿ ತಾತ, ಅಜ್ಜಿ, ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಗಣಪತಿಯರ ಭಯವಿಲ್ಲ' ಎಂದ. ....ಭಯವಿತ್ತು ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಫ್ಲಾಟಿನಲ್ಲಿಯೂ. ನಾ ಭಯವನ್ನು ಜೊತೆಗೇ ತಂದಿದ್ದೆ–ಬಾಲ್ಯದಿಂದ. ಬಿದಿರು ಮೆಳೆಗಳ ಭೂತ ಬಂಗಲೆಯಿಂದ ಅಪ್ಪನ ಕೆಂಡ

ದುಂಡೆಯ ಕಣ್ಣುಗಳು ಆಗಳಿ ಇಟ್ಟ ನಮ್ಮ ಬೆಡ್‌ರೂಮಿನ ಒಳಗೂ ನುಗ್ಗಿ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದವು. (ಪುಟ ೧೩ ಮತ್ತು ೧೪). ಹುಸಿ ನೈತಿಕತೆಯ ಮೂಲಕ ಬದುಕನ್ನ ಜೀವಂತಿಕೆಯ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಯಲಾಗದೇ ಪತ್ರಿಕೆಗಳ ಕಲ್ಪಿತ ಪ್ರೇಮ ಕಾಮಗಳ ವಿಕೃತ ಚಿತ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ಕಲಿಯುವಂತಾಗುವದು; ದೈಹಿಕ ಸಹಜ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಬಗೆಗೆ ಅಪರಾಧೀ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತ 'ತಟ್ಟನೇ ಏಕಾಏಕಿ ಉದ್ಭವಿಸಿದ ಅಮೃತ ಕಳಶಗಳ ಮುಚ್ಚುವ ಪ್ರಯತ್ನದಂತೆ ತುಸು ಬೆನ್ನು ಬಾಗಿಸಿ, ಭುಜ ಜೋಲಿಸಿ' ನಡೆಯುವಂತಾಗುವದು– ಇಂಥ ಈ ಎಲ್ಲ ಅನೂಳ ನೆನಪುಗಳ ಮೂಲಕ ಕತೆಗಾರ್ತಿ ನೇಮಿಚಂದ್ರರು ಬದುಕಿನ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಮುಖ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನೆತ್ತುತ್ತಾರೆ. ಬದುಕಿನ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಬಲ್ಲ ನೈತಿಕತೆ ಎಂತಹುದು ? ಈ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಗಳ ಸಂಪೂರ್ಣತೆಗೆ ಪೂರಕವಾಗಬಲ್ಲಂತಹ ನೈತಿಕತೆ ಯಾವುದು ? ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿನ ಝೀಲಮ್ಮಿನ ಮುಕ್ತ ಹರಿವಿನ ಮೂಲಕ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಪಡೆಯ ಬಯಸುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಕೃತಿಯ ಅಪಾಲಿನ್ಯ ಸಹಜತೆ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಅಡಕಗೊಂಡಿರುವ ಹುಸಿ ನೈತಿಕತೆಯನ್ನು ಕಿತ್ತುಹಾಕಬಹುದೆನ್ನುವ ಆಸೆ ತಾಳುತ್ತಾರೆ.

ಸಹಜ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಅರ್ಥ ವಲಯಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಕಾವ್ಯಾತ್ಮಕ ನಿರೂಪಣೆ 'ಮತ್ತೆ ಬರೆದ ಕವನಗಳು' ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಪರಿಸರವೊಂದನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಪರಿಸರ ಸ್ತ್ರೀ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದ ಮೂಡಿಬಂದಿದ್ದರೂ ಇದು ಸ್ತ್ರೀ–ಪುರುಷನೆಂದು ಒಡೆದುಕೊಳ್ಳದೇ ಒಟ್ಟು ಮನುಷ್ಯನ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತದೆ.

●

ಆದರೆ ಸಂಕಲನದ ಉಳಿದ ಕಥೆಗಳು ಮಾತ್ರ ಇಂಥ ಸಂಕೀರ್ಣ ರಚನೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಉಳಿದ ಕಥೆಗಳು ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣಿನ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಸ್ತ್ರೀ ಶೋಷಣೆಯ ಒಂದು ಸರಳ ಪಾತಳಿಯ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಗಣಿಸುವಂತಿವೆ. 'ಮತ್ತೆ ಬರೆದ ಕವನ' ಗಳಂತೆ ವಿವಿಧ ದಿಕ್ಕಿನ ಸೆಳೆತಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳಲಾರದ ಇವು ಏಕಮುಖಿ ಹರಿವನ್ನು ತೋರುತ್ತವೆ.

'ಏನೊಂದೂ ಆಗದವರು' ಕಥೆಯನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಈ ಕಥೆ ಆಧುನಿಕ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿನ ಗಂಡು–ಹೆಣ್ಣುಗಳ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧದ ಪರಿಕರಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸ ಹೊರಡುತ್ತದೆ. ಈ ಕಥೆಯ ಗ್ರಹಿಕೆಗೆ ನಮಗೆ ಎರಡು ನೆಲೆಗಳು ದೊರಕುತ್ತವೆ. ಒಂದು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯ ನೆಲೆ. ಈಗಾಗಲೇ ಗಂಡು ಪ್ರಧಾನ ಸಮಾಜದ ಗಂಡು ತನ್ನ ಜೊತೆಗಾರ್ತಿಯ ಆಯ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಿನ ಬಗ್ಗೆ ಮಂಡಿಸುವ ಅಪೇಕ್ಷೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿ

ಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿ ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡಿನ ಬಗ್ಗೆ ತನಗೆ ಕೂಡ ಅಪೇಕ್ಷೆಗಳಿವೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ರೀತಿ ಇಲ್ಲಿದೆ. ಮದುವೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಗಂಡಿಗೆ ಮಾತ್ರ ನಿರ್ಣಾಯಕ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲ–ಹೆಣ್ಣಿಗೂ ಅಂಥ ನಿರ್ಣಾಯಕ ಅಧಿಕಾರವಿದೆ ಎಂದು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಕಥೆ ದುಡಿಯುತ್ತದೆ. 'ಸಾವಿನತ್ತ ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆ' ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಇಂಥದೇ ರೀತಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಈ ಕಥೆಗಳ ಗ್ರಹಿಕೆಯ ಇನ್ನೊಂದು ನೆಲೆ ಕಥೆಗಾರ್ತಿಯ ಸ್ತ್ರೀವಾದೀ ನೆಲೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಗಿರುವ ಅಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಾದ ತಾತ್ವಿಕತೆ. ಈ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನೇಮಿಚಂದ್ರರ ಈ ಕಥೆಗಳ ತೀವ್ರವಾದ ಕೊರತೆ ಬಿಂಬಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಹೆಣ್ಣುಗಳು ಗಂಡಿನ ಆಯ್ಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಚಲಾಯಿಸಬೇಕೆನ್ನುವ ಬೇಡಿಕೆಗಳು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ consume–risum ಸ, ಒಣ ಭೌತವಾತವಾದದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಳುತ್ತವೆ. ಅಂದರೆ ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣಿನ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧದ/ದಾಂಪತ್ಯದ ಗಂತವ್ಯವನ್ನು ಇಡಿಯಾಗಿ ಬಂಡವಾಳಶಾಹೀ ಪರಿಕರಗಳ ಮೂಲಕವೇ ನಿರ್ಧರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ತುಡಿತ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಇಂಥಲ್ಲಿ ನೇಮಿಚಂದ್ರರು ಪಶ್ಚಿಮದ ಸ್ತ್ರೀವಾದೀ ತಾತ್ವಿಕತೆಗೆ ಸರಳ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ನೀಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ಅನಿಸುತ್ತದೆ. 'ಏನೊಂದೂ ಆಗದವರು' ಕಥೆಯ ಶಶಿ ಮಂಡಿಸುವ ಅಪೇಕ್ಷೆಗಳು ರವಿ–ಶಶಿ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಬಿಡುಗಡೆಯ ಮಾರ್ಗಗಳಾಗಲಾರವು. 'ಸಾವಿನತ್ತ ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆ'ಯ ಸುಧಾ ಕೂಡ ಇಂತಹದೇ ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಮೂಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ.

ನೇಮಿಚಂದ್ರ ಅವರ ಈ ಕಥೆಗಳ ಇನ್ನೊಂದು ಸಮಸ್ಯೆ ಎಂದರೆ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಿ ನೋಡಲಾಗಿರುವದು. (ಕುತೂಹಲಕಾರಿಯಾದ ಅಂಶವೆಂದರೆ ಇಲ್ಲಿನ ಬಹುತೇಕ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಗಂಡು–ಹೆಣ್ಣುಗಳು ರವಿ ಮತ್ತು ಶಶಿಯರು. ಹಗಲು ರಾತ್ರಿಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಇವರು ಪರಸ್ಪರ ಕಣ್ಣು ಕೂಡಿಸಲಾರದವರು !). ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಒಬ್ಬಂಟಿಯಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ ನೇಮಿಚಂದ್ರರು. ಅಂತಲೇ ನಿಸ್ಸಹಾಯಕಳಾದ ಅವಳಿಗೆ ಸಾಂತ್ವನ ನೀಡುವ, ಆಕೆಯ ಪರ ವಹಿಸುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇಂಥ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಕಥೆಗಳು ನಮ್ಮನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸುವ ಹುನ್ನಾರಗಳಾಗಿ ತೋರುತ್ತವೆ. ಸಂಕಲನದ ಮೊದಲ ಕತೆಯ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ ಈ ಉಳಿದ ಕಥೆಗಳ 'ಗಿಡ್ಡತನ' ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಖರವಾಗಿ ತೋರಿಬಿಡುತ್ತದೆ.

– ರಾಘವೇಂದ್ರ ಪಾಟೀಲ

ಮೊದಲ ನೋಟ

ಮುಸುಕಿನ ಗುದ್ದು (ಕವನಗಳು) **ಲೇ: ಡಾ॥ ಲೀಲಾವತಿ ದೇವದಾಸ್**

ಹಿರಿಯ ವೈದ್ಯರಾದ ಲೀಲಾವತಿ ದೇವದಾಸ್ ಅವರ ಕಾವ್ಯಾಸಕ್ತಿ ೭೦ ಹನಿಗವನಗಳ ಈ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ಸಾಕಾರಗೊಂಡಿದೆ. ಸಂಕಲನದ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯೇ ಸೂಚಿಸುವಂತೆ ಲೇಖಕಿ ಇಲ್ಲಿ ಹನಿಗವನದ ಮಾದರಿಯನ್ನು ಓದುಗರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಅನುಭವದ ಚುರುಕು ಮುಟ್ಟಿಸುವ ಸಾಧನವನ್ನಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲೆತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಕೆಲವೆಡೆ ಈ ಸೀಮಿತ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಮೀರಿ ಕವಿತೆ ಬೆಳದಿರುವುದುಂಟು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ 'ಯಾವ ಸಮಯದಿ....' :

ನೀರು
ಹರಿಯುತ್ತಿತ್ತು;
ಮೀನು
ಈಜುತ್ತಿತ್ತು;
ಹಕ್ಕಿ
ಎರಗಿತು
ಫಕ್ಕನೆ........

'ಬರುವನೋ?', 'ಬಿಡಿಸಿಕೋ', 'ಸ್ವ', 'ಕಲ್ಮಷ ?', 'ಕಣ್ಣುತೆರೆ', 'ಭಯ' ಹಾಗೂ 'ಮುಂದೇನಾಯಿತು' ಇವು ಸಂಕಲನದ ಇತರೆ ಉಲ್ಲೇಖನಾರ್ಹ ಹನಿಗವನಗಳು. ಮಿಕ್ಕವು ಬರೀ ಹೇಳಿಕೆಗಳು ಅಥವಾ ಸಾಮಾನ್ಯೀಕೃತವಾದ ಟೀಕೆ-ಟಿಪ್ಪಣಿ ಮಾತ್ರವಾಗಿ ಉಳಿದಿವೆ. ಜಪಾನೀ ಹ್ಯಾಕು ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಪದಗಳನ್ನು ಆದಷ್ಟು ಅಡಕವಾಗಿ ತಾವು ದುಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದಾಗಿ ಲೇಖಕಿ ಮೊದಲಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಹಾಗೆ ಪದಗಳು ಅಡಕವಾಗಿ ದುಡಿಮೆಗೆ ಸಿಗುವುದು ಅನುಭವದ ತೀವ್ರತೆಯಲ್ಲಿ ಎಂಬುದು ಲೇಖಕಿಗೆ ಅರಿವಾದರೆ ಅವರಿಂದ ಇನ್ನಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಕವನಗಳು ದೊರೆತಾವು.

ಸ್ಫೂರ್ತಿ (ಕವನಗಳು) **ಲೇ : ಕಾಂತಾ ದತ್ತಾತ್ರೇಯ**

ಇದು ಇವರ ಮೊದಲ ಕವನ ಸಂಕಲನ. 'ನಾನು ಆಗಾಗ ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸಿದ ಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ನನ್ನ ಜೀವನದ ನಿಷ್ಠುರ ಕಟುಸತ್ಯ ಅನು

ಭವಗಳನ್ನು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ಸಮಾಧಾನಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಬರೆದವುಗಳು ಇವು' ಎಂದು 'ನನ್ನ ಮಾತು'ವಿನಲ್ಲಿ ಅವರು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಕಳೆದೆರಡು ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದಿರುವ, ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಮಹಿಳಾ ಕಾವ್ಯದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಕಲನ ನಿರಾಸೆ ಹುಟ್ಟಿಸುವುದಾದರೂ ಕವಿತೆಯ ಚೈತನ್ಯದ ಮೂಲ ಎಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುವತ್ತ ಕಾಂತಾ ಮುಂದಡಿ ಇಡುತ್ತಿರುವುದು ಈ ಸಂಕಲನದ ಓದಿನಿಂದ ವೇದ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ನವೋದಯ, ನವ್ಯ ಹಾಗೂ ಬಂಡಾಯ ಈ ಎಲ್ಲ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ತೆಕ್ಕೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬರೆಯುತ್ತಿರುವ ಇವರ ಉತ್ಸಾಹವನ್ನು ಮೆಚ್ಚಬೇಕಾದ್ದೇ.... ಆದರೆ ಇವರು ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ತೆಕ್ಕೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಭರದಲ್ಲಿ ಇತರರ ಕವನಗಳನ್ನು ಅನಾಮತ್ತಾಗಿ ತಮ್ಮ ಕವನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಪಾಯದ ಬಗ್ಗೆ ಎಚ್ಚರ ವಹಿಸುವುದು ಅವರ ಕಾವ್ಯ ವಿಕಾಸದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೇ ಒಳ್ಳೆಯದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಇವರ 'ನಾನೇಕೆ ಹೀಗಾದೆ?' ಕವನ ಸವಿತಾ ನಾಗಭೂಷಣ ಅವರ 'ಕೊಡು ನಿನ್ನ ದುಃಖ' ಕವನದ ದುರ್ಬಲ ನಕಲಂತಿದೆ. 'ಇದು ಜೀವನ', 'ಸಿಗರೇಟು', ಕವನವಾಗಿಸುವಾಸೆ' ಹಾಗೂ 'ಬಾಲ್ಯ ಬರಬಹುದೇ ?' ಇವು ಈ ಸಂಕಲನದ ಉಲ್ಲೇಖನೀಯ ಪದ್ಯಗಳು.

ಪುಸ್ತಕ ಸ್ವೀಕಾರ :

೧. ಏಕಾಂತದ ಮನುಷ್ಯ (ಕವಿತೆ) - ೧೯೯೩ ಲೇ : ಸರಜೂ ಕಾಟಕರ
ಪು : ವೈಶಾಖ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು. ಪುಟ : ೧೨+೫೬ ಬೆಲೆ: ರೂ. ೧೫/-
೨. ಅಪರಾಧಂಗಳ ಮನ್ನಿಸೊ (ಕವಿತೆ) - ೧೯೯೨ ಲೇ: ಬಿ. ಆರ್. ಲಕ್ಷ್ಮಣರಾವ್
ಪು : ಲಿಪಿ ಪ್ರಕಾಶನ ಬೆಂಗಳೂರು - ೪ ಪುಟ : ೯೨ ಬೆಲೆ : ರೂ. ೨೦/-
೩. ಮಣ್ಣಿನ ಗುಣ (ಕಥೆಗಳು) ಲೇ : ಕೋರಗಲ್ ವಿರೂಪಾಕ್ಷಪ್ಪ
ಪು : ಪ್ರಗತಿಪರ ವೇದಿಕೆ ಪ್ರಕಾಶನ, ಹಾವೇರಿ. ಪುಟ : ೮೦ ಬೆಲೆ : ರೂ. ೨೫/-
೪. ಅಂಬೇಡಕರವಾದ : ತತ್ವ ಮತ್ತು ವ್ಯವಹಾರ (ವಿಚಾರ) - ೧೯೯೨
ಲೇ : ಡಾ॥ ರಾವಸಾಹೇಬ ಕಸಬೆ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ : ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ಕುಲಕರ್ಣಿ
ಪು : ಸುಗಾವಾ ಪ್ರಕಾಶನ, ಸದಾಶಿವ ಪೇಟ, ಪುಣೆ - ೪೧೧೦೩೦
ಪು : ೧೦೫ ಬೆಲೆ : ರೂ. ೪೦/-
೫. ಭೂಮಧ್ಯರೇಖೆ (ಕವಿತೆ) ಲೇ : ಚಿಂತಾಮಣಿ ಕೊಡ್ಲೆಕೆರೆ
ಪು : ಚಿತ್ರಮೂಲ ಪ್ರಕಾಶನ, ಅಘನಾಶಿನಿ - ೫೮೧೩೫೧ (ಉ. ಕ. ಜಿಲ್ಲೆ)
ಪು : ೧೦+೬೬ ಬೆಲೆ : ರೂ. ೧೮/-
೬. ಅದಮ್ಯ (ಕಾದಂಬರಿ) - ೧೯೯೩ ಲೇ : ಜ. ಹೊ. ನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ
ಪು : ಮಾನವ ಪ್ರಕಾಶನ, ಉತ್ತರ ಬಡಾವಣೆ, ಹಾಸನ.
ಪು : ೮+೧೨೦ ಬೆಲೆ : ರೂ. ೧೮/-

೭. ಜಾಣೆ (ಕವಿತೆ) - ೧೯೯೨ ಲೇ : ಎಂ. ಆರ್. ಕಮಲ
ಪ್ರ : ಕಲ್ಯಾಣಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು-೭೯ ಪುಟ : ೧೨+೫೨ ಬೆಲೆ : ರೂ ೩೦/-

೮. ಅಮಲೇಶ್ವರ ಶತಕ (ಕವಿತೆ) - ೧೯೯೨ ಲೇ : ಪದ್ಮಶ್ರೀ ಪ್ರ : ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಗಮ ಲಿಂಗಸುಗೂರು-೫೮೪೧೨೨ ಪುಟ : ೧೪+೫೩ ಬೆಲೆ : ರೂ. ೧೦/-

೯. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಉಳಿಸಿ ಆಂದೋಲನ (ಘೋಷಣಾಪತ್ರ) ಅನುವಾದ ಮತ್ತು ಪ್ರಕಾಶನ, ಮಂಗಳೂರು ವಿಜಯ, ಬೆಂಗಳೂರು - ೪೦ ಪುಟ : ೫೦ ಬೆಲೆ : ರೂ. ೧೦/-

೧೦ ಅಮೃತಮತಿ ಸ್ವಗತ (ಕವಿತೆ) - ೧೯೯೨ ಲೇ : ಪುಷ್ಪ ಎಚ್. ಎಲ್.
ಪ್ರ: ಅನ್ವೇಷಣೆ ಪ್ರಕಾಶನ, ೪೭೮, ೧೧ನೇ ಮುಖ್ಯರಸ್ತೆ, ಎಂ. ಸಿ. ಬಡಾವಣೆ, ವಿಜಯನಗರ, ಬೆಂಗಳೂರು - ೪೦ ಪುಟ : ೬೮ ಬೆಲೆ: ರೂ. ೧೫/-

೧೧ ತುಂತರ ಹನಿಗಳು (ಕವಿತೆ)-೧೯೯೧ ಲೇ : ಶೈಲಜಾ ಉಡಚಣ, ಪ್ರ: 'ಶಬ್ದ-ಸಮಾಜ' ಮೇಲ್ಸೇತುವೆ, ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ - ೫೮೫೧೦೨ ಪುಟ : ೮೦+೧೩ ಬೆಲೆ : ರೂ. ೧೮/-

೧೨ ಮುಸುಕಿನ ಗುದ್ದು (ಹನಿಗವನಗಳು) - ೧೯೯೨ ಲೇ : ಡಾ|| ಲೀಲಾವತಿ ದೇವದಾಸ್
ಪ್ರ : ೭೦, ಸೆಕ್ರೆಟರಿಯೇಟ್' ಲೇ ಔಟ್', ವಿಜಯನಗರ, ಬೆಂಗಳೂರು - ೪೦
ಪುಟ : ೭೦ ಬೆಲೆ : ರೂ. ೩೫/-

೧೩ ಸ್ಫೂರ್ತಿ (ಕವನಗಳು) -೧೯೯೩ ಲೇ : ಕಾಂತ ದತ್ತಾತ್ರೇಯ
ಪ್ರ : ಚಂದ್ರಲಾಂಬ ಪ್ರಕಾಶನ, ಹರಿಹರ-೫೭೭೬೦೧ ಪುಟ : ೪೪ ಬೆಲೆ: ರೂ. ೧೦/-

೧೪ ಮತ್ತೆ ಬರೆದ ಕತೆಗಳು(ಕಥಾಸಂಕಲನ) ೧೯೯೨ ಲೇ : ನೇಮಿಚಂದ್ರ
ಪ್ರ : ಶ್ರೀ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು. ಪು : ೧೩೬ ಬೆಲೆ : ರೂ. ೩೦/-

೧೫ ಮೊಗ್ಗು (ಕವನಗಳು) - ೧೯೯೩ ಲೇ : ಡಾ|| ಸುನೀತಿ ಉದ್ಯಾವರ
ಪ್ರ : ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಗಮ, ಮುಂಬಯಿ.
ಪುಟ : ೧೧+೪೫ ಬೆಲೆ : ರೂ. ೨೦/-

(ವಿ. ಸೂ : ಹೊಸ ಓದು / ಮೊದಲ ನೋಟಕ್ಕಾಗಿ ಪುಸ್ತಕದ ಎರಡು ಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಕಳಿಸುವುದು ಅಗತ್ಯ.)

ಸಂವಾದ ಪ್ರಕಾಶನ

ಮಲ್ಲಾಡಿಹಳ್ಳಿ – ೬೭೭೫೩೧ (ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆ)

ನಮ್ಮ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳು :

೧. **ಮುಡಿ ಮಲ್ಲಿಗೆ** (ಕನ್ನಡ ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸ್ಪಂದನ)
ಸಂ: ಸವಿತಾ ನಾಗಭೂಷಣ, ಪು: ೪+೧೬೦ ಬೆಲೆ: ರೂ. ೩೬

೨. **ವಾಗ್ವಾದ** (ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ–ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಲೇಖನಗಳು)
ಲೇ: ರಾಘವೇಂದ್ರ ಪಾಟೀಲ. ಪು: ೪+೧೪೪ ಬೆಲೆ: ರೂ. ೩೩

೩. **ಮಾಸ್ತಿ ಸಾಹಿತ್ಯ : ಸಮಗ್ರ ದರ್ಶನ**
ಸಂ: ಡಿ. ಎಸ್. ನಾಗಭೂಷಣ, ರಾಘವೇಂದ್ರ ಪಾಟೀಲ, ಸ. ಉಷಾ
ಪು: ೮+೨೦೦ ಬೆಲೆ: ರೂ. ೬೦

೪. **ಚಂದ್ರನನ್ನು ಕರೆಯಿರಿ ಭೂಮಿಗೆ** (ಕವನ ಸಂಕಲನ)*
ಲೇ: ಸವಿತಾ ನಾಗಭೂಷಣ,

೫. **ಅಜ್ಞಾತ ಮುಂಬೈ** (ಪ್ರವಾಸ ಕಥೆ)
ಲೇ: ರಾಘವೇಂದ್ರ ಪಾಟೀಲ, ಪು: ೧೦+೯೪ ಬೆಲೆ: ರೂ. ೧೦

೬. **ಗಮನ** (ವಿಚಾರ–ವಿಮರ್ಶೆ)
ಲೇ: ಡಿ. ಎಸ್. ನಾಗಭೂಷಣ, ಪು: ೮+೧೫೨ ಬೆಲೆ: ರೂ. ೩೩

೭. **ಕಾಡಿನ ಹುಡುಗ ಕೃಷ್ಣ** (ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಆಲನಹಳ್ಳಿ ನೆನಪಿನ ಸಂಪುಟ)
ಸಂ: ಡಿ. ಎಸ್. ನಾಗಭೂಷಣ, ರಾಘವೇಂದ್ರ ಪಾಟೀಲ, ಸ. ಉಷಾ
ಪು: ೮+೧೩೦ ಬೆಲೆ: ರೂ. ೫೦

೮. **ಹೆಜ್ಜೆ ಮೂಡಿದ ಹಾದಿ** (ಕಥಾ ಸಂಕಲನ)*
ಲೇ: ಬಾನು ಮುಷ್ತಾಕ್

೯. **ಈ ನೆಲದ ಹಾಡು** (ಕವನ ಸಂಕಲನ)
ಲೇ: ಸ. ಉಷಾ ಪು: ೭+೫೦ ಬೆಲೆ: ರೂ. ೧೫

೧೦. **ಸಿಂಧೂ ನದಿಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ** (ಕವನಗಳು)*
ಲೇ: ಚಂದ್ರಶೇಖರ ತಾಳ್ಯ (*ಪ್ರತಿಗಳು ಮುಗಿದಿವೆ)

ನೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳಿಗೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮೊತ್ತದ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ತರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವರಿಗೆ ಶೇ. ೨೦ ರ ರಿಯಾಯಿತಿ ಉಂಟು. ಅಂಚೆ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ನಾವೇ ಭರಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ :

ಶ್ರೀ ಜಿ. ಎಲ್. ರಾಮಪ್ಪ, ಸಂವಾದ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮಲ್ಲಾಡಿಹಳ್ಳಿ
(ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆ)–೫೭೭೫೩೧.

"ಸಂವಾದ"ದ ಹಳೇ ಸಂಚಿಕೆಗಳು : ಈವರೆಗೆ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವ ೩೦ ಸಂಚಿಕೆಗಳ ಪೈಕಿ ೨೦ ಸಂಚಿಕೆಗಳು ಮಾರಾಟಕ್ಕೆ ಲಭ್ಯವಿದ್ದು, ಆಸಕ್ತರು ನೂರು ರೂಪಾಯಿ ಎಂ. ಓ. ಮಾಡಿ ಇವನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು. -ಸಂ